

SZATHMÁR VÁRMEGYE'

FEKVÉSE, TÖRTÉNETEI, ÉS POLGÁRI
E S M É R E T E.

ÍRTA, ÉS KIADTA

SZIRMAI SZIRMAY ANTAL,
CSÁSZÁRI, 'S KIRÁLYI APOSTOLI FELSÉG
UDVARI TANÁTSOSSA, TÖBB VÁRMEGYÉK' TÖRVÉNY-
SZÉKBÉLI BIRÁJA, ÉS A' KÖLTÉSBN, 'S VERS
SZERZÉSBN KOSZORÚS.

II. R É S Z.

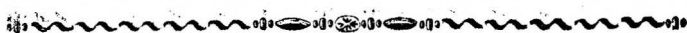
B U D Á N,
MAGYAR KIRÁLYI UNIVERSITÁS' BETŰIVEL.

1 8 1 0.

* * *

**E' második Rész • is légyen
Néked, Hazám! szentelve,
Jel-Levelű munkám végyen
Dísz, Téged' medtiszttelve!**

Az Író, és Ki - Adó.

ELŐ - BESZÉD.

Elő - adván az Első Részben Szathmár Vármegyének közönségesen, és az abban fekvő Szabad Királyi Városoknak különösen fekvését, történeteit, és Polgári eszméretét; hátra vólt tett ígéretünk szerént, azon Vármegyében helyheztetett helységeknek, a' régi, és mostani Várainak, Kastélyainak, Templomjainak, Klastromjainak, Apátúrságinak, Pusztáinak, azok víszontagságinak leírása, azokról költt adományi, és határ leveleknek, a' régi, és mostani birtokosoknak, a' Nemési Nemzetségek eredetének, ágazatának, és nevezetes férjfiainak előadása, mellyet tellyesíteni kívánván, úgy vél-

lyük : hogy legjobb rendet fogunk tartani, ha azokat, a' négy járások szerint, az érdeemes Olvasók elejébe terjesztjük.

Arról pedig hotsánatot kérünk: hogy az előhozandó érdeemes bírtokos Urakat valahányszor említtyük, annyiszor a' Czim-jeket, és Elő-Neveiket elő nem hozhat-tyuk. Mert ezen munkánk, noha eleget rövidíteni kívántuk, akarattunk ellen-is nagyra szaporodott. Elégségesnek tehát véltük: hogy kinek kinek Czimjét, és Elő-Nevét imitt amott tsak egyszer előhoz-zuk. Tudva van az egész Haza előtt: hogy Nagy-Károlyi Károlyi, Széki Teleky, Göncz-Ruszkai Kornis, Buzini Keglevich, Szalai Barkóczy, Lossonczy Bánffy, Csik-Szent-Királyi Andrássy, Kéthelyi Hunnyady, Kis-Rhédei Rhédey, Schönborni Schönborn, Nagy-Szalontai Thóldy, és más Grófok. Hajnácsköi és Wécsei Vécsey, Hadadi Vesselényi, Szalai Barkóczy, Lossonczy Bánffy, Wajai Way, Szalai Sztojka, Perényi Perényi, Torockai Torockay, és más Bárók. Hiripi és Ivácskoi Szuhányi, Vásáros-Naményi Eötvös, Szenyitzai Gáspár, Mikolai Mikolay,

kolay, Darvai Darvay, Domahidi Domahidy, Urai Uray, Bagossi Bagossy, Vetéssi Vetéssy, Kis-Kereki Kerekes, Kügyi Virág, Somlyai Szilágyi, Guttorföldi Matay, Rápolthi Nagy, Klobusiczi Klobusiczky, Leksei Sulyok, Irinyi Irinyi, Tisza-Ujhelyi Ujhelyi, Boros-Jenői Korda, Ludányi Bay, Wajai Vay, Ibrányi, és Vajai Ibrányi, Nagy-Kálloi Kállay, Komoróczi Komoróczy, Udvarhelyi Linkner, Tasnád - Szántói Becsky, Witkai Vitkay, Mándi Mándy, Szirmai Szirmay, Reszegei Jásztrábszky, Benedekfalvi Luby, Péch-Újfalusi Péchy, Császi Császy, Gúthi Gúthy, Bégányi Bégányi, Telegdi Csanády, Maroth-Egyházi Marothy, Mező-Madarassi Madarassy, Nagy-Váradi Ajtay, Illósvai Illósvay, Kölchei Kölcsey, és Kende, Kölchei Tatay, Gulácsi Gulácsy, Bulyi Jékey, Homoród-Szent-Páli Szent-Pály, Szeleccki Szeleczky, Nozticz Thurzó, Bilkei Lipcsey, Lövei Lövey, Adorjányi Ráthonyi, Tunyoghi Szüts, Vágási Bottka, Csicseri Órmos, Egri Egry, Szent-Miklóssi és Óvári Pongrácz, Kis-Dobronyi Isáak, Bölsei Buday, Szodorai Szodoray, Járdánházi Kovács, Nagy-Ló-

Lónyai Lónyay, Ozoróczi Ottlik, Kelemessi Melczer, Kürthi Csabay, Szent-Katólnai Cseh, Magosligethi Hagara, Iklódi Iklódy, Gidófalvi Szabó, Felegyházi Jákó, Marsovszki Marsovszky, Draskóczi Krasznetz, Mindszenti Peley, Sámelyi Same, Vadai Vaday, Okolitsnai Okolicsányi, Lászlófalvi Eördögh, Csebi Pogány, Szaploneczai Szaploneczay, Erdőteleki Szentmáriay, Tatárfalvi Tatár, és más sok Fő-Nemes bírtokossai ezen Megyének, kiket hosszas volna előszámlálni, és a' kik helyenként úgy-is előkerülnek.

§. 1. Szathmár Vármegye' természetes fekvése, és vizeinek folyásai szerint négy, úgymint: Kraszna-Közi, Nagy-Bányai, Szamosközi, és Nyiri járásokra osztatik, mellyeknek mindegyike a' Szolgabiráknak lakásához képest ismét három kerületekre szakaszthatik, és annyi Szolgabírák által kormányoztatik.

§. 2. A' Nyírségnek a' benne termő sok Nyir-fáknak bövségétől olly régi nevezete: hogy már a' Magyarok bėjövetelekor a' Béla Király Levelesse a' 21. 22. Részben és hogy a' *Hismaelitáknak* lakó földgye volt, a' Váradí tüzés próba Könyv is több helyen arról emlékezetet téssen. Thuróczy pedig a' 2. Részben. Szent-László Királyt a' Nyiri föld Fejedelmének, és az 1358 Eszt. Tákossy Miklósnak Paposról adatott Királyi adományi Levél-is azt a' *Nyiri Kerületnek* nevezi. A' Vármegyének lerajzoltatásában-is, mellyet Mező Czerjék, és Zanathy Antal Földmérők jelesen kiadtak, első helyet foglal; annál fogva Mí is a' leírását ezen Megyének azon kezdjük.

I. A' Nyiri Járd. Az hol a' Vármegyének gyűléseire nézve első helyet érdemel.

§. 3. Nagy-Károly Mezőváros, Ura a' Gróf Károlyi Nemzetség, hanem a' Vaday, és Tömpe Nemesek is bírnak egy ülést benne Sík mezőbe fekszik, lakossai Katolikusok, Reformátusok, Lutheránusok, Oroszok, Oláhok, és Zsidók, kiknek mind nagy tekintetű Templomaik, és imadságos házaik vannak, ki vevén a' Lutheránusokat, kik még tsak egy alacsonyabb

nyabb épületben teszik az Isteni szolgálatot. A' Katolikus Plebániának kiszolgáltatói az Ajtatos rendén lévő Szerzetesek, kiknek Temploma főbb tekintetét érdemelve Építette Gróf Károlyi Antal Főispány, mely is össze vagyron kaptsolva a' fent írt Szerzetnek lakhelyével. Ezen Szerzetes Társaságnak mostani Igazgatója Mészáros Ferencz. A' Vármegye-is itten tartya a' maga összeüléseit, tágas udvarhelyen épültt Palotában. a' rajta lévő épületek olly bővségesek: hogy azokban a' Vármegyebéli Tisztség a' Maga nyugodalmát feltalállya. A' Gróf Károlyi Nemzetségnek lakhelye két emeletre építettén, és négy szegeletet foglalván magába; a' Városban igen kies, és szélesen kiterjedett helyen fekszik. Régentén vár formára volt építve. 1590. Eszt. Első Károlyi Mihály kezdette, a' melyet osztán második Bárá Károlyi Mihály, Ádám, László folytattak, Gróf Károlyi Sándor elvégezte, de Gróf Károlyi József a' sántzait bétöltette, a' régi várat elhányatta, és annak helyére a' mostani tsinos Kastélyt építette. A' homlokán láttatik a' Grófi Nemzetségnek Czimere, ilyen felírással:

„ Nagy - Károlyi Gróf Károlyi József, az Eleinek „ a' régiségtől hanyatló lakhelyeit ezen hajlékká változtatta. 1794. Eszt. “

Az épületnek nap nyugoti oldalán Anglus ízlésre épített gyönyörűséges Kert vagyron. Déli oldala részserént a' vásár hely; részserént a' nagy roppant Uradalmi majorság épületek.

A' Károlyi határ fekete föld, és egyenes lévén a' jó szántó vető Gazdának elegendő mindenféle gabonát ad, a' kaszálói pedig legjobb nemű szénát teremnek. Erdeje éppen a' város tövébe vagyron tölgyfából álló, széles úttakkal szakaszszonként megkülömböztetve, ennek a' közepén két különös nagy kiterjedésű spalléros, és gyümöltsfákkal béültetett Kert vagyron, az erdőből az ültetett fák között a' szőlőbe lehet menni, és ezen út JESUS úttyának nevezetik. A' szőlő egy kevésse fentebb helyen vagyron, és mivel kövér a' földgye, igen bőven terem jó, és egészséges nyári bort, melyet lehúz.

lehúzáva három esztendőig ellehet tartani. Ezen *Somos* nevezetű erdőnek szomszédságában más erdeje is vagyon *Nyíres* nevezet alatt, mellyben ugyan egy nyírfá sem találatik, hanem tölgy, és nyárfákból áll, és egyéb aprólékos gazallya fákból. Ehez nem meszsi *Fekete* nevezetű erdeje, hasonló fákból álló, 's mind tilalmas. A' határán *Szarvas - Kert* nevű erdőtske is vagyon, mellyben ez előtt Szarvasok neveltettek; de van egy Fátzányos Kert-is, mellyben most is a' Fátzányok szaporítatnak. Szélesen elterjedett határának szomszédi: Kaplony, Domahida, Nagy- és Kis-Majtény, Szent-Miklós, Gencs, Mezöterem, Vezend, Mező-Petri, Szaniszló, Csomaköz, Fény, Csanáros, és Kálmánd helységek. A' Gencsre járó útfélén egy igen kies dombon, melly valaha *tábori Strázsa halom* volt, a' Sz. Háromság dütsőségére Kápolna vagyon építve, mellyben a' Sz. Háromság Vasárnapján Isteni tisztelet tartatik; itten a' régi időkbe Remeték laktak, most a' környéke gyümölcstös Kert, mivel pedig ezen rész legfentebb való helye a' Károlyi határnak, ezen Kápolnához közel néhai Gróf Károlyi József 400. ölnyire téglából kirakott pintzét kezdett építeni, de azt csak 100. ölnyire vihette, mivel a' kifakadó források tovább vinni meg nem engedték, hanem mivel most azon fakadéknak kibotsátására egy tsatorna készítették, az által tökéleteségre fog hozattatni. Ezen Mezö-Városban mindenféle Czéhes Mesteremberek, Bóltosok, és Kereskedők elegendő számmal találtnak. Itten lakik selyem tenésztető-is, ki az szedres kertből a' Vármegyének felvigyázása alatt ezerenként osztogattya a' növény szederfákat. A' Városból Kaplony felé, a' szőlő, és Mező-Petri felé kimenő utak sorjában ültetett fák között készítettek.

Ezen Városról neveztetett Károlyi Grófoknak, mint ama nevezetes *Kaplonyi* nemből származott, 's a' Márs mezején híres tsemetéknak eredetét *Kaplornynak* leírásában látni fogjuk

Már 1346. Eszt. Káruly Andrásnak, és Simon fiának emlékezete vagyon *Száldobágy* helység alatt; a' Nemes érdemeikről híres férjfiat pedig ezen Jeles Nemzetségnek helyenként, kivált az I. Részben, eléadtuk.

1350. János Prépost, és a' Váradi hegy fokán lévő Sz. István első Mátyás Monostorának Konventtye előtt, Nemes Katalin Aszszony Maronh Mesternek, Cyre Péter fiának, testvére Károly Miklósnak, *Urdungnak* nevezetett András fiának özvegye a' maga hit részét elengedte Marhárd Mesternek, említett András fiának, és az ő rokoninak Mihálynak, és Istvánnak elly mód-dal: hogy ő nékie hólta napjáig, minden szükséges élelmet szolgáltatassanak.

1360. Gróf Bubek István Ország Fő-Birája Karoly László Mesternek, Simon fiának, Witkay István, és László ellen, a' megsebesített és jeránt indított perét Sz. Mihály Arkangyalnak nyóltzadjára halasztotta Wissegrádon.

1387. Zsigmond Király, Károly Lászlónak, és Andrásnak Marhárd fiainak szabad Ispányságot, és főben járó hatalmat adott, a' mint a' Vármegye Levél tárában-is találattik e'képpen: „ Mi Sigmond Isten ke-
 „ gyelméből Brandenburgiai Fejedelem, és a' Római
 „ szentséges Birodalomnak Fő - Kamarása, Magyar
 „ Országnak Ura, 's Elöljárója, adgyuk emlékezetül:
 „ hogy a' Magyar Ország Fő - Zászlóssainak, és Ne-
 „ messeinek esedezésekre, és kérésekre, 's megfontol-
 „ ván hív szolgálatit Nemes férjfiaknak Károlyi Mar-
 „ hárd fiainak, Lászlónak, és Andrásnak, melyeket
 „ ezen táborozásunkba tettek, és ezentúl tenni fognak,
 „ kívánván őket, az ő maradékait valami jutalommal
 „ megvigasztalni, ezen kegyelmet tettük velek, és ked-
 „ vezést nékiek, mellyelők, 's az ő maradéki, és ma-
 „ radékoknak ivadéki, mint kegyelmünk adományyá-
 „ val díszeskedhessenek: hogy akár hol, 's akár melly
 „ helységjeikbe, és azoknak hozzátartozandóiba a' go-
 „ nosztévöket, tudniillik a' lopókat, tolvajokat, és la-
 „ trokat, gyújtogatókat, bűbájosokat, és boszorkányo-
 „ kat, a' hamis pénzverőket, all - petsét metszőket le-
 „ tartóztathassák, és tulajdon hatalmokkal fogságba
 „ tehessék, 's a' karót, 's az akasztófát felemelvén
 „ azon gonosztévöket az Országnak bevett szokása sze-
 „ rént, vétkeiknek minéműségéhez képest, kínok által
 „ faggattatni, felakasztatni, levágtatni, karóba vonat-
 „ tatni,

„tatni, 's egyéb halálnak nemével kivégeztetni szabad
 „hatalmok légyen, ellentmondása akár melly Ispá-
 „nyoknak, és akár melly Vármegye Szolgabírájainak
 „ellent nem áthatván. Azonkívül soha semmi Ispány
 „nevezett Lászlót, és Andrást hozzájuk tartozandói-
 „val ne ítélhesse, se ne idézhesse, vagy akár melly
 „panaszra meg ne háboríthassa, hanem ha valamely
 „panaszolkodó azon Lászlót, és Andrást, vagy az ő
 „maradékjokat valamely tettekért perben fogni kíván-
 „ná, akkor tsupán a' Királyi Uávarban kirendelendő
 „Bírák által ítéltethessenek meg, kivéven az Egyházi
 „Törvényszéket illető eseteket. Ezent pedig adomá-
 „nyi levelünknek formájára kiadattyuk az ő nagyobb
 „óvásokra, midőn nekünk maga mivoltában vissza
 „hozattatik. Adatott Dombón Gyertya-Szentelő Böl-
 „dog Aszszony napján, Urunk 1387. Eszt. “

Mig akkor Zsigmond nem vólt koronázott Király;
 ezen Jel levélből tehát kitetszik: mitsoda tizmezéssel
 ruháztatott fel a' Magyarok által koronáztatása előtt?

• Azon hív szolgálatok pedig, mellyeket Károliak-
 nak eleji tettek, Dalmátziában tétettek, midőn fogság-
 ra vitetett Mária Királynénak, 's hitvessének vissza-
 adattására az Auránai Perjelt kinszerítették.

1390. Károly László Marhárdnak fia tanú valla-
 tást tétetett: hogy Zénás Péter, és Zarvadi István
 Lászlónak fia 100. sertésseit Károly helységéből elhaj-
 tatták.

1396. Károlyiaknak, Bagossy, Vetéssy, és Cso-
 maközy, mind egy *Kaplonyi* törökből származott ro-
 konival lett osztályát Kaplornynak leírásában előad-
 gyuk.

1410. Károly helységét a' Károlyiak egészszen
 bírták.

1419. Károly Bertalan, László, András, János, és
 Jakab a' Károlyi Uradalomba új Királyi adománnyal
 megerősítettek, melly akkor Károly, Kaplony, Bo-
 báld,

báld, Vezend, Petri, Chomaköz, Fény, Embel, Vada, Csanálos, és Olsova helységekből állott.

1423. Mind ezeknek birtókában voltak.

Azon Eszt. említették különös más *Karuli* pusztá, melyet Nábrády János, és Banky László bírtak, de Nagy - Perichey István elfoglalta.

1426. *Karuli*, és *Gáthi* pusztákat Nábrádi, és Perichey Nemesek magok között határ jelekkel megkülömböztették.

1428. Károlyiak birtoka már *Nagy-Károlynak* neveztetik, és külömbb volt a' *Karuli* pusztától, melyet Károlyi Lancz, Bertalan, Jakab, János, és Demeter, Báthory Istvántól, Tamástól, Jánostól, és Bertalantól, Jánosnak Péter fiának fiaitól, Istvántól Zanizlónak fiaitól, Báthory Barlától, és Györgytől elfoglalták.

1436. Pálóczy Mátyás Nádor Ispány Genchy Tamásnak Károly Jakab, és az ő Domonkos fia ellen indított per folyását Sz. Mihály Arkangyálnak nyolctzadjára halasztotta.

1482. Nevezetes azon Levél, melyet I. Mátyás Király Károlyi Lanczhoz írtt, és a' Vármegye Levél Tárában találhatik e'képpen: „Mátyás Isten kegyel-
 „méből Magyar, és Cseh Országoknak Királlya, a'
 „maga hívének Nemes Károlyi Lancznak egészséget,
 „és kegyelmet. Nints eltitkolva hívségtek előtt: mi-
 „tsoda háborúba, és viszálykodáskoba keveredtünk
 „Mi már régen Országunk jussainak óltalmára a' Bi-
 „rodalombéli Felséggel? és mitsoda táborozásban
 „foglalalaskodunk most maga a' Császár ellen? mely
 „Császárral noha minden kedvünk ellen, és tsupán
 „kényszerítve keveredtünk illyes háborúskodásba, és
 „mindenkor inkább békességet, mint sem háborút,
 „és ellenségeskedést ohajtottunk, a' mint azon béke-
 „kötés erránt közöttünk, és ő közöttte sokféle alkudo-
 „zások tétetődven, Mi kezdettől fogvást egész mosta-
 „nig nékie barátságunkat minden betsületes, és igaz-
 „ságos

„ ságes módok alatt ajánlottuk, ő mind az által a'
 „ maga keménységétől indítván, semmi igazságos
 „ feltételeket elfogadni nem akart, 's most sem akar,
 „ sőt a' Birodalomnak Méltóságos Fejedelmeit elle-
 „ nünk adandó segítségre bizgatván, azok minden
 „ Isteni igazság ellen hadakat gyűjtenek Mi ellenünk;
 „ de még ezzel sem elégedvén meg, tulajdon Orszá-
 „ gunkba ellenünk támadást gerjeszteni meg nem szü-
 „ nik, és ellenünk a' maga tartományainak lakóit-is
 „ felindította, kiknek Mi Istennek segedelmével az
 „ igazságos ügyben reményük, hogy ellent állunk, 's
 „ mint eddig, úgy ez után-is nem engedgyük magun-
 „ kat a' tábori helyheztetésünkből kimozdítani. De
 „ mivel hoszszas táborozásinkban lehetetlen a' hadaink-
 „ nak lassanként el nem fogyni; azért nagyobb bátor-
 „ ságunknak kedvéért, és hogy Istennek segedelmével
 „ azon Császárnak illendő erővel ellent álhassunk, tet-
 „ szett Mi nékün, a' mint más híveinknek, kik a' Ki-
 „ rályoknak, 's Hazájoknak hasznát, és dítöségét
 „ szívekben viselik, úgy a' Te segedelmedet is kíván-
 „ ni: hogy hadainknak héjánosságát a' Te, 's hozzád
 „ hasonlóknak segítségével kipótolhassuk, vagy in-
 „ kább: hogy azon hadainkat az Országunk hasznára
 „ intézett bizonyosabb tzéllal megszoríthassuk. Te-
 „ hát ezen bizodalomunkban, mellyet a' Te hívséged-
 „ be helyheztetünk, hívségedet kérjük, egyszers'mind
 „ parantsoljuk-is: hogy ezent vévén, azonnal tizen-
 „ két lovas, 's jól felfegyverkezett vitézekkel ezen tá-
 „ borozásunkba személyesen hozzánk indulni, és siet-
 „ ni tartozzál, 's velek egygyütt tsak egy hólnapig,
 „ azon időtől, mellyben Felségünkhez eljövenesz, ve-
 „ lünk táborozzál. Bizonyossá tévén hívségedet: hogy
 „ egy hólnapnál tovább tégedet tartóztatni nem fogunk,
 „ azonkívül azon kegyelmünk kívül, mellyel a' Te
 „ szolgálátidat mindenkor megesmérni kívánjuk, a'
 „ költségedet-is, mellyet ezen népre téendesz, megté-
 „ ríttyük. Külömbben tehát Hívséged ne tselekedgyen,
 „ ha a' Mi, 's Hazájának hasznát, 's dítöségét elő-
 „ mozdítani kívánja. Költt a' hadainknak táborában.
 „ Hamburg Várossának ostroma alatt, Kis-Aszszszony
 „ ünnepe után harmadik napon, Urunk 1482. Eszt. “

1511. Károly Sófának Csobay János feleségének, és Kasuhy Borbálának Károly Mátyás hitvessének Károlyban hit rész adatott.

1518. Báthory György, István, es András, Károlyi Istvánnak maradék nélkül kiholt Papnak részét felkérték; de életben lévő osztályos atyafiai miatt bírtokába nem léphettek.

1540. Károlyi Péter bírtokában új Királyi adomány mellett megerősítettett.

1546. Hogy *Tárcsi-Halma* nevezetű, és Bobáldi útra forduló szántó földek a' Károlyi határba legyenek, ítéltetett.

1594. Károlyi Mihály megint új Királyi adománnyal az egész Nagy-Károlyi Uradalomba béiktattatott.

1618. Prosna Péternek Nagy-Károly Mező-Városába hív szolgálatiért egy telek Károlyiak által örökösönn lekötetett.

1619. Károly Várossába kezdette Eszterházy Miklós Bethlen Gáborral a' kötést, melly az után Miklós-Várába elvégeződött; a' mint ez kitetszik Ferdinánd Tsászárnak Leveléből, melly által Eszterházy Miklóst Gróffá tette.

1630. 1662. Károly Várossa panaszolkodott: az oda szállított Katonaságnak zaklatása ellen. Vármegye Lev. Tár.

1681. A' Károlyi Várat a' Tiszán túl lévő részeknek megtartására vég várnak felépíttetni, kívánta az Ország. 6. Törv. Tzik.

1715. Itten Harmintzad állítatott. 91. Törv. Tzik.

1780. Első rendbéli Nemzeti Oskola Unghvárból ide által hozattatott. Csernák Antal Szathmári Tanátsnak tagja, és azon Oskolának Igazgatója mozsaraknak Surrogási, és Musikának zengedezései között azon Oskolát

kolát Károlyba békelyhezette oly előmenetellel: hogy azon Eszt. Szathmár, és szomszéd Vármegyéből 250. Tanítványok számláltatnának benne.

Nevezetesíti e' Várost az Ájtatos Renden lévő Szerzeteseknek társaságos Házok, jeles Oskolájok, Könyvnyomtató Műhelyek, kiket itten Gróf Károlyi Sándor fundált, és a' kik a' Hazának nagy hasznával számos iffiakat tanítanak a' szelídebb Tudományokra.

Nem kevés díszére szolgál ez is: hogy 1589. Eszt. élt, és Witebergába tanult, nem ugyan a' Grófi nemből, de a' városi szüléktől Károlyi Gáspár innét származott, a' ki a' Sz. Írást legelsőben fordította Magyarra; melly kiadatott 1604. Kaszszelbe, 1608. Hannoviába, 1612. Oppenheimba, 1704. Norimbergába, a' mint Lampe Egyházi Tört. és a' Koporsó kövének reá írása-is bizonyította: 1592. Eszt.

Patria Károlium, hospitium Witeberga, Cathedra,
Et tumulus Magno Göncia terra viro est.

Az az:

Károlyi Gáspárnak Károly volt Hazája,
Witteberga e' Nagy ember Oskolája.
Fordítá Szent Írást Magyarok nyelvére,
Gönczön prédikála, 's ott ére végére.

Vagy pedig:

nekI hazát károLy, Witeberga tanítVa neVet, 's hírt,
göntz papi székbe VIVén Vég teMetöt - is aDott.

§. 4. Károlynak határával egyesülnek puszták:
Nagy - Fenék, melly mindenkor a' Károlyi Uradalomhoz, és annak Uraihoz tartozandó vala.

§. 5. Bobáld puszta Nagy - Karolyhoz közel egészen Gróf Károlyi Uraságé.

1419. Népes helység volt, és Károlyi Bertalannak, Lászlónak, Andrásnak, és Jakabnak Királyi adományal adatott.

1423. Károlyiak bírták.

1431. Határjai Károlyi Jánosnak, László fiának részére *Genes* felől járattak, de *Genchy* Orbán, Mihály, és Tamás vissza üzéssel élvén, meg nem engedték.

1518. Báthory György, István, és András, II. Lajos Királytól felkérték, de a' Károlyiak ellent álván, birtokába nem léphettek.

1572. Vetéssy Mártonnak, Péternek, és Lászlónak benne rész adatott.

Bell Mátyás kézi íratyába elő adgya: hogy itten *Bobart* nevezetű föld vár vólt, és még Attilának Hunnassai építették, 's hogy arra folyt régenten a' Kraszna vize, hanem a' Báthoriak az Ecsedi Várat megerősíteni akarván, más felé szivárogtatták. Még maga Bell Mátyás a' régi árkát szemlélte, 's megjárta.

§. 6. *Fény*, Németül *Finna*, régenten *Fyn*, Sváb falú, Gróf Károlyi ház öröksége, lakossai Katolikusok, főbb igyekezetű földművelő emberek, Templomok magossan felépült szép tekintetű, úgy a' Megyés Papi ház - is minden alkalmatossággal vagyon építve; mostani Megyés Papjok Malatin Mihály, határja egyenes, fekete, részszerént homokos föld, mindenféle gabonát terem, szőlője - is vagyon két szakaszba, erdeje szükségéhez képest a' Gazdák között felvagon osztva telek szám után, Kaszállója jó nemű fűvet terem, melyen jó lovakat nevel, határoztatik az Ömbölyi, és a' Vadai pusztákkal.

A' Magyarok Pannoniába lett utólsó bėjövetelétől fogvást mindenkor a' Kaplonyi Nemhez, és abból eredett Károlyi, 's vele atyafiságos nemzetségekhez tartozott; hanem

1518. Báthory György, István, és András felkérték vólt, de birtokába nem léphettek. Mert

1523. Károlyi ház bírta.

1576. Bognár Pálnak, és feleségének Rezegey Annának benne rész adatott.

§. 7. *Embel*, most *Ömböly* pusztája, egészen a' Gróf Károlyi házáé.

1390. Kaplonyi nemből eredett Vaday nemzetségnek birtokába vala.

1536. Bagossy Péter, Vetéssy Lőrincz, és Miklós, Chomaközy János, Károlyi László, András, és Jabab, úgy mint Kaplonyi nemből eredett Nemesek, az ő rokonnak Vaday Andrásnak, Feketének neveztetett, György fiának magva szakadtával Embeli helységgel osztozkodtak.

1423. Károlyiak bírták egészen.

1476. Tanú vallatás tétel: hogy *Téglás* pusztának határa mellett helyheztesett *Czakó - Káposztája*, és *Galambos parlag*a az Embeli helységhez tartozandók; mellyből kitetszik: hogy már akkor a' Magyaroknál a' *Káposzta* esméretes, és Embel népes helység volt.

1511. Károlyi Sófiának, Csobay János hitvessének, és Kasuhy Borbálának, Károlyi Mátyás feleségének benne rész adatott.

1518. Báthory István, György, és András felkérték volt, de birtokában nem léphettek.

§. 8. *Téglás* pusztája 1476. Embel helység mellett fellyenb említettik.

1418. Ez is Báthoriaknak Királyi adománnyal adattott, Károlyi István Papnak magva szakadtával, de a' Károlyiak ellent állottak.

§. 9. *Vada* régenten népes helység, most pusztája, hasonlóképen Gróf Károlyi házáé, hanem a' néhai Csomaközy leány ágon maradot vérségnek, úgy mint Bárá Mészáros János Hadivezér özvegyének Diószeghy Máriának, úgy a' Tömpe, és Vaday nemzetségekné is az erdeibe bizonyos részek vagyon. A' tisztás része fekete föld lévén, mindenféle magot bőven te em.

B

Már

Már 1280. Eszt. Illyés, Györgynek fia, és Péter az ő fia Kaplonyi nemből valók, Vada nevezetű örökös földgyöket, *Nogvoda* földnek szomszédságában Zothmár Vármegyében Péternek, és Eudusnak, Gróf Urdung Simon fiainak, azon Kaplonyi nemből lévőknek örök árron, 25. Gyráért a' Váradi Káptalan előtt eladták. Szent Margith napja után való Szombaton, Antal Úr Prépostya, István Felolvasója, János Ének-lője, Márton Kintstartója azon Sz. Egyháznak Mesterei lévén. Várm. Lev. Tár.

1312. Eszt. I. Károly Királynak adományi Levelében, melly által Vada földgyét Péternek, Péter fiainak, és Urdungnak neveztetett Andrásnak, nem különben Györgynek Eudus fiának adá, a' béiktató bizonysgának olvastatik Péter Zothmári Plebános. Vármegye Lev. Tár.

1355. Balás Prépost, és a' Leleszi Konvent előtt Vaday Miklós Péternek, és más Miklós Leukusnak, Vada fiának fia, azonkívül Miklós, Egyednek fia, Vada helységet, ottan épített Templomnak pártfogói hatalmával, és ismét

1396. Bagossy Péter, Wethéssy Lőrincz, és Miklós, Chomaközy János, Károlyi László, András, és Jakab, Kaplonyi nemből eredett Nemesek, néhai András rokonoknak, Feketének neveztetett Vadai György fiának magva szakadtával, egész Vadai helységet magok között felosztották. Leleszi Konvent.

1417. Egész helységet Wethéssy László, és István bírták.

1515. Báthory György, István, és András felkérték, de birtokába nem léphettek.

1552. Zennyessy Lukácsnak benne rész adatott.

1572. Wethéssy János, Márton, Péter, és László birtokában új Királyi adomány mellett meyerősítettek.

1614. Pyxendorffi Rueber György Hadivezér egy részébe Királyi adomány mellett béiktattatott.

1625. Wethéssi Kőkenyesdy Péter benne részt nyert.

1642. Báró Károlyi Ádámnak új Királyi adománnyal adatott.

§. 10. *Lúgos* falu. Szomszédi: keletről a' Filepi, és Szennyesi puszták; éjszokról Penyészlek, és Bélték, nyugotról Miháldi Szabócs Vármegyébe, délről Sámson Bihar Vármegyébe. Lakossai Oroszok, Templomjok fából épültt, Papjok is vagyon. A' földje tsupán homok, rozsnál, s tengerinél egyebet nem terem, hanem erdeje elegendő. Piattza Debreczen. Földes Ura a' Gróf Károlyi ház.

1393. Lugassy György bírta, hanem ennek magva szakadtával a' Báthoriak az Ecsedi Várhoz tsatolták.

1430. Báthory Berecznek, Miklós fiának részét a' többi Báthory atyafiak felkérték.

1589. Kis-Várdai Zokolyi Miklósnak egész helység Királyi adománnyal adatott, a' hol Lugos Zathmár, és Zabócs Vármegyékbe helyheztetik.

1590. Nagy-Mihályi Ersébetnek, és Bély Pál férjének hasonlóképpen Zathmár, és Zabócs Vármegyébe fekvő egész Lúgos helység.

1617. Pethőfalvi Pethő Istvánnak is ugyan azon egész helység Királyi adományi levéllel ajándékozott.

1627. 1633. Iktári Bethlen István, és Péter egész helységbe, mint hajdanában az Ecsedi Várhoz tartozotiba béiktattattak; a' mint Ecsednek leírásában előadjuk. Azután Ecseddel egy földes Urat esmért.

§. 11. *Szenyessi* pusztá. Ez Lúgos helységének határjával vétetett körül. Itten ló ménés, és marha gulya szaporítása a' főbb tzél. Földes Ura a' Baji Pataj nemzetség. Régenten népes helység volt, és a' Zennyessy nemzetség bírta.

1393. Zennyessy Elek, Zennyessy Margith Lugassy György felesége, és Skolastika, Parlaghy István hitvesse új Királyi adomány mellett részekbe megerősítettek.

1550. Tanú vallatás tétetett: hogy *Soós réth*, és *Füz töke mezeje* földek, a' Zennyessy határban helyeztetnek.

1655. Vass Mártonnak egész helység,
1727. Lövey Samuelnek egész Szennyessi pusztá,
1765. Baji Patay Samuelnek azon pusztá Királyi adománnyal adatott.

A' fellyebb írtt Parlaghy István Zennyessy Skolastika feleségétől Ferencz, és János fiakat, 's jeles maradékokat nemzett:

1457. Parlaghy György unokája Borsódi Fő-Isapány,

1463. Mátyás Királynak vezérzése alatt Jajcza Várának megvételén jelen vólt Kállay Jánossal, és Pállal együtt. Mivel magok költségén katonáskodtak, Mátyás Király a' Kamarának nyereségét, melly Szathmár Vármegyébe béjött, 1464. Esztendőre nékiek engedte.

1459. Parlaghy Pál, Diós-Györy Kapitány, Parlaghy László Budai Királyi Udvarnak Tisztartója, és Kúnok Birája.

1505. Parlaghy Menyhárt Szabócs Vármegyei Követ a' Rákos mezei Ország gyűlésén.

1536. Parlaghy Ferencz I. Ferdinánd Királynak nagy hive vólt, kit Zápolya János Szathmáron elfogatóván, Váradon fejét vétette. Ennek tsak egy *Ró'sa* nevezetű leánya maradott, és hajadon korába meghólt.

1551. Pál, György, és Miklós unokájok fiaiba fiú ágon kifogytak.

Leány

Leány ivadéki ezek voltak:

1488. Lucza Paksy Lajosné, Illona Kállay Jánosné, Kristina Enningi - Török Imréné testvérek, és György Borsodi Fő-Ispának leányi:

1551. Katalin Zeleméry Jánosnak, Anna Kapy Jánosnak, azután Chápy Lászlónak.

1564. Ersébeth Kékedy Jánosnak.

1580. Anna Dengelegy Jánosnak, Frusina Ábrahámfi Jánosnak,

1590. Borbála Pataky Sámuelnek, azután Ecsedy Csapó Ferencznek, Ersébeth, Csókás Andrásnak, feleségei valának.

§. 12. *Penészlek* falu, szomszédja keletről Mihályfalva Szabócs Vármegyébe, éjszokról Szaniszló és Fény, nyugotról Bélték, délről Lúgos. Lakossai Oroszok, Templomjok téglából most újjontan épült, Papjok is vagyon. A' földgye tsupa sivatag homok, rozsnál, kevés tengerinél, és dinyénél egyebet nem terem. A' határja elég nagy kiterjedésű, szénája kevés, és rossz. Piattza Nagy-Károly. Erdeje nagy, mellyben rókák, nyúlak, farkasok laknak, és a' lakósnak tetemes károkat tesznek. Főbb birtokossa a' Rhédey nemzetség, azután a' Pócsi Basiliták, Bernáth Gedeon, Irinyi Antalné, Gróf Keglevich, és Winkler János.

1327. Pelizneknek íratott, és Pelizneky László Miklósnak fia bírta, a' mint Vezendnek leírásában kitetszeni fog.

1422. Álmosdy Chire János, és László Péternek fiai Királyi adománnyal birtokában léptek.

1431. Határját a' Téglási pusztától Nemes Károlyi Lancz megkülömböztetni akarta, de az Álmosdi Chire Nemesek nem engedték, a' hol *Pelczneuknak* íratik.

1455. Malomvízi Kendrys Jánosnak, és Kende Lászlónak,

1585. Lónyay Istvánnak benne rész Királyi adománnyal adatott.

1607. Rákóczy 'Sigmond Fejedelem Rhédey' Ferencznek ajándékozta.

1647. A' Vármegye előtt a' lakossai azon panaszkodtak: hogy a' Törökök feldúlván a' helységet, annak bíráját rabul elvitték. Várm. jegyző Könyv.

1725. Kis-Rhédei Rhédey Lászlónak, és Ádámnak ezen helységnek fele Királyi adománnyal ajándékoztatott.

Fellyebb írtt Álmosdi Chyre nemzetség még a' Magyarok bėjövele előtt Bihar Várába lakott *Marouth* Vezértől vette eredetét; a' mint gyanítani lehet a' Gróf Zichyék Levél tárában található adományi levélből, a' hol

1261. V. István Király Cyrill Grófot, *Marouth* nemből való Almusnak fiát, *Almusd* földgyének régi birtokában Bihar Vármegyébe megerősítette, mint hogy a' siralmas Tatár pusztításban a' levelei elraboltattak.

Almosd Bihar Vármegyei helység fellyebb nevezett *Almostól*, *Chyre* Cyrilltől vehette nevezetét, a' mint Lászlót is akkor *Laneznak* nevezték.

1350. *Marouth* Mester *Chyre* Péternek fia, és ennek Katalin testvére Karoly Miklósnak özvegye, Károlynak leírásában említetnek.

1422. Élt Chyre Jánosnak, Barnabás fiában fiú ágon elfogyott ezen nemzetség, a' ki tsak Ersébeth leányt nemzván, ez Chápy Akácshoz ment férjhez, ennek Ferencz unoka fiának leánya volt Chápy Krisztina, Melith Pál felesége, kitől leány ágon származnak a' Gróf Zichiek, és a' sok Melith ivadékok.

§. 13. *Bánháza* ez előtt falu, most pusztá, Gróf Keglevich Károly Uraságé, Nyír-Báthornak szomszéd-ságában, Szabócs Vármegye szélénél a' Penyészleki határnál fekszik igen kies helyen, legszebb Nyíri erdejével két magas homok dombok között lévő völgyben, melynek végén vagy on a' földes Uraságnak majorháza, a' dombon épült szép Kápolna. Terem rozstot, tengerit, dinyét, és sok szénát, mellyen számos szarvas marha, és ménes lovak nagyobb csoportokban neveltetnek.

1354. Kállay László, és Demeter, Ivánnak, Egyed fiának fiai, Bánháza helységét leány negyedben általadták Zudar Péternek, Bulchui Istvánnak, és Mihálynak, Domonkos, Dienes fia fiainak, úgy mint nagy anyyokról Kállay Katalinról való rokoninak, I. Lajos Királynak jóvá hagyásával.

1499. Tanú vallatás tétel: hogy *akasztó-hegy* nevezetű forduló, és *Bense-rét* Bánháza faluhoz tartozók.

1523. Barilovich Miklósnak,

1524. Bánházy Pálnak, Andrásnak, Benedeknek, Imrének, Sofiának, Annának, Jusztinának Zeleméry Mihály özvegyének, egész Bánháza helysége,

1717. Jósa Istvánnak, és Mihálynak pusztá Bánháza Királyi adománnyal adatott.

Gróf Keglevichre szállott Sághy Mihály néhai ítélő Mester leánya hitvessi örökösödéséből.

§. 14. *Bellak* pusztá Bánháza mellett fekszik.

1524. Ez-is Bánházy Pálnak, Andrásnak, Benedeknek, és Imrének Királyi adománnyal adatott.

§. 15. *Körtvélyes* falu, szomszédja keletről Gálos-Petri, és Vasad Bihar Vármegyében, éjszakról Piskólt, és Rezege, nyugotról Szaniszló, délről Mihályfalva Szabócs Vármegyébe. Lakossai Magyarok, Reformátusok, és Görög hiten lévők, helyben Papjok, és tég-lából

lából épült Templomjok. Az határja kétféle minéműségű, egy része homok, másik része pedig a' leg jobb fekete föld. Terem szép tiszta búzát, rozsot, tengerit, zabot, dohányt, dinnyét. Kiterjedett két erdője szép neyendék fákkal ékes. Az határján mulatságos vadászatok esnek, mivel vaddal, bővelkedik. Piatza Nagy - Károly. Földes Urai: Gúthy Gáspár, és Menyhárt, Szilávy György, Kengyel Gábor, és Mihály, Terjényi Mihály, Bük Ferencz, Irinyi, Csorba, és több Nemesek.

Régenten a' Kállay Nemzetség bírta; hanem

1554. Kállay László, és Demeter, Ivánnak, Egyed fiának fiai Királyi helyben hagyással leány negyedben által adták, az egész helységet Zudar Péternek, Istvánnak, és Mihálynak, Domonkos Bulchui Dienes fia fiainak, kik az attyokról testvér Kállay Katalintól születtek.

1510. Petri Dersy Kelemennek,

1548. Beke Jánosnak,

1628. Vadászy Mihálynak, és feleségének Török Katalinnak benne rész,

1753. Telegdy Csanády Jánosnak, és Vásáros-Naményi Eötvös Sándornak benne egy, és fél Nemesi udvarhely, és 15. telék Királyi adománnyal adatott, a' hol ezen helység *Nyír - Körtvélyesnek* neveztetik.

§. 16. *Bere* Magyar falu, majd egészszen Nemességből áll, főbb birtokossai Berey, Baróthy, Gelért, Bartha, Varga nemzetségek. Éjszokról Fénnyel, délre, keletre, nyugotra Csomaközzel határozatik, lakossai Reformátusok, Templomjok, Papjok helyben, Vásáros helyei Károly, Szathmár, Debreczen. Szántó földgyei kevesek, réttyek nintsen, szőlője vagyon.

1291. Gróf Rosali Kún a' Váradi Káptalan előtt magát lekötelezte: hogy *Bere* nevezetű földgyét; melyet a' Kaplonyi nemből származott Nemesektől, úgy mint Venczelytől, Gergelytől, és Jánostól, Illésnek fiai-

fiától örök árron megvett, senkinek másnak el - nem adgya, hanem tsak Gróf Péternek, és Andrásnak, Urdungnak neveztetett Gróf Simon fiainak, és más Andrásnak, és Gróf Mykének az ő rokoniknak. Költt Pünkösöd ünnepe előtt negyedik napon. De ezen egygyezés nem használván,

1325. Ezen helység Berey, és Darahy nemzetsegeké vólt, kiktől

1412. Bélteki Drágffy Sándri, Drágh Vajdának fia erőszakossan elfoglalta; de

1416. Berey János, és Óváry János törvényesen abba vissza helyheztek.

1449. Samelházi Lászlónak, és Sarollyány Jánosnak benne rész jószág

1544. Bácsmegyei Benedeknek hasonló képpen rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1616. Csöghy Pál, és János benne részt birtak.

1750. A' Berey Nemeseeknek egész helység új adománnyal levéllel adatott.

§. 17. *Csomaköz* Magyar falu, régenten Nagy- és Kis - Csomaközre osztatott, földes Urai: Diószeghy Maria, Báró Mészáros János Hadi Vezér özvegye, Szegdy Mária Nagy - Mihályné, Pogány Lajos, Pál, és Miklós, Mészáros Sándor maradéki, és Csigy nemzetség. Szomszédgya keletre Nagy-Károly, délre Szanisó, éjszakra Fény, és Bere. Lakossai Magyarok, Oláhok, és Svábok, Reformátusok, Katolikusok, és O Hitűek. A' Reformátusoknak, és Oláhoknak helyben Papjok, Templomok, a' Katolikus Svábok Zaniszlói Templomhoz járúlnak, élelmeknek módgyok: dohány termesztés, szántás, vetés, marha, juh tartás, erdőjek nints, piattzok Nagy - Károly, Szathmár, Debretzen.

A' régi Csomaközy nemzemzetségtől vette nevezetét, mely a' Gróf Károlyi házzal, Vetéssy, és Bagossy nemzetségekkel *Kaplonyi* egy törsoökből származott,

zott, a' mint Kaplonyak leírásában előadgyuk. Fiú ágon 1768. Csomaközy 'Sigmondban magva szakadt.

1407. Károlyi László a' Nagy - Csomaközi rész jószágát Báthory Istvánnak, Zanizló fiának, 300. arany forintba lekötözte, és midőn le nem fizethette, fizetést késleltető parantsolatot hozott a' Királytól.

1414. A' Csomaközy nemzetség birta.

1423. A' Károlyiak is benne részt vettek.

1464. A' *Gyermekek - Erdő* mint Kis - Csomaközhez tartozandó Vethéssy Miklósnak oda ítéltetett.

1518. Báthory György, István, és András felkérték, de birtokába nem léphettek.

1544. Bácsmegyey Benedek részt nyert benne.

1614. Pyxendorffi Rueber György Hadi Vezér egy részét Királyi adománnyal felkérte.

§. 18. *Szanizló* falu, szomszédgyai: éjszokról Csomaköz, délről Petri, és Reszege, nap keletről Pusztá - Kide, nyugatról az Ömbölyi pusztá. Vallása Katolika, Oláh egygyesültt, és Reformáta. Mind a' háromnak Papja, 's Temploma. Mostani Katolikus Plébánus Vitkó József. Lokossai Magyarok, Oláhok, Svábok. Földes Ura a' Gróf Károlyi ház, de a' Czég-lédy Nemes Nemzetség - is bir egynéhány telket. Pia-tza Nagy - Károly, Szathmár, és Debreczen. Élel-meknek módgya: dohány termesztés, búza, zab, ten-geri, gabona vetés, marha, juh tartás.

1374. Báthory Lászlónak *Zanizló* fiától építtetett, és vette nevezetét a' mint

1414. Az István, László fiai között lett osztály Levél bizonyította, a' Lelesz. Konv.

A' maradéki - is *Zanizlóffy* Báthoriaknak neveztet-tek, a' mint Ecsednek leírásában előadgyuk.

1415. A' Károlyi, és Bagossy Nemesek a' hatá-rát megbolygatták.

1420. 1426. 1431. Zanislóffy Báthoriaknak ága birta.

1433. Báthory István, Benedek, Tamás, Mihály, és Bertalan Királyi adomány által birtokába megerősítettek.

1499. Hogy *Pálffy János Erdeje* a' Zanislói határhoz tartozandó, iránta tanú vallatás tétetett.

1609. Kiss Mártonnak benne egy Nemes ülés adott, Báthory Istvánnak végső rendelkezéséből.

Azután az Ecsedy Várhoz tsatoltatván, azzal egy Urat esmért.

§. 19. *Reszege* falú, ez előtt *Mezeo - Rezege*, szomszédja keletről Mező Petri, éjszokról nyugatról Zanisló, délről Piskólt Bihar Vármegyébe. Lakossai Oláhok, fából épült Templomjok, Papjok helyben. A' földgye kétféle minéműségű, homok, és fekete nyirok, búzát, rozsot, és tengerit, kaszálói jö szénát teremnek. Piattza Nagy-Károly. Két homok dombja nem régen szőlő vesszövel béülttetetett. Földes Urai *Reszegei Jásztrábszky Antal*, *Lajos*, és *Ferencz*.

1530. I. Károly Király *Rechege* nevezetű helységet, Zathmár Vármegyébe, a' Várhoz tartózkodót, melly Péter, és János, Domonkosnak fiai, és Zathmári Várnak jobbágyi által birattatott, azoknak magva szakadtával. *Nog - Semijeni* Istvánnak, István fiának, a' maga kedves, és Udvari hívének, és az ő atyafiainak, Chengery Miklósnak, és Jánosnak, Péter fiainak, a' Zathmári Várnak hatalmából kivéven ajándékozta. Wissegrádon Kis - Karátsony után való hatodik napon, Urunk 1530.

Azért fele része Kállaiak által, kik *Bolok Simian* Magyar nemből vették eredeteket, (a' mint Kérnek leírásában látni fogjuk) más hason fele Chengeriek által, kik *Rezegeieknek* nevezték magokat, birattatott már 1527. Eszt,

1375. Rezegey Balás Eleknek fia fele részét bírta, kinek jobbágyit Csomaközy György, és Miklós, és Károlyi Mihály megverték, ötnek a' szakállát ki tépték, és 100. kalangya szénájokat elégették.

1381. Cháholy Sebestyén, és János, Nagynak neveztettek János Mesternek fiai, Abaháza pusztá helységet Rechegei rész jószágért eltserélték Kállay Istvánnal, Istvánnak fiával, a' mint Abaházának leírásában is előhozzuk, a' hol Rezege helysége, máskép *Radolphnak* neveztetik.

1420. Mindszenty Ambrus, és Zarvady Jakab egy részét,

1422. Rezegey György, Balásnak fia más részét bírták.

1423. Rezegei pusztát, Vámosgyörki Pohárnok András, és Kidey nemzetség magok között felosztották.

1465. Rezegey Balásnak magvaszakadtával egy része Botka Andrásnak, Királyi adománnyal adatott.

1641. Zóltán Jó'sa,

1720. Jásztrábszky János egész Reszegei pusztába Királyi adomány mellett béiktatattak, a' kinek maradéki újra megnépesítették, és ezen helységtől veszik elé neveket.

§. 20. *Mező-Petri* falú, szomszédja keletről Iriny, Vezend, Károly, éjszokról hasonlóul Károly, nyugatról Szaniszló, Reszege, délről Dengeleg, 's Piskólt Bihar Vármegyébe. Lakossai Svábok, Római Katolikusok, Templomok téglából épültt, mostani Megyész Papjok Breszty Jakab. A' lakósok szorgalmatos fáradságok után mindennel bővelkednek. Földgyek fekete, és termékeny, szénát a' szomszéd helységnek határjain szereznek. Piattzok Nagy-Károly tsak egy mértföldnyire. Van két erdeje, az egyike az Uraságé, a' másik a' helységé, és ennek a' végibe az helységnek szép termő szőlős kertye. Van itt a' Vármegyének

nek Katonái szállásnak épített háza. Első birtokos benne Gróf Károlyi nemzetség, utánna Mészáros János Hadi Vezér özvegye, Mészáros Sándor, Pogány Lajos maradéki, Bagossy, Irinyi Nemesek.

Régenten a' Kaplonyi nemből eredett Vaday nemzetség birta.

1396. Bagossy Péter, Vethéssy Lőrincz, és Miklós, Chomaközy János, Károlyi László, András, és Jakab, mint Kaplonyi nemből eredett Nemesek, Vaday Andrásnak, Feketének neveztetett András fiának magva szakadtával Petri helységet magok között felosztották.

1420. 1422. 1426. Vetéssy nemzetség birta, a' hol már Mező-Petrinek neveztetik.

1518. Báthory György, István, és András, Károlyi István Papnak magva szakadtával felkérték, de birtokában nem léphettek.

1552. Zennyessy Lukácsnak egy rész benne adatott.

1572. Vetéssy János, Márton, Péter, és László birtokában új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1576. Rezegey Annának Bognár Pál feleségének egy része,

1642. Báró Károlyi Adámnak-is rész jószág benne új Királyi adománnyal adatott.

§. 21. *Szent - János* pusztája Mező - Petrivel határos, a' hol Gróf Károlyi Uraságnak majorsága van.

§. 22. A' *Kidei* pusztája is itten helyheztetik, régenten népes helység, és *Kidiy* nemzetségé vala, melytől vette nevezetét.

1327. Kydiy Jakab, Bertalannak fia, és Kydey Tyba, Jánosnak fia birták, a' mint Vezendnek leírásába láthatjuk.

1425. Vámosgyörki Pohárnok András benne Kidey Nemesekkel osztzkodott.

1466. Pilissy Bertalan benne részt nyert.

1549. Hogy a' *Ravazlik* hely, mellett fekvő, és a' *Kereszt* útnál *Nyiressi* erdőre véggel járó szántó földek a' *Kidei* határban legyenek, íteltetett.

1588. Zentmiklóssi Pongrácz Fridriknek,

1591. Szabó Danielnek benne rész jószág adatott.

1612. Még népes helység volt, mert Báthory Gábor Erdélyi Fejedelem parantsolta: hogy *Bodzásstelek*, és *Dőghalma* fordulók, 's a' *Csere* erdő a' *Kidei* lakosoktól elvétetessenek, és a' *Zanizló*i lakosoknak adattassanak.

1719. Gróf Károlyi Sándornak egész *Kidei* pusztá Királyi adományjal ajándékozott, kinek maradéki által birattatik.

§. 23. *Endréd*, Oláhul *Andrid*. Elegyes Magyar, és Oláh felű birtokossai Geötz Ferencz Királyi Tanácsos, Bokor Susánna Bottka Menyhátrné, Domahidy László, Okolicsányi Jánosné, Iklódy László, Gencsy Miklós, Domokos Jakab, Uray, Irinyi, Fényes, és egyéb Nemesek. Lakossai Reformátusok, Eggyesült Oláhok, és Katolikusok. A' Reformátusok Temploma téglából, az Oláhoké pedig fából épült. Papjok helybéli de a' Római Katolikusok Mező-Petri Papi Megyéhez járúlnak. Földgye fekete, mindenféle életet, és jó szénát terem, az eleséget Károlyba, és a' marháikat híres Margitai Vásárba szokták eladni. Élelmeknek módgya szekerezés-is; mert szűret után az Érmellyéki borokat széjjel hordják. Az *Ér* pataka a' falu mellett foly-el, a' melly Genesnél szakadván ki, az *Érmellyéknek* nevet ad. Két erdője vagyon.

A' Jeles *Endrédi* nemzetségtől vette nevezetét, melly régi *Zovard* Magyar nemből származott. Mert:

1398. *Endréd* Tamásnak *Zowdrd* fiainak fia egészen birta, kinek több mint ezer hőlndnyi szántó földjeit Dengelegy Bertalan felszántatta.

1507. Nátafalussi Csontos Jánosnak, Beregszászi Meggyés Papnak, és az ő testvéreinek Ferencznek, és Simonnak benne egész rész jószág,

1642. Báró Károlyi Ádámnak is benne rész Királyi adománnyal adatott.

§. 24. *Dengeleg*, Oláhul *Dingyilak*, Magyar, és Oláh falú, birtokossai: Irinyi nemzetség, Décsey Ferencz, Bük László, Darvay Ferencz, és Imre, Osváth Miklós, Solymossy Anna, Veres János, Gencsy Miklós, Fényes, és más feles Nemesség. Szomszédja keletről Pér Erdélybe, nyugotról Reszege, délről Erdéd, éjszokról Iriny, és Pórtelek. Lakossai Reformátusok, és Oláhok, Papjok, Templomok helyben, a' Reformátusoké téglából, régi Katolikusok Templomából megújítva, az Oláhoké fából. A' földgye fekete; három nyomásbéli minden féle gabonát terem, réttye kétszer kaszálható hasznos füvet hoz; legellője elegendő, mind az Uraságnak, mind a' helységnek különös erdője, azért tüzre, és épületre való fája, makkoltatása, szőlőjek egy mértföldnyire, a' hol jó borok teremnek; a' községnek közönséges réttye 22. kaszás alá való; száraz malma három, vízi pedig két helyben, a' falú alatt az *Ér* pataka foly, a' hol itatója.

Régentén a' Dengelegy Jeles nemzetség bírta, mellytől vette nevezetét, és most-is az *Ér* pataka alatt a' falú végén régi Kastélyának romladékjai látszatnak.

Már 1327. Dengelegy Pongrácznak fia említetik Vezendnek leírásában.

1510. Petri Dersy Kelemennek benne rész jószág adatott.

1597. Dengelegy Miklós bírta, a' ki az Élés Haddi Tárnak Fő gondviselője volt. 25. Törv. Tzík.

1604. Az Ország határjai igazításában kirendelt biztos vála. 15. Törv. Tzík.

1632. Még Dengelegy Miklós bírta, hanem Dengelegy Annának is Byk Sigmond feleségének benne rész adatott.

1746. Gróf Károlyi Ferencz egy részét Királyi adománnyal felkérte.

§. 25. *Iriny*, Magyar, és Oláh falú, az most-is virágzó régi Irinyi Nemes nemzetség bírja egészen, mellytől vette nevezetét, lakossai leginkább Reformátusok, és eggyesült Ó hitűek, kevés Katolikusok. A' Reformátusoknak, és Katolikusok téglából, az Oláhoknak fából épült Templomok, és a' Reformátusoknak helyben Papjok, de az Oláhok Pórtelekről, a' Katolikusok Mező-Petriből hordanak Papot az Isteni tiszteletnek végben vitelére. Földgye fekete, búzát, tengerit, és zabot terem, és a' terméseit a' Nagy-Károlyi piattzon árulják el, az élelmek módgya, szárnás, vetés, és marhakkal való kereskedés, mellyeket a' szomszéd híres Tasnádi vásárba szokták eladni, jó szénát termő kaszáló réttyei, és két erdője.

1278. Eszt. Az Irinyi Jeles nemzetségnek levél tárában még most-is eredetben szemlélhető adományi Levél bizonyította: „Hogy midőn IV. László Magyar „Király a' Csehek roppant hadi tábora ellen *Stilvit* „várára körül *Morawa* vize mellett hartzólna, tá- „múlva tsudálta a' Király: miként *Vid Ventzel*, és „*László* két egy testvér atyafiak földre terítvén, az „ellenség Királyt *Ottakert*, annak *Marcellinus* fiát „elevenen megfogva lánczon kézbe szolgáltaták, melly „remek vitézségeknek minémű megjutalmaztatására „(*redhostimentum*) *Irinnek* nevezetett földet, Záh- „már Vármegyében nékiek ajándékozta.“ Mellynél fogva *Irinyi Irinyieknek* hivattatnak az óta. A' Czím- „rek-is az: hol az ifjú Királyi Herczeg a' maga fényes „köntössében, a' melyén tsillag villogván, és lánczon lá- „bánál lévén egy veres bársony párna Királyi koroná- „val, és páltzával láttatik.

1420. Irinyi Tamás egészen bírta, hanem

1460. Pilissy Bóldisárnak, és Jánosnak benne rész adatott.

1544. Hogy *Ménes-Tava* nevű rét, és *Nagy-erő* az Irinyi határhoz tartozandó ítéltetett.

§. 26. *Portelek* falú. Szomszédgya keletről *Tasnád* Erdélybe, és *Iriny*, nyugatról *Szaniszló*, délről *Endréd*, éjszokról *Károly*. Lakossai *Oláhok*, fából épült *Templomok*, *Papjok* helyben. Földgye fekete, terem búzát, tengerit, és zabot. *Piattza Nagy-Károly*. Kaszáló réttye kevés, de jó szénát ad. Földes Urai: az Irinyi nemzetség, *Geötz Ferencz Királyi Tanácsos*, *Zimány Ferencz*, *Okolicsány Jónás*, 's más többek.

Régenten a' *Portelek* nemzetség bírta. Mert:

1585. Tanú vallatás tétetett: miképpen *Portelek* *Jakab*, *János*, *László*, és *Pál*, az ellenek vallott *Irinyi Jánosnak*, *László fiának* *Prókátorát* megölték?

1420. *Portelek* *László*, és *Miklós*, *Pálnak* fiai egész helységet bírták.

1422. *Ersébetnek* *Jánossi Kántor Domonkos*, és *Annának* *Rezegey György* feleségeinek benne rész adatott.

1548. Tanú vallatás tétetett: hogy azon szántó földek, melyek a' *Barátok Kútya* felett fekszenek, a' *Porteleki* határhoz tartoznak, és azért talán a' *Barátok-is*, kik alább *Vezend* helység alatt említetnek, azon kúthoz közel lakhattak.

1747. Egész helység *Eötvös Jósefnek* *Királyi* adománnyal adatott.

§. 27. *Mező-Terem* falú. Szomszédgya keletről *Gencs*, nyugatról *Gsomaköz*, délről *Portelek*, és *Iriny*, éjszokról *Nagy-Károly*, és *Kaplony*. Lakossai eggyesült *Oláhok*, és kevés számból álló *Római Katolikusok*, mind a' két renden lévőeknek téglából épült *Templomok*, az *Oláhok* *Papot*-is tartanak, a' *Római Katolikusok* *Templomába* a' *Nagy-Károlyi* ájtatos renden lévőek között eggyik szokta ünnep napokon az Isteni szolgálatot véghez vinni. Földgye fekete, búzát,

tengerit, és zabot terem. Réttyeik jók. Piattzok Nagy-Károly. Földes Ura Gróf Károlyi ház, mellynek az határjába derék, és nagy kiterjedésű kerített fáztányos kertye vagyon, mulatságos sétálások esnek benne rendre ültetett fák között, helyenként a' pihenésre tsinált ülő helyek lévén készítve. Vagyon tava-is, és ennek közepén egy szigetetske festet korlátokkal körül véve, nem messze hozzá alkalmas fürdő hely. Ezen tó egy malmot-is hajt, mellyben a' legapróbb liszt láng készíttetik. A' tó, és a' vízi malom között két sorjába magos jegenye fák vannak ültetve.

Vagyon a' Nagy-Károlyi határhoz tsatolva egy *Pusztá-Terem* nevű pusztá-is. Ez-is a' Gróf Károlyi házá. Mind a' kettőről ilyen Jel- és Ok-Levelekre akadtunk:

1418. 1420. Vetéssy Jakab bírta.

1420. Csáky István tanú vallatást tétetett Vetéssy Jakab ellen: hogy a' maga Teremi jobbágyait a' fogházból kiszabadította.

1423. Csáky György Zathmár Vármegyei Fő-Is-pány Terem helységét elpusztította, a' jobbágyokat vagyonnyaiktól megfosztotta, és megsebesítette; azért Királyi parantsolat mellett ezen hatalmaskodás Király, embere által vizsgáltatott.

1428. Károlyiak-is bírtókában voltak.

1430. Báthory nemzetség egy részét felkérte.

1552. Zennyessy Lukácsnak egy rész Mező-Terembe Királyi adománnyal adatott.

1572. Vetéssy János, Márton, Péter, és László egész helységnek bírtokában új Királyi adománnyal megerősítettek, kiknek maradéki *Mező-Teremi* Vetéssieknek nevezték magókat.

1601. Mező-Szent-Miklóssy János Mező-Terembe részt Királyi adománnyal nyert.

1697.

1697. Köpösdi Tolvaj Gábornak, és azon Esztendő. Báró Károlyi Istvánnak, és Sándornak egész Mező-Terem helységre Királyi adománnyal adatott.

Emlékezetünkre Károlyiak engedelmeiből Rácz Demeter bírta, kinek magva szakadtával ismét Gróf Károlyi házra szállott.

§. 28. *Vezend* falú, szomszédgya keletről Iriny, nyugatról Mező-Petri, éjszokról Hatvan Erdélybe, délről Dengeleg. Lakossai Oláhok, téglából épült Templomok, Papok helyben. A' földgye fekete, mindenféle életet megterem, Kaszálló réttyei jók; erdője vagon. Piattza Nagy-Károly. Nagyobb része a' Gróf Károlyi házé, hanem a' Csomaközy ivadékoknak is van benne kevés része.

Régenten a' Kaplonyi nem, és a' *Keresztes* rend tulajdonának lenni állítatott. Mert:

1327. „ Gróf Sándor; I. Károly Királynak Udvari Birája Gewri Kapitány, és Vas Vármegyei Főispán eleibe Eory István Mester a' Királyi Udvarnak jegyzője, és az ő testvére Pál idézték Györgyöt, Eudusnak fiát, és Zongának neveztetett Pétert a' *Kaplóni* nemből valókat *Vezend* helységre eránt. Melly per folyás harmadik törvénykezésnek idejére a' Király Úrnak parantsolattyából halasztatván, a' nevezett Eory István Mester, és Pál előadák, hogy nékiek a' Királyi Úr a' *Vezend* helységet ajándékozta, mellyben való béiktatásoknak először a' *Szent János Jerusdlemi Keresztes rendjének Mestere*, azon rendnek jussa eránt ellene mondván, azon ellent mondasról lemondott, és a' Királyi adományt helybe hagyván, a' *Vezend* helységét a' Fel-pereseknek birtokában hagyta; az után fél esztendő múlva említett György, és más rokoni *Kaplóni* nemből valók, Filep Nádor Ispán Úr által Zathmár Vármegyében tartatott közönséges gyűlésben a' béiktatásoknak ellent mondtak, és as ellent mondasnak okát kérő perben Péter Pap, és András Ügy védők által clegendő Prókátori levéllel megjelenvén, a' nevezett

C 2

„ Ka-

„ *Kaploni* nemből eredett Nemesek ellent mondások
 „ nak azon okát adák: hogy a' *Vezend* helysége az
 „ ő örökségek. A' per folyás tehát folytatattván, mi-
 „ dőn a' nevezett Királyi Udvarnak Birája három íz-
 „ ben a' személyesen jelen lévő István Mestertől, és
 „ az ő testvérétől Páltól Prókátorá által megtudakozta
 „ volna: ha ezen per folyást bajvivással-e? vagy a'
 „ hitnek letételével elvégeztetni kívánnák? és ezek a'
 „ hit letétel által léendő elítéltetését választanák, ak-
 „ kor az Ország Fő-Zászlósaival, és Nemesseivel a'
 „ nevezett Királyi Udvarnak Birája széket ülven, fel-
 „ tetett: hogy a' *Koplonyi* nemből eredett Nemesek,
 „ ki ki közzülök magával ötöd Nemesekkel a' Váradi
 „ Káptalan előtt, Minden - Szentek ünnepének nyolc-
 „ tadján esküdgyön - meg. A' mint a' határ nap el-
 „ jöven; említett György *Dengelegy* Pongrácz fiával,
 „ *Kydy* Jakabbal, Bertalannak fiával, és más két Ne-
 „ mesekkel, utánna Dean, Eudusnak fia, Chepánnal,
 „ Illyésnek fiával, Jakabbal, Domonkos fiával, és más
 „ két Nemesekkel, az után Zongának nevezetett Pé-
 „ ter *Mezeo Rezegei Egyeddel*, Lászlónak fiával,
 „ Sándorral, ugyan csak Sándornakfiával, és más két
 „ Nemesekkel, azonkívül Márton Péternek fia Lőrinc-
 „ czel *Kaasy* Iwánka fiával, *Kydey* Tybával, János-
 „ nak fiával, és más két Nemesekkel, Miklós, András-
 „ nak fia *Rezegei* Pállal, Olywernek fiával, *Mind-*
 „ *szenty* Kis Péterrel, 's más két Nemesekkel, Simon
 „ Andrásnak fia Miklóssal *Zennesy* Abba fiával, 's
 „ más három Nemesekkel, Mihály, Andrásnak fia *Pe-*
 „ *lizneky* Lászlóval, Miklósnak fiával, és más három
 „ Nemesekkel, utólyára Merhárd Andrásnak fia *Piri-*
 „ *chey* Miklóssal, Márknak fiával, és más három Ne-
 „ mesekkel megesküdtek: hogy azon Vezend helysége
 „ az ő valóságos örökségek legyen. Ezen hit leté-
 „ telnek folyamattya az után azon Minden Szentek ün-
 „ nepének tizenötödjén a' Királyi Udvar Birájának elő-
 „ adatván, ő, a' ki az Isteni kegyelemnek ingerlésé-
 „ ből, 's a' Királyi Úrnak akarattjából a' Magyar Or-
 „ szági köz társaság Biróságának fő póltzát rend sze-
 „ rént azért nyerte - el: hogy kinek kinek, a' mi az
 „ övé, felváltalt hivatallyának, 's hatalmának tisztyéből
 „ megadni tartozzon; az Ország Fő - Zászlósaival, 's

„ Nemes-

„ Nemesseivel öszve ülven, sokszor nevezett *Vezend*
 „ helységet minden haszonvételeivel, 's hozzá tarto-
 „ zandóival a' *Koplonyi* nemből eredett Neméseknek
 „ oda ítélte, és megadta maradékról maradékra örö-
 „ kösön bíratandót. Költt Magyar Ó-Váron, Minden-
 „ Szentek ünnepének tizenötödje után való tizedik na-
 „ pon, Urunk' 1327. Eszt. “

Mivel pedig a' Szent János Jérusalemi Keresztes
 rendje Mestere-is *Vezend* helységet a' szerzete tulaj-
 donának lenni állította, ezen Szerzetnek Monostora-is
 közel lehetett.

1012. Eszt. kezdődött ezen Szerzet, minekutánna
 a' Saracenusok Jérusálem Várossát elfoglalták. Tem-
 plomok Sz. János tiszteletére vólt építve, a' Szarán-
 dok Keresztényeknek szállást adtak, és azért szállást-
 adó (*Hospitalarii*) alamisnás Sz. János Szerzetessei-
 nek neveztetetnek.

1099. A' Szent föld a' Keresztények által vizsszá
 vétetven, nem tsak szállást adó, de a' Pogányok ellen
 hartzoló Vitézi-Renddé-is lett.

1308. A' Törökök által szorongattatván a' Rhódus
 Szigettyét elfoglalták, és *Rhódussi* Vitézeknek neve-
 zettek. Még

1522. Vitéz ellent állás után onnét a' Törökök ál-
 tal kiszorítatván.

1530. A' Maltha Szigettyébe menedék helyet ke-
 restek, és *Malthai* Vitézeknek mondattak, de a' mi
 időnkbe Napoleon mostani Frantzia Tsászár, az után
 az Angolyok által onnét-is kiforgattattak.

1160. II. Geyza Király által Magyar Országba
 béhozattattak, elterjedvén, sok Monostorokat bírtak,
 Fő-Kormányozójok az *Auranai* Perjel lévén. A' *Ve-
 res* Barátoknak eltörlésével (*Templarii*) azoknak Klas-
 tromjaik ezeknek adattak,

Szath-

Szathmár Vármegyébe, vagy ahhoz közel Monostoraik lehettek: *Várad* mellett, *Teleghen* Bihar Vármegyébe, mely az előtt a' *Veres* Barátoké volt, *Lelei* a' Szilágyságon, *Ükür*, most vagy *Ökör-Tó* Kézép-Szólnok, *Ökörítő* Szathmár Vármegyébe, a' mint Pray az Auranai Perjelségről, Fuxhoffer a' Monostorokról, és Keresztúry a' Várad Püspökségről írják, és a' Szathmári Ökörítőnek leírásában - is még IV. Béla Király idejében volt *Klastrom* említettik.

1396. Vadai Andrásnak, Feketének neveztetett György fiának magva szakadtával Bagossy Péter, Vétessy Lőrincz, és Miklós, Chomaközy János, Károlyi László, András, és Jakab, mint Kaplonyi nemből eredett Nemesek, Vezend helységét - is magok között felosztották.

1419. Károlyi Bertalan, László, András, János, és Jakab birtokában Királyi adomány mellett megerősítettek.

1423. Károlyiak bírták.

1518. Báthory György, István, és András felkérték Károlyi István Papnak magva szakadtával, de birtokába nem léphettek.

Ezt is emlékezetünkre Rác Demeter, jeles erkölcsű, 's tudós férjfiú bírta, a' ki a' Gróf Károlyi ház jószáginak Fő meghatalmozattya lévén, Gróf Csáky Rósalíát, Gróf Károlyi Ferencz feleségének Kristinának testvérjét hites társul vette, 's ezen helységgel élteig Gróf Károlyi Ferencz Sógorától megajándékoztatott. Ez Görög hiten lévén építette itten a' lakosok számára a' Templomot - is. De semmi maradéka nem maradván, ezen helység ismét a' Gróf Károlyi házra szállott.

§. 29. *Genes* Magyar, és Oláh falú, birtokossai: Way Mária, Laskay Sámuel, Iklódy László, Szekeres Antal, Csomay, Sántha, Szováthi, Erdélyi, és több számos Nemesség. Többnyire Nemes emberek lakják, lakóssai Reformátusok, és O hitűek, ezeknek Templomok fából épült, és Papjok mind a' két renden

lé-

lövőknek, a' Reformátusoknak kö Templomok vagyon. A' Földgye fekete, mindenféle gabonát terem; terméseit a' Károlyi piatzon közel eladgyák, nevezetes kaszáló réttyei, mellyek a' legjobb szénával kedveskednek, élelmek módgya: szántás, vetés, kaszálás. Az úgy nevezett *Ér* pataka a' falú alatt foly- el tavaszi, és esős időkbe. Az határja nagy térségű, minden erdő nélkül, azért az agarazás itten nagy betségben vagyon.

Régenten a' Gencsy nemzetség bírta, mellytől vette nevezetét; hanem

1407. Báthory Istvánnak benne rész jószág adatott.

1420. 1428. A' Gencsy, és Báthory nemzetségeknak birtokában volt.

1428. Nemes Gencsy, és Báthory birtokosok határját járatták, Maythéntől, és *Káta-Zent-Miklós* helységétől megkülömböztették.

1431. Határját Bobáld felől Károly János, Lászlónak fia járattani akarta, de Gencsy Orbán, Jánosnak fia, Mihály Pálnak, Tamás, más Tamásnak fiai meg nem engedték, és e' miatt a' Királyi ítélő Udvarban meghívtattak.

1436. Ezen per folyás Genchy Tamás részére, Károlyi Jakab, és az ő Domonkos fia ellen, Pálóczy Mátyás Nádor-Ispán által Sz. Mihály Arkangyal ünnepeinek nyóltzadjára halasztatott.

1458. Tanú vallatás tétetett Genchy Tamás, és Sarollyány Mihály részére: hogy a' Gencsi Nemes udvarhelyekre István Endrédy Zowárdnak fia, Egry Imre, Péternek fia, Mikolay Tamás, Lászlónak fia fegyveres kézzel reá rohantak, onnét ingó jószágait elvitték, Gencsi jobbágyikat minden vagyonoktól, és ruháiktól megfosztották.

1514. A' Gencsi Nemesek a' Kereszes pártos parasztokhoz állottak, és azért a' jószágok Báthory Andrásnak adatott, I. Rész §. 58.

1545.

1545. Gosztonyi Miklósnak,

1551. Farkas Gergelynek, Gencsy Jánosnak, és
Hatvany Jánosnak,

1587. Balásházy Andrásnak, Ferencznek, és Már-
tonnak, Sarollyány Lászlónak, és Györgynek, Dabó-
czy Imrénnek, és Tamásnak, Erdélyi Ambrusnak, Ke-
rek Balásnak, Nobis Mihálynak, Sándorházy László-
nak, Gáspár Jánosnak, Gálffy Ferencznek,

1588. Fodor Jánosnak, és Györgynek, Gencsy
Vinczenek Csúry Miklósnak,

1589. Rakamazy Jánosnak,

1611. Gencsy Istvánnak rész jószág,

1747. Báró Lossonczi Bánffy Farkasnak, Way
Lászlónak, és Mihálynak, Hatvany Istvánnak, Sarka-
dy Mihálynak és Péternek ezen Nemes ülésű (*Cu-
riatis*) egész helység, hol Királyi, hol Nádor-Ispá-
nyi adománnyal adattak; nem tsuda hát: hogy ennyi
Nemesség bírja.

§. 30. *Esztró*, Oláh falú, birtokossai: Pogány
Sigmund, Linkner Mihály, Szabó, és Bódy nemzetsé-
gek. Lakossai O - Hitűek, határbéli földgye két nyo-
másbéli, melly őszi, és tavaszi veteményt terem, rét-
tye marhának alkalmas szénát hoz, Nagy-Károly pia-
tzozása.

1489. Egy negyed része Csáky Benedektől, Fe-
rencznek fiától Drágffy Bertalan részére elítéltetett.

§. 31. *Szent - Miklós* falu. Szomszédi keletről
Esztró, és Király - Darócz, nyugotról Gencs, délről
Mind - Szent Erdélybe, éjszokról Mezőterem. Lakossai
Oláhok, Templomok fából épültt, Papjok helyben. A
földgye fekete, mindenféle gabonát terem, nevezetesen
pedig jó dohánnya által híres. Piattza Nagy - Károly,
réttyei jók, földes Ura Gróf Károlyi nemzetség.

Régenten a' Zent - Miklóssy nemzetség bírta, de
annak magva szakadtával,

1417. Báthory Istvánnak, és Benedeknek Királyi adománnyal adatott.

1455. Malomvízi Kendrys Jánosnak, és Kende Lászlónak-is rész,

1511. Károly Sófának Csobay János feleségének, és Kasuhy Borbálának, Károlyi Mátyás hitvessének hasonlóképpen benne rész adatott.

§. 32. *Nagy - Majtény* nevezetes Mező - Város a' Kraszna partyán. Ez előtt Református Magyarok lakták, minek előtte Montecuculi Hadi-Vezér, és a' Török hadak elpusztították volna, most tsupa Katolikus Svábok lakják, kiket Gróf Károlyi Sándor ide béhozott, 's ezen elpusztúlt Mező - Várost velek megnépesítette. Szép tornyos Templomok nem régen épültt. Megyés Pápjok Dubinszky Mihály Al-Esperes. Határozatuk éjszakra Kis - Majténnyal, délre Király-Darócza, és Esztróval, keletre Gilvácsal, nyugotra Nagy-Károlyal. Földes Ura a' Gróf Károlyi ház. Vízi malma a' Krasznán, szép gyümölcösse, gazdag búza termő földgye, kaszálója, jó bort termő dombja. Lakóssai tehetős gazdák, nem a' jobbágyi rend szabás, de a' Gróf Károlyi Sándorral tett alkú szerént dolgoznak, és adóznak. Hajdan a' Kraszna partyán szép Kastélya vala, melynek fenék kövei még látszatnak.

1560. Miklós, és Petten Zánthoui Tomay fiai bírták.

1417. Báthory Istvánnak, és Benedeknek Nagy- és Kis - Majtény Királyi adománnyal adattak.

1428. Gencs helységétől a' határai megkülömböztettek a' Báthory, és Gencsy Nemesek részére.

1430. Báthoriak egészszen bírták.

1467. Báthory András, és Domanhidy András *Kereszt - Allya* szántó földeket Domanhida, és Kis-Majtény között határ hányásokkal elmesgyélték.

1519. Majtény Uradalomnak (*Domínium*) mondatik, és abban Báthoriak fiú ágon léendő magvok szakadtával Rozgonyi Istvánt, iffiabb Jánosnak fiát Lajos Királynak helyben hagyásával téstvéreknek örökbe fogadták,

1609. Bokor Mártonnak, és Gergelynek egy Nemes ülés, Érsek Gergelynek, Chyorvász Kiss Mártonnak, Kerekes Péternek, Benedeknek, és Györgynek egy egy ház hely Majthénba, Báthory Istvánnak végső rendelése szerint adatott.

1614. Majthény Márton-is azon végső rendelésből egy Nemes Udvar helyet nyertt.

1638. Majthén Mező-Város különös kiváltságot tulajdonítván magának, a' Vármegye hatalma alá vetetett. 67. Törv. Tzik.

1647. A' Vármegye részére taksáltatott. 30. Törv. Tzik.

Azután az Ecsedy Uradalomhoz tartozott, 's vele egy földes Urat esmért,

1661. Montecucculi Hadi-Vezer Kemény Jánosnak segítségére küldetvén Nagy-Majténynál öszve tsatolta vele húsz ezer Katonából álló táborát.

1662. Hol Német, hol Török hadaktól szorongatvatván, égettetvén, Majtény egészszzen elpusztúltt.

1711. Nevezetes lett a' Szathmári béke kötéstől, melly a' Rákóczy pártján itten táborozott Magyar hadaktól az alatt a' hegy alatt, melly most szőlővel van béültetve, elfogadtatott. Bell Mátyás kéz íratyában így írja le: „Károlyi Sándor a' többi öszve szövet-
„kezett Magyarok részéről is 27. Apri. Pálffy János-
„sal a' békességet megkötvén, megakartá mutatni:
„mitsoda készséggel fogadnák azt a' Vezérlésétől füg-
„gő Magyarok? azokból tizenkét ezernél többet a'
„Maj-

„Majthényi mezőn hadi rendjeikbe állított! A' hová
 „midőn Gróf Pálffy János a' maga késérőjével elér-
 „kezett volna, eleibe terjesztette Gróf Károlynak
 „általa tett ígéreteinek bétellyessítését. A' ki azonnal
 „parantsolá a' táborozó Magyaroknak: hogy a' sze-
 „renrentsésen megkötött békességnek örvendező je-
 „léül háromszor egy más után sütnék ki a' puskájo-
 „kat. Mellyet megtsелеkedvén, parantsola: hogy a'
 „Zászlóikat földbe ütvén, azok mellé rakásonként hán-
 „nyák-le a' fegyvereiket. Ezt-is megtsелеkedték,
 „előbb 160. Zászlóikat a' földbe szegezvén, mellyeket
 „tüstént a' Gróf Pálffy Jánost késérő Német katona-
 „ság elfoglala. Akkor Gróf Károlyi Sándor újra meg-
 „szóllítá őket: hogy a' kinek tetszik, hadi szolgálatot
 „a' Tsászárnak ő Felsége hadánál vállalhat, a' kinek pe-
 „dig tetszik, haza mehet, és ezzel a' hadat elbo-
 „tsáta. “

§. 33. *Kis-Majtény* falu a' Kraszna partyán. Ha-
 tárja éjszakra a' *Tagyi* pusztá, és Domahida, délre,
 és nyugotra Nagy-Majtény, keletre Dob, és Gilvác.
 Itten kezdődik a' *Kasodi* úgy neveztetett tsinált út,
 mellyet az I. Rész. §. 36. leírtuk. Földes Ura a' Gróf
 Károlyi ház, lakóssai Református Magyarok, egygye-
 sültt Oláhok, Templokjok, Papjok. Halászó vize a'
 Kraszna, tsikászó helye a' Láp, földgye fekete, bú-
 zát, árpát, zabot, tengerit bőven terem. Vásáros he-
 lye Károly, Szathmár. Nagy-Majténnyal egy forma
 viszonságságot szenvedet, 's vele egy földes Urat es-
 mért.

§. 34. *Domahida*, régenten *Dománhida*, Ma-
 gyar falú, nem régen épült a' Kraszna partyán, mert
 a' régi Domahida túl a' Krasznan feküdt. Éjszokról
 Bagossal, délről, és Keletről Nagy- és Kis-Majténnal,
 nyugotról Nagy-Károlylyal határos. Földes Urak: Do-
 mahidy József, László, Sigmond, Gábor, Dániel The-
 resia Buday Józsefné, Eötvös Ersébet Kállay Leóné,
 Gróf Károlyi ház, Gróf Teleky Ferencz, Majtényi,
 Kapossy, és Sipos Nemes nemzetségek. A' múlt szá-
 zadokban a' régi Domahidába a' Vármegyének szok-
 szor gyűlései tartattak I. Rész. §. 40. Lakóssai Refor-
 má-

mátusok, és egygyesült Oláhok, mind a' két vallásnak helyben Temploma, 's Papja. Földgye fekete, jó búzát termő, kaszálói igen nevezetesekek, és hasznosok, mind a' gyepen, mind a' lápon, mert az Écsedi láp Domahida alatt kezdődik. Vásáros helye Nagy-Károly, és Szathmár.

A' régi, és most-is virágzó Domahidy nemzetségtől vette nevezetét, melly már 1369. 1415. 1417. 1420. 1424. Eszt. bírta egészen. *Domán* volt a' törökje, (*Damianus*) de hídát a' Krasznán állítván; *Dománhídnak* neveztetett.

1394. Illsway Lewkös Nádor Ispány Domahidy Miklósnak, Miklós fiának, Chaholy Sebestyén, István fia ellen indított per folyását a' Királyi ítéletnek tizenötödik napjára halasztotta.

1413. Báthory Jánosnak a' Dománhídi határban vám-szedő szabadság adatott, de azt a' Domahidy nemzetség elfoglalta.

1414. Ezen vám-bér Báthoriak részére egy harmad részben megállapítatott Pálóczy Mátyús Nádor Ispán által, mint hogy a' kérdésben lévő vámos hídát, még néhai *Domán*, *Dománhídiaknak* Őse építette.

1423. Báthory Istvánnak, és Andrásnak benne rész jószág Királyi adományyal adatott.

1430. Dománhídy György, és László 150. új forintot a' Dománhídi vám bérnek kiváltására Almossey Lászlónak, és Jánosnak, a' Leleszi Konvent Segrestyéjébe letették.

1449. Dománhídy Györgynek hirtoka új Királyi adományi Levéllel megerősítetett.

1453. Domahídy Mihály, András, Gergely, 'Sigmund, és Miklós, Györgynek fiai benne osztzkodtak.

1467. Dománhidy András, és Báthory András, *Kereszt-Allya* földeket, Dománhida, és Majtén között határ jelekkel elmesgyélték.

- 1515. Ungai Hajas Tamásnak,
- 1517. Gúthy Ferencznek, és Imrének,
- 1558. Borsovai Oláh Andrásnak,
- 1562. Suhó Ferencznek, és Sukáán Jánosnak,
- 1581. Majthyényi Kutron Miklósnak,
- 1590. Monos - Béli Bély Pálnak.
- 1602. Pethő Istvánnak,
- 1750. Nagy Sándornak, és Györgynek benne rész jóság Királyi, és Nádor Ispányi adománnyal adatott.

§. 35. *Kaplyon* falú, nagyobb részét a' Gróf Károlyi ház, 's Bagossy Jeles nemzetség bírja, hanemi Dombrády, és Horánszky Nemesekek-is van kevés birtokok benne. Lakossai Németek Katolikusok, Magyarok Reformátusok, Oláhok egyesültt Ó-Hitűek, mind a' háromnak helyben Temploma, a' Katolikus Plébánosnak kötelességét teszik az itten fundáltt Sz. Ferencznek szorosabb szabású Szerzetes fiai, vagy-is Magyarúl: Szürke Barátok (*Franciskánusok*) a' Reformátusoknak helybe lakó Prédikátorjok szolgál, az Ó-Hitűek a' Nagy Károlyi Papjokhoz járálnak. Sik-ságon helyezettetik ezen helység, éjszak felé Kraszna vizéből kiszivárgó tavai, határja három nyomásbéli, mindenféle veteményt jól terem, piattza Nagy-Károly tsak egy órányira.

Nevét vette a' Magyaroknak Pannóniába lett utólsó bėjövetelekor, vitézkedő, 's édes Hazánkat vérrel foglaló egygyik Magyar nemből, melly *Kupulonna* nevezetett, és itten vára-is vólt.

Már 1212. Eszt. a' tüzes próba Könyvben van emlékezete 379. Tzik. „Bubus a' Zothmári várnak „jobbágya perben fogta *Kupulon* Nemnek jobbágyát, tudni illik *Krachint* a' lopásért, kiket *Bank* „Nádor-Ispány megítélvén, *Luger* nevezetű Perest- „öldő által küldötte Váradra a' *praudára*, a' hol „*Krachin* hordozván a' tüzes vasat, igaznak találta- „tott.”

Prau

Prauda Tót szó, igazságot téssen, az az: küldötte Váradra: hogy igazságot szolgáltatassanak nékiek.

1254. A' Gróf Károlyiak Levél-Tárában-is említetik e' következő Jel Levélben: „András Isten kegyelméből Magyar Országnak Királlya, Krisztus minden híveinek, kik ezen Levelet látandgyák üdvösséget az Úr Jesus Krisztushan. Minnyáj-eknek, mind a' mostaniaknak, mind az utánnunk következőeknek tudtára ezen Levelünk' erejével kívánnjuk adatni: hogy Mi bizonyos földet *Galian* nevezetű, Zothmár Vármegyébe, melyet Mi néhai jó emlékezetű *Ypoche* Grófnak sokféle szolgálatiért örökös igazsággal adtuk, és a' melly földet maga azon Gróf e' világból ki mulván, a' maga leányának *Kathai* nevből eredett István Gróf feleségének hagyott, azon Aszszonytól száz Gyrán megvettük, melly földet a' nevezett Aszszony eladott a' *Koplon* nemből eredett *Gohe* fiától Pétertől sokféle képpen boszszontatván. A' melly földnek az árrában adtuk bizonyos földünket *Zounuk* Vármegyében, az *Erdőkön-túl* lévő kegyületen fekvőt, azon Vármegyének hatalmából kivéven *Scilvas* nevezetű 50. Gyra pénzekben, és azon földnek birtokában nevezett Aszszonyságot, a' Mi hívünk Péter Ákos fia által bé-is vezettük, a' hátra lévő 50. Gyrát pedig ezüstben megfizettük. Hogy rehat a' nevezett *Scilvas* földet Mi utánnunk következő vissza ne vehesse, vagy valamelly patvaros elperelni ne próbállya, de mindenkor épen, és megmozdíthatatlanul maradgyon, mind a' nevezett Aszszonyságnál, mind az ő maradékinál, ezen Levelünket adtuk kétszeres petsétünkkel ö-ökre meg erősítve. Költt Urunk születésének 1254. Országlásunknak 30. Eszt. “

A' Vármegye Levél-Tárában-is ilyen régi Jel-Levél találtatik felöle:

1267. „Illyés, és Péter, *Kaploni* nemből valók, *Vada* nevezetű örökös földgyeket eladták Péternek, és Eudusnak, Gróf *Eurdungh* Simon fiainak. “

Vada

Vada pusztá (mint fellyebb) Ömböly mellett fekszik, és most-is a' *Kaplonyi* nemnek öröksége.

1278. Andrásnak, Jakó fiának, *Kaplóni* nemből lévőnek, rettenetes, és vakmerő tselekedetét, midőn Hazánknek törvényes, és felkenetett Királyját buzogánnyal megütögette, azon IV. László Királynak leveléből *Aranyas-Megyesnek* leírásában előadgyuk, melly miatt *Megyes* mellett épített *Jákó Várát*, és Uradalmat elvesztette.

1298. Miklós Deák Szállást-adó Ház (*Domus Hospitaliorum*) Mesterének, és Keresztes Papok Sz. István Király Esztergami Szentegyháza Konventyének Levelében említetik Nemes férjfiú, Gróf Jakab, Sándornak, *Kaplón* nemből valónak fia: hogy *Mur* helységét, Gróf Péternek, *Heuzed* fiának 30. Gyrájért egy esztendőre elzálogosította.

1542. Gróf Pál, Ország Fő-Bírája nyugtató Levelet adott öt Gyrákról Simonnak, Miklósnak, Mihálynak, és Merhárdnak, *Urdungnak* neveztetett András fiának, mellyeket Zongának neveztetett Péterrel, Péternek fiával, és *Kaplónnak* neveztetett Pállal, és Miklóssal eszközlött megbékéllésért nékie fizettek. Wissegrádon [a' Viz-Keresztnek nyóltzadjan.

Ezen nemből több jeles Magyar nemzetségek származtak, a' mint mutatya a' Leleszi Konventben lévő Osztály - Levél, 18. Kött. melly szerint

1596. Nemes Bagossy Péter Wethéssy Lőrincz, és Miklós, Chomakeozy János, Károly László, András, és Jakab, *Kaplóni* nemből eredett Nemesek, magva szakadt attyok bátya fiának (*fratris patruelis*) nőhai *Vaday* Andrásnak, *Feketének* neveztetett Vaday György fiának jószágát, Vada, Vezend, Petri, egész helységekben, *Kaplóni*, és Embeli rész jószágokbani magok között felosztották.

A' Királyi Itélő Udvar által helybe hagyott ágazattyok, kár: hogy az esztendők számának jegyzése nélkül! e'képpen vagyon: Tör.

Törsöknek tétetik *Kapulon* Nem, és ebből eredett *Kaplyon* János, ennek fia Simon, egygyik unokája András, a' ki *Eurdungh*nak nevezetett, és ettől eredtek *Károlyiak*, úgy mint *Eurdungh* Andrásnak két fiai valának: *Eudus*, az az: Medárd, és *Kaplonyi* Eurdung Simon, Eudusnak három fiai, Mihály Miklós, András, de ezeknek László, György, és Lőrincz fiaiba, hasonlópén Lászlónak, *Eurdungh* Simon fiának Gábor, és György unokálba fiú ágon magvok szakadt; hanem már *Károlynak* nevezetett Mihálynak, *Eördungh* Simon fiának *Bechky* Anna feleségétől ága szaporodott, úgy mint *Lancznak* nevezetett László fiától lett László fia, ennek fiai: Dienes, Sigmund, László, és János. Sigmundtól ismét László (a' többiek, kiknek fiú ágon magvok szakadt, elhagyván) ettől Ferencz, László, Kristóf, Katalin Bethlen István, Susánna Bethlen Gábor feleségei. Mihálynak második fiától Bertalantól származnak a' mostani Gróf Károlyiak e'képpen: Bertalannak fia volt János, kitől László, ettől Péter, a' ki Wethéssy Margith feleségétől Mihályt, és ez Perényi Ersébeth hitvesétől Bárá Károlyi Mihályt, ez Zsegyey Borbálától Bárá Károlyi Lászlót, és ez Bárá Sennyey Ersébettől Gróf Sándort, a' ki a' Gróf Barkóczy Kristinától Gróf Ferenczet, a' ki Gróf Csáky Kristinától Gróf Antalt, és ez Bárá Harukker Jósefától Gróf Károlyi Jósefet nemzették.

Kaplonyi Jánosnak Simon fiától második unokája volt Péter, kinek *Zongának* nevezetett Péter fiától születettek Lőrincz, és Pál fiai, kik *Vethéssieknek* nevezettek ezen külömbséggel: hogy a' Lőrincznek maradéki *Mező-Teremről*, Pálnak maradéki pedig tsak *Vetésről* írták elő-neveiket (*praedicatum*).

Harmadik unokája volt *Kaplony* Jánosnak *Eudus*, kitől nem régen fiú ágon elfogyott *Chomaköziek* származtak.

Kaplyon Simonnak testvér öttse volt még Péter, a' kinek Péter fiától *Bagossiak* erednek. Jeles tetteit mind a' négy ágnak helyenként eléadgyuk.

1399. Kaplony helységet Károlyi László, és András, Marhárdnak fiai egészszzen bírták.

1419. Károlyi Bertalan, László, András, János, és Jakab benne új Királyi adomány mellett megerősítettek, és 1423. birtokában voltak.

1518. Báthory György, István, és András ezt - is az egész Károlyi jószággal felkérték, de birtokába nem léphettek.

1572. Vetéssy Jánosnak, Mártonnak, Péternek, és Lászlónak,

1625. Vetéssy Kökényesdy Péternek benne rész jószág adatott.

Hogy jiten már 1267. Eszt. Monostor volt; a' Vármegye Levél Tárában Dienes Nádor Ispánnak Levelében, és alább-is a' *Kozárdi* pusztá alatt 1325. Eszt. *Koplon - Monostura* úgy 1370. Esztendőben-is említetik; de melyik Szerzeté lehetett? nints kitéve.

Egy régi kéz írat, mellyett Péterffy a' Magyar Egyházy gyülekezet. II. Rész. 282. lapon elő hoz: hogy a' Mária-Thali Klastromban régtől fogvást tartatott, azt jegyzette felöle: hogy elpusztúlván Lukács Váradi Püspök 1398. megújította, és első Remete Sz. Pálról neveztetett *Paulinus* Barátoknak által adta, alatta vólak Szilágyi Nagyfalu mellett, és más Váradhoz közel lévő Fügy Nemesek által Sz. Jeromos tiszteletére 1335. állított, és la' Kalodvai B. Sz. Szűz tiszteletére Arad Vármegyébe felállítatott Klastromok.

A' temploma igen régi, úgy mint 1080. Eszt. épült, és 1740. Eszt. Gróf Károlyi Sándor által megújítatott, a' mint a' báltozatott tartó négy Gothussi munkájú oszlopok, és ezen reá írás bizonyítja:

A' Templom hajoján:

qVoD ante bls terCentos, atqVe pLenē
seXaginta eXstlterIM probat
annos, et testatVr Llitera.

D

Ast

ast qVis annVs fLoreM rVrsVs
 e Deserto retVLlt? Ista strophá,
 sine nota, sensV pLeno pertVLlt.

Az az:

nogy Már VaLék ezer nyóLtzvan esztenDő fVtásában,
 Így Van írVa tanV - LeVéL bizonylító pontJában.
 Az hányaDik esztenDőben épÜLék - seL a' porbóL?
 ki téVe Van Itt; VigyázVa hVzD - ki c' két Vers
 sorból.

A' Szentség tartó részén fél hold formára:

VnVs aLeXanDer károLJl e seM'ne kapLJon
 perbene seLegIt sibi sorte faVentibVs astris:

Az az:

Ezt nyVgoVó sírnak VáLasztá károLyI sánDor,
 kapLonyI Vér Léven: Maga Vgy Végzette az ég - Is.

1370. László Opoliai Herczeg, Nádor Ispán, és
 Kúnok Birája előtt Szathmár Várossa mellett Keresz-
 telő Sz. János ünnepének tizenötödjén tartatott Zath-
 már, és Ugotna Vármegyéknek közönséges gyűlésében
Karuly Lászlónak, Simon fiának kérésére, a' Fel-Is-
 pány, Szolga, és Eskütt bírák azon hitre, mellyel az
 Istennek, és hívségre, mellyel a' Király Úrnak, és a'
 Szent Koronának tartóznak, meghiteltetvén vallották:
 hogy a' *Zopay* helység Zathmár Vármegyében volt,
 és légyen a' *Kaplony Monostorhoz* minden jussal tar-
 tozandó. Várm. Lev. Tár.

A' mostani Templom, valamint a' Szerzetes Atyák
 Klastroma Kiszttus Urunk születésére szenteltetett, há-
 rom oltárja vagyon, nagyobb a' született Krisztusnak
 dítsőségére, két oldalon Seraf. Ferencz, és Pádual
 Antal Szenteknek tiszteletére.

Déli részen van Kápólnája, mellybe öt grádíttsal van
 léptső, és ottan B. Sz. Szűznek Oltára, alatta pedig
 temető

temető helye a' Gróf Károlyi nemzetségnek, vasas ajtóval elrekesztve, a' hová legelsőbben temettetett veres részből mesterségesen készült Koporsóban Gróf Károlyi Sándor ezen Klastromnak alkotója, utánna Ferencz fia, Antal unokája, és József, az unokájának fia, Koporsójoknak reá írásit I. Részb. neveik alatt eléadták. Hanem nyugosznak még itten Ersébetnek Gróf Károlyi József leánykájának tetemei - is ilyen reá írással: „ Gróf Waldstein Ersébettől született Gróf Károlyi Ersébeth, Gróf Nagy-Károlyi Károlyi Józsefnek, 's szüléinek kedvelt leánya, született 15. Novemb. 1791. megholt 22. April. 1795. “

Vagyon más halotti báltózat is a' Templomnak hajója alatt, a' mellybe a' Jeles Károlyi nemzetség régi eleinek hamvai fekszenek. Tsak kettőnek a' Koporsó köveinek reá írásit émlitti Bokatz János, melyeket ő versekben foglalt;

1587. Károlyi Lászlónak, a' ki 1575. Békessy Gáspárral szerentséltlenül hadakozott Erdélyben, Báthory István Vajda ellen;

Ossa Ladislai sunt hoc sita pulvere terrae
Károlyii; coeli spiritus astra tenet.

Az az:

Károlyi Lászlónak e' föld pora zárja
Csontyait: de lelke a' Menynek polgárja.

Vagy pedig Idő - számos versben:

Károlyi Lászlónak Vagyon elhültt teste lezárva
a' por alá; Menyben JVst VeVe LeLke feLÜL.

1599. Károlyi Istvánnak, a' ki Báthory István Lengyel Király táborába ezer Gyalog Magyarok Kapitánya lévén, azokkal igen vitézül forgatta magát Václouki megvételeben 1580. Eszt. és János nevű Attyával, és Ferencz testvérével egy sirba temettetett:

D 2

Ecce

Ecce sub hoc uno post ultima fata sepulchro
 Károlidum placide corpora trina jacent.
 Cum genitore duo nati; virtutibus orbem
 Hungariae implerunt. Urna sat una tribus;
 Jane Pater, Stephane, et Francisce, O! Nobile fra-
 trum
 Par; Vos olim suscitet alma Trias.

Az az:

EZ egy bVs kö Lezár két, 's egy testet; ennek;
 A Latta károlyi hÜLTt tagok pihennek.
 AttyáVal két fIJa: híréVeL e' Vérmek
 bétöLT hazánk; 's hárMan egy sírba bésérnek,
 János Atya, IstVán, Ferencz, e' nyVgiotok
 neLyéböL Vr Isten köLtse - feL porotok:

A' mostani Klastromot építette Gróf Károlyi Sándor, a' régi Monostornak omladékaiból, Telekessy István Egri Püspöktől 1713. Eszt. elhányattatására engedelmet nyervén.

Már 1711. Eszt. a' Rákóczy támadását közben járásával letsilapítván, ho a' Tizán túl való kerületben terjeszsze jobban a' közönség's Római Hitet, a' mint Csanálos, Majtén, Bélek, Erdöd, úgy Kaplyon helységeit-is nagy részint külföldi Katolikusokkal meg szállította, úgy azon Hitnek nagyobb gyarapítására hogy Kaplyonba a' Franciskánus Atyákat béhozni szándékozik, a' Szerzetnek jelentette.

1712. Gyülekezetet tartván Galgócson a' tartománybéli előjárójok Nagy János Atya, a' helyet elfogadta, és hogy a' Klastrom épületyének előmozdítója legyen, Debrödy Benedek Atyát Kaplyonba elküldötte. Melly

1719. Elkészülvén, Gróf Károlyi Sándor újabb levele által folyamodott a' Szerzethez, melly anyai nyelvünkre fordítva e'képpen vagyon: „Tisztelendő meghatározó gyülekezei! (Definitorium) Friss em-
 „lékezésebe lehet: miképpen elmúlt 1711. Eszt. je-
 „lentett

„ **lentett szándékomat** elfogadta legyen? **melly ajánlások-**
 „ **hoz tartván** magamat, **azonkívül különös buzgó szere-**
 „ **tettel viseltetvén** ezen Sz. Szerzethez, **a' Kaplonyi Klas-**
 „ **tromnak építéséhez** fogtam, és **Istenünk segedelmé-**
 „ **vel annyira vittem már:** **hogy jövő Karátsony nap-**
 „ **jára abban kirendelendő Szerzetes Atyák bėjőnetnek.**
 „ **Azért tehát a' mint ezen szándékommal tsupán Iste-**
 „ **nünk Szent Nevének ditsőítésére, és a' közönséges**
 „ **Anyá Sz. Egyháznak gyarapítására tzelezom;** **úgy**
 „ **ezen kegyes hagyományról költ, és hitves társom**
 „ **által is megerősített Levelemet ide rekesztve Atya-**
 „ **ságtoknak által küldöm, elvárván jóvá hagyásokat,**
 „ **'s viszonyos lekötelezéseiket, és tartandó Kari ének-**
 „ **lésekről (Chorus) 's egyéb Istenes szolgálattokról**
 „ **kiszabandó szertartásaikat, fiúi buzgósággal marad-**
 „ **ván rendeléseiknek véghez vitelére engedelmes Szer-**
 „ **zeti társok (Confrater). Nagy Károlyban 28. Má-**
 „ **jushban 1719 Eszt. Gróf Károlyi Sándor. t. k.**

A' kegyes hagyományról szóló Levél Magyar nyel-
 ven írva e'képpen vala: „ Én Nagy Károlyi Gróf
 „ Károlyi Sándor, Felséges Római Császár, 's koro-
 „ nás Király kegyelmes Urunk Ő Felsége Consilia-
 „ riussa, Feld-Marschal Lajdinontya, 's Nemes Szath-
 „ már Vármegye Fő-Ispánnya, adom tudtára minde-
 „ neknek, a' kiknek illik, ez Levelemnek rendiben:
 „ hogy megemlékezvén az én bódogúl kimúlt édes
 „ eleimnek az néhai *Kaplonyi* nemzetségből való ere-
 „ detéről, már alkalmas esztendőkkel ez előtt elvégez-
 „ tem vala magamban, Nemes Szathmár Vármegyében,
 „ *Kaplony* nevű falóban lévő megromladozott, és el-
 „ pusztúlt Sz. Egyháznak megújítását, és hajdani
 „ *Monasteriumnak* fel építését; de mivel az időnek
 „ mostohasága mind eddig abban akadályt vetett,
 „ mostan már Isten Ő Sz. Felsége közelebb folyt há-
 „ borúkat letsendesítvén, és egész hazánknak kevés
 „ pihenést engedvén, tovább semmiképpen nem szen-
 „ vedhetem, hanem hogy ne tsak romlásából építtes-ék
 „ fel, de Istennek nagyobb ditsőségére, 's az hívek lel-
 „ keinek is következendő épületire, úgy az keresztény
 „ Hitnek ezen a' földön nagyobb terjedésére, és gya-
 „ rapodására lehessen, a' *Monasterium-is restabiliál-*
 „ *tas-*

„ *tassék*, mely ámbár bizonyosan ne tudassék - is:
 „ mitsoda Szerzetbélieké lett legyen hajdon? mind az
 „ által mind magam, 's mind feleségem Tekintetes,
 „ és Nagyzágos Szalai Barkóczy Kristina, az nevezett
 „ Sz. Egyház mellé, a' *Salvator Provincia*-béli *Sera-*
 „ *phous* Sz. Ferencz Szerzetén lévő *Pater Francis-*
 „ *canusokhoz* viseltetett szeretetünkből ő kegyelmek
 „ számára egész Klastromnak-is felállítását resolváltuk,
 „ és elvégeztük, úgy hogy azon Klastromra (melly
 „ már Isten kegyelméből nagy résztint fel-is állíttá-
 „ tott) mint magunk, mint Isten kegyelméből fenn
 „ maradandó maradékink, és *successorink* mostani
 „ tett *fundatióink* szerént esztendőnként 1000. Kforin-
 „ tokat kész pénzből, vagy *naturalékból* folyó áron
 „ tartozni fogunk, és maradékunk, úgy *successorink*
 „ is fognak tartozni *exolválni*, kivévén véletlen hábo-
 „ rúknak ideit; kit ha elmúlatnánk, vagy *praescri-*
 „ *ptusink* elmúlatnának, *praesentibus* adatik *facultas*,
 „ és *plenipotentia* nevezett Klastrombéli akkori *Syn-*
 „ *dicus Confraterének desumptiójára*, hogy *vigore*
 „ *harum az denotált fundationalis summát*, úgy mint
 „ ezer Rforintokat az Erdödi *Dominiumnak proven-*
 „ *tusából desummálhassa*, és a' Klastrom szükségé-
 „ rére fordíthassa. Ezenfelül noha tartozásképpen e-
 „ gyébhel nem fogunk tartozni, de egyéb *natura-*
 „ *lékből* - is kívánunk alamisnául *succurrálni*, és arra
 „ a' maradékink is intetnek, még bizonyos kaszáló ré-
 „ tet - is fogunk *excindáltatni*, tűzi fáról - is provide-
 „ áltatni. (Következnek rövideden a' Szerzetes Atyák-
 „ nak kötelességei) hogy az Gvárdiánság felállítván,
 „ a' *Chorus continuáltassék*, holott pedig a' *Chorus*
 „ *cessaliza*, a' *fundationalis* summának felével *con-*
 „ *tentáltassanak*. Mint hogy a' Sz. Egyház Krisztus
 „ Urunk születésére *dedicáltatott*, a' Sz. Pápától *in-*
 „ *dulgentiákat* nyervén azon Sz. ünnepekben eszten-
 „ dőnként az egész Magyar nemzetünk egyességéért,
 „ 's lelki testi tsendességéért *solennis devotiók* tar-
 „ tassanak, úgy Sz. Márton ünnepe napján - is, mint
 „ hogy a' régi levelekből *constál*; hogy a' régi *Ma-*
 „ *nasterium* Sz. Márton Püspök tisztességére volt ál-
 „ lítva. Minden héten két két Misét mondani tarto-
 „ zának, egyiket a' *Kaploni* nemzetből származott,

„ 's bődögül kimúltt híveknek lelkekért; a' másikat
 „ azon nemzetből álló igazságnak úttján lévőeknek gya-
 „ rapodásaért, és vakságban, 's tévelygésben lévőök-
 „ nek Isten kegyelméből való megtérésekért. Károly-
 „ ban Káplányul egy betsületes *Pátert*-is adni tartoz-
 „ nak, és midőn *publica devotiók* szoktanak lenni,
 „ annyin, a' mennyin lehetséges, Károlyban Keresz-
 „ tel jelen lenni. Datum Károly die 27. Maji, Anno
 „ 1719. Gróf Károlyi Sándor. p. h. Barkóczy Kristi-
 „ na. p. h.

Mivel pedig ezen kegyes hagyományul rendeltt ezer forint a' Szerzetesek élettyek módgyával meg nem egyezett: hogy szükséges eleséget magoknak kész pénzül bevásárolhassanak, újra a' Károlyi Grófi Házzal megegyeztek: hogy tsak 300. forint fizettesen nékiek ruházattyokra, a' többi hagyomány pedig borúl, gabonául, szalonnában, olajban, vajban, főzelékben adattassék ki.

Azon Eszt. Ezen kegyes hagyomány VI. Károly Tsászárnak helyben hagyásával is megerősítetett, a' mellybea ezen Szerzetnek az Anya Sz. Egyházhoz, és a' Hazához mutatott sok érdemei e' képpen elő számláltatnak: „ Mi tehát az említett Grófnak, és a' Szer-
 „ zetes Atyáknak alázatos esedezéseket fellyebb írtt
 „ módon kegyelmesen kihalgatván, és azoknak enged-
 „ vén, mint azért, mint pedig ájtatos, 's Felségünk-
 „ kel született buzgóságtól, 's ezen Sz. Szerzetnek
 „ szerzőjéhez Seraf. Sz. Ferenczhez lévő tisztelettől in-
 „ dítatván, azon kívül azon Szerzetnek sok érdemeit
 „ tekintvén: midőn azok még a' Törökök igája alatt
 „ hosszas időkben nyögván, a' Keresztényi lelkeknek
 „ szüntelen való gondoskodását szíveiken viselték, az
 „ Istennek ígését számtalan üldözések, zaklatások, ke-
 „ gyetlen verések, tömlöztözések, kínzások, öldöklé-
 „ sek között hirdették, és ezeket békességes türéssel
 „ az Istenért, és a' lelkeknek üdvösségekért szenved-
 „ ték, a' felyebb írtt kegyes hagyományt helyben
 „ hagytuk. 's a' t. Költt Östria Bécs Városunkban
 „ 30. Octob. 1719. Eszt. Károly. t. k. Gróf Illéshá-
 „ zy Miklós. t. k. (P. H.)

1722. Galgócson tartatott Szerzetes gyűlekezetben a' Kaplyonyi Klastrom annak rendi szerént való Szerzetes gyűlekezetnek (*Conventus*) megesmértetett, és oda Gvárgyiánnak Borich Gábor rendeltetett.

1724. És következő három Eszt. a' böltsekkedő, a' józan, és a' vallásbéli tudományok itten tanítottak Spányi Mihály, és Pap Lőrincz Tanító Atyák által.

Építettet pedig ezen Klastrom négy szegelet formára, két emeletre, 18. Papi hajlékot, egy ebédlő nagyobb szobát foglalván magában. Az udvara, és a' kertye tágas, konyhára való zöldségekkel, 's mindenféle veteményekkel bővelkedő.

A' Klastromnak Elöljárói ezek voltak :
Eszt.

- 1719. Móra Balás.
- 1720. Rolly Péter, egyszer'smind Tartománybéli Elöljáró.
- 1721. Snyava Narciss.
- 1722. Borich Gábor első Gvárgyián.
- 1724. Sebestyény Márton.
- 1725. Sükösd Joakim.
- 1726. Csiszer Máthé.
- 1727. Terenyey Kapistrán.
- 1728. Györy Ferencz.
- 1729. Föczén Szerencsés. (*Fortunatus*).
- 1730. Csiszer Máthé.
- 1731. Terenyey Kapistrán.
- 1733. Olasz Remig.
- 1734. Terenyey Kapistrán.
- 1735. Pap Lőrincz.
- 1736. Terenyey Kapistrán.
- 1737. Ladislaides Pál.
- 1741. Kovács Orbán.
- 1742. Mándly Miklós.
- 1743. Szent-Királyi Imre.
- 1744. Ró'sa Jaczint.
- 1745. Csapó Florentin.
- 1746. Kmoll Modest.
- 1748. Ledl Ágoston.

1749. Palicsovich 'Sigmund.
 1751. Kriston Filep.
 1752. Geskovich Péter.
 1753. Budiács Máthé.
 1755. Hoszúmezey Demeter.
 1756. Taródfay Tamás.
 1757. Benyó József.
 1758. Badzey Sándor.
 1759. Hihalmly Athanás.
 1760. Sárváry János.
 1763. Chifáry Miklós.
 1764. Farkas Jakab, nevezetes férjfiú. 1757. Károlyi Levas Serégének Tábori Papja, és Gróf Károlyi József Fő-Ispánnak neve-lője vala. I. Rész. §. 161.
 1765. Dudás Máthé.
 1766. Muharay Ferencz.
 1769. Kanyó Jakab.
 1770. Langa Márton.
 1772. Nyers Miklós.
 1773. Ally Sámuel.
 1775. Tek György.
 1776. Kosztolányi Sándor.
 1777. Gáspár Ferencz.
 1780. Tek György.
 1783. Kovács Ádám.
 1784. Kosztolányi Sándor.
 1785. Gyurtsánszky Bálint.
 1792. Ráb Leopold.
 1797. Volpath Jeremias.
 1800. Sinczky Ferencz.
 1802. Likler Modest.
 1805. Királyi Ferencz.
 1806. Csimány Didák, a' ki most - is az.

§. 36. *Kozárdi* puszta, régenten *Kozarnak*, a' Kazaraktól neveztetett.

1335. Népes helység volt, *Kaplon Monosturának*, Károly, Bobald, és Tubul - teleke helységeknek határi között feküdt, a' Váradí Káptalan előtt Péter, Sámsoni Mihálynak fia felét zálogban vetette Miklósnak, Simonnak, Mihálynak, Marhártnak, Urdungnak nevez-

neveztetett András fiainak, Györgynek, és Demeternek Eudus fiainak, és Mártonnak Péter fiának 20. kisebb Gyrákért, mindeniket 50. garassával, és négy pénzes Gyrákért, mindeniket tíz pénzével számlálván három esztendőre olyan kötéssel: hogy ha a' kiszabott időre ki nem váltaná, azonnal két annyiban marasztaltasson. Költt Sz. Márton Hit-valló nyölczadján.

§. 37. *Kálmánd*, régente *Kamyn*, *Kamond*, Sváb falú, földes Ura Gróf Károlyi Uraság, lakóssai Katolikusok, szorgalmatos gazdák, még az aszsszonyi nem is minden mezei munkát, még a' kaszást is a' férjfiával egyenlően viszi; Templomok, és Megyész Papi házok a' helység közepin, mostani Megyész Papjok Rendlsteiner Jósef; határja fekete föld, mindennemű termést bőven ad, jó dohányt-is terem, éppen a' Nagy-Láp oldalán fekszik, és ez okon szénája elég van, jó lóvakat, és teheneket tartanak, erdeje minden gazdának, és az Uraságnak-is különös, midőn a' Kraszna vize kiönt, ár vizet-is szenved, de a' szántó mezejét nem éri, szőlője-is nagyon lapos sík földön, azért a' bora savanyú, nádot bővségesen vághat a' lápon, és csíkot, halat foghat, határoztatik a' Kaplonyi, Károlyi, Csanálossi, és Börvelyi határokkal.

1392. *Kamynnak* neveztetett, és az Erdődi kerülethez Balk, és Dragh Mármárosi Fő-Ispányok elfoglalták.

1413. Rosályi Miklós, és Jakab, Kúnnak neveztetett Lukácsnak fiai,

1424. 1428. Báthory nemzetségek bírták, a' hol sok károkat tettek nékie, Lancz, Bertalan, Jakab, Demeter, és János Károlyról neveztetett Nemesek.

1427. Gachály Lászlónak Eleus fiának része Kusali Jakab Mihálytól, és Lászlótól, Jakab Istvánnak fiától, Gachály Tamásnak, Tamás fiának oda ítélte-tett, és az erdeje megbetsültetett.

1462. Báthory Andrásnak, Istvánnak, Lászlónak, Pálnak, és Miklósnak benne rész jószág

1614. Az Ecsedi Uradalom midőn a' Királyi Fiskus részére elfoglaltatott, Báthory Istvánnak végső rendelkezéséből, Zabó Jánosnak itten egy telek, és Kovách Mártonnak-is egy telek a' Királyi Biztosok által —

1654. Czéglédy Istvánnak, és Jánosnak benne 8. telek Királyi adománnyal adatott.

Az után az Ecsedi Várhoz Bethlenek, és Rákócziak által bíratott, míg-nem pártos II. Rákóczy Ferencznek hívségtelensége által Királyi adománnyal Gróf Károlyi házra szállott; a' mint Ecsednek leírásában előadgyuk.

§. 38. *Börvely*, régenten *Berve*, *Bervoj*, Reformatus lakosokkal bőven megrakatott Magyar falú, szélesen elterjedett lápja vagyon, a' hol nadat kívánsága szerint vághat, szénát elegendőt tsinálhat, terméseit Károlyba közel jó pénzen eladhattya, tsikot, halat foghat, mivel a' Kraszna vize a' lápját majd minden esztendőben megmossa. Ez előtt, szarvasok, őzek, és vad sertések laktak benne, a' szántó földgye igen termékeny, szép Temploma vagyon a' helység közepén, a' határnak fekvése egyenes, és fekete föld, erdeje-is vagyon tupa vad körtvély fákból álló, egészszen Gróf Károlyi ház bírja, mellynek vad sertéses kerített erdőből álló kertyében több számú vad sertések fajzanak, és neveltetnek; a' lakósok minnyájan lovakat tartanak.

Hajdanába volt *Guth - Keled* nemzetsége, mellytől származottak bírták, úgy mint: 1372. Buttkay Péter, Pálnak fia.

1417. Felosztották magok között Buttkay, Báthory, és Bervej, mint egy törsokből, *Guth - Keledtől* származott ágak.

Azon Eszt. Buttkay Mihály, és Péter magok részeket Báthory Andrásnak örökösön eladták.

1420. Károlyi András, Jakab, és László ottan vámot állítottak, ellent mondván Jánossy Bálint, a' ki *Kántornak* neveztetett.

1421. Márky nemzetség-is birt benne rész jószágot, melly Buttkával egy törsoökből származott.

1423. Egész Bervei helységet magok között felosztották, Pál Mester, Buttkay Miklósnak fia, János Istvánnak, más János, és Loránd Buttkai Widnek fiaí.

Azon Eszt. határja *Vossian*, és *Gáva* helységek-től megkülömböztetett.

1430. A' Nádor-Ispánnak ítélete mellett, Ráskay Istvánnak, László Vid fia fiának, a' ki Buttkával egy nemből származott, rész jószágá törvényesen elfoglaltatott. Geugler Jánosnak Kassai Polgárnak részére az ő megvéreztetéséért, úgy mint 35. jobbágyi telek, köből épített Anya Templommal, toronnyal, és temető hellyel, szántó földekkel, egy mértföldnyire hosszú, és széles, *Eger*, *Nyaras*, *Csókás*, *Thókerék*, *Agerdö*, *Merkyochere*, *Zepenreztene* nevezetű, és a' falú végén lévő *Diósberek* erdőekkel, *Karacznia* szigettel, a' hol régenten *Ziget* vár vólt, halas tavakkal 3000. tanyára, rétekkal, és a' Bervei vámmal; hogy a' ki váltásig nevezett Kassai Polgár törvényes birságban, és Gara Miklós Nádor-Ispán birságos részében birják. A' melly foglaló Levélből kitettzik: hogy hajdanában a' Börvelyi szigetben vár vólt, mellyről Bell Mátyás-is kéz íratyában emlékezik, és *Börvelyt* még a' Hunusok által épített Földvárnak nevezi.

1461. Petri Dersy Gergely, Ágoston, és Péter,

1465. Bottka András Bervei rész jószágban Királyi adomány mellett béiktattak.

1480. Ráskay Jánosnak, és Balásnak rész jószág benne,

1489. Báthory Andrásnak,
1517. Báthory Györgynek egész helység új Királyi adománnyal adatott.

1609. Berzy Lőrincznek, Csókás, másképp Illosvay Barbély Péternek, és Pribék Pálnak 30. darab szántóföld hív szolgálattyokért Gróf Báthory István által hagyatott, és

1614. Ezen rendelkezést az Ecsedi Uradalomnak Királyi részre lett elfoglalásnak alkalmatosságával a' Királyi Biztosok-is megerősítették.

Az után Börvelynek azon birtokossai voltak, a' kik az Ecsedi Uradalomnak, úgy mint Bethlen, Rákóczy, és Gróf Károlyiak.

§. 39. *Csanólos* a' Vadai pusztának szomszédságában Svábi kerületből kivándorlott Katolikus Német főbb igyekezetű, és szorgalmas szántó vető lakóssal megszállított népes falú, Gróf Károlyi háznak öröke, a' földgyek mivel fekete, munkájok után mindenféle gabonát, és termést ad, szénája-is igen jó terem, mellytől a' lovai frissek, a' teheneik pedig igen tejesek, homok földgye-is vagyon, de ez-is elegendő rozst ad; a' Templomjok szép, a' Megyés Papi házok-is tsinos, mostani Megyés Papjok Kramer Mihály, erdeje minden gazdának külön van, de azt pusztítani nem szabad; ha valamellyik a' lakóssok közül kárba esett, az olly' szerentsétlent a' többiek egyenlő erővel felsegítik. Szőlőjek is vagyon, de mivel lapos helyen fekszik, ámbátor bőven terem, a' borok savanyú, és inkább válagatott gyümölcsökkel kedveskednek szőlős kertyeik. Határoztauk Kálmandal, Károllyal, Vadával, Vájjal, Börvellyel, és a' Pórházi pusztával.

1423. Már Károlyiak bírták.

1518. Báthory György, István, és András felkérték volt, de birtokába nem léphettek.

1576. Bognár Pálnak, és feleségének Rezegey Annának benne rész jószág adatott.

§. 40.

§. 40. Van *Csanálóssi* pusta - is, mely

1720. Vékony János Kapitánynak VI. Károly Császár által ajándékozott, kinek érdemeit Zemplén Vármegyének leírásában előadtuk.

1725. *Csanálóssi*, és Ónadi puszták Kis - Rhédei Rhédey Lászlónak, és Adámnak Királyi adománnyal újra adattak.

§. 41. *Vállaj* Posta, homokon építettett helység; lakóssai Római Katolikus Svábok, jó rendet tartók, szép Templomok, Megyés Papjok. Spanrafft Pál, földes Ura a' Gróf Károlyi ház, mellynek itt majorsága, udvar, sör, és pálinka főző háza. Nagyobb része a' határjának homok, de a' gazdáknak serénységek által termékeny, szénájok elegendő, minden gazdának teleke után szakasz erdeje, és szőleje van a' homok dombokon, határoztatik Puszta - Teremmel.

Régenten Eleus Mester, az után Kusalyi Jakch bírta.

1423. *Vállaj* helységnek egy része Báthory Istvánnak, Benedeknek, Tamásnak, Mihálynak, és Bertalannak Királyi adománnyal adatott.

1427. Eliteltetett egy részben Mihálytól, és Lászlótól, Kusalyi Jakch István fiaitól, és oda íteltetett Tamásnak, Gáspál Tamás fiának, mint néhai Lászlónak Eleus fiának öröksége, és erdeji - is határ hányásokkal megkülömböztettek.

1428. Báthoriak magok részeit birták.

1430. Báthory Miklósnak, Berecz fiának részét az ő tokoni új Királyi adománnyal felkérték.

1462. Báthory András, István, László, Pál, és Miklós Valaji részekkel osztzkodtak.

1614. Sipos Györgynek benne egy Nemes ülés Királyi helybe hagyással adatott.

§ 42. *Mérk* elegyes falú. Határja éjszakra Fábiánháza, délre Válah, keletre az Ecsedi láp, nyugotra Pusztá-Terem, melyről §. 27. emlékeztünk, Magyar lakóssai Reformátusok, kiknek Templomjok, és Papjok van, a' Svábok Római Katolikusok a' Válahi Megyés Paphoz tartoznak, az Oroszoknak van ugyan Templomok, de Fábiánházára járnak. A' mint mindenkor az Ecsedi Uradalomhoz tartozott, 's vele egy Urat esmért, úgy most is Ecsednek földes Ura a' Gróf Károlyi ház birja. Földgye homok, jó búzát, és rozstot terem, szép, és hasznos erdeje, Nyíri szőlője, kaszálója elég. Vásáros helye Károly, Báthor, és Szathmár.

§ 43. *Szalmad* falú. Szomszédja keletről Encsencs, éjszokról, 's nyugotról Gelse, délről Miháldi Szabolcs Vármegyébe. Lakossai egyesült Görög Hitűek, Templomjok, Papjok nintsen, földgye sívatag homok, rozsnál tengerinél egyebet nem terem, kaszálója nints, azért a' lakósok szegények. Piatzozása Debreczen. Birtokossai: Zsiday Pál, Molnár György, Kulin Ádám, és Pál, Gróf Kállai János, Hetey Mihály, és Miklósné.

Régenten a' Gelsey nemzetség bírta.

1499. Mághy Pálnak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

§. 44. *Encsencs, Pars-Encsencsnek* mondatik: hogy a' Szabolcsitól megkülönböztessék, mivel egy része azon Vármegyébe fekszik. Magyar falú, a' Szathmári részt Zanathy Mihály özvegye bírja. Lakossai Reformátusok, és Ó-Hitűek, mind a' két rendbélieknek Templomok fából épültt, és Papjok helyben, határja homok dombokból, 's közöttök Zsombékos helyekből áll, rozsnál, és kevés tengerinél egyebet nem terem. Erdeje meglehetősen kiterjedésű, de fája csak tűzre való.

1415. 1428. Báthory nemzetség bírta.

1430. Báthory Miklósnak, Berecz fiának magva szakadtával a' része János, András, és Lewkes atyafiara szállott.

1614. Vetéssy Lászlónak,
 1638. Király Daróczy Debreczeni Tamásnak.
 1656. Ghiczey Gábornak.
 1696. Ramochaházy Györgynek, benne rész jószág,
 1697. Báró Károlyi Istvánnak, és Sándornak egész helység Királyi adománnyal adatott.

§. 45. *Nyír - Vasvári*, a' Nagy-Károlyból Kasára, Tokajba, és Egerbe vezető Ország-út mentibe épültt Orosz falú. Határoztatik Nyír-Báthorral, és Pusztá-Teremmel. Lakossai Katolikusok, és Oroszok. Ezeknek régi Templomjok, 's Papjok helyben, amazoknak új Templomot Luby Károly Királyi Tanácsos épített, melly Vallajnak filiája. Birtokossai nevezett Luby Károlynak özregye, és Péchy Antal. Van szép erdeje, szőlős kertje, Bátor, Szalka, Bákta, Károly Vásáros helye.

1371. Perényi Pál, Miklósnak Miklós fiának fia azt állította: hogy az ő eleji *Zepse* földgyét Vasvári helységért *Kántornak* nevezetett Berecz el-jével, úgy mint Kárászy Miklóssal, és Sándorral elterelték volna.

1430. Egy részét Báthory nemzetség,

1450. Más részét Hódaszi Kántor Lucza Királyi adománnyal felkérték, a' hol Vasvári *Réth* pusztának neveztetik.

1455. Vethéssy Miklósnak,

1519. Zéthényi Fodor Imrének rész adatott benne.

1554. Perényi Mihály Vasvárinak harmad részét Kákonyi Jánosnak, és feleségének Sárközy Borbálának brökösön eladta a' Jásza' Konvent előtt.

1582. Almássy Ádám egy Nemes ülést, és négy telket, és Vitkay Szikszay János,

1609. Possay Sigmond,

1627. Debreczeni Tamás, és felesége Tarjányi Margit benne részt,

1633. Badaloi Bálintffy Waszily ezen helységnek felét,

1635.

1635. Barkóczy László a' többi részét Királyi adománnyal nyerték.

§. 46. *Baromlak* pusztá mellett, mellyet

1431. Báthori István Vasvárihoz foglaltt, a' Bagossiak pedig, Károlyiak, és Vetéssiek magokénak lenni állították.

1499. Mághy Pálnak Királyi adománnyal adatott.

§. 47. *Fábiánháza*, elegyes Magyar Orosz falú, földes Ura a' Gróf Károlyi Uraság; lakossai Református Magyarok, és egyesültt Oroszok, mind a' kettőnek Temploma, Papja, földgye homok, dombos, jó gabonát, kendert, réttye néhol sovány füvet terem. Nyíri szőlője most nevededik, tűzi fája, vízi malma, Vásáros helye Nagy - Károly, Máthé - Szalka, és Báthor.

Hajdanában *Fábián* nemzetsége vólt, melytől vette nevezetét, de ennek magva szakadván,

1422. Báthory István, Jánosnak fia, és más István, Zaniszlónak fia felkérték, és az Ecsedi Uradalomhoz tsatolták, azóltá azon földes Urakat esmérte; kik az Ecsedi várat bírták.

1427. Határjai Gebetül, Csáholytól megkülömböztettek, a' nevezett Báthoriak, és Cháholy János, és László Istvánnak flai között.

1430. Báthory Miklósnak, Berecz fiának maradéka nem lévén, annak része a' fiú ágon lévő atyafiainak adatott.

§. 48. *Ecsed*, *Nagy-Ecsed* Mező - Város, a' lapnak szélén, nagyobb része a' Gróf Károlyi házá, hanem a' Domrády, Katona, Irinyi, Vitkay, Beleznay, Csanády, Sággy, Verebélyi, Császy, Csomay, Kell-sy, és Eötvös Nemzetségeknek is van benne egy egy Nemes ülések. Határoztatik: Sz. Mártonnal, Börvellyel, Tyukoddal, Porcsalmával, Kocsordal, Cháholy, és Kis - Ecsedi pusztákkal, hánt, és hordott földre van
E építve

építve a' lápon nagy munkával, mely onnét is kitészik: hogy a' midőn most nem régibe a' tartománynak fundamentomát letették, a' mélységben színnel a' láppal azon ép Zsombékokat találtak. Noha igen szoros helyre szorított, de nagyon népes, és felette sűrűek benne a' házak. Népeességének főbb oka az: hogy 1490. Eszt. Báthory Andrástól adatott szabadsági levelek szerént, az Uraságnak semmi egyéb szolgálatot nem tettek, tsak egy Vonás forintot fizetnek fejénkiat, mely 51. krajczárt tészén. E' mellett a' tüzi rendtartásra vigyázni, a' vár körül lévő folyásokon a' jeget vágni, a' midőn a' külső Fejedelmeknek Követyei a' várnak látogatására jöttek, a' város kapuja előtt fegyveres kézzel állani tartoztak. Mert ez előtt köfalakkal kerített város volt, záros kapuval, mely előtt szélesesen kiterjedett folyás, előtte az első erősségek, strázsa házak, és vigyázatra tsinált dombok valának, és oda-is tsak a' hidon lehetett menni. Lakossai nagyobb részint Reformátusok, kevesen Katolikusok, a' határa tsupán tsak lápból áll, és a' midőn a' Szamos, és Kraszna vizek kiöntenek, a' víznél egyebet látni nem lehet. Nádja, hala, tsíkja, és szénája bőven vagyon, és a' lápon egy nagy kerek tó, melyből a' víz soha ki nem apad, de mindenkor egyenlő mértékben találtatik, benne vad madarak, úgy halak, és tsíkok nagy sokasággal laknak. Vannak a' lápnak Éger-fás, fűz, és rekettyés helyei is, melyeket tsak akkor lehet használni, midőn a' láp keményen megfagy, különben itten járni nem lehet. Ennek előtte vad sertéseknek, és őzeknek lak helye volt, de már azok igen ritkán találtatnak, mivel ennek a' lápnak próbált leszivárogtatása után, az láp a' földhez ragadott, és a' reá jönni szokott víz azt, mint elébb, fel nem emelheti, mellyen-is úgy lehetett járni, mint a' hajló deszkán, minden leszakadás félelme nélkül.

Ama nevezetes vára pedig, mellyről Hazánk történeteinek írói mint megvehetetlenről emlékeznek, a' Kraszna vízének szigettyébe építtetett, a' mint látszik, négy szegeleltre, sántzai termés kövekkel, és téglakkal voltak megerősítve. Ecsed felől való oldalán, és az első kapuja előtt egy nagy meszsziire látó domb volt

volt tsinálva, a' melly most-is a' maga valóságában fent áll, a' várból nagy kimenő sántz volt, onnét a' második kapura kimenetel, mellynek most-is fen álló falai kemény erősséget mutatnak. Ezen kapu előtt szélesen elterjedett mindenkori víz folyás volt, és ezen híd állott, mellynek lábai nem régen kiásatván, a' régiségnek miatta igen feketévé váltak, és felette megkeményedtek, azért is belőlök az ahoz értő mester emberek szép munkákat tettek. Ezen tón által jöven a' a' város felé, egy szigetben állott a' Templom, melly most is fenn vagyon, és az előtt sántz lévén, a' város felől hídon kellett abba járni, a' hajdani várnak pedig tsak némelly leomladozott falai látszatnak, minden sántzai, és azokban volt épületek lelévén döntve, tsak szomorú omladékokat mutatnak.

Hogy az Ecsedi lápon már a' Magyarok bėjövetelével erősség állott fenn, és *Saruvádrnak* nevezetett, arról Béla Királynak levelesse bizonytságot téssen 21. Tzik. és a' helyét-is az utóbbi várhoz közel I. Rész. §. 27. megírtuk.

Istvánffy 22. Könyv. az utóbbi várat úgy írja-le: „ hogy az temérdek szélességű, és mélységű tavak „ között fekszik, hév vizekkel úgy körül vétetve: „ hogy azok akár mélyl télnek, és hidegnek kemény- „ ségével meg nem fagylaltatnak. “

1217. *Euched* helységnek már a' tüzes próba Könyvben emlékezete vagyon, a' mint Szathmár Városossá leírásában a' Várbéli Kapitányok között I. Rész. §. 171. előadtuk.

1325. I. Károly Király Jánosnak, Andrásnak, Lőrincznek, Miklósnek, és Lewkesnek, Bátor Berecz, *Guthkeled* nemből származott András fia fiainak, *Eched* helységét Királyi adománnyal ajándékozta, és megengedte azon *Guthkeled* nemből származott Nemességeknek: „ hogy az Ecsedi réteken, vagy is tavak „ között várat építhessenek, melly az ő Királyhoz, és „ Sz. Koronához mutatott szeplőtelen hívségektől *Hryw- „ seegh* várának neveztessek. “ De ezen nevezetét a'

közel fekvő *Ecsed* helysége miatt elvesztette, és csak *Ecsedi* várnak neveztetett. I. Rész. §. 27.

1423. 1425. Sárvár-Monostorával, és Sz. Mártonnal Báthoriák birták, és már akkor Ecseden vár említettik.

1427. Ecsednek határi, melyet akkor Báthory István Jánosnak, és más István Zaniszlónak fiai birtak, megkülönböztettek Gebétől, és Cháholytól, melyeknek Cháholy János, és László, Istvánnak fiai birtokában voltak.

1430. A' magva szakadt Báthory Miklósnak, Becz fiának részét Báthory atyafiak felkérték.

1492. Micsoda nagy költséggel erősítette meg? és meszsze terjedő pinczékkal bővítette az Ecsedi várat Báthory András? micsoda felül írást hagyott emlékezetül? I. Rész. §. 145. megírtuk.

1519. Báthoriak, fiú ágon léendő magvok szakadtával, II. Lajos Királynak reá állásával Rozgonyi Istvánt az Ecsedi Uradalomba örökösöknek fogadták. I. Rész. §. 147.

1530. Zápolya János a' várat hatalmába vette, mert Nádasdy Tamásnak ezeket írta: „Leveledet vet-
 „tük, a' mellybe írod: hogy a' Németek Bóldogkeő
 „várának ostromától elszaladtak, örömeosebbsé értettük
 „vólna: ha őket tovább kergettétek vólna, de mivel
 „az akaratunkat tovább érteni kívánod, a' mi akara-
 „ratunk az: hogy Nagy Gáspárt az *Ecsedi* várnak
 „örizetére száz válogatott lovasokkal hagyván, Te
 „minden hadaiddal a' Mi Felségünkhöz éjjel, nappal
 „siess, ottan bővebb rendelést fogsz venni, mit kel-
 „lessék tselekedned? különben ne tselekedjél. Költt
 „Budán Sz. László Király napján, 1530. Eszt. János
 „Király. t. k.

Volt is Zápolya Jánosnak, és fiának hatalmában mind addig, még

1561. Azon várnak örökössét, és birtokossát Báthory Miklóst a' bátyja Bandi (*Bonaventura*) a' várral együtt vissza húzta, a' Ferdinánd Király hűségére.

1562. Egy hiteles kézi írat írja: hogy midőn a' Törökök Szathmár Vármegyét tüzzel, vassal pusztították, akkor az Ecsedi várnak Mikes Mihály Kapitánya vala, kinek testvérét elfogván, a' Törökök azzal fenyegették Mikes Mihály Kapitányt, hogy ha a' várat fel nem adgya, ők a' legkínossabb halálnak nemével ez életből kivégzik az ő testvérét. Hogy tehát a' Törökök előtt mentsége lehessen, és azoknak dühösségétől a' testvére ment legyen, a' várbéli Kapitányság elvételét tőle, és

Azon Eszt. Székely Antal Ecsednél 5000. Katonáival táborozott, midőn a' Törökök Zápolya hadaival Szathmár várát keményen ostromlatták, és nem tsak elegendő puska port vitt a' várat őrző katonáknak, de az ostromtól is szerentsésen megmentette. Istvánffy 21. Könyv.

1561. Hogy Szirmay Lajos ősseinknek rokona volt az Ecsedi várnak Kapitánya holtáiglan, az több leveleinkből ki tetszik, kivált a' hol azon Szirmay Lajost Ecsedi vár Kapitányát az ostrom alatt mutatott hírszerűségéért 1567. Eszt. Báthory Miklós Ország Fő-Bírája Száraz - Bereki jószággal Szathmár Vármegyébe megajándékozta.

1564. Maga Zápolya János 'Sigmond 16. ezerből álló táborával Ecsedet megszállotta, de Báthory Miklós Ferdinánd Királynak hive fenyegetését minden félelem, és tartózkodás nélkül megvetette annyira: hogy lakadalmi mulatságában, melyet katonái közzül valakinek tartott, sem magát, sem a' vendégeket az ostrom nem akadályoztatta, és ebből is a' várnak erőssége ki tetszik. Ezek Istvánffynak 22. Könyv. szavai; de ezen lakadalmaskodó vitéz Szirmay Lajos akkor is a' várnak Kapitánya vala, a' mint ezt a' Szárazberki jószágáról költt levelének hátára felírta ilyen képpen:

„Lagzi-

„Lagzimat tartottam akkor Body Borka aszonial, né-
 „hai Chianadi Pewspeog, és Beregzazi Pelebanos hu-
 „gaval, kemennien ittunk, mint a' Pereeny Teorso-
 „kek, es tanzoltunk, Kegielmes Uram mindenkor biz-
 „tatvan engemet; *Zyrmay Lajos eleul jar, Erdeely*
 „*had vijjon bar*, melire en is egizereebe feleleek:
 „*Magiar Magiart rontia kar, baar teobb esze volna*
 „*mar*, es ez Kegielmes Uramnak felette meg tetzveen,
 „Janos Kirali fianak meg izenee, es neekem meg ada
 „ezen jozagamat. “

1565. Ezen ostromot nem sokára követte a' bé-
 kesség, melynek kötésébe I. Ferdinánd Király olly
 nagyra betsülte Ecsed várát: hogy János Sigmondnak
 felső Magyar Országba mindeneket által engedvén,
 csak Ecsedet kívánta kikötni, és hogy a' Királyi neve-
 zetről lemondana.

1607. Ecsed várába a' gonosz lélek maga szem-
 fényvesztéseit tette, kövekkel hajigálván az embereket,
 és az ételeket eltserélvén. Závodszy Nappaló-
 könyv.

1608. Midőn az Országnak erősségeit Naprágy De-
 meter Püspök a' Német birodalmi rendek előtt elő szám-
 láta, Ecsedet első karba helyhezttette, mely az Or-
 szág által is nagyon megerősítettett. 15. Törv. Tzik.

1613. 8. Törv. Tzik. Báthory Gábor Fejedelem
 jószáginak ingyen való munkáji az ő Ecsedi várához
 fordítattak.

1614. Gróf Báthory Istvánnak hagyományossai:
 Csoknay Benedek, Possay Sigmond, Macskásy Mi-
 hály, Csorvász Tamás, Vetéssy László, Apáthy Mi-
 hály, Chomaközy Péter, Ankreyter Mihály hív szol-
 gája, Hagymássy István, Kiss Lőrincz, Kovács Már-
 ton, Kerekes Benedek, László Boldisár, Vitkay Mi-
 hály, és Zénássy Mihály, a' Királyi biztosoknak hely-
 ben hagyásával egy egy Nemes ülést Ecseden nyer-
 tek, a' vár pedig a' Király részére elfoglaltatott.

1618. 25. Törv. Tzik. Báthory András, Nádasdy Katalin, Drugeth György felesége, és Wárday Katalin hozzá just tartottak, azért annak megvizsgálására Nádor Ispány rendeltetett.

1621. Az Országnak Szentséges Koronája Bethlen Gábor által Ecsed várába hirtzoltatott, és ottan öriztetett.

1624. Bethlen Gábornak Királyi adománnyal az Ecsedi vár, és Uradalom adatott.

1627. 1633. Iktári Bethlen István, és Péter benne béiktattak.

Az Ecsedi Uradalomhoz akkor ezek tartoztak: Az Ecsedi vár, Kis Ecsed, Fábiánháza, Ecsed Szent-Máton, Merk, Vallaj, Szoldobágy, Bervej, Kálmand, Terem, Vasvári, Majtén, Gilvác, Tagy - Nemessi Udvarhelyel, Töke - Terebes, Szent - Miklós, Deb, Nagy - Sadány, Ombod, Amacz, Krassó, Tarpa, Penige, Matócz, Nabrád, Geberjén, Oroszi, Kis-Námén, Kölcse, Cseke, Ricse, Udvari, Gyügye, Csáhóc, Nagy - Szekeres, Sikárló, Illoba, Sebespatak, Bucsák, Bartfalva, Apa, Monostor, Alsó - Misztótfalú, Zaniszló, Kenéz, Madaráz, Gyarmath mező város, Sárköz, Lápos - Bánya, Görbed, Berencze, Jósefháza, Lipó, Borhida egész helységek. Encsencs, Domahtda, Ökörítő, Porcsalma, Kis-Ar, Abrámfalva, máskép Abrám rész jószágok. Aranyas Megyes mező városnak fele Szathmár Vá megyébe. Báthor mező város, egy részt Szathmárba, más részt Zabólc Vármegyébe fekvő. Pócs, Bakta, Lorántháza, Gyulaj, Lugas, Téth, Királytelka, Vencsellő, Timár, Búd, Kis-Falud, Nagy - Létha, Pród, Tedej, Levelek egész helységek, Böszörmény mező város, Nyir - Egyháza, Nyir - Fejértó, Rakomaz, Szent Mihály, Nyir-Adony rész jószágok Szabólc Vármegyébe, Csetfalván rész jószág Bergebe, Gyöngyös mező város Hevesbe, Szikszón négy szőlő Abaújba, Aszalón szőlő Borsódba, mind az Ecsedi várnak részei.

1633.

1633. Badalai Bálintffy Vaszilynak hív szolgálattyáért Ecseden egy Nemes ülést Bethlen István, és Péter vallották.

1645. III. Ferdinánd Császár, és I. Rákóczy György között kötöttett Linczi egygyezésben, Ecsed vára, és Uradalom, a' hozzá tartozandókkal, Gróf Bethlen Istvánnak, a' ki tsak ugyan Ecseden meghalálozott, és Péternek, magva szakadtával, nevezett Rákóczy György Fejedelemnek, 's mind a' két ágon léendő maradékainak által adattak, és ezen által adás

1648. Királyi adománnyi Levéllel megerősített. Rákóczy György Fejedelem is az Ecsedi várha gyakran mulatozott, a' várat meg jobban megerősítette.

1657. II. Rákóczy György a' Lengyel Országi Koronát erő hatalommal keresvén, 's onnét megszasztatván, midőn a' Lengyelek Szathmári, és Bereghi jóságait tüzzel, vassal pusztítának, Ecseden kereste menedék helyét, a' hol a' feleségét, 's magzattyát mint bátorságos helyen hagyta vala.

1662. Ecsedi Prédikátor volt Várallyai Lőrincz, hanem Báthori Sófia Fejedelem Aszszony által onnét ki hajtattott. Várm. Lev. Tár.

Azon Eszt. Az Ország Gyűlése előtt panasz tétett: hogy Báthory Sófia, a' fiával Rákóczy Ferenczel az Ecsedi Prédikátorságnak két faluit, mellyeket Bethlen István annak örökösön bévallott, és Bátor mezővárosnak határából járó dézma részt, azonkívül a' Matólczy malmokból jövő Szombati jövedelmet, mellyeket Báthory, és Bethlen földes Urak az Ecsedi Prédikátorságnak örökre által adták, az Katolikusoknak részére elfoglalta, és a' Vármegyének több megintéseire 1647. 13. 14. törvény ellen vissza adni nem akarta.

1664. A' Törökkel kötöttett béke kötésbe Ecsed vára Leopold Tsászárnak által adatott, és Német katonák tétettek belé őrizetre az Országnak panaszszával, Kazy 3. Kött. 37. lap.

1671. I. Rákóczy Ferencz a' Vesselényi támadásába belé keveredvén, minek utánna fejének, és jószágának váltóságáért az annya Báthory Sófia nagy summa pénzt fizetett volt I. Leopold Tsászárnak, ezen summában az Ecsedi Uradalmat az Annyának lekötetette. Zempl. Tört. 223. lap.

1681. 1687. Az Ország Gyűlésén panasz tétetett: hogy az Ecsedi Református Templom, és a' Prédikátori jövedelem a' Katolikusok részére elfoglaltatott.

1695. A' Reformátusok vissza vették, és Prédikátornak tétetett Sárhegyi Mátyás. Várm. Lev. Tár.

1701. II. Rákóczy Ferencz elszökése után erőssége lerontatott, a' mint Cserey kéziratban feljegyzette.

1705. Rákócziak újra megerősíteni próbálták, a' mint Szathmár Várossának leírásában eléadtuk.

1712. Az Ecsedi Uradalmat II. Rákóczy Ferencz párt útése miatt, mint Ura veszet jószágot, VI. Károly Tsászár Gróf Károlyi Sándornak ajándékozta.

1777. Gróf Károlyi Antal az Ecsedi Uradalmat, azon Szathmár Vármegyei helységekkel, mellyek Bethlen István, és Péter adományi levelében fellyebb nevezettek; új Királyi adománnyal, részszerént Rákóczy hívségtelenség neme által, részszerént Gróf Aspremonthnak örök vallása után Királyi megegygyezéssel felkérte, és béiktattatott.

1779. Újváros mező-várossát-is, sok helységekkel együtt, úgy mint régenten az Ecsedi vártól elszakasztott ragasztékokat nevezett Gróf Károlyi Antal új Királyi adománnyal nyerte, 's ezekben-is béiktattatott.

1805. Tsászári, 's Királyi Fő-Hertzeg József Nádor-Ispányunk az Ecsedi várnak romladékjait megsejmlélte, annak minden szegeleteit, a' Templomnak helyét feljáván, a' Dobolóra, a' Strázsa dombra felmenvén, mint egy egy óráig ottan mulatozott.

Mivel

Mivel a' Jeles Báthory nemzetségnek egy ága Ecsedtől nevezetett, Bethlenék adományi, és több oklevelek szerént-is Báthornak egy része Szathmárhoz tartozott, ezen nemzetségnek ágazattját-is nevezetes férfiaiival előadgyuk, kik által viselt fő hivatalokról Hazánk törvényei-is emlékeznek.

1042. Báthoriak származtak *Guthkeled* nemből, melly a' Svábi kerületből Péter Királlyal jött, midőn Henrik Tsászárnál menedék helyet keresett.

1076. Ezen nemzetség Salamon, László, és Geyza Királyok alatt nagyon felemeltetett, kivált *Wyd*, a' ki Salamon Királynak belső, és fortélyos Tanácsosa vala. Thúrócz. Kron. II. Resz. 12. 16. Tzik.

1270. Legelső András V. István Király alatt, mivel igen *Bátor-szívű Vitéz*, és, a' mint a' Kolos-Monostori Konventbe a' Báthory nemzet sorába írva nagyon: „Mikor Otaker Magyar Orzagoth rablana, „egi nagi Chiehhel bajt vett, es meg eolte volt, *Bátornak* neveztetett, és a' Királyt-is Rapeha vizénél „Ottakerrel tartatott ütközetbe így bátorította: *ne fély Király Uram! Bátor András bátorittya szivet!*“ Ezen ütközetet Katona Hazánkfia 1271. Eszt. teszi. Ennek két fia Benedek, és György kihalván.

1310. A' középső fia Berecz, Mihály, és Vid ronkonival osztozkodott, és már Báthorinak neveztetett. Vólt egy leánya Klára, Batiz, Unghi Jakou fia felesége, és öt fiai János, András, Lőrincz, Miklós, és Lewkes, kiknek

1325. Károly Király Ecsedet ajándékozta, mint fellyebb.

1351. Báthory László Szabolcsi Fő-Ispány Annát, Moroczhidai, és Megyész-Allyai Vajda Miklós fiának Mórícznak leányát vette házas társúl, melly *Pók* nemből eredett, 's általa a' Somlyai Uradalom reá szállott, és a' maradéki *Somlyai* Báthoriaknak mondatnak.

tak. Vólt Ersébeth leánya Debreczeny György felesége, és három fia György, László, és Zaniszló.

1329. 1345. II. András Berecznek fia, elébb Ó-Budai Prépost, az után Váradi Püspök, Szent Klára rendjén való Apáczákat Velenczén fundálta.

1366. István Váradi Kanonok, Humruki Esperes, János Mesternek, Báthory Berecz fiának fia nevezetik a' Váradi Káptalannak levelében.

Péter Léwkesnek fia az Ecsedi Várat osztályba nyerte, és ennek ága *Ecsedi* Báthoriaknak mondatott.

1400. János Katalin feleségétől, Jánosnak, Zánthoi Pethő fiának leányától Orsolya leányt Gyulaffy István feleségét, és hat fiakat nemzett, de két fia Péter 1408. Szathmári Fő-Ispány, és Bertalan, a' Huszszitákkal lett ütközetben elesetek, más három fiai pedig férjfi maradék nélkül kihaltak, és tsak egy István fia maradt.

1435. 1440. Ez Sigmond, Albert, I. Ulászló Királyok alatt fényes tisztségeket viselt, Zathmári Fő-Ispány, Fő-Asztalnok Mester, Ország Birája lett, Bujáki Uradalommal megajándékoztatott, és a' Várnai ütközetbe, a' hol az Ország dandárját vitte, elesett, felesége vólt Orsolya Kis-Tapolchay György leánya. Tamas testvérének Margit leánya Kállay János hitvesse lett.

1470. Báthory Lászlót Zathmári, és Zarándi Fő-Ispányt,

1477. Báthory Istvánt, Ország Fő-Biráját, Erdélyi Vajdát,

1494. Báthory Andrást,

1514. Báthory Györgyöt Fő-Lovász Mestert.

1519. Báthory Andrást,

1553. Báthory Bonaventurát, másképp Bandit,

1567. Báthory Miklóst,

1585. Báthory Istvánt Ország Fő-Biráját, utólsót az *Ecsedi* ágából, a' Szathmári Fő-Ispányok között érdemeikkel I. Rész. eléadtuk.

1526. Legnevezetesebb volt VII. Báthory István Temessi Bánból Országnak Nádor - Ispánnya, a' ki a' Mohácsi veszedelemből nehezen kiverődven, II. Lajos Királynak eleste után minden erővel azon, volt: hogy a' Felsőleges Ostriai Háznak országglását hazánkba megállapítsa. Zápolya János által minden jószágától megfosztatván, a' Divényi Uradalmat nyerte jutalomul, a' hol 1555. Ezst. meghalálozott. Sónia feleségétől Massoviai Herczeg leányától csak egy leányt Klárát nemzett, de ez is Münsterbergi Károly Fejedelemnek eljegyeztetvén, házassági öszve párosodása előtt meghalt. Az özvegye pedig Pekry Lajoshoz Fő-Asztalnok Mesterhez férjhez ment. Ezeken kívül még éltek:

1474. Miklós, Szeremi Püspökből Váczi Püspök, ki 1492. a' törvénynek alá írtt. Galeot Martius Mátyás Király Könyv Házának öröze nagy dítsérettel emlékezik felőle.

1461. Margith Szilágyi Mihálynak, az után Bánffy Pálnak, Katalin Marczaly Györgynek, Borbála Perényi Imrének, 's Nádor - Ispánnak, Ersébeth Thelegdy Jánosnak hites társai. Ezek mind az Ecsedi ágából. Hanem még IV. Báthory Andrásnak

1584. volt egy gyalázatos Klára leánya, először Homonnay Drugeth István, az után Lossonczy Antal derék férjfiaknak, harmadszor Békessy Jánosnak; utóliára Benkő, másképp Palay Kovács Bálint alá való inassainak felesége, és hogy a' második férjét latorczinkossa által megölette volna, akkor élt Forgách Ferencz írja, és a' Leleszi Levél-Tár-is bizonyította.

Utólsó Ecsedi Báthory Istvánnak testvér húga volt Ersébeth, 1618. Nádasdy Ferencznek házas társa, kitől, és testvéreitől származnak: Eszterházy, Nádasdy, Zichy, Forgách, Cziráky, Van-Dernath, Csáky, Berchény, Orsich Grófok, Báró Révaiak, Zayak, és sok Nemes nemzetségek. Testvéreit alább elé számlállyuk.

1351. Báthory Lászlónak Zaniszló fiától Báthoriaknak egy ága.

1590. *Zaniszlóffy* Báthoriaknak neveztetett.
 1422. 1462. *Zaniszlónak* fiai István Erdélyi Al-
 Vajda, László Királyi Fő-Asztalnok,

1498. Domokos unokája Praemonstratensis Szer-
 zetes rendnek Jászai Prépostya vala,

1520. *Zaniszlóffy* István, László, János, és Péter,
 néhai Megyessi Morócz Istvánnak jószága felett sokáig
 az Ecsedy Báthory ággal perlekedvén, megalkudtak
 I. Rész. §. 146. de mind ezek

1590. Férjfi maradékokba kifogytak, utólsó volt
 Ferencz, felesége Strauz Susánna, és tsak leány magza-
 tokat hagytak: Annát elébb Nagy-Mihályi Dienesnek, az
 után Agárdy Lászlónak, Margithot Sempsei Lászlónak,
 Magdolnát Tunyoghy Imrének, Borbálát Irinyi Fe-
 rencznek, Sófiát Tegzes Antalnak, Veronikát Zokolyi
 Miklósnak, Potyinkát Kállai Lőrincznek, Advigát Ken-
 deres Lászlónak, Katalint Lónyay Istvánnak feleségeit,
 és egyebeket, kiknek maradéki most a' Tiszántúl való
 kerületbeli Táblán ama nevezetes *Zaniszlóffy* perben
 állanak.

A' Semlyai Báthory ág legtovább virágzott.

1529. István Erdélyi Vajda élete fogytáig Zápolya
 Jánosnak részét követte, felesége volt Thelegdy Kata.

1571. István, elébb Erdélyi Vajda, azután

1576. Legnevezetesebb Lengyel Országi Király,
 hanem a' Lengyelek által még is gunyoltatott azért:
 hogy tsupán Országolni való kívánsból életét meg-
 vesztegette, Annát a' Jagelloi Királyi vérből utólsót,
 és 50. esztendőös leányt feleségül vevén, a' mint ke-
 zünknel lévő akkori gunyoló Lengyel Kép bizonyította,
 mellyen Báthory Király vén Banyáját egy kezével il-
 letvén, más kezével a' Lengyel Koronára mutat:
per hanc, ad illum.

1576. Báthory Kristóf, első felesége Bochkay Er-
 sabeth, második Lengyel Radzivill Anna.

1588. Báthory Sigmónd, a' ki

1594. Boldisár rokonát megölette. Sigmondnak felesége volt Kristierna, Felséges Ostriai házból; Boldisárnak Kendy Mária.

1599. Báthory András Kardinál, és Warmay Püspök.

1608. Báthory Gábor, felesége Palochay Anna, mind Erdélyi Fejedelmek.

1626. A' mint első volt Bátor András, úgy utólsó - is volt fiú ágon VIII. András, kiről 1618. 25dik Törv. Tzik. emlékezik, ennek Zakreska Anna Lengyel feleségétől két leánya, született. Adviga, Lupstovszky Lengyel férje meghalálózván, Sz. Benedek rendjén Sztanguska Klastromba Apáttzává lett; Sónia Rákóczzy György Erdélyi Fejedelemehez méne férjhez.

Ezen Báthory nemzetségnek eredete, és származása Magyarúl van megírva Erdélybe a' Kolos-Monostori Konventbe 1669. Eszt. de helyesebben a' Királyi ítélő Udvar előtt folyt perekben, a' hol még ezek találtnak.

1605. Báthory Istvánnak első hűgától Ersébettől Nádasdy Ferencznétől Nádasdy Pál fián kívül született Katalin leánya Homonnay Györgyné, kinek fia János Ország Birája, kitől György Kassai Hadi-Kormányozó, kinek fiai: Bálint, Sigmond, János, leánya Kristina Forgáchné.

Második hűga volt Báthory Istvánnak Klára, Wárday Miklós felesége, kinek leánya Katalin, Nyáry Pál hitvesse, ennek leánya Nyáry Katalin, először Thurzó Imrének felesége, kinek leánya Ersébeth Eszterházy Istvánné, kitől Eszterházy Orsolya, Eszterházy Pálnak házas társa. Az után Nyáry Katalin Eszterházy Miklós Nádor-Ispányhoz ment férjhez, kivel nemzette Eszterházy Lászlót, Pált, Ferenczet, Anna Juliát Nádasdinét, Máriát Homonnainét.

Harmadik hűga volt nevezett Istvánnak Báthori Sónia, Figedy András felesége, kitől származott Figedy

dy István, és Borbála leánya, Cseby Pogány Györgynek felesége.

Báthoriak Czimere volt Sárkány, a' farkát szájjába tartván, 's annak belső kerületén három sárkány fog. Az az köz vélekedés felöle: hogy első Bátor András az Ecsedi tóba lakó kártékony sárkányt, melly talán Krokodil, vagy különös nagyságú Kígyó lehetett, megöltt volna.

Az I. Részb. 102. lap. említett Bonaventura, másképp Báthory András Zathmári Fő - Ispálynak temető helye, a' Mária - Thali Klastromban Bethlen Gábor alatt háborgó hazafiak által fenekestől felforgattatott, kik ottan tetemeivel sok kintset eltemetve lenni gyanítottak, de a' temető helyének Deák reá írását azon Klastromnak anyja Könyvéből már az I. Résznek kiadása után vévén, ez-is általunk szóról szóra Magyarra fordítva ide béíratik eképen: „Allj meg útazó! Itt nyugszik „Második Báthory András, Ország Fő-Bírája, Erdélyi Wajda, Zathmári, Zabolchi, Somogyi Fő-Ispán, a' ki mint Második Antal a) ülve, Istene, Királlya, Hazája mellett mindenkor állott. Körül hordoztatván a' karos, és halotti székébe, mint az ágyon, itthon, a' háborúba, és mindenütt szerentsét hordozott magával. A' lábain nem járhatván, a' legjobb Vezérnek tisztségébe, hol parantsolva, hol tanátsolva el járt. Mindég beteges által futotta Magyar Országot ép elméjével; mindenütt jelen, mert mindenütt Tanátsló. Megindíthatatlan a' székébe háborúkat indított. A' népnek felzendülését tsendes székéből letsendesítette. Maga megmozdíthatatlan látott maga körül mindeneket mozgásba lenni. A' lábait elvivén a' köszvény: hogy rútúl el ne szaladgyon, viszsza adta a' fejének: hogy okossan fussa pálya futását. A' Magyar hadak Fő-Vezérjévé a' Tsászártól tétetvén Schwendi Fő-Hadi Vezérnek társúl adatott: hogy azt tanátsával, és serénységével vezérellye, és a' „győ-

a) Kéttség kívül ezen reá írásból vette Istvánffy 23. Könyv. ezen szavakat: *instar Antonii Levae sella gestabatur.*

„győzedelemnek új nemét mutatván a' fegyvernek ki
 „vonása nélkül ejtsen sebeket, szemeivel szállja meg
 „a' várakat, és megvegye. Ne viaskodjon, és ditső-
 „ségesen győzzön, süti a' hadakozó Schwendit tegye
 „győzedelmessé. Parantsoljen parantsolattyával a' ka-
 „tonáknak győzedelmeskedni, kik az benne nem egy-
 „szer tapasztalták: hogy a' Fő, és nem a' láb parantsol,
 „és hogy nem csak a' Rómaiak győztek ülve. Ezen
 „gondokkal terheltt Hőst a' táborban nyilván megtá-
 „madni nem mervén a' halál, semmi mesterséggel
 „meg nem győzhető házi belső áskálodással ölte-meg,
 „parantsolván: hogy szálljon le az ör álló székéről,
 „s mennyen az örökké tartandó nyugalomra. A'
 „mint-is mint egy Királyi székébe ülve elfogadta a'
 „halálnak ezen végső ítéletét. Nyugodjon békével!

§. 49. A' Kis - Ecsedi pusztát szomszédságban
 bérlelik a' Nagy - Ecsedi lalósok Gróf Károlyi háztól,
 mellynek öröksége. Ennek határja részszerént fekete,
 részszerént homok föld, mindenféle gabonát, és szénát
 bőven termő. Erdőtskéje is vagyon. Határoztatik Nagy-
 Ecseddel, Fábianházával, a' Cháhollyi, és Sz. Márto-
 ni pusztákkal.

§. 50. *Gebe* Oroszúl *Gebu*, elegyes Magyar, és
 Orosz falú, birtokossai: Gróf Teleky József, Bay
 György, Péchy Antal, idősebb Irinyi Lászlóné, Czer-
 jék Lázár Özvegye, Csanády József, Bölényi Gáspár,
 Vitkay József, Csomay Pál, Varga, Szarka, Pap, Kel-
 lessy, és több Nemesség. Lakóssai Reformátusok, és
 egygyesültt Oroszok, Templomja, és Papja mind a'
 kettőnek, határja térséges, és homokos, három nyo-
 másbéli, rozgot, kukuritzát, kendert, lent, és görög
 dinnyét leginkább terem, fája nem sok, szőlője kevés,
 szénából-is szűkölködik, piattza Bátor, Szálka, Bakta,
 Károly.

1427. Cháholy János, és László, Istvánnak fiai
 birták, és határát Bátortól, és Császárítól megkülömb-
 böztették.

1497. Butkay Péternek, és Mihálynak,

1546. Peökry Pálnak benne rész jószág adatott.

1547.

1547. Cháholy Imrének leányi, Anna Melith Györgyné, Katalin Petrichevich Miklósné, fiú ágga tétetvén egész helységet felkérték.

1659. Kapy Katalin,

1727. Bencze, másképp Zathmáry Sámuel benne részt Királyi adománnyal nyertek.

§. 51. *Császári, Oroszúl Oszari - Császáriu, Orosz Tótfalú, Gróf Hallerék öröksége a' Baktai Uradalomhoz, de most Péchy Antal birja. Lakóssai egyesültt Oroszok, Templomjok, Papjok helyben, élelmek szántás, vetés, vásáros helye Nyír-Báthor, földgye három nyomásbéli, mellyben kevés búza, de rozs bővebben terem, réttyei kevesek, de jó füvet termők, legellője kevés, fája nádja sintsen, éjszokról Ders, délről, és nyugotról Nyír-Báthor, keletről Gebe szomszédi.*

Régenten *Chazarok* építették I. Rész. §. 4. a' kiktől eredett Nemes Chazary nemzetség, nevezetesen 1330. Chazary Péter, Mihálynak fia birta.

1468. Mághy Demeternek benne rész jóság adatott.

1550. Chyazáry Ferencz végső rendelése által György fiának Báthory Andrást gyám attyának rendelte.

1580. Komoróczy János benne részt vett.

A' Császáry nemből nevezetes férjfiú vala

1408. Chacháry György Fel Ispány I. Rész. §. 51. és ez volt a' Cháholeczi határ járásában-is 1425. a' Király embere.

§. 52. *Ders, Oroszúl Derzsú, Orosz falú, birtokossai: Eördögh György, Szartóry Nathanael, Imre, és József, Way József, és László, Ibrányi Mihály, Szakadáty Miklós, Szabó Sigmond, Szegedy Ferencz. Éjszokról Iklód, és Jánossy, délről Császáry, és Nyír-Báthor, keletre Hodász, nyugotra Gyulaj szomszédi. Lakóssai Ó-Hitűek, templomok, Papjok helyben, Vásáros helye Nyír-Báthor, Nyiri erdeje-is vagyon, földgyének*

gyének egy nyomása, jó tiszta búzát, a' többi tsak rozsot terem, réttyei ligetes helyeken soványak, száraz malmi helyben.

Régenten a' Petri Derzsy nemzetség birta, mellytől vette nevezetét.

1381. Ersébeth Királyné Ders Mesternek, az anyja udvarnokjának, és a' maga Udvari hív katonájának Ungh Vármegyei Fő-Ispánságnak hivatalyát adta O-Budán. Várm. Lev. Tár.

1450. Hodaszi Kántor Lutzának Dersen rész jószág,

1458. Way Balásnak hasonlóképpen,

1460. Sásváry Miklósnak - is rész jószág benne Királyi adománnyal adatott.

1461. Petri Dersy Gergely, Ágoston, és Péter, új Királyi adományi levéllel benne megerősítettek.

1478. Petneházy János, és Miklós - is benne részt vettek.

1481. Báthory Andrásnak,

1492. Báthory Miklósnak,

1500. Rohody Péternek benne rész jószág adatott.

1505. Cháholy Bertalan egész helységbe béiktattott.

1507. Zéthény Makó Adviga benne részt nyert.

1517. Ibrányi István, és Miklós,

1519. Zéthényi Fodor Imre,

1539. Jánossy Ádám, Kántor János, és Mihály,

1541. Mághy Demeter.

1564. Kántor Dorottya, és Anna, Erdélyi György felesége, és Zoltán János,

1579. Ibrányi László, és Pál a' Dersj rész jószágának, és hozzá tartozó *Ruszká - Táblás - Teleke, Réth - Vasvári, Kupán - Teleke, Balog-Jánossi* pusztáknak birtokában Királyi adomány mellett behelyeztettek.

1590. Balásházy Andrásnak,
1593. Tatai Istvánnak-is, benne rész jószág ad-
tott.

A' Dersy Jeles nemzetség *Cewr* régi Magyar
nemből vette eredetét.

1243. Legelső említettik Saul, *Dersnek* fia, *Cewr*
nemből való, IV. Béla Királynak Zerdahelyi jószágról ada-
tott adományi levelében: „hogy a' Tatárok által meg
„győzetett Királyt Dalmát Országba késérvén, ottan
„hív, és kedvellett szolgálatokat tett légyen nékie. “

1310. Említettik Zerdahelyi második *Ders*, ennek
két fiai Miklós, és Péter.

1336. 1356. Két ágakra szakadtak, Miklósnak ma-
radéki *Dersfiaknak*, Péternek fiai pedig *Petri-Der-
syeknek*, sőt

1376. *Imre* rokonoknak maradéki *Imrefieknek* ne-
vezték magokat.

A' *Dersfiék* ágokból igen nevezetes férjfiaik vól-
tak Magyar hazánknak:

1336. Dersy Miklós az első Remete Sz. Pál rend-
jén való Barátok Klostromát Zerdahely, és Thermoch
közt fundálta.

1405. György Királyi Fő-Asztálnok,

1421. Zaniszló 'Sigmoid Királynak minden hada-
kozásiban késérője vólt, 's általa a' Sztrecseni Ura-
dalommal megajándékoztatott.

1556. István Kassai Fő-Hadí parantsoló.

1594. Ferencz Királyi Fő-Pohárnok, és Sárossi Fő-
Ispány.

1597. A' Pápai várnak megvételésén jelen vólt.

1606. A' Bécsi szerződés emlékezik felőle.

1619. Miklós Honthi Fő-Ispány Katalin leányt há-
gyott, Wesselényi István feleségét, és Wesselényi
Ferencz Nádor-Ispánnak annyát. Ferencznek-is Császár
Orsolya házastársától csak egy Orsolya leánya mara-
dott, melly először Magóchy Ferenczhez, az után Gróf
Eszterházy Miklóshoz Nádor Ispányhoz férjhez men-
vén, a' Ditső Eszterházy Hertzegi, és Grófi nemnek
anyja lett.

Dersy Péternek maradéki a' Szabolcsi *Petri*, és Szathmáry *Dersi* jószágokba letelepedtek, Kapos várát is bírták, de

1554. azt a' Törökök Dersy Farkastól elvették, ennek fia István Szathmár Vármegyébe bujdosván, és a' Dersy Péter eleje rokonának, kinek már akkor fiú ágon magva szakadott, jószágát haszontalan perlekedéssel viszsza venni kívánván, Anárcsi Tegzes Antalnak Borbála leányától csak egy Anna leányt nemzett, Dengelegy Bernárd feleségét.

1588. Dersy Margith volt először Móré János, az után Zekell Benedek, utólyára Réway István Tokay Kapitánynak felesége, a' mint Szathmár várossának, és Madarász helységnek leírásában láthatni, ennek mostan élő maradéki Trebosztoi Révay ágon származott Lajos, Dienes, Ferencz, és Pál Réway Nemesek.

1407. Említettik Petri Dersy László: hogy Misi-chei Kuthur Sándri leányától született. Ennek fiai:

1422. Péter, Benedek, Gergely, Ágoston, Márk, és

1456. Lutza leánya, Kis-Tárkányi Boda Oswald felesége.

1489. László öt fának maradéki, Péter, Tamás, Balás, és István unokaíban fiú ágon mind kihgytak, és tsupán Istvánnak Anna, és Sónia két leányi marad-

ván, nem tudatik hová lettek? Lutza leányától

1485. Kis-Tárkányi Boda László unokája lett. Ennek

1513. Sónia leánya Rosályi Kún László felesége. Ennek László fiától, s megint László unokájától

1602. Magdolna unoka leánya Wajai Ibrányi Ferencz felesége, ennek

1626. fia Ibrányi László, felesége Dóczy Anna Nagy-Udvari jószágát vissza szerezte. Kinek

1643.

1643. fia Ibrányi Ferencz, ennek

1660. fia Ibrányi János, és Anna Way Ábrahám felesége, kitől származnak a' mostan élő Wayak, és Ibrányiak, a' mint a' Királyi Itélő Udvar előtt folyt perből kiírtuk.

A' Dersy nemzetségnek Czimere volt: a' Magyar Koronán fenn álló koronás oroszlánny, egyenesen álló koronás paizson.

§. 36. *Hodasz Magyar, és Orosz falú, földes Urai:* Báró Way László, Way József, Kiszely György, Eördögh György, Ibrányi Mihály, Kabos, Császy, Karancsy, Irinyi, Komoróczy, Szűcs, 's több Nemes-ség; lakóssai Ó-Hitűek, és Reformátusok, mind a' két vallásnak helyben Temploma, és Papja, a' Zsidók, nak-is Szinagogájok van, három nyomásbéli földgyei leginkább rozstot, kukuritzát termenek, erdeje a' Nyir-hez képest igen szép, kevés szőleje, vásáros helyei: Máthé-Szalka, Bakta, Nyír-Báthor.

1416. Hodaszi Kántor Báliat határit *Balog*, más-kép Kis Jánositól megakarta járatni, de az Iklódy Nemes nemzetség ellent állot, a' hol Hodasz, máskép *Hetennek* neveztetik.

1417. Kántor Jánossi Kántor nemzetség bírta.

1419. Kántornak neveztetett István, Jánossy Miklósnak fia, a' maga testvéreinek hamis vádolásokból az Erdélyi Püspöknek Kép viselője által Egyházi átok alá vettetett, és a' miatt Hodasz helységnek felét el-zálagosítani kényszerítettett, de ártatlanságát megmutatván, a' nékie okozott kárért a' testvérei 400. arany forintba marasztaltattak.

1450. Hodászi Kántor Lutzának benne rész jószág *Hetenyi* pusztával adatott.

1458. Way Balásnak,

1460. Sásváry Miklósnak,

1461. Petri Dersy Gergelynek, Ágostonnak, és Péternek,

1478. Pétnéházy Miklósnak,
 1481. Báthory Andrásnak,
 1487. Orsz Jánosnak, és Mihálynak,
 1492. Báthory Miklósnak,
 1500. Rohody Péternek,
 1505. Cháholy Bertalannak,
 1507. Zethényi Makó Advigának,
 1517. Ibrányi Istvánnak, és Miklósnak,
 1519. Ze hényi Fodor Imrének, benne rész jószág
 Királyi adománnyal ajándékozott.

1525. Határi Jánossi helységtől, *Georges*, és *Rus-
 ka* pusztáktól megkülömböztettek.

1539. Jánossy Ádám, Kántor János, és Mihály
 birtokokban új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1541. Mághy Demeter,
 1564. Zóltán János, és felesége Kántor Anna, Er-
 délyi György, és felesége Kántor Dorottya,
 1579. Ibrányi László, és Pál,
 1590. Balásházy András,
 1595. Tatay István benne rész jószágot Királyi
 adománnyal nyertek.

§. 54. *Iklód* Magyar falú, földes Urai az most-is
 fent álló *Iklód* Nemes nemzetség, melytől vette ne-
 vezetét, Elek, Böszörményi, Kakas, Jeszenszky, és
 más Nemesek, Lakóssai Reformátusok, határja két
 nyomáshéli, és mint hogy homokos, leginkább rozso-
 terem, erdője kevés, vásáros helyei Bakta, Báthor,
 Nagy-Károly, és Máthé-Szálka.

1423. Iklód István, Barla, György, Mihály,
 Bertalan egészen birták, és határát Kántor-Jánossi-
 tól megkülömböztették.

1456. Rohody Andrásnak, és Antalnak egész hely-
 ség Királyi adománnyal adatott, a' hol *Kis-Jánossi-
 nak*, máskép *Iklódnak* nevezetik.

1459. Gúthy Illyés, Kahady Antal, és Petnehá-
 zy Benedek némelly részébe, és Piroska Olchváry Ta-
 más felesége bizonyos szántó földekbe béiktattattak.

Azon

Azon Eszt. hogy *Nagynaraszttája* rétek, és szántó földek egész a' *Kútfo esvén* nevezetű útig Iklódhöz tartoznak, elítéltetett.

Iklódy nemzetségből több Jeles Prókátorok voltak, mellyeket az I. Rész. §. 169. eléadtuk.

1639. Nevezetes volt Iklódy István, a' ki a' Helvetzia vallásból az Katolika Hitre állott, és a' Radi Minoriták Klastromába Baráttá lett. Ezt, midőn alamsnát kóldulna, a' Kis-Géressi Zemplén Vármegyei erdőben (a' mint a' Minorita atyák eléadák) meglesvén két atyafiái, a' Katolika Hitnek eltagadására kényszerítették, de midőn abban állandóan megmaradna, egy fához kötözték, a' fején karddal keresztet vágtak, és torkát megmetszették. Simándy Erdélyi Püspök, és a' Leleszi Prépost a' Leleszi Sz. Kereszt Kápolnájába temettette, és már a' mi időnkbe 1773. Eszt. azon Szerzetből lévő XIV. Kelemen Pápa, és a' Kardinálok gyülekezete előtt ügye fent forgott: hogy mint Mártyr a' Szentek közzé számláltasson, hanem az úgy nevezett *Római kerek ördögének* (*Diabolus rotae*) ellen vetésére elegendő bizonyságok nem lévén arra: hogy a' hitnek gyűlölségéből megöletett, tsak bódogátnak ítéltetett, a' mint ezen perfolysát az Imregi Barátok Klastromába Kovács Dienes Szerzetes atya velünk közölte. Minden eléadás (*allegatio*) így kezdődik: „*si verum fuit, et est*, ha igaz volt, és most is az: „hogy keresztet vágtak a' fejére, a' mint szemmel látott tanú Simándy Püspök bizonyította, tehát az „eretnekek hitnek gyűlölségéből tselekedték bizonyosan.“ A' kerek ördögének felelete: „Ha igaz volt, és most-is az: hogy karddal keresztbe való vágás „nem mindenkor a' Hitnek gyűlölségéből, de történetből-is megeshetik, és ha igaz volt, és most-is az: hogy ezen latorságot nem tsak az eretnekek, de egyéb kóborló tolvajok, és pártos katonák nem a' hitnek gyűlölségéből, de a' kóldulónál öszve gyűjtött „prédát gyanítván, és remélvén tselekedhették, tehát a' kereszt vágás más bizonyságának nem léte mellett a' Mártýromságnak megbizonyítására nem elegendőnek találhatik.“

§. 55. *Kántor-Jánosi*, népes Magyar falú, földes Urai: Way József Udvari Tanácsos, Ibrányi Mihály, és László, Komoróczy Lajos, Szakadáty Miklós, Eördögh György, Bakay Adám, és László, Becsey. Kosztolányi, és több Nemesség. Lakóssai Reformátusok, és egyesültt Oroszok, mind a' kettőnek Templomja, Papja, földgye fekete homok, jó búzát, rozsott terem, erdeje, és Nyiri szőlője szép; vásáros helye Bakta, Báthor, Károly, és Máté-Szalka.

1323. Pusztá - Darócznak leírásában említendő János, Tamásnak Lázár fiának fia bírta ezen földet, kitől *Jánossinak* neveztetett.

1349. Jakabnak, János fiának, a' Váradi Sz. Egyház *Kántorjának*, az az: énéklőjének osztályba jutott, kitől *Kántor-Jánossinak* mondatott, és az atyafiai-ra - is ezen elő - név reá ragadott.

1408. Jánossi Kántor Péter, és Bálint 'Sigmond a' Király ellen támadást indítottak, és azért ezen helység Báthory Péternek, és Chazáry Györgynek a' Király által adatott, kik az ártatlan Kántor Lászlónak részét - is elfoglalták; de 'Sigmond Király nem csak vissza nem adatta, hanem Péter, és Bálint testvérjei is kegyelmet vettek. I. Rész. §. 51. és ezen helységet egészen

1417. Kántor Jánossi nemzetség bírta.

1423. Kántornak neveztetett Péter, László, Bálint, és Barla, Jánossihoz tartozandó darab földért Iklódy Istvánnal, Barlával, és Bertalannal perlekedtek, és azt barátságos alku szerint Iklódhoz tsatoltatni engedték.

1450. Hodaszi Kántor Lutz, Jánossi helységbe, és Balog Jánosi pusztájába részt nyert.

1458. Way Balásnak,

1460. Sasváry Miklósnak,

1461. Petri Dersi Gergelynek, Ágostonnak, és Péternek,

1478. Petneházy Jánosnak, és Miklósnak,
 1481. Báthory Andrásnak,
 1500. Rohody Péternek,
 1505. Cháholy Bertalannak,
 1517. Ibrányi Istvánnak, és Miklósnak,
 1519. Zetényi Fodor Imrének benne rész jószág,
 a' *Boglás* fordulóval egygyütt Királyi adománnyal
 adatott.

1525. Határjai Hodasztól, Eörtlől, *Georges*, és
Ruszka pusztáktól elválasztattak.

1539. Jánossy Ádám, Kántor János, és Mihály
 bírtokjokban új Királyi adomány mellett megerősít-
 tettek.

1541. Mághy Demeter,
 1547. Cháholyi Imrének leányi hasonlóképpen Ki-
 rályi adománnyal részt nyertek.

1560. Wékey Ferencz Jánossiba bíratott részét
 Debrethei Telekessy Imrének hív szolgálattyaért örö-
 kösön által adta.

1564. Zoltán Jánosnak, és Kántor Annának Er-
 délyi György feleségének,

1579. Ibrányi Lászlónak, és Pálnak,

1582. Ibrányi Ferencznek,

1593. Tatay Istvánnak,

1630. Barkóczy Lászlónak benne rész jószág aján-
 dékoztatott.

Jánossy Gáspár jó Magyar Vitéz volt Mátyás Ki-
 rály idejében.

1469. Ez fogta el György Cseh Országi Király-
 nak Viktorin nevezetű fiát.

1552. Jánossy Miklós Egri várban vitézkedett, a'
 a' honnan kitsapván, a' Törökök elfogták, és igen kí-
 nos halállal kivégezték.

Jánossy Pál Fülek várának Kapitánnya, mely az
 ő vigyázatlansága által jutott Török kézre, Balog vá-
 rába szaladván, bújában kevés rapok múlva megholt,

§. 56. Eör Magyar falú, földes Urai: Way László, Krasznay József, Dózsa Imre, Czövek János, Köműves László, és Sándor, Szabó, és több feles Nemeség. Lakóssai Reformátusok, Templomjok, Papjok; vásáros helyei Máthé-Szalka, Báthor, és Mada, éléme a' szántás vetés, Nyiri szőlő hegye is van, híres a' len termesztésről.

1345. Vajának, és Eörnek határjai megkülönböztettek. Vaját birta akkor István Mester a' Királynak különös levelesse (*specialis Notarius Regius*) Eörnek birtokossai voltak a' Laskadi Nemesek.

1405. Bessenyei Saár Jánosnak fele Királyi adománnyal adatott.

1417. László, és Péter Jánossy Kántornak fiai, a' Sigmond Király ellen lett támadásban Ólodi Zudar Benedeknek két jobbágyit Eörbe felégették.

1419. Az Eörtheleki, és Jubán földé peres földdek eránt volt villongás Vaja, és Eör helységek között eligazittatott.

1431. Vajától, és Papostól határi újra megjárattak.

1498. Rohody Péternek, és feleségének Eüry Ersebethnek benne rész jószág adatott.

1503. Rohody Péter abban Királyi adománnyal megerősített.

1665. Wass Márton egy részébe béiktattatott.

1720. Baranyi Mihály egész helységet Királyi adománnyal felkérte.

§. 57. A' Gothárdi pusztának emlékezete vagyon: hogy

1450. abban Kántor Lutzának rész adatott.

1519. Zétényi Fodor Imre Királyi adománnyal felkérte, a' mint abból kitetszik, Jánossi, Hodasz, és Ders között helyheztetik.

§. 58. Rohod Magyar falú, Református lakósból áll; Temploma kies homok dombon, és a' helységnek

nek egy része is fentebb való helyen fekszik, más része alacsonyabb fekvésű, melyet a' tövében való tó mindenkor nedvesít, 's a' kertyeiket-is előnti. Ezen tóban nevezetes nagyságu tsikokat, tzigány halakat, kárászokat, és ketsegeket lehet fogni, vízi vad madarak-is itten bőv mértékben találtnak. A' határja ámbátor homok dombokból, és völgyekből áll, de bőv mértékben ad mindeféle gabonát, szénája kevés terem, úgy erdeje-is kitsiny. Több számu földes Urak bírják. Nevezetesebbek Way Ádám, és József Udvari Tanácsos, Gróf Fay Ágoston Ugócsai Főispán, Ujlaky, Irinyi, Becsky, Hetey, Gelyvássy, Papp, 's több Urak. Szőlő hegye-is vagyon, melly nem régen plantáltott. Szomszédi Mada, a' Sigei pusztá, Bakta, és Vaja.

1377. Rohody András, Jánosnak fia, Péter, János, Jakab, és Miklós, Rohody Lászlónak fiai magok között egész helységet felosztották.

1418. Még a' Rohody nemzetség egész helységnek birtokában volt.

1424. Rohody István birtokában új Királyi adomány mellett megerősített.

1429. Már Way János, és Gergely Tamásnak fiai bírták némelly részét.

1450. Határjai Cháholtól megkülömböztettek a' Rohody, és Way Nemesek részére.

1492. Rohody Fodor Péternek rész jószág,

1551. Muchey Pálnak, és Ujlaky Tamásnak egész helység Rohodiak magva szakadtával adatott.

1587. Makray Anna, Kérchy Istvánnak, és Borbála Petneházy Péternek feleségei benne részt nyertek.

1609. Lugassy János,

1652. Way Péter némelly részébe Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 59. Sige, most pusztá, hajdan falú volt, ez homok dombos, és völgyes helyen feküdvén, a' határja rész szerént szántó, rész szerént ligetes erdőből áll. Földes Urai a' Rohody, Petneházy birtokok. Szomszédjai: Rohod, Petneháza, Kárász, és Mada.

Ez-is régenten a' Rohody nemzetségé volt, de annak magva szakadtával

1652. Way Péternek Királyi adománnyal adatott.

§. 60. *Kis-Mada* Magyar falu. Ez Nagy-Madával, melly Szabócs Vármegyébe helyheztetik össze lévén kaptsolva, tsupán tsak a' belső telekbéli birtok van megkülömböztetve, a' külső pedig mind a' két Vármegye részéről elegendesen. Kevés lakókat foglal magában; határja dombos, homokos, de termékeny, kaszálója kevés. Földes Urai: Ludányi Bay Sándor, és István, Baji Patay, Péchy, Jármay, Illosvay, Hunyady, Korda, Csebi Pogány Urak. Lakóssai Reformátusok, kiknek nagy kö Templomjok, és Prédikátorok vagyon, és rész szerént Oroszok.

Régenten Nagy-Madával egygyütt a' Maday nemzetség bírta, melly Witkának leírásában említettik, és ennek magva szakadtával

1564. Abrámffy Istvánnak, Melith Györgynek, Gyalui Vass Györgynek, és Ibrányi Ferentznek Királyi adománnyal adatott.

1571. Megyery Miklós, és Pazonyi Cseres György benne részt nyertek.

Felgyebb írtt Abrámffy István igen régi Magyar nemből származott, a' mint az Ítéltő Királyi Udvar által helyben hagyott ágazattya mutattya. Törsökének 1264. Esztendejében tötetik Gerla, ennek 1312. fia Dienes, 1350. Abrám Mester unokája, kitől Abrámfiak. Fiú ágon kifogytak, leány ágon pedig maradéki: Nadányiak, Pyber, Teleky, Bethlen, Sigray Grófok, Báró Ghillányi, Kendeffy, Barcsay, Thóldy, Beöthy, Somosfy. 1432. Abrámffy Tamás Kaproncza várát építette. 1535. János volt Váradi Káptalannak Felolvasója.

§. 61. *Póka-Teleke*, és *Teukes* puszták, Kis-Mada mellett.

1564. Abrámfy Istvánnak, Melith, Vas Györgynek, és Ibrányi Ferencznek Királyi adománnyal adattak.

§. 62. *IIIk Magyar falú*, nagyobb részét a' Gróf Károlyi ház bírja, egyéb birtokossai: Eördögh György, Lónyay László özvegye, és János, Kendeffy Sándorné, Eötvös, Tóldy, Szabadszállássy, és a' Királyi Kamara. Lakóssai Reformátusok, határja homok, dombos, és völgyes, de bőv mértékben adgya rozs kereszteket, úgy a' tengerit, krumpért, a' lapos földgye pedig mivel trágyáztatik, búzát, zabot, árpát, és jó féle kendert, úgy kölest-is terem, kaszálója kevés, mivel a' határnak nagyobb része homok, ligetes erdej meg lehetős, piattza Munkács.

1411. Butkay, Ráskay, Márky egy törökből eredt nemzetségek birták.

1426. Málczay nemzetségnek-is, mint osztályos atyafinak benne rész adatott.

1497. Buttkay Péter, és Mihály benne új Királyi adománnyal megerősítettek.

1584. Lónyay Istvánnak benne rész jószág,

1696. Absolon Dánielnek, és feleségének Zauner Karicskának (*Charitas*) egy rész Város - Naményi Kastélyához Királyi adománnyal adatott.

Itten neveztetett Absolon Dániel Késmárki fi, Tökölyi Imrének nevendék korában nevelője, az után levelesse, és meghitt baráttya,

1674. Warsavi Lengyel Országi gyűlésre Tökölyi Imre által küldetett, a' hol Sobiesky János Lengyel Országi Királynak választatott; ottan Lilienbergnek változtatván a' nevét, Tökölyi Imrének, és az ötöt követő nyughatatlankodó Magyaroknak részére mind az új Királyt, mind a' Frantzia Országi Követet Marsigial Püspököt meghódítani sikeretlenül próbálta, és már Erdélybe vissza menni szándékozott, midőn Mar-kéz

kéz Bethunra Frántzia Királynak rendkívül való Követyére akadott, kinek kedvét intselkedései által annyira megnyerte: hogy ez a' Lengyel Országi Királynénál elébb, azután Frantzia Országba vissza térvén XIV. Lajos Királynál véghez vitte a' nyughatatlankodó Magyaroknak pártfogását, és ezen válaszszal

1677. Eszt. a' Fogarassi tartománybéli gyűlésre Erdélybe Absolon vígan visszá tért, és onnét Párisba XIV. Lajos Királyhoz Apaffy Mihály Fejedelemnek titkos levelével küldetett, az után Tökölyinek minden táborozásaiba hív követője vala.

1687. Tökölyi Imre már a' Törökök birodalmába takarodván, midőn a' felesége Zriny Illona Munkácsi várába a' Császári hadak által keményen ostromoltatna, az ő tanátsából a' várat feladta, és vele egygyütt Bécsbe vitetett, a' hol a' Tsászári belső Tanácsosoknak, kivált pedig Kollonich Kárdinálnak, és Bécsi Érseknek annyira kedvéért esett: hogy a' Svétzia Országi Királyhoz küldetett Követségi Titoknak, és onnét a' Tsászári Udvar nagy meglegedésével visszasza jöven, az Erdélyi hadak Fő Hadi Biztosságának tétetett, és azon Magyarok, kik Karaffa Hadi Vezér által Eperjessen felmészároltattak, ártatlanságáról bizonyosságot tett. Evangelika vallását holtig megtartotta, noha Kollonich Kárdinál megtérítettésén eleget iparkodott.

1712. Illk helységnek nagyobb része Gróf Károlyi Sándornak,

1757. Absolon része pedig Eötvös Sándornak Beregh Vármegyei Fel-Ispánynak Miklósnak, és Lászlónak, a' Vásáros-Naményi Kastélyhoz ajándékozott.

§. 63. Baeső pusztának emlékezete vagyon:

1417. Hogy azt, mint Illk helységhez tartozandó Buttkay Péter, és János magok között felosztották.

1426. Falú volt, és Maday, Buttkay, Márky, Málczay, egy törökből származott nemzetségek által bíratott.

§. 64.

§. 64. *Cyüre* Magyar falú, nagyobb része Szabolcs Vármegyébe fekszik, a' Tiszához közel, azért a' kaszálói gyakran ár vizet szenvednek; birtokossai: Eördögh György nagyobb részébe, a' többibe: Gróf Gyulay, Nagy László, Udvarhelyi József, és László, Josa Miklós, Moré Ferencz. Téréséges határja, egy része homokos, a' más része fekete föld, de mind a' két rész jó termő, legellője tágas, halászó tava, és erdeje vagyon.

1332. Miklós, András, és László, Buttkay Andrásnak fiai ezen egész helységet örökre ajándékozták Gróf Pettennek, és az ő testvéreinek Jánosnak, és Istvánnak.

1366. Ó-Vossántól, és Új-Vossántól (melly most *Varsány*) határjai különböztettek, Cháholy Sebestyénnek, és Buttkay Pálnak, Miklós fiának részére, a' hol említetik a' vele határos *Ligeth* erdő.

1369. Rosályi Kún Györgynek, Gergely fiának fia elfoglalta vólt, de Cháholy Sebestyén vissza foglalta.

1420. Breda aszszony, Attyay Tybának leánya bírta: de tőle Kúnnak neveztetett Rosály Miklós, és Jakab, Lukácsnak fiai elfoglalták.

1489. Advigának, Malomvízi Kenderes László özvegyének benne rész adatott.

1573. Dálnoki Zekell Gáspár, és Böldisár, Mághy Sófia. Zekell Antal felesége benne rész jószágot Királyi adománnyal nyertek.

§. 65. *Vitka* Magyar falú, a' Tisza vizének mentébe, mellynek árjai a' gyümölcstös kertyeit, és a' kaszálóit gyakorta megmossák. Lakóssai Római Katolikusok, Ó-Hitűek, és Reformátusok. A' határának főbb része agyagos, és feketés földből áll, melly mindenféle termést bőven ad, homokja-is van, mellyben tengeri, rozs, krumpér bőven terem. Szénája elegendő, és ligetes erdeje van. Örökös földes Ura a' Witkay nem-

nemzetség, mely ezen helységtől veszi előnevét; de nagy részét bírják: a' Gróf Károlyi ház, Way László, Lentsés Miklós özvegye, Makó, és Bégányi Urak. A' Reformátusoknak szép Temploma, a' Katolikusoké romladozó félben vagyon, Megyés Papjok Némethy Imre.

1366. A' *Ligeth* nevű erdeje Naménytől, Kápolnától, Karostól, Gemzétől eimesgyéltetett.

1378. Thaby Jánosnak, és Miklósnak,

1412. Witkay Lászlónak, és Péternek egész helység Királyi adománnyal adatott.

1415. Witkay Andrásnak erdejét Maday László, Bertalan, és János elpusztították.

1429. A' Witkay földeket a' Maday Nemések elfoglalták.

Azon Eszt. Witkay Sigmund, Péter Deák, György, és Balás az egész helységet bírták. Szőlők is voltak, mert a' Witkai jobbágyok Maday Lászlónak szőlejét elpusztították.

1498. Bakthay Máté benne részt nyert.

1500. Mikai Bereghy Lászlónak részére egy darab Witkay föld Mikajhoz ítéltetett, Witkáról a' Csáhollyba vezető útnak mentébe.

1503. Bakthay Máthé a' maga részében Királyi helyben hagyással megerősítettett.

1542. Szent Demeteri Bessenyő Mártonnak,

1543. Vajai Way Péternek, és Tamásnak, Petry Tamásnak, és Zennyessy Imrének,

1544. Way Demeternek, Antalnak, és Péternek benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1545. Witkay Imre,

1551. Witkay Ambrus részekbe új Királyi adománnyal megerősítettek.

1550. Kákonyi Péternek is rész adatott.

1554. Perényi Mihály Vitkai helységnek harmad részét Kákonyi Jánosnak, és feleségének Sárközy Borbálának örökösön eladta, a' Jászai Konvent előtt.

1560. Illósvay Mihály, Uray Albert, és Tamonyay Nagy Demeter ezen helységnek fele részébe békítettattak.

1573. Mághy Sófának, Dálnoki Zekell Antal feleségének, Zekell Gáspárnak, és Böldi'sárnak benne rész jószág,

1575. Witkay Margitnak, Csápy János házas társának másfél telek,

1582. Witkai Zikszay Jánosnak,

1590. Nagy Jánosnak,

1604. Kérchy Jánosnak,

1609. Lugassy Jánosnak.

1622. Kákonyi Ersébetnek,

1630. Osgyányi Bakos Istvánnak, és Lónyay 'Sigmondnak,

1643. Witkay Györgynek rész jószág,

1658. Nagy Tóbiásnak négy telek,

1662. Verebélyi Ferencznek egy rész benne hol Királyi, hol Nádor - Ispányi adománnyal ajándékoztattak.

§. 66. *Kápolna* most pusztá, Witka helység mellett, de mint falú említetik: hogy

1412. Witkay Lászlónak, és Péternek,

1414. Maday Lászlónak, Jánosnak, és Bertalanak rész jószág,

1438. Bessenyödy Istvánnak hat telek,

1498. Baktay Máténak is rész jószág benne adattott.

1543. Már pusztának neveztetik, és Sz. Demeteri Bessenyei Mártonnak,

1544. Kápolna teleknek mondatott, és Way Demeternek, Antalnak, és Péternek,

1545. Witkay Imrének,

1550. Kákonyi Péternek, benne rész jószág Királyi adománnyal ajándékozott.

1554. Perényi Mihály-is maga részét Kákonyi Jánosnak eladta.

1560. Illósvay Mihály, Uray Albert, Tamonyai Nagy Demeter fele részébe,

1564. Melith, Abrámffy, és Vass György,

1582. Witkai Zikszay János,

1630. Osgyányi Bakos István benne Királyi adománnyal részt nyertek.

Volt ezen Bakos István Osgyányi Bakos Pál maradványa, a' ki 1457. Eszt. Tokay várnak Kapitánnya, felesége Orsolya, Lorándffy Jánosnak, Derenchény Borbálától való leánya vala. Ettől két fiai maradtak, úgy mint: Bakos János, és Pál, János Dersffy Borbálát vette - el.

1643. Witkay György,

1662. Verebélyi Ferencz részeibe békittattattak.

§ 67. *Ólchva - Apáthi*, ez régenten *Olsvának* mondatott, hanem Apátúrság az határán épülvén, *Olsva - Apáthinak* neveztetett. Hogy a' Praemonstratensis Szerzetnek Apátúrsága volt itten, arról Stivagi Húgó Károly Lajos, azon Szerzet történeteinek hiteles írója II. Kött. 391. l. bizonyosságot tévesen, hanem *Ocranak* nevezi, Sz. István Váradi hegy fokának Prépostságához, és Egri Püspöki Megyéhez tartozottnak teszi. Hogy *Olsva* helyet *Ocranak* nevezte, az nem tsuda; mert külföldi ember lévén, a' Magyar neveket elváltóztatta, a' mint Szala Vármegyében lévő *Türje* Prépostságot - is hol *Thuriének*, hol *Thyrlének*, sőt *Jur-lének*-is írták ezen külföldiek. De hogy a' Praemonstratensiseknek a' Váradi Prépostsághoz tartozandó Apátúrsága volt ezen *Olsván*, azt Layrüels Servatius Lotharingiában Mussánpontai Apátúr, Wagner Károly, Mallyó József, azon Szerzetnek tudós férjfia, és Fuxhoffer Demjén a' Monostorokról írt munkájában bizonyítják.

nyílttyák; és *Olśának* nevezik; de onnét-is világos: hogy *Oleha* mint Egyházi jószág Bereghszázon fundált Sz. Ferencz, és Sz. Domokos Szerzetesseinek osztán adatott által, a' mint alább ki fog tetszeni. Hogy pedig az Egri Püspöki Megyéhez tartozónak tették, noha Szathmár Vármegye régenten az Erdélyi Püspöknek Egyházi hatalmához tartozott; az onnét eredett: hogy nevezett Húgó Apátúr, 's a' többiek magok munkáikat Pázmány Péter Érseknek jegyzéseiből írták, a' midőn már Szathmár Vármegye Egri Püspökséghez tartozandó vala, a' mint az azon Püspökségnek ujabb lajstromai is az *Okrai* Prépostságot Egri Megyébe helyeztetik. De hogy ezen *Olehai* Apátúrság nem sokáig virágzott, hanem, a' mint VI. Kelemen Pápának leveléből gyanítani lehet, a' Tatár járáskor több Monostorokkal egygyütt elpusztult; kitetszik a' Vármegyébe Levél Tárában található foglaló levélből, melly szerint

1312. Eszt. midőn Kopoz Nádor-Ispánnak parantsolatyára Sisciai Ábrahám annak embere, a' Váradi Káptalannak bizonyyságával László éneklő Pappal *Oleha* helységet, a' négy Szölgabíráknak ítéllete szerént, Zungának neveztetett Péternek, Urdungh Andrásnak, és Györgynek, Eudus fiának részére elfoglalni akarták, akkor Zumizegi Beke Mesternek Tisztyei ellent állván, őket bé nem botsátották:

1325. A' Váradi Káptalan előtt Nemes férjfiak, Urdunghnak neveztetett András, Miklós, és Simon fiaival, György, Eudusnak fia, Zungának neveztetett Péter, 's az ő rokonok János osztzkodván *Oleha* helység *Mike Thalamus* földgyével jutott Urdunghnak neveztetett Andrásnak, és az ő fiainak. De a' Eleeszi Konventben található

1363. Ok-Levélben is *Oleha* birtokossának *Olehay* László Simonnak fia, mellette lévő *Apáthy* birtokossainak pedig Nemze, Miklós, és Mihály Istvánnak fiai tétetnek.

1408. Károlyi László Marhárdnak fia *Olchvát*, mint örökségét a' Vármegyének Törvény - Széke előtt perrel megnyerte.

1421. Károlyi András, Marhárdnak fia, és István az ő fia, azonkívül János, tanú vallatást tétettek Lengyelnek neveztetett Rezegey János, Pelseuczy Nagy János, és Ólnodi Zudar Jakab ellen, a' kik *Károlyi Apáthi* helységjeiket felgyújtották, lakóssait rabságra vitték, és ez által a' Károlyi Nemesseknek 2000. arany forintára kárt tettek.

1472. Vetéssy Istvánnak Apáthinak fele,

1513. Katalinnak Lónyai Menyhárt feleségének *Apáthiban*, és *Olchován* rész jószág adatott, a' melyből ez-is kitetszik: hogy *Olchva* és *Apáthi* akkor külön helységeknek tartattak.

1550. Nagy - Kállai Leukes János Panyolai helység birtokossa egy részről, más részről *Apáthi*, és *Olchva* Károlyi Nemesseknek helységei között, a' mak termő erdőknek határjai igazítottak.

1561. Eszt. Sigler Mihály Erdélyi Szeben Városának Jegyzője, 's üdö Számoló (Chronologus) Olczovát Mező-Városnak írta, és hogy annak megerősített Kastélyát a' hol a' Szamos vize a' Tiszába foly, Ferdinánd Tsászárnak a' Katonái megszállották, és Januarius Hónapnak másodikán megvették; feljegyzette (*Sigleri Chronolog. Edit. Poson. pag. 84.*) Mivel pedig a' Ferdinánd hadai között Zekell Antal, Gáspár, és Boldi'sár három testvérek legserényebben viaskodtak, az *Olchvai* Uradalom nékik jutalomul adatott.

1572. Azon Királyi adomány Levélben, melly szerint Zekell Gáspárnak, 's Boldi'sárnak két Klastromok, egyik Sz. Ferentz, másik Sz. Domokos Szerzetebéli Beregszázon *Olchva* helységgel adattak, az mondatik: hogy *Olchva* Szathmár Vármegyében régente említett két Klastromhoz tartozott. Leleszi Konvent.

1573. Mághy Sőfiának, Dálnoki Zekell Antal hitvessének *Olehva - Apáthiba*, melly már akkor egyesült falú volt, ezen Királyi adományból rész adatott.

Ezen Zekell nemzetségnek eleje

1580. Zekell Péter Mossony Vármegyébe Óvári Kereskedő volt. Eljárt Austriába is hivatala üzésére, és ott némelly lakósok néki tetemes károkat tettek; azért 'Sigmond Király néki szabadságot adott arra: hogy ha Bécsi, vagy Óstriai Kereskedőket talál, azokat letartóztassa, egyszer'smind meg Nemesítette őtet, Kereskedői vas matskát adván Czimerül ő nékie.

1448. Zekell János a' Nagy Hunnyady Jánosnak nemzetségébe házassodott, a' kivel elment a' Törökök ellen a' Rigó mezei ütközetre, és ott el-is esett.

1480. Zekell Jakab Jánosnak fia vette - el Fridrik Tsászártól Pettau, és Rakelsburg várait, ostromlotta Németh - Újhelyt, és Stájer Ország igazgatójává lett.

1489. Zekell Tamás Auránai Perjel volt.

1543. Zekell Lukács Kevendi, és Órmosdi Báró, Jakab fia ostromlotta Csáktornyt, és

1549. Zrinyi Miklós Bánnal egygyütt verte - meg a' Törököket.

1572. Ennek fiai voltak fellyebb nevezett Zekel Antal, Gáspár, és Böldi'sár, kik jó szolgálatokat tettek Ferdinánd Királynak Telekessy Imre vezérsége alatt, kivált Antal a' Nagy-Szőllőssi Kastélyt vitézül őltalmazta.

1558. Kaza falúnál Szikszóhoz nem messze a' Törököket,

1561. a' pártos Moldvaiakat keményen megverte.

1562. Ecsednél véres tsatát tartott a' Törökökkel, és Szathmárt az ostromtól megszabadította.

1563. Az Oszág-Gyűlésén a' Tisza melyéki Vármegyék panaszt tettek ellene, de ő abból kitisztította magát azt adván elő mentségére: hogy az akkor történt, mikor azon Vármegyékbéli Nemesek Zápolya János 'Sigmundhoz állottak.

1575. Ezen már megöszültt nagy vitézre tulajdon felesége Mághy Sónia gyilkosokat küldvén, megölette.

1598. Zekell György fia Ormósi Bárány Kállai Fő-Kapitány volt.

Mostanában Olchva-Apáthit egészen a' Gróf Károlyi ház bírja, a' hol Kastéllyal is volt, de Gróf Károlyi Antal széjjel hányatta. Olchva a' Kraszna vizének nap nyugotti oldalán, Apáthi pedig a' Szamos vizének nap keletről való oldalán fekszik, melly két víz itten egygyé válván, csak közel a' Tisza vizével egyesítetik, fél mértföldnyire is kitetszik folyások, a' Szamos vize zavaros, a' Tisza pedig tiszta lévén. Magyar falú, lakóssai Reformátusok, mind a' két helységbe Templomok vannak, hanem egy Prédikátor végzi a' köteleességet. Szántó földgyei három nyomásbéliek, mindenféle gabonát termők, réttyei kétszer kaszálhatók, a' marháknak hizlalására való szénát hoznak, legellője ámbár nem nagy, de mindenféle marhának alkalmas; fája elég van. *Bajos* nevezetű erdőn makkoltatása, hasznos gyümölcös kertyeik, jó féle halakat foghatnak, malmok közel.

§. 68. *Papos*, homok dombok között épült falú, lapos, és sáros helyen, mivel a' föld árja vizét semmiféle nem lehet leeresztetni, lakóssai Katolikusok, kiknek helyben Templomok van, de a' Witkai Plébániához járúlnak, Reformátusok, 's ezeknek is helyben Templomok, és Oroszok. A' határja homok, dombos, és völgyes, de jó gabonát termő, kaszálója, úgy mondván, semmi sint, ligetes erdeje is tsékély. Birtokossai: Simonyi Mihály, Kendy Mihály, Szombathy György özvegye, és Sándor, Papp János, 's egyéb Nemesek.

1377. Takussy Elek, Gergelynek fia határát járatta.

1388. Takossy Miklós, Gergelynek fia Papossi birtokában, a' Nyíri kerületben, új Királyi adománnyal megerősítettett.

1398. Mikay Sebestyén, Lörincznek fia hatalmaskodásért marasztaltatván, Veronikának, Barlabássy Mihály, Iván fia özvegyének a' Papossy rész jóságát zálogban vetette.

1409. Lutz, Papussy Ördögh Istvánnak, Illona Chernavoday Györgynek feleségei, néhai Thakussy Lászlónak leányi, Scepossy János Királyi adomány mellett a' Thakussy fiú ágnak magva szakadtával, a' Papossi rész jóságba béiktattattak.

1410. Haraszthy Erasmusnak is rész jóság adatott benne, Barlabássy Andrásnak, Eruee fiának hívségtelensége által, mivel ezen Vármegyébe támadást gerjesztett Sigmund Király ellen.

1412. A' Charnavoday nemzetség bírta nagyobb részét.

1413. Haraszty Erasmus, és György Baranya Vármegyébe valók Barlabássy Andrásnak felkért részét Perényi Péternek a' Székelyek Ispánnyanak örökössön eladták.

1416. Margitnak, és Katalinnak, néhai Thakussy Sándor leányinak, mellyek Egyed, és János nevű nemtelenekhez mentek férjhez, a' leányi negyed Paposról kiszabatott.

1468. Hethey Gábornak Paposnak fele, Királyi adománnyal ajándékozott.

1544. Makray Danielnek,

1587. Makray Annának, Kérehy István feleségének, és Borbálának, Petneházy Péter hitvessének rész adatott benne.

§. 69. *Parasznya*. Ez is homokon épültt Magyar falú, lakóssai Reformátusok, Oroszok, és Római Katolikusok. A' határja homok dombos, és völgyes, buzát keveset, rozsot, és tengerit meglehetősen terem. Kevés nevendék erdeje tölgy, nyír, és nyárfákból áll, szénának való fűvet is keveset kaszálhatnak a' homokon. A' Reformátusoknak, és Oroszoknak Templom-jok vagyon. Földes Urai: Császy István, és József Fő-Szolgabíró, Pogány Sigmund, Csarnovszkiné, Gróf Teleky József, Sulyok István, Jármy József, Bay István, Irinyi, és Witkay Urak.

1415. Jakab, és László Fel-Cseby Mihálynak fiai egész helységet bírták.

1419. Cháholy János, és László, Sebestyénnek fiai perben idézték néhai Miklósnak Leleszi Prépostnak, és Udvari Al-Kantzellárnak Orosz nevezetű atyá fiait ez eránt: hogy ők Klára testvéreknek, Kis-Zudar nevezetű Péter özvegyének a' Paraznai rész jószágot leány negyedben csak éltekig adták, még is annak képzeltt hívségtelensége által nevezett Miklós Prépost az atyafiainak részére a' Királytól felkérte.

1426. Birtokossai voltak: Charnaveday Krizogon, Tasnádi Esperest, és az Erdélyi Püspöknek a' lelkiekben helytartója, Dorottya, és Anna Zepessy Jánosnak leányi, Anna Tákossy Gergelynek leánya, Papossy Ördögh László, Posaházy István, kiket Cháholy János, és László a' birtokokban háborgattak.

1429. Cháholyi János, és László egész helységbe béiktattattak.

1497. Buttkay Péter, és Mihály benne részt nyertek.

1547. Cháholy Imrének leányi Anna Melith Györgyné, Katalin Petrachevich Miklósné fiú ággá tétetvén, és Magdolna, Cháholy Miklósnak özvegye Királyi adományal részekbe megerősítettek.

1639. Kapy Katalinnak,

1727. Bencze, máskép Szathmáry Sámuelnek - is benne rész adatott.

§. 70. *Jármí* Magyar falú, földes. Urai: Kulin István maga rokonival, Tatay Lajos, Gacsály János, Kőmives, és több feles Nemesség, mivel majd nem egészen ezekből álló ezen helység. Lakóssai Reformátusok, kevés egygyesült Oroszok, és Zsidók-is találtnak. Temploma téglából építettett. A' mezeje ámbátor homok, de még-is mindenféle gabonát termő, szénát ugyan keveset tsinálhat kevés kaszáloi lévén, erdeje tilalmas, de ez-is igen kitsiny. Nemes Kulin Istvánnak szöleje-is vagy on egy kies homok dombon, meg lehetős bort termő, piattza Debreczen.

1529. A' *Jármí* nemzetség bírta, melytől *Jármí-Telekének* neveztetett.

1401. *Jármí* Mihály, Miklósnak fia rokonival tanú vallatást tétetett: hogy Jánossi Kántor Péter *Jármí* helységnek erdejét levágatta.

1414. A' *Jármí* nemzetségnek bírtokában vólt egészen.

1429. Cháholy János, és László Királyi adomány mellett benne béiktattattak.

1481. Cháholy Pálnak ezen helységnek fele,

1516. *Jármí* Balásnak benne egy Nemes Udvarhely új Királyi adománnyal,

1546. Csili Peökry Pálnak rész jószág

1547. Már másutt említett Cháholy Imrének leányi fiú ágga tétetvén nékiek-is rész jószág,

1551. Apáthfalvy Andrásnak magva szakadtt *Jármí* Barnabás része,

1590. Balásházy Andrásnak benne egy Nemes ülés Királyi adománnyal adattak.

§. 71. *Nyír-Megyes*, Magyar falú, a' Bereg Vármegyéből Debreczen felé menő Ország út mellett. Lakóssai

kóssai Reformátusok, kiknek van Templomjuk, Papjok, kevés egygyesülte Oroszok, és Zsidók. Földes Urai: Irinyi Antal özvegye, Újhelyi Antal, Korda Ferencz, Bay György, Gróf Teleky József, Sulyok János, Varga, Kovács, és több számos Nemesség. Földgye jó féle, lapály, homokos, búzát, rozsot terem, szép haszonvehető erdeje. Vásáros helyei: Nagy-Károly, Maté-Szalka, Báthor, és Debreczen.

1300. Eszt. Tozokus nevezetű,
1383. Tövised Jakab, Istvánnak fia bírta, [melly
nemzetségnek magva szakadtával

1429. Cháholy János, és László egész helységbe Királyi adomány mellett béiktattattak, a' hol két olyan nevezetű falú, egy más mellett, úgy mint: *Tozokus-Megyes*, és más *Megyes* emlittetik Monostoros Cháholynak szomszédságában.

1448. Wajai Way Pálnak Megyesnek fele,
1546. Peökry Pálnak rész jószág benne, Királyi adománnyal adatott.

1547. Már másutt nevezett Cháholyi Imrének leányi, ebben-is fiú ággá tétetvén, béiktattattak.

1640. Anárchy György Nagylaky Györgyöt törvényesen meg-intette: hogy a' Nyir-Megyesi rész jószágát botsássa ki.

1659. Kapy Katalinnak,
1727. Szathmáry, másképp Beneze Sámuelnek-is benne rész adatott.

§. 72. *Cháholy*, Nyir-Cháholy, most pusztá, ez előtt nevezetes helység, Magyar, Oláh, Középső, és Monostoros-Csáholyra vólt felosztva, mostani birtokossai: Gróf Teleky József, és Gróf Károlyi ház, Újhelyi Antal, Irinyi, Way, Patay, Bay, Pogány, Korda, Sulyok, Nemes Nemzetségek, régi Templomának egy dombon, a' lapján pedig halas, és békás tavaknak helyei látszatnak, mellyek mesterséggel készítettek

tek, határja szélesen elterjedett, homok dombos, és völgyes, ligetes erdőkből, szántó földekből, és kaszálókból áll, kevés búzát, de rozsot igen bőven, úgy tengerit, és szénát-is, a' lópja pedig igen szép nádat bővséggel terem.

Régente a' Jeles Cháholyi nemzetségnek, és Uradalmanak fő helye volt, mellynek ékes Kastélyával díszeskedett. A' Cháholyi Uradalomhoz sok helységek tartóztak, mellyeknek neveik alább 1429. Eszt. ki fog-nak tetszeni.

1277. Eszt. Cháholyiak származtak *Kátha* Magyar nemből Béla Királynak levelesse emlékezik, és Csen-ger mező várossának leírásában-is láthatni, hogy *Ponith* Grófnak eleje volt, ez pedig a' következő *Ök-Le-vélben* így említettik: „ Gróf Gotthárd, és az ő fele-
„ sége, s azoknak veje *Abrám Ponithnak* fia, s az
„ ő felesége, említett Gotthárddnak leánya végső ren-
„ delést tettek, Wyda kiküldetett Váradi Kanonok e-
„ lött, a' mellybe sok szolgálkat, és szolgátó leányi-
„ kat egymásnak hagygyák, és sokakat halálok után
„ arany szabadsággal megajándékozzák, (*aureae do-
„ narunt libertati*). Az ingatlan jószágiról nevezett
„ *Abrám* így szól: hogy ha felesége előtt meghalna,
„ nékie hit részében, és hozománnyában hadgya hely-
„ ségeit, úgy mint: *Chaholt*, *Scekét*, *Arutlonhydat*,
„ vámjával, *Kenemet* hozzá tartozandóival, ha az an-
„ nya előtt meghalna, *Kuchurdhydai* vámot nékie
„ hadgya. “

1281. Hogy *Abrámnak* fia *Péter* volt, kitetszik ezen Királyi adományi Levélből: „ Mi László Istennek
„ kegyelméből Magyar Országnak Királya adgyuk em-
„ lékezetül mindeneknek, a' kiknek illik: hogy *Nemes*
„ *Aszszonyság Abrám* Mesternek, *Ponith* frának öz-
„ vegye a' maga kiseded fiával *Péterrel* személyünkhöz
„ járulván, előnkbe nyújtotta a' mi legkedvesebb böl-
„ dog emlékezetű atyánknak *István* Király. Úrnak ki-
„ nyílt Levelét, kérvén minket esedezéssel: hogy azon
„ Levelet helyben hagyni, a' mi kinyílt Levelünkkel
„ megerősíteni méltóztatnánk, a' melly Levélnek fő-
„ lya.

„lyamottya ilyen: Mi István Istennek kegyelméből
 „Magyar Országának Királya, adgyuk tudtára min-
 „deneknek, a' kiknek illik, ezen Levelünknek rendé-
 „ben: hogy *Abrám, Ponith* Grófnak fia, *Receh*, és
 „*Kostatun* nevezetű földeket Zathmár Vármegyében
 „lévőket magának általunk adatni kívánta, de mivel
 „azon földeknek állapotjáról tudósításunk nem volt,
 „a' mi híveinknek a' Váradi Káptalannak parantso-
 „latban adtuk: hogy azon földeknek állapotjáról,
 „nagyságáról, és környül állásairól, ha Ura veszett jó-
 „szág é? és tartoznak-e a' mi adományunkra, vagy
 „nem? nekünk bizonyos tudósítást tegyenek; a' kik
 „vévén parantsolatunkat, e'képpen írtak nekünk visz-
 „sza: hogy az említett földekben a' mi emberünk
 „*Luka, Kaamnak* fia, az ő bizonyosságok előtt, min-
 „den határosoknak, és szomszédoknak jelenlétében,
 „és senki ellene nem mondván, előhozott *Abrámot* bé
 „iktatta. Azért Mi azon földeket azon *Abrámnál* ö-
 „rökre akarjuk hagyni, más jussának sérelme nélkül.
 „Adatott Cíttán Sz. Mihály Arkangyal nyóltzadján,
 „Urunk 1271. Eszt. Mi pedig mivel az említett Le-
 „velet kitörölve, vagy valamelly részébe meghamisít-
 „va nem találtuk, szóról szóra bététetvén helyben
 „hagyni eltökélttük, petsétünknek béllyegével meg-
 „erössítvén. Adatott Zoloch mellett Sz. Mihály Ark-
 „angyal nyóltzadján, Urunk' 1281. Eszt. “

1296. Miklós Oliwernek fia, Királyi Fő-Pohárnok
 Mester, hasonlóképpen Cháholyiak eleje Szathmár Vár-
 megyének Fő-Ispányi hivatalát melly dítséretesen vi-
 selte? I. Rész. §. 127. 163. eléadtuk.

1336. Hogy pedig nevezett Péternek fia Cháholyi
 János volt, kitetszik abból: „hogy Mihály, Thunu-
 „ghi Gergelynek fia, Thunughi helységnek felet,
 „mellyet Bagych, Illona, és Bagur Nemes Aszszo-
 „nyoknak hit részben, és leányi negyedben által a-
 „dott volt, de per folyás által tőlök vissza vette, ál-
 „tal adta Cháholyi János Mesternek, Péter fiának,
 „mint közeleből való atyafiának Károly Király előtt
 „Wissegrádon Minden Szentek ünnepe előtt való na-
 „pon. 1535. Eszt. “

1381. Hogy Cháholyi Jánosnak két fia voltak világos azon tsere Levélből, melly szerint: „ Cháholy „ Sebestyén, és János, Nagynak neveztetett Cháholy „ Jánosnak fiai, Istvánnak, Györgynek, és Dienesnek „ Sebestyén fiainak nevével is Abaházát *Radolphért*, „ melly most Rechegének neveztetik, Kállay István- „ nak fiával el tserélték. “

Azon Eszt. Cháholynak határjai Abaházától, Megyestől, és Radolphtól megkülömböztettek.

1427. Cháholyt Cháholyi János, és László, Istvánnak fiai bírták, és határjait újra megjáratták, Ecsed, Fábiánháza, Vasvári, és Báthor felől.

1429. „³Sigmond Király Cháholyi Jánosnak, István fiának, a' maga Udvari hívének, és Cháholyi Lászlónak azon szolgálattyokért: hogy a' Királlyal Bosnyák Országban katonáskodván, a' Törökök kegyetlen rabságába estek, minden jószágaikat új Királyi adománnyal megerősítette. A' jószágok ezek: Panyth, Felsew-Chahol, Orothlan-Chahol, Keene, Magyar-Chahol, Bayon, Sewlche, Kopazwara, Eulywmezew, Marawara, Chyzer, Monostor-Chahol, Zent-Miklós, Gere, Bechk, Thuzokus, Tharkan, Megyer, Megyes, Jarmi, Parazna, Thorcztelke, Wassan, Thyik, Bochar, Ders, Remetezeg, Zalka, Erdew-Zada, Elek, Sandor, Remethzek, Hydas Kochord, Nagy-Kochord, Thwnyogh, Geergtelke, Badorfelde, Saly, Angialos, Izgeyh, Chenger-Jánosy, Thybateke, Koztoton, Cheger, Senye, Lukos, Rechege, Hozwtelek, Chegyes, másképp Sonkad, Komlowd, Doubos, Zarazbereg, Both-Palagya, Sonkad, és Magyar-Ligeth, Zatmár, és Közép-Zólnok Vármegyékben. “

1431. Cháholynak Királyi mérték szerint három ekényi peres földgye megjárattott Dobos, Papos, Eür, és Waja, másképp *Kustosvég* között.

1436. A' Cháholyi régi per folyásnak elhalasztását eredeti Ok-Levélből e'képpen szórúl szóra fordítottuk:

tuk: „ Mí Pálóczy Mátyús Magyar Országának Ná-
 „ dor-Ispánnya, és Kúnoknak Bírāja, adgyuk emléke-
 „ zetül: hogy azon per folyást, melyet Cháholy Já-
 „ nos, és László, a' kikért Nabiadi Antal Leleszi Kon-
 „ ventnek Levelé mellett meghatalmazott Prókátor ál-
 „ lott Maday László ellen, kinék nevében Phylpeasy
 „ Bálint Deák Váradí Káptalannak Levelé mellett meg-
 „ jelent, néhai Garay Miklós Úrnak idézésére, és a'
 „ melly per folyást Kis-Karátson ünnepének nyóltzad-
 „ jára már halasztottuk, azon ünnepnek nyóltzadjári
 „ említett László megkettőztetvén négy gyrából álló
 „ bírságunknak két részét, és egy harmadát a' F. l.
 „ peréseknek; megint a' Prókátoroknak megegygyezé-
 „ séből közelebb jövendő Sz György ünnepének nyólt-
 „ zadjára halasztottuk e'képpen: hogy említett Lász-
 „ ló a' mí bírságunkat ismét megkettőztesse. Költt
 „ Budán a' határ napnak negyven hetedikén, 1436.
 „ Eszt. “

1450. Rohod helységnek határit Rohodi, és Wa-
 jai Nemesség Csáholytól megkülömböztette.

1497. Cháholy Veronikának Dobó Domokos özve-
 gyének rész jószág Csáholyba adatott.

1500. Cháholyi Gáspár Jászai, Prépost volt, a'
 ki, a' mint azon Konventnek Levél tárja mutatya
 1502. Eszt. ottan meghalálozott.

1505. Bertalan a' Vármegyének Követtje volt az
 Ország Gyűlésére. I. Rész. §. 57.

1514. Cháholyi Ferentz Chanádi Püspök alá írta
 nevét a' Háza Törvényének.

1526. A' Mohácsi veszedelembé elesett. I. Rész.
 §. 64.

1545. Cháholyi Ánna hajadonnak, és Tardy Mi-
 hállynak Cháholyi Uradalomnak része Királyi adomán-
 nyal adatott, úgy mint: Cháholy, Gebe, Megyes,
 Szálka, Parázna, Sándor, Remeteszeg, Tunyogh, Er-
 dő.

dő - Szada, Nagy-Kis-Kocsord, Györgyteleke, Jánossi, Sály, Angyalos, Újfalu, Csenger, Nagy-Kis-Both-Palád, Sonkád, Magyar-Oláh-Középső-Csáholy, Pányit, Költse.

1547. Cháholyi Imrének leányi, Anna Briberi Melith György, Katalin, Radnóczi Petrichevich Miklós feleségei Királyi jóva hagyás mellett a' Cháholyi Uradalomba fiú ágga tétettek, és béiktattattak.

1549. Nádasdy Kristófnak, Cháholy János, és Miklós minden jóságai Királyi adománnyal adattak.

1562. Illósvay Péter, ki először Debreczenbe, az után Wittembergába tanult, az Isteni előre való elrendelésről (*praedestinatio*) mélyebb gondolkodása miatt magát Cháholyban felakasztotta, a' mint Verántz Antal Püspök Egerből Forgách Ferenczhez 25. Aug. írta, mint Püspöki Megyében történt dolgot, azért Szathmár Vármegye már akkor Egri Püspökséghez tartozott.

1568. Melith Györgynek Cháholyi Annától született fiai Melith István, Pál, és Péter a' fellyebb irtt Cháholyi, és Csengeri Uradalmokban új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1569. Prépostváry Bálintnak, Tardy Istvánnak, Dorottyanak, és Sulyok Katalinnak rész ezen jóságban megint fuitás mellett adatott.

1574. *Lás*, mak termő erdő, máskép *Kocsordi Méző-Szél* kogy Cháholyi határban légyen, íteltetett.

1727. Szathmáry, máskép Bencze Sámuelnek,

1747. Gróf Teleky Adámnak benne rész jóság adatott.

A' Cháholyi Nemzet sora-is meg vagyon nálunk, mellyet a' Királyi Itélő Udvar Levél Tárából irtunk-le. Törsöknek tétetik Cháholy Péter Chahul - Monostrárót neveztetett, ennek 1543. fia János, 1579. unokája *Sebestyén*.

bestyén. 1410. Dienes, és István. 1429. János, és László, kinek felesége Kállay Klára. 1454. János, István, Mihály, László, Bertalan felesége Lossonczy Bánffy Anna, Miklós. 1486. Péter. 1498. Margith Buttkay András özvegye. 1450. Mátyás, Pál, György, Sebestyén, András. 1484. Ilona Malomvizi Kenderes Jánosnak felesége. 1517. János, Lukács, Péter, Miklós felesége Zoltán Magdolna. 1502. Gáspár Jászai Prépost. 1517. Ferencz Csanádi Püspök, más Ferencz felesége Fánchy Ersébeth, Imre Felesége Pálóczy Katalin, Borbála, Perényi Miklós, Lutza Mariássy István, Katalin Tunyogy Imre házassági társai. 1499. Gáspár, a' ki Raguzába elvándorlott, ottan Mililla feleséget vett, és József, Jakab fiakat, Marilla, Vita leányokat nemzén, most-is maradéki fent lenni mondatnak. 1527. Imre Ráskay Kristinától született leányai, Katalin Petrichovich Horváth Miklós, Anna Melith György Feleségei, és Péternek hasonlóképen leánya Anna, először 1549. Tardy Máthé Deák, az után 1552. Sulyok Ferencz házassági társa, mint fellyébb, fiú ággá tétettek, és leányágon Melith, és Sulyok maradékokba fent vagynak.

Cháholyi Imre, kinek leányi meg fiúsítottak, volt I. Ferdinánd Királynak nagy híve. Mert a' mint a' Királyi adomány Levél, és a' Leleszi Konventben található tanút vallatása bizonyította, 1545. Eszt. Zápolyiak által minden Zathmári jószágától megfosztatott, és az annyával Pálóczy Katalinnal a' Czékei Kastélyba Zemplén Vármegyébe vette lakását, ottan-is Perényi Gábor által ostromoltatott, de Csernánál táborozó katonái Perényinek hadait elszélesztették.

Fiú ágon utolsó volt Ferencz, nevezett Imrének fia, a' ki Károlyi Frusina feleségével gyümöltstelen házassági életet élván 1569. véget vetett a' Cháholiak jeles nevének.

A' Cháholyi Kastélynak pedig felforgatása, és a' helységnek elpusztítása történt 1605. Basta György hadi Vezér által, a' mint az ellene tétetett panasz bizonyította.

§. 73. *Abaháza* régenten falú, most pusztá.

1381. Cháholyi Sebestyén, és János Kállay István-
nal eltserélték *Radalph* (most *Rechege*) helységért a'
Leleszi Konvent előtt Sz. Lőrincz virradóján.

Azon Eszt. határjai megjárattak Cháholy, Megyes,
és Radalph felől.

§. 74. *Máté-Szalka* Mező-város, lakóssai Magya-
rok, főbb részént Reformátusok, de Római és egy-
gyesült Katolikusok-is találtnak itten, Zsidók pedig
sokan laknak. Temploma elég tágas, tornya régi épít-
és téglából lévén a' teteje hegyessen felépítve, melly-
ben óra-is vagyon, a' Zsidóknak is kütönös Könyörgő
házok vagyon. Földes Urai: a' Gróf Károlyi ház. Way
Jósef Királyi Udvari Tanácsos, Patay András, Eördögh
György, Jeszenszky János, Irinyi, Witkay, Mándy,
Géressy, Fogarassy, Kovács, Sulyok, Pogány, Mé-
száros, Bakay, Rókász Urak. Szántó mezeje nagyobb
részt homok dombokból, és völgyesebb helyekből áll,
búzát, rozst, tengerit bőven terem, kaszáló réttyeik
jók, erdeje két szakaszban, tölgy, nyír, nyár fákat
termő, szőlejek is némellyeknek a' homoki dombokon jó
nyári bort teremnek.

1260. A' Tatár járás után Máthé, Zalka Grófnak
fia, .V. István Királynak Udvari híve megnépesítette,
a' kitől nevezetét vette. Ennek unokája

1369. *Magjarnak* neveztetett Zalka Pál Konch
Istvánnak örökösön ajándékozta a' Leleszi Konvent előtt.
A' ki megint

1391. Margithnak Debreöy Péter feleségének zá-
logban adta. Ennek fia

1403. Debrewi István pártoskodása által elvesztet-
te, és Miklós Leleszi Prépost Királyi Udvari Al-Kan-
tzellár *Oroszoknak* neveztetett atyafiai részekre felkér-
te. De

1419. Cháholyi János, és László Sebestyénnek fiai
ellent állottak, azt feleselvén: hogy Péter özvegyének
csak élte napjáig a' leányi negyedben zálogban adatoit.

1421. Orosz László még ezen Zalkai rész jószágot bírta, azért is Cháholyi László, és János minden gyümölcs fáját kivágatták.

1489. Advigának Malomvízi Kenderes László özvegyének rész adatott itten.

1514. Zalkay László Váczi, az után Egri Püspök, 's nem sokára Esztergami Érsek, a' ki a' Mohácsi veszedelembe elesett, ezen mező városba való fi volt, szegény szüléktől, a' mint alább ki fog tetszeni, születvén, tanulása, 's tudománya által Magyar Országi legfőbb Papi méltóságra emeltetett. Nevelője, és ápolgatója vala Bakacs Tamás Kárdinál és Esztergami Érsek, a' mint Erdődön Szathmár Vármegyébe született Bakacs Tamásnak anyja után, talán rokona is lehetett.

Viseltt dolgait több hiteles írók megírták:

1524. 6. Májusban Esztergami Érseké lett, VII. Kelemen Pápa megküldvén nékie az Érseki Palástot arra serkengette: hogy a' Cseh Országba bétsúszott Luther újjításait vagy szép móddal megtérítés által, vagy II. Lajos Királynak fegyverével fojtsa el. A' mint e' végre Prágába el is ment. De mivel hazájába azon újjítás terjedni kezdett, haza hívattatott. Írja Oláh Miklós.

Magyarországba és Erdélybe, kivált Nagy-Szebenbe, és Brassón a' Luther követőit Egyházi átok alá vetette, de azon Pásztori Levelét a' Szebeni Esperes, és Plébános tartván a' Luther követőinek sokaságától ki nem hirdette, azért a' Nagy-Szebeni lakósoknak nagyobb része a' Reformációt bevette. Írja Bzenszky Rudólf Jesuvita jegyzéseibe.

A' Királyi Udvarba, Gróf Frangepán Kristóffal öszve vészett, a' kinek midőn a' szakállát megtépte volna, ez Zalkay László Érseket Katonáson pofon vágta, és keményen meg is öklözte. Írja Istvánffy 8. Könyv.

A' Hatvani zenebonás gyűlekezeten a' Királynak hatalmát fent tartotta, és hogy a' Király azon gyűlekezet végezésének alá írjon, nem engedte. Isthvanyff 8. Könyv.

Ott ötöt a' zenebonáskodó rendek, mint *Vargának* fiát méltatlannak kiáltották az Érseki méltóságra, és az Ország Kintsei pazárlójának nevezték. A' mint ott feljegyeztetett.

1525. Ő volt azon Törvénynek eszközlője: hogy a' Lutheránusok égettessenek meg.

1526. A' Mohácsi ütközetbe a' Király oldalánál állott, és ottan vitézül el-esett. Isthv. 8. Könyv.

Az ütközet után Solymán Török Tsászár midőn eleibe hozattattak az el-esett két Érseknek, és öt Püspököknek vérengző fejei, neveiket tudakozván, „a' többieket neveléssel megtsufolta, Zalkay László fe- „jét pedig megutállással elvetette, mondván: ez volt „az a' rút fősvény, a' ki a' maga Királyt, midőn „olly nagy hadi szükségbe tőle pénzt körtőn kért, „nem segítette, noha az arany, és ezüst nagy mér- „tékben a' Kintsei között találtatnak. Irja Jóvi Pál „28. Könyv. “

Két testvérjei maradtak.

1527. Szalkay Márton hűségesen őltalmazta Eger várát Bodó Ferencz ellen, a' ki azt Zápolya János számára akarta elfoglalni.

1552. Szalkay Balás Szarvaskői Kapitány vala. Szalkay Nemesek most-is ezen Megyébe Garbócz helységbe laknak.

1546. Tanú vallatás tétetett: hogy *Bagoháza* nevezetű földek a' Zalkai határban helyeztetnek.

1547. Cháholy Imrének leányi fiú ággá tétetvén Zalka helységébe-is béiktattattak.

1550. *Zován* erdő, *Keesete*, és *Radna* földek Má-té-Szalka, és Pályi között elmezsgyeltettek.

1580. Erős Gáspár feleségének Nagy Mihályi An-nának egy telket végső rendelkezésbe hagyott.

1602. Balóghi Szabó Péternek egy Nemes ülés,

1727. Bencze, másképp Szathmáry Sámuelnek rész jószág,

1747. Gróf Teleky Ádámnak is,

1748. Gróf Károlyi Ferencznek-is rész jószág benne Királyi adománnyal adatott.

§. 75. *Sándor* falú a' közelebb múltt századnak elein pusztult el, mely is a' Kraszna vizének két oldalán lévén építve, a' gyakori ár vizet ki nem alhatván a' lakosok a' helységet oda hagyták, és ezen pusztá már most rész szerént szántással, rész szerént kaszálással használtatik, mint nádat, mint szénát jót ad. Ezen pusztának a' határán végeződik a' láp, mely kezdődik a' Domahídi határon, és a' mellynek mint egy öt mértföldnyire terjed a' hossza, a' szélessége pedig hol egy, hol két mértföld. Birtokossai: Irinyi, Way, Patay, Eördögh, Sulyok, Pogány, Császy, Jeszenszky, Mándy, Szabó, és több Uraságok.

Ez is a' Cháholyi Uradalomhoz tartozott régenten.

1547. Cháholyi Imrének leányi megfiúsítván ezen helységbe is bé iktattattak.

1550. Tanú vallatás tétetett: hogy *Kisa* nevezetű tő Sándor helységhez tartozik.

1592. Szent-Miklóssy Pongrácz Gáspárnak,

1727. Szathmári Bencze Sámuelnek is rész adatott benne.

§. 76. *Kocsord* az Ecsedi lápnak egymástól való megszakadásában épült Magyar falú, régenten Nagy- és Kis-Kocsordra osztatott, most a' Kraszna vize mellett posványos helyen lévén, sok hídakkal, és töltésekkel tartatik. Nagyobb része lápból, és rétből álló,

a' Szamos, és Kraszna viz-eiől sokat szenved. Nádja, szénája elegendő, egy kis erdőskéje, a' határja rész szerént fekete nyirok, rész szerént homokos mindenféle gabonát bőven termő, csíkot, halat elegendőt foghat, ez előtt vidrákat-is. Lakóssai Reformátusok. Templomjuk téglából épült régi munka, melyben-is azon időben, midőn a' Kocsordiak Törököknek hófoltyai voltak, a' Prédikátor prédikálván, és tanításában az Apostolok tselekedeteiből Cappadóciát, Pontust, Pamfilát, és Efezust emlegetvén, a' Török, a' ki ezeket halgatta, ezt mondotta: *hallod-e! mind ezeknek hadj békét, mert azok a' mi hatalmas Császáruk. é, elégedj-meg Te Kis- és Nagy- Kocsordal, többet ne kívánnj!* Ezen helységnek földes Urai: Gróf Telekiek, Sulyok, Ujhelyi, Korda, Irinyi, Patay, 's több feles Nemesek.

1272. „Henrik Chizar fia atyafiságos szeretetből a' maga atyafiának Abrámnak, *Ponih* Gróf fiának „*Kuchurd* nevezetű örökös földgyéből ajándékozott „egy ház helyet, és egy Nemesi ülést, *Kuchurd* vitézből eredő halas tóval egygyütt, a' Váradí Káptalan előtt, Batur Úr Prépostya, Iván Ének öje, „Egyed Kints-Tartója azon Káptalannak lévén. “

1277 Már a' Kochordi hidaktól vám szedetett, a' mint Cháholyinak leírásában láthatni.

Az után a' Cháholyi nemzetség bírta, kinek *Kátha* Magyar nemből eredett *Ponyih* Gróf elve vala.

1399. Mácha helységnek elpusztításával megnépesítetett, a' mint Mácsának leírásában látni fogjuk.

1466. Báthory Andrásnak, és Istvánnak egész helység Királyi adománnyal adatott, de birtokában nem léphettek Cháholiaknak ellent mondása miatt.

1547. Cháholyi Imrének leányi fiú ággá tétetvén itten-is béiktattattak.

1638. Melith György itten Kastélyt épített, és azt Melith Péter ötszének hagyta végső rendelkezésében.

1569. Kapy Katalinnak

1727. Szathmári Bencze Sámuelnek-is rész adatott benne.

§. 77. *Porháza* régi pusztá Csanálosnak szomszédságában, mellyet

1431. Báthory István elfoglalván, Vetéssy, és Károlyi Nemesek tanú vallatást éránta tétettek.

§. 78. *Szent-Márton* most pusztá, hajdan falu, az Écsedi láp mellyékén, erdőből, kaszálóból, és szántó földből áll, inkább homok, mint fekete föld, mellybe az erdő szaporítás véget az Uraság tölgy makkot vettetett. Az fel álló erdeje nyír, tölgy, nyar, és cserfákból áll, és más mindenféle réti, és gaztalya fák találtnak itten elég sűrűséggel. Tilalomba lévén, öz k, farkasok, róka, nyúlak, fajtók, és foglyok lakják, a' láp oldalai mind nemző, mind menedék helyet adván nékik. Ez is a' Gróf Károlyi háznak öröksége.

Régenten Sz. Márton tisztességére fundáltt Klastromhoz, vagy Apátúrsághoz tartozott, melly *Sárvár Monostorának* nevezetett, de mellyik Szerzetére lehetett? nem tudatik.

Kétség kívül ez-is a' Tatár járásban elpusztúlván, világi kézre jutott.

1322. *Elleus* bírtokossa *Guthkeled* nemből való Szathmári Alispány, ezen Monostortól *Szent-Egyház Mesterének* mondatott. 1. Rész. §. 152.

1400. Tsak ugyan *Guthkeled* nemből származott Báthoriak a' Sárvári Monostorral egygyütt bírták, a' hol *Szent Márton* népes helységnek, *Sárvár Monostora* pusztának íratik, és *Eger* erdeje említetik.

1415. Lossonczy Sigmond elfoglalta azért: hogy ő véle Báthory László, és István a' Törökök ellen nem mentek; de még azon Eszt. Ersébeth Királyné nékik vissza adani parantsolta.

1423. Báthory István, Benedek Tamás, Mihály, és Bertalan új Királyi adománnyal birtokában meg-erössítettek.

1427. Gachály Tamásnak, Tamás fiának azon rész oda ítéltetett, melly néhai Lászlóé *Elleus* fiáé vala, és Mihály, és László Kusalyi Jakch István fiai által bírattatott.

Az után az Ecsedi várhoz kaptsolttatván, vele azon egy Urat esmért, a' mint Ecsednek leírásában látni lehet.

II. A' Kraszna - Közi járásban.

§. 79. *Tunyogh*, Magyar falú, földes Urai: Gróf Károlyi ház, Korda, Illósvay, Szűcs, és több Nemesek, lakóssai Reformátusok, kiknek kö Templomok, 's Prédikátorok van. Fekszik a' Szamos parton, földgyei bőven termők, sok réttyei vagynak, erdejek nints, nád-dal pótollyák - ki ezen szükségeket.

1335. Thunyoghy Gergelynek fia Mihály Thunyogh helységnek felét, mellyett Ilona, Bagich, és Bagur Nemes Aszszonyoknak hit részben, és leányi negyedben által adott volt, de per folyás által tőlök vissza vette, által adta Cháholyi János Mesternek, Péter fiának, mint közelebről való atyafiának Károly Király előtt Wissegrádon.

1378. Daróczy Zük Márknak, Andrásnak, és Imrének ezen helységnek fele Királyi adománnyal adatott.

1380. Határjai járattak minden határozás nélkül.

1419. Cháholyi János, és László az ítélő Királyi Udvar eleibe idézték néhai Orosz Miklós Leleszi Prépostnak, és Királyi Al-Kantzellárnak atyafiait: hogy Tunyoghi rész jószágokat Klára Testvéreknek, Kis-Zudarnak neveztetett Péter özvegyének képzelt hívségtelensége által igazságtalanul a' Királytól felkérte.

1421. Ugyan azok Tunyogon Orosz nemzetségnek minden gyümöls termő fáját levágatták.

1547. Cháholyi Imrének leányi meg fiúsítván ezen helységbe is béiktattattak.

1592. Nagy Kállai Leökös Lőrincz,

1630. Kozák, máskép Rácz János,

1717. Korda Mihály benne részt egy malommal Királyi adománnyal nyertek.

1725. Géressy János, és felesége Tunyoghy Ersébeth egész helységet,

1758. Szücs Mihály, János, Márton, Miklós, és Ferencz egy Nemes Udvarhelyet, és 16. telket benne Nádor Ispányi adománnyal felkérték.

§. 80. *Györ-Telek*, régenten *György-Telek*, Magyar falú a Szamos parton, birtokossai: Gróf Károlyi ház, Gróf Teleky Jósefné, Illósvay, Irinyi, Patay, Uray, Filep, Radványi, Kubinyi, Gersenyi, Dombrády, és mások. Lakóssai Reformátusok, fa Templomok, Papjok van. Határja két nyomásbéli, őszi, tavaszi vetést meglehetősen, rétjei elég szénát teremnek. Határán jön le a Szamos vizébe ama nagy költséggel készült árok, melyet Gróf Károlyi Antal készíttetett a végre: hogy a lápról a Szamosba szivárognak a vizek. Piattza Szathmár.

1335. Cháholyi Sebestyén György fiának adta: hogy abba ártatlanul tölthesse mezei életét, és azt *Gerg Telkének* nevezte. Lelesz, Konv.

1380. Még Cháholyi György birta, a mikor már népes helység volt.

1399. *Mácha* helységnek elpusztításával jobban megnépessítettett, a mint Mácsának leírásában látni fogjuk.

1546. Peökry Pálnak,

1659 Kapy Klárának is rész jószág adatott benne.

§. 81. *Ökörütő* Magyar falú, birtokossai: Szuhányi János Fel-Ispány, Lukácsi Ferencz, Báró Barkócziné,

cziné, özvegy Witkay Lászlóné, Kállay Antal, Illósvay, Kormos, Szaploneczay, Becsky, Rapolti Nagy, Szentmariay, Mátay, Gulácsi Nemzetségek, földgye igen termékeny, sok szénája van a' lapokon, lakossai leginkább Reformátusok, kiknek derék kő Templomok, 's Papjok helyben.

1352. Midőn Nemes férjfiak János, Jakab, András, Mihály, és Miklós Mesterek, Kulchey Dienesnek fia, Ukuritov, és Ukuritov-Etety-Kudya helységeket, és Macha helységnek felét Domanhidy Miklósnak, Miklós fiának megölettetéséért, az ő fiainak, és testvéreinek által adnák, Tykudy Péternek Amade fiának, mint Király emberének, és Tisztes Miklós Papnak, Váradi Sz. Egyház Karja, és Szent Üveztők Öltárja igazgatójának jelen létében, akkor bemutatták néhai IV. Béla Király idejében azon helységekről költt határ levelét, melly e'képpen vala: „1238. „Esz. Tykudi pusztának határja Penty, és Saul helységekkel, onnét a' Bolkan úton, és a' Bolkanak szegeletein, déli részről egyenesen Hapúrinsra, onnét Eger réttyére, onnét Nyny Egerhez „Ana halas tó körül, melly egészszen a' Klastromhoz tartozik, onnét Kerekteonek a' közepén, és az „Aruknak végén egészszen a' Zomusig, a' hol határjok végződik.“ Költt Sz. Jakab Apostolnak nyolczadján, 1352. Eszt. Tisztes férjfiak Filep Prépost, Benedek Fel Olvasója, László Éneklője, Gergely Kints-Tartója Kanonokjai, és Mesterei a' Váradi Sz. Egyháznak üdvösségesen lévén.

1395. Dománhidy nemzetség bírta.

1399. Cháholyi Dienes, és István Miklósnak fia felét elfoglalták mind a' két Ökörítónak, az az Ukuritov-Etetykudyanak is.

1423. Báthory Istvánnak, és Andrásnak benne rész,

1448. Lónyay Andrásnak is benne rész Hunnyady János Ország Fő-Kormányozójának adományával adatott. Völt ez Beregh Vármegyei Követ 1447. a' Budai

Budai Ország gyűlésére, midőn Hunnyady Jánosnak Buda várát gondviselésére bízták.

1449. Dománhidy György birtokában új Királyi adomány mellett megerősítettett.

1455. Dománhidy Mihály, András, Gergely, 'Sigmund, Györgynek fiai benne osztozkodtak.

1515. Ungai Hajas Tamás,

1517. Gúthy Ferencz, és Imre,

1562. Suhó Ferencz, és Sukán János,

1624. Kürthi Pogrányi György,

1630. Chapy Sónia, és Mosdossy Imre,

1642. Laskay János.

1659. Jékey András,

1717. Viszocsányi Sándor,

1729. Jékey Sándor,

1750. Nagy Sándor, és György benne részt Királyi adománnyal nyertek.

§. 82. *Mácsa* fellyebb írt helység, most pusztá Ökörítő mellett.

1352. Kölchey nemzetség által Dománhidiaknak fej váltságba fele által adatott, mint fellyebb.

1399. De azt Cháholyi Dienes, és István elfoglalták, és a' lakóit akkor megnépesített *Kochord*, és *György-Teleke* helységekbe szállították.

1414. 1417. Felét Kölchey nemzetség bírta.

1423. Már pusztá volt, Báthory Istvánnak, és Andrásnak benne rész Királyi adománnyal adatott.

1431. Határit jártni a' Báthoriak nem engedték.

1448. Lónyay András,

1750. Nagy Sándor, és György egy részébe béiktattattak.

§. 83. *Rápolth* Magyar falú, Reformátusok lakják, kiknek Templomok, Papjok van, földes Urai: Rápolthi nagy nemzetség, Potsok, Kormos, Kanisay, Erdé-

Erdélyi, Szabó, Kászonyi, Gersényi, Sándorházy, és több Nemesek, a Szamos vize partján fekszik, határja búzát, tengerit, árpát, zabot, szénát jól terem. Piattza Károly, Szathmár, és Tisza-Ujlak.

Régenten a' Rápolthi nemzetség bírta.

1450. Dománhid György, és László elfoglalták volt, de Rápolthi Andrásnak, László fiának 'Sigmond Király vissza adatta.

1590. Rápolthi Nagy Mátyásnak,

1602. Ezen Vármegye Fel-Ispánnának,

1665. Thúry Sófiának, Várallyai Horváth István feleségének, Máriának Kende János hitvessének, Thúry Susánnának, és férjének Sándorházy Ferencznek benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1711. Rápolthi Nagy Pál is ezen Vármegyének Fel Ispánnya vala.

§ 84. *Porcsalma*, Magyar, Oláh, és Orosz falu, földes Urai: Szaploneczay Antal, ki főbb részét bírja, többi birtokossai: Szuhányi János Fel Ispány, Gróf Károlyi ház, Kállay Antal, Marsovszky Sámuel, Súly, Ványi, Lázár, Kovács, Galgóczy, Bajnay, Szentmariay, Czibere, és Balla nemzetségek, lakóssai többen Reformátusok, és Ő Hitűek, határja nagy és sík mező, kiterjed az Ecsedi nagy lápig, búzát, tengerit, zabot, árpát, szénát jól terem, erdeje nints, de nádgya elég, Szathmár piattza.

1397. Drágh, és Bálk Vajdák bírták.

1399. Cháholyi Dienes, és István Miklósnak fiai Eke Tyukodja helységét elfoglalván, annak lakóssait Porcsalmára szállították.

1423. Báthory Istvánnak, és Andrásnak,

1449. Domahidy Györgynek benne rész Királyi adománnyal adatott.

1453. Domahidy Mihály, András, Gergely, 'Sigmond, Miklós, Györgynek fiai benne osztzkodtak.

1515. Ungai Hajas Tamás,
 1517. Gúhy Ferencz, és Imre,
 1562. Suhó Ferencz, és Sukán János,
 1612. Kapy Sándor, és András,
 1624. Nemes-Kürthi Pogrányi György,
 1630. Csápy Sófia, és Mosdossy Imre,
 1659. Jászay Mihály,
 1687. Rápolthi Nagy Pál,
 1729. Jékey Sándor, és Maria Radich 'Sigmond
 felesége.

1750. Nagy Sándor, és György benne rész jószágot Királyi adománnyal nyertek.

§ 85. *Sályi* Magyar falu, Reformátusok lakják, kiknek kö Templomok, és Prédikátorok van, birtokosai: Domahdy László, Sulyok Majos, Biró, Kolláth, Marsovszky, Uray, Balla, Horváth, Gerzsényi, Ajtay, Maóthy, Rápolthi Nagy, és Eötvös Imréné. Földgye fekete, jó termékenységű, erdeje nints, hanem a' Szamos vize mellett szép gyümölcös kertyei, piattza Szathmár, és Károly.

1350. András, és Dessen, Imbregi Dienesnek'fiai Sály helységet Péterrel, Abrám fiával, *Katha* nevelővel, Cháholyi nemzetségnek elejével Vassian helységért eltserélték, kik által a' Csáholyi Uradalomhoz tsatoltatott.

1541. Peökry Pálnak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1547. Cháholyi Imrének leányi megfiúsítván benne béiktattattak.

1558. Soós János,
 1561. Karansebessi Nagy Mátyás,
 1640. Laskay János,
 1642. Báró Károlyi Ádám benne részt,
 1663 Vass Márton egy Nemes ülést Királyi adománnyal nyertek.

§. 86. *Pátyod* Tót falú, birják Eötvös Imréné, Domahidy László, és Sigmond, Geöiz Ferentz Királyi Tanácsos, Majos Jósefné, özvegy Kovács Jósefné, Galgóczy Imre, és Simonyi István. Lakóssai Katolikusok, és Evangélikusok; határja két nyomásbéli, búzát, tengerit, árpát szénát jól terem, piattza Szathmár, és Karoly.

1396. Pátyody Balás, és Ambrus bírták.

1498. Rohody Péternek, és feleségének Eury Ersebethnek,

1501. Zoltán Jánosnak,

1504. Zoltán Istvánnak, és Ferencznek.

1549. Báthory Andrásnak benne rész Királyi adománnyal adatott.

1580. Nemes Egrý Anna egész rész jószágát Pátyodon Balog Istvánnak, és Jánosnak 104. forintba elzálogosította.

1667. Gróf Lónyai Margit, Gróf Csáky István házastársa Szinyér-Várallyai némely jobbágysait Mikolay Böldisárral Pátyodi jobbágysokért eltserélte.

1663. Wass Márton egy Nemes Udvarhelybe,

1724. Bagossy László az egész Pátyodi pusztába béiktattatott, mely az után népesített meg Tót lakóssokkal.

§. 87. *Angyalos Magyar* falú, birtokossai: Diószeghy, Kerekes, Domahidy, Szintay, Gróf Teleky Jósefné, Báró Barkócziné, Szuhányi János, és más Nemesek. Lakóssai Reformátusok, Templomok, Papjok vagyon; fekszik a Szamos vize mellett Csengerhez közel, határja három nyomásbéli, tiszta, és kétszeres búzát terem, malma helyben, réttyei jó szénát teremnek, erdeje nints, piattza Szathmár.

Régenten a Cháholyi Uradalomhoz tartozott.

1381. Balk Vajda Cháholyi Sebestyénnek lovait, és azokon vitetett sóját Angyaloson elvitte.

1545. Bornemisza Boldi'sár, Cháholyi Anna hadjadon leány, és Tardy Mihály Királyi adomány mellett Angyaloson béiktattatnak.

1547. Cháholyi Imrének leányi,

1568. Melith István, Pál, és György, mint Cháholyi Annának fiai,

1569. Tardy Dorottya, Sulyok István, és Katalin,

1592. Szentmiklóssi Pongrácz Gáspár hasonlóképen.

§. 88. *Tyukod* Magyar falú, két fordulója vagyon, őszi, tavaszi vetést jól terem, kaszálója a' lápon sásas, a' mezőn jó, vizes határa lévén, a' lap szélén egy nagy vajas tsindlyatott ez előtt 67. esztendővel egyenesen azon árokba, melly *Ecsedtől* a' Györtekei határon egész a' Szamosba vitetett, mellyen az árvizek a' haszon hozó földekről tsak hamar leszaladnak, lakóssai Reformátusok, téglából épült templomok vagyon. Földes Urai: Rápolthi Nagy, Uray, Szalay, Gyene, azonkívül sok Nemesség lakja.

Régente két különös helység volt: *Tyukod* mostani *Tyukod*, és *Egyed-Kútya*, mellyet a' régi tudatlan írók *Etyety-Kudyjának*, az után *Eke-Tyukodnak* nevezték.

Etyety-Kudya hogy régente Kulchei nemzetségé volt, és

1352. Dománhidy nemzetségnek fej váltságban által adatott, azt Ökörítónak leírásában láttuk, a' hol Tyukody Péter, Amadénak fia említettik.

1380. Tyukodot Tyukody László, Jakab, és azoknak rokonai István, és András bírták, és annak birtokában új Királyi adomány mellett megerősítették.

1389. Ersébeth, és Anna testvérjekkel osztózkodtak.

1395. Eke-Tyukod Dománhidy Miklósnak birtokában volt.

1399. Domahidy Miklós Miklósnek fia perben fogta Chánolyi Diénest: hogy *Eke - Tyukodja* helységét elfoglalták, és a' lakóinak egy részét akkor megnépesített Porcsalma helységbe szállították.

Azon Eszt. az Erdélyi Fejérvári Káptalan bizonyító Levelet adott: hogy Tyukody András Pálnak fia, és Tyukody Amadé Istvánnak fia, Nemes Tyukody Margith asszonyoknak 60. arany forintba a' leányi negyedet kifizették.

1406. Eöry Ambrusnak, és Bálintnak benne rész,
1424. Kazai Kakas Miklósnek, és Kazoni Pogány Domokosnak három telek,

1448. Domahidi Györgynek Tyukodon, Lónyay Andrásnak Ethet-Tyukodján,

1449. Jármay Lászlónak, Ramocsaházy Tamásnak, Sadányi Tamásnak, és Santhus Miklósnek Tyukodon rész Királyi adománnyal adatott.

1476. A' Tyukodi, és Urai Nemesek megalkudtak a' villongásban volt szántó földgyeik eránt.

1514. A' Tyukody Nemesek a' pártos *Keresztes* parasztokhoz állottak, és azért a' jószágok Báthory Andrásnak adatott. I. Rész. §. 58.

1544. Pekry Pál is Királyi adománnyal részt nyert. Vólt ez azon Pekry Lajosnak Báthory Ersébet-től született fia, a' ki mivel Ferdinánd Királyt illetlenül tsúfolta, Gréczben, és Insprukban hét esztendeig fogságban tartatott.

1550. Hogy *Chenger út* mellett való, *Chenger útra* menő, *Mihály Jakab rétye* táján lévő földek, *Halászó - Tó* táján lévő mező, és *Varadiestó* halas tó a' Tyukodi határhoz tartozandók elítéltetett.

1665. Sófia, Várallyai Horváth Istvánnak, Mária Kende Jánosnak, és Thúry Susánna, Sándorházy Ferencznek feleségei Tyukodnak részeibe,

1750. Nagy Sándor, és György *Eke-Tyukod* egész helységbe béiktattattak.

§. 89. *Bürgezd* puszta Tyukod mellett, azért Tyukodnak éjszak felől való sor úttzája *Bürgezdnek* nevezetik.

1546. Még népes helység volt, *Bylgezdnek* íratott, és benne két Nemes Udvarhely Pekry Pálnak Királyi adománnyal adatott.

§. 90. *Ura* falú, ez előtt bellyebb feküdt a' Kraszna felé, de azon víznek árja láppá tévén határát, elpusztultt, a' régi Templomának fenék kövei most is jól kitetszenek, az után mint puszta úgy használtatott, megint a' láp szélén helységgé vált; gyülevész Oláhokból áll, kiknek Templomok nints, szomszéd helységben járnak, határja termékeny, mindenféle veteményt, és sok sásas szénát terem a' láp mentében, nádja, és csikászó helyei, melyekből télaek idején a' vidéket is részeltetik. Birja most is a' fiú ágon virágzó Uray nemzetség, melly innét veszi nevezetét, és sok érdemes Alispányokat, és Szolgabirákat adott ezen Vármegyének. I. Rész. §. 163. 165.

1414. Egészszen Uray nemzetség bírta.

1476. Tyukod, és Ura között a' villongásban lévő határok eligazitattak a' Tyukodi, és Urai Nemesek között.

1551. Hogy *Kis-Balkán* hát forduló az Urai határhoz tartozandó, elítéltetett.

1642. Báró Károlyi Ádámnak benne rész jóság Királyi adománnyal adatott.

§. 91. *Csenger Magyar* mező város, régenten meg erősített Kastélya vala, mellynek helyét most is *Kastély dombnak* nevezik, népessége 350. gazda, éjszakaról a' Szamos vize keríti, a' mellyen a' Vármegye nagy költséggel álló hídát tart. Közötte és Pátyod között fekszik *Pusztá-Jánossi*, igen jó földgye van, mellynek,

nek, és Csengernek földes Urai: Gróf Teleky, és Károlyi házak, Bárány Barkóczy Ferencz özvegye, Kölcsei Kende Pál maradéki, Eötvös Lajos, és Klobusiczky Tizzele Eötvös Imre özvegyei, Kállay Leo, és József, Rápolthi Nagy Ferencz özvegye, Szuhámyi János, Fogarassy László, Jékey István, Uray Sigmund, és Ferencz, Újhely Antal, Korda Ferencz, Becsky János, Matay, Riskó, Osváth, Hadady, Belényessy, 's több Nemes nemzetségek. Lakóssai Katolikusok, és Reformátusok, mind a' két rendbélinek Temploma, a' Katolikusok mostani Papja Jávorszky Sándor Sz. Ferencz Rendén való; három nyomásbéli szántó földgyei, és réttyei termékenyek, piattozása Szathmáron, és Károlyban, malma helyben, dohány természetéről híres.

1217. Eszt. már vagyon róla emlékezet I. Rész.
§. 122.

1239. Még a' Zathmári Királyi Várhoz tartozott; mert a' Királyi Kamara Levél-Tárjában van bizonyító Levél: „Hogy Dienes Nádor Ispány, és Zounuki Főispány előtt perelték Gróf *Ponyth Kathai* nemből való Mátyás, és Miklós *Chengueri* helységből való Zathmári várnak jobbágyival két ekényi föld eránt, és úgy megalkudtak: hogy *Ponyth* azon földeket Mátyásnak, és Miklósnak engedte, ők viszszont *Ponythnak* Chenguerbe adtak egy Nemes ülésnek való helyet, és egy malom helyet a' *Zomus* vizének összve folyásán. 1239. Eszt. “

Ezen *Ponyth* Grófnak Jakab fia, 1286. Eszt. midőn Pál nevű Tárnok Mester *Chehi* nevű falút elakarata tőle foglalni, a' Tárnok Mesternek fejét vette.

1322. András Erdélyi Püspök a' Csengerieknek különös Kápolnát építeni engedett: „Mí András Isten-

„ nek, és az Apostoli Széknek kegyelméből Erdélyi Püspök adgyuk emlékezetül, kiknek illik: hogy Mí „ gondolóra vévén a' Chengeri népnek ájtatosságát, „ és az ő lelki hasznokra vigyázván János Mester, Ivánissy Péter fiának alázatos kérésére, és ájtatos ese-

„dezésére különös kegyelmünkből megengedtük, hogy
 „Chenger helységben lából Kápolnát az Isteni tiszte-
 „letnek nevedezésére, Sz. Margith tiszteletére épít-
 „tetett anya Templomnak sérelme nélkül építhessen,
 „úgy: hogy Sz. Margith Templomának Papja az em-
 „litett Kápolnának Tisztyét viselvén, mindenkor azon
 „Kápolna említett Sz. Margith Templomához, mint
 „anyához tartozzon, a' mint régtől fogvást maga
 „Chenger helysége-is azon Templomhoz tartozandó
 „völt, azt hozzá tévén: hogy ha említett János Mes-
 „ter, vagy az ő maradéki, avagy atyafiai más Pa-
 „pot azon Kápolnában rendelnének, azon jussokat,
 „mellyet a' Kápolnához tartottak, azonnal elveszítsék.
 „Költ Fejérváron Sz. Katalin ünnepének viradóján.“

1330. I. Károly Király Rezegéről adatott adomá-
 nyi levelében *Chengery* Miklósról, és Jánosról, Pé-
 ternek fiairól emlékezik, a' mint Rezegének leírásában
 eléadtuk.

1404. 'Sigmond Király Csengernek mezőségén gyű-
 lést tartott. I. Rész. §. 49.

1414. 1420. Már a' Cháholyi nemzetség bírta, a'
 mint Cháholynak leírásában látni.

1429. Cháholyi János, és László új Királyi ado-
 mányal benne megerősítettek, a' hol Csenger már
 mező városnak nevezetik.

1445. Cháholyi Annának, Péter leányának,

1446. Magdolnának Cháholyi Miklós özvegyének,
 benne rész,

1470. Pottyinkának (*Potent'anae*) Cháholyi Já-
 nos özvegyének a' Csengeri vámnak fele oda ítéltetett.

1497. Cháholyi Veronikának Dobó Domokos özve-
 gyének-is benne rész adatott.

1530. Cháholyi Imre birtokossa Ferdinánd Király-
 nak híve lévén, Zápolya János Csenger várossát Pé-
 kri Miklóknak ajándékozta.

Völt

Volt ez Pekry Jánosnak Testvére, a' kik a' Törökök 1521. Eszt. elfogtak; Török vallásra kényszerítették, de a' Mohácsi veszedelem előtt vagy két nappal áltál szokott a' Magyarok táborába, és az ütközet elején el-esett. De

1532. Pekry Miklós-is Perényi Péterrel öszve szürvén a' levét, midőn Solymán Török Császárnak tiszteletére mentek, és ez őket intsekedve letartoztatni akarta, védelmére kardot rántván, miniek utánna maga előtt egynéhány Jantsárt a' más világra küldött volna, öszve kontzoltatott. Istvánffy.

1545. 1547. 1551. Cháholyi Imre leányi fiú ágga tétetvén, a' Csengeri Uradalmat-is magokévé teték.

1547. Patoházi Horváth Györgynek három telek,

1549. Báthory Andrásnak rész jószág,

1565. Weszprémi Szabó Bálintnak egy Nemessi Udvarhely Királyi adománnyal adatott.

1568. 1579. István, Pál, Péter, Melith Györgynek, Cháholyi Annától, Imrének leányától született fiai a' Csengeri jószágban új Királyi adomány mellett megerősítettek:

1575. Cseuke Kelemennek egy telek,

1576: Nagy-Szántói Bognár Pálnak egy Nemesiülés,

1577. Zudroi Beszprémy Bálintnak egy telek,

1633. Csenger várossa polgárinak minden dézma; Királyi adománnyal,

1659. Kapy Kláranak rész,

1672. Divényi Ferencznek azon rész, mellyet Péchy Anna Melith 'Sigmond özvegye bírt.

1739. Gróf Teleky Mihálynak-is rész adatott benne.

§. 92. Csenger-Ujfalu az előbbeni városnak szomszédságában, lakossai Ó-Hitűek, és Reformátusok; kiknek helyben Papjok, Templomok, határja hasonló a' Csengerihez, és igen jó, hanem az árvíz járja,

azért nádja elég van. Régi birtokossai azok voltak, kik Csenger városának, mint hogy ahoz tartozott, hanem

1547. a' Cháholyi leányok fiú ággá tétetvén, ezen helységbe-is béiktattattak.

1747. Gróf Teleky Ádámnak rész jószág Királyi adománnyal adatott benne.

Mostani földes Urai: Gróf Teleky József özvegye, Gróf Degenfeld Maximilián, Jékey István, Osváth Ger-gelyné, Uray Györgyné, Izák Gáspár, Vályi György-né, Újhelyi Antal, Szuhányi János, Korda Ferencz, és Koroknay.

§ 93. *Bagos*, Magyar és Oláh falú, bírja Ba-gossy János, kiknek lakó helye itt vagyon; lakóssai Orosz egygyesültt Katolikusok, kiknek fából épültt Templomok, és Reformátusok, kiknek kő tornyok és Templomok van, szántó földgyei három nyomásban termékenyek, legellője és réttye sok.

A' régi 's most-is virágzó *Bagossy* nemzetségtől vette nevezetét, melly a' Gróf Károlyi házzal, *Vetéssy*, és *Csomaközy* nemzetségekkel a' *Kaplonyi* törösk-ből származott, mellynek régiségét, 's attól szá-mazását *Kaplony* helységnek leírásában eléadtuk. A' mint a' Vármegye Levél Tárában kitetszik, már

1554. Eszt. Budán Sz. Máthé Apostol napján I. Lajos Király Nemes férjfiaknak, Pál, Miklós, és Lő-rincz Mestereknek *Vetéssy* Zonga Péter fiainak, és Ba-gossy Simonnak, János fiának, és azok maradékinak adott olyan szabadság levelet: hogy a' gonosz tévő-ket magok helységeikben, és jószágaikban magok, vagy Tisztyeik által megítélhessék, magok pedig min-den Egyházi, és Világi bíráknak, Vármegyebélieknek tudni illik, és Városbélieknek, azok Ispánnynainak, és Szolgabirájainak ítélő hatalmából kivéve legyenek, és tsupán tsak a' Királyi Ítélő Udvar eleibe idéztethesse-nek, 's ottan ítéltethessenek. Melly szabadságikat

1395. Maga hivének Bagossy Máthénak, Péter, Simon fia, János fia fiának, és az ő attyának nevezett Péternek, azonkívül Mihálynak, Lászlónak, és más Péternek, az ő rokonoknak, Miklósnak, és Lőrincznek, Vetéssy Zonga Péter fiainak, és osztályos attyafiainak részükre, és

1405. Nemes, és Serény férjfiúnak Ambrusnak, Vetéssy Lőcincz fiának részé e 'Sigmond Király két függő petsetyeivel megerősítette.

1405. Bagoson Kállay János-is bírt egy részt.

1424. Bagossy Péternek, Péter fiának, Bagossy jobbhágyit Bélthei Drágh György, és Sándri kegyetlenül megverték.

1429. *Faltha*, és *Hozzyu-Telek* puszták, Bagos helységhez, és a' Bagosy nemzetséghez tartozandóknak íratnak.

1435. Hogy nevezett *Hozssú-Telek*, és *Csalkonya* pusztákat, *Folta* földgyét, és a' *Kraszna* rétét, mellyek Bagos helységhez tartozandók, a' Csengeriek, és Ujfalussiak hatalmasúl elfoglalták.

1513. Hogy *Kraszna-réte*, *Geche-réte*, *Aszt-halmi-rét*, *Közép-rét*, és *Tóháti-rét* a' Bagossi határon helyhezietnek, tanú vallatás tétetett.

1505. A' Rákos mezőn tartatott Ország gyűlésén Bagossy Mihály a' Királyi Táblának Bíráji között tétetnek.

1540 Bagossy István, és Sebestyén Bagossi jószágokba új Királyi adomány mellett megerősítettek.

A' többi nevezetes férfijait ezen Jeles nemzetségnek I. Rész. §. 105. 163. 165. eléadtuk.

§. 94. *Óvári* falú a' Szamos partyán, lakossai Magyarok Reformáta vallást tartók, és egygyesült Oláhok, mind a' két felekezetnek Temploma vagyon, népessége 120. gazda határa egyenes, és termékeny, föl-

földes Urai: Szilágyi, Matay, Pogány, Peley, és Rápolthi Nagy Urak.

1398. Drágh, és Balk Marmarossy Fő-Ispányok perben idézték Cháholyi Istvánt, Dienest, és Györgyöt, Sebestyénnek fiait: hogy három Óvári jobbágyaikat megsebesítették.

1408. György, és Sándri Bélthei Drágh Vajdának fiai birtokokban új Királyi adománnyal megerősítettek.

1412. Sándri, Bélthei Drágh Vajdának fia Darahy Jánosnak Óvári rész jószágát hogy igazságtalanul elfoglalta, tanú vallatást tétetett.

1418. Drágffy nemzetség bírta.

1426. Darahy György, és János, Bélthei Drágh Györgyvel, és Sándrival ezen helységet magok közt felosztották.

1463. *Lukus-Teleke* pusztá, Csenger és Óvári között határ hányásokkal elmesgyéltetett.

1470. Csatóházi Csató Gergelynek benne rész jószág,

1483. Zakoly Jánosnak Chanádi Püspöknek, Albert és András, testvérjeinek egész helység Királyi adománnyal adatott.

1579. Báthory Miklós egész helységbe, és Báthory Istvánnak az Ecsedi ágból utólsónak fiú ágon magva szakadván,

1609. Mezöteremi Vethéssy László is egész helységbe,

1746. Ráthonyi Sigmund egy részébe Királyi adomány mellett béiktattatott.

§. 95. *Vetés* a Szamos partján népes helység, lakóssai Református Magyarok, és egygyesült Oláhok, mind a két felekezetűeknek Papja, és köből épült Templomai. A Reformátusoké igen régi, melyet 1460. Eszt.

Wethéssy Albert Weszprémi Püspök épített. Jó határa, földgye egyenes, és termékeny, a' Balkány vi-ze délről keresztül folya határát. Földes Urai: Vethéssy Ambrus, Darvay Gábor, Szerdahelyi 'Sigmond, Ferencz, és László, Horváth Györgyné, Szilágyi Er-sébeth, Markotsán Péter, Korda István, Kerekes Gás-párné, Muray Miklós és Lajos, Szent László István, és Ferenczné, Gróf Teleky Ferencz, Bakay Ádám, Kállay Leo, Bottka Lajos, Várady Sándor, Uray An-tal, Kengyel Gábor, Patay Mihály, és Matay Urak.

Hajdanában ezen helység Gróf Kristófnak, György fiának hagyományából a' Váradi Szent Egyházhoz tartozott; de

1241. Eszt. a' siralmas Tatar járásban elpusztúl-ván;

1265. Eszt. V. István Király, Gróf Simonnak, András fiának, most-is fiú ágon virágzó Jeles Vethés-sy nemzetség eleinek ajándékozta ezen adományi le-véllel: „Mí István, Istennek kegyelméből Magyar „Országnak iffiabb Királya, Erdélynek Fejedelme, „Kúnoknak Ura, adgyuk tudtára mindeneknek a' kik- „nek illik: hogy mink Váradi Sz. István Szent Egy- „házának földgyét, *Vetys* nevezetűt, mellyen épültt „Sz. Miklós Templá, és a' melly Gróf *Kristófnak*, „György fiának hagyományából említett Szent - Egy- „házra szállott, hanem most pusztá, és minden lakók „nélkül való, annak minden haszon vételeivel, és „és hozzá tartozandóival Gróf *Simonnak*, András fiá- „nak adtuk örökösön bírattandót, igérvén azon föld- „ért említett Szent Egyháznak, midőn tetszeni fog „azon Sz. Egyház Papjainak, akár pénzt, hogy érette „tőlünk vissza vegyenek, akár hogy annak tserébe „más földet adándunk. Adatott *Beltuk* helységbe „Minden Szentek Ünnepeinek virradóján, Urunk 1265. „Eszt. (p. h.)

1312. Kopoz Nádor Ispánynak parantsolattyára László a' Váradi Káptalan éneklő Karjának Papja, és Sz. László Király Öltárának a' Székes Egyházban Ká-plánnya, mint bizonyosság, és Sisci Ábrám a' Nádor Ispány

Ispány embere, Péter Mestert, Péternek fiát, és Urdungnak neveztetett Andrást, azonkívül Györgyöt, Eudusnak fiát, úgy mint közlőrl való rokonit Andrásnak, *Myke* fiának *Vetys* helységnek birtokában úgy behelyhezttetik: hogy nevezett *Myke*, és Andrást özvegyeinek hit részét kifizessék 50. gyrákban, akár pénzül, akár jószágban illendő bets szerént, Péternek Zethmari Plébánosnak, és négy Szolgabiráknak ítéllete mellett, két meghatározott napra, és akkor az özvegyek az Ok-Leveteiket kiadni tartozzanak; ha pedig a' határ napra le nem fizetnék, két annyiba marasztaltassanak, és az özvegyek holtok napjáig Vetés helységet bírassák.

1325 A' Váradí Káptalan előtt osztózkodtak Nemes férjfiak: Urdungnak neveztetett András, Miklós, és Simon fiaival, György Eudusnak fia, Zungának neveztetett Péter, és Simon Jánosnak fia, a' hol *Wetys* helység juttott Eudus fiainak, ottan épített Templomnak pártfogói hatalmával.

1554. I. Lajos Király másoda szabadságot adott Wethéssy Pál, Miklós, és Lörincz Mestereknek, Zongának neveztetett Péter fiainak, és maradékjoknak?

1395. 1409 Ezen szabadságaikat 'Sigmond Király miképpen erősítette meg? azt *Bagosnak* leírásában eléadtuk.

1366. Wethéssy Lörincz, Péternek fia, *Gelenyes* földgyének nagy részét Vetéshez elfoglalta.

1407. 'Sigmond Király, Tamás Váradí Káptalan Prépostjának kérésére, azon Káptalannak Aszaló mező várossát ajándékozta. Hogy ezen Tamás Wethéssy nemből való volt, kitetszik: mert

1416. 1420. egész Vetés helységet Wethéssy Jakab, és Tamás Váradí Prépost bírták, és a' Királyi Ítéltő Udvar által is helybe hagyott Wethéssy nemzetség ágazatában ezen Tamás Váradí Prépostnak, 's nevezett Jakab testvérének tétetik.

1420. Csáky István tanú vallatást tétetett: hogy Vetéssy Jakab maga Vetéssy jobbágyit erőszakosan a' fogházból kiszabadította.

1459. Vetéssy Miklósnak Királyi Levél által engedelem adatott: hogy Zamos vizén Vetés mellett hídast állíttson, és rév bért szedhessen.

Azon Eszt. Wethéssy Albert Weszprémi Püspök lett.

1460. Ötet küldötte I. Mátyás Király Olmutzba Követségbe: hogy ott a' Cseh Király köz bírósága alatt a' Fridrik, Tsászár Követeivel békességet kössön.

1473. Azon Király ismét ötet küldötte Nissa várossába: hogy ott a' Pápa Követe közbenjárására a' Lengyelekkel megbékéllyen,

1486. Meg hólt.

1515. A' Báthoryak ezen helységet Károlyi István Papnak magva szakadtával felkérték; de Vetéssiek a' Károlyiaknak rokonai ellent álván, birtokába nem léphettek.

1526. Vetéssy Mihály II. Lajos Király Udvarában lakott, a' Mohácsi veszedelem előtt ő küldetett véres pallossal, és palástal, Szathmár, Bereg, Kraszna, Szólnok, Ugocha, és Mármaros Vármegyékhez: hogy a' katonákat menél hamarább küldgyék a' Törökök ellen. Úti költségül 25. forintot kapott. I. Rész. §. 64.

1549. Hogy Iváncs erdeje a' Vetéssi határhoz tartozandó, elítéltetett.

1552. Zennyessy Lukácsnak benne rész adatott.

1572. Mezőteremi Vetéssy János, Márton, Péter, és László ezen helységnek birtokában új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1612. Kaszás Bálint egy részt a' malommal,

1616. Pethő István is egy malmot a' Szamos vizén,

1625. Kökényesdy Péter-is rész jószágot benne, *Háború* nevezetű egész pusztával, Királyi adománnyal nyertek, ellent mondván a' Vetéssy fiú maradékok.

1632. Azon Kökényesdy Péter tanú vallatást tétetett: hogy *Tóvis* nevezetű föld nem a' Szathmári, de a' Vetéssi határhoz tartozandó.

1650. Kökényesdy Susánna, és Borbála, Péternek, Pál fiának Vetéssy Pottyinkától, Jánosnak leányától született leányok, Szilágyi Ferencznek, és Dolhay Pálnak házas társai, Gróf Pálffy Pál Nádor Ispány parantso-lattya mellett kényszerítették a' Vetéssi fiú ágot az osztályra, a' hol Vetés mellett fekvő *Vetés-Kékes*, más-kép *Háború* nevezetű pusztá-is említettik.

1651. Ellent mondván ezen osztálynak - is a' Vetéssi fiú ág.

1734. Vethéssy László egy Magyar gyalog Rege-mentnek tulajdonossa, nevezetes Hadi Vezér volt, és VI. Károly Császár által Bárói méltóságra emeltetett, de nőtelen életet élvén, maradékot nem hagyott.

A' többi nevezetes férfiai ezen régi Jeles Vetéssy nemzetségnek I. Rész. §. 119. 163. 165. úgy Gróf Károlyiakkal egy törsoökből, ama híres *Kaplóni* nem-ből való származását, nem különbben *Zongának* nevezetett Péternek fiaiban, Lőrinczben, és Pálban, Mezöteremi, és Vetéssi ágakra lett szakadását, *Kaplónynak* leírásában már elé adtuk.

§. 96. *Gyülvész* ez előtt falú, most pusztá, Vetéshez tartozandó.

1515. Báthory György, István, és András, a' Vetéssiek közt megeseit vérség fertöztetése miatt, melly akkor hívségtelenség neme vala, felkérték.

1552. Zennyessy Lukácsnak benne rész jószág adatott.

1572. Vetéssy János, Márton, és Péter birtokában új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1601. Mező Szentmiklóssy Jánosnak.

1612. Kaszás Bálintnak,

1625. Kökényesdy Péternek - is rész ajándékozott benne.

§. 97. *Gelényes* régenten falú, az után pusztá, a' mint az Ok-Levelekből kitetszik, Vetés, és Szathmár Várossa között.

1341. Drugeth Willermes Nádor Ispány *Gelenyus* mellett ezen Vármegyének közönséges gyűlését tartotta. I. Rész. §. 48.

1366. Vetéssy Lőrincz, Péternek fia *Gelényes* földgyének nagy részét *Vetéshez* elfoglalta.

1367. *Gelényes* helységet Nagy Mihályi nemzetség bírta, és Domokosnak Zathmári polgárnak zálogba vetette.

1465. Már pusztá, és a' Vetéssy nemzetség birtokában volt.

1609. Határjai Szathmártól megkülömböztettek.

§. 98. *Dob* Magyar és Oláh falú, a' *Balkány* pataka mellett, azért régenten *Balkun - Dobnak* nevezetett. Birtokossa Geötz Ferencz, Császári, 's Királyi Tanátsos. Lakóssai Ó - Hitűek, és Reformátusok, mind a' két vallásnak kö Temploma, és Papja van. Szántó földgyei három nyomásbéliek, mellyeknek két harmad része nintsen a' víz áradások alá vetve, 's mindenféle veteményt megterem trágyázás nélkül is, réttyei tágasok, 's jó füvet teremnek; kiterjedett nagy erdeje, legellője elég. Nagy Károly, és Szathmár piatkozása.

Régenten Bessenyeiek (*Bissen*) lakták, kiknek eredetét Stilling Bosnyak Országból teszi, Pray hazánkfia pedig a' Kúnokkal, és Patzinatzitákkal egy nemzetnek mondgya. De ezek

1241. kétség kívül a' Tatár járásban kivágtattak.
Mert

1261. V. István ifjabb Király, Zothmár Várme-
gyébe *Balkun-Dob* földgyét, melly ez előtt Bessesyei-
eké vala (*terra Bissenorum*) maga hívének *Apor*
Grófnak ajándékozta.

Ezen *Apor* nemzetségből valók voltak:

1307. Laczk Erdélyi Vajda, a' ki Ottó Királytól
a' koronát elvette.

1348. I. Lajos Királlyal Olázz Országba oda járt:
hogy ott az András haláláért bosszút álljon.

1349. 1351. Laczk András Szathmári Fő - Ispány,
és Székelyek Ispánnya volt. I. Rész. §. 134. 135. Ez-
13 Lajos Királlyal oda járt Olasz Országba, a' Tatárokat
Erdély szélén elszélyesztette, *Atlamos* vezér-jeket meg-
ölte. Testvéreje volt Petten, a' ki *Zantouinak* neve-
zetett.

1379. János, és István Zanthoui Petten fiai ezen
helységet bírták.

1398. Katalin Aszszony, néhai Jánosnak Zantoui
Petten fiának leánya, és Báthory János Mesternök,
Péter fiának felesége, Báthory Jánossal Györgynek fia-
val, és Istvánnal Zaniszló fiával, nevezett Györgynek
rokonával, az.ő *Thagh* nevű helységjeknek Dob, és
Gilyach helységeknek léendő elhatározások eránt meg-
alkudtak.

1417. Báthory István, és Benedek egész Dob hely-
ségébe Királyi adomány mellett béiktattattak.

1595. Lörinczfy Gáspárnak egy Nemes ülés benne
Báthory István által béíratott.

1609. Szénássy Mihálynak benne rész jószág, más-
kép *Tagyszeg* nevezetű,

1614. Csoknay Benedeknek, Possay Sigmundnak,
Macskássy Mihálynak, Csorvász Tamásnak, Vetéssy
Lász-

Lászlónak, Apáthy Mihálynak, Csomaközy Péternek, Ankreyter Mihály szolgának, Báthory Pál törvénytelen fiának, Béczy Lőrincznek, Kerekes Benedeknek, és Györgynek, László Boldisárnak, Barbély Péternek Hagymassy Istvánnak, Kiss Lőrincznek, Kovács Mártonnak, Vitkay Mihálynak benne rész jószág hív szolgálatyokért Gróf Báthory Istvánnak végső rendelkezéséből kihasíttatott, melly az Ecsedy Uradalomnak által vételekor a' Királyi biztosok által jóvá hagyatott.

Ezen itten nevezett Ankreyter Mihály volt azon Német eredetű szolga, a' ki által Gróf Báthory István II. Rudolf Tsászárnak vissza küldötte a' Királyi petsétet, midőn Bocskay hadához állott. I. Rész. §. 150.

1626. Bedeghi Nyári Benedeknek benne rész jószág adatott. Az után Ecseddel egy földes Urat esmért, és

1777. Gróf Károlyi Antal-is, úgy mint Ecsed várhoz tartozandót új Királyi adomány mellett felkérte.

§. 99. *Tagy helységet*, melly most a' Dob, és Domahída határai között puszta,

1385. Báthory Zaniszló Lászlónak fia,

1402. Báthory István Zaniszlónak fia bírták.

1609. Tedy Bálintnak benne egy telek Báthory István hagyományából adatott.

§. 100. *Zsadány* falú, lakóssai Ó - Hitűek, 100. gazda, Templomjok, Papjok helyben, birtokossai Bárá Thoroczky Rosália Gróf Teleky Ferencz özvegye, Bárá Szalai Sztójka Sigmund, Daniel Theresia Buday Jósefné, Kállay Leo, és Domahídi Urak. A' határja jó búzát, tengerit, zabot terem, az Homorod patakja keresztül foly a' helységen, erdeje kitsiny, piattza Szathmár.

1379. János, és István Zanthoui Petten fiai bírták.

1417. Báthory István, és Benedek Királyi adomány mellett Nagy - Sadányba béiktattak.

1423. Nagy- és Kis-Sadányt, Sadányi Tamás bírta, kinek Kis-Sadány határon termett szénáját Báthory Tamás, és Mihály felégették.

1425. Nagy-Sadánynak, és Hodosnak határi vásztott bírák által megkülönböztettek Pálfalvay István, Nagy Sadányi Tamás, és Piskárkossy György között.

1431. Sólának Kis-Tárkányi Miklós Mátyus fia hitvessének, és nevetlen aszazonynak Vetéssy István feleségének rész adatott benne.

1449. Sadányi Tamás új Királyi adomány mellett birtokában megerősítettett.

1544. Pálfalvai Buryan Lászlónak, és

1548. Remetey Lőrincznek, és Lászlónak Kis-Sadányba,

1609. Macskássy Mihálynak Nagy-Sadányba,

1632. Némethy Jánosnak-is Nagy-Sadányba rész jószág Királyi adománnyal adatott.

Azért ezen helység régenten Nagy- és Kis-Sadányra osztatott.

§. 101. *Madarász* falú, régenten széjjel szórva, most egyenes három úttzára épült 200. telkes, Ó-Hitű, és Sváb gazdák lakják, helyben Papjok, Templo-mok az Oláhoknak, a' Svábok Erdődre járnak Templomba, a' Gróf Károlyi ház bírja; határja sovány, víz állásos, cserjés, most tisztittatik, *Kömöző* nevezetű patak foly rajta, melly az Erdődi határon veszi eredetét, és a' Homorodba mégyen. Piattza Erdőd, és Szathmár.

1492. Móré György bírta, a' ki két Török fejekkel rakott szekerekkel jött Budára a' Királyhoz, mellyért Szörényi Bán lett, a' mint Istvánffy írja.

1505. Belgrádi Bán volt, és a' Rákos mezei híres végezésnek ala írta a' nevét. Maradéki nagy Urakká lettek,

lettek, a' Csulai, Körös-Bányai, Palotai, és Vöröskői Uradalmakat bírták.

1525. Móré Filep Pécsi Püspök volt, és a' Mohácsi veszedelembé elesett.

1549. Madarászt még Móré János bírta, a' ki Ballassa Menyhártal tolvaj módon zsákmányolta a' Bánya városokat, az Ország rendelkezéséből Gróf Salmi Miklós ellenek küldetett, a' ki Móré Jánost Léva várában elfogván sokáig rabságban tartatott.

1588. Ennek hívségtelensége által, és magva szakadtával Rudolf Császár, és Király Madarász helységét Révay Istvánnak, és feleségének Dersy Margitnak ajándékozta.

1616. Révay Ersébeth Petróczy Mártonnak hitvesse ezen egész helységet Nagy Luchei Dóczy Andrásnak, és feleségének Paczóth Juditnak 6000. forintot elzálogosította.

§. 102. *Tőke-Terebes* Oláh, és Sváb falú, földes Ura a' Gróf Károlyi ház, lakóssai Katolikusok, és Ó-Hitűek, mind a' két felekezetnek Temploma, Papja van, határja jó búzát, rozsot, tengerit, zabot terem, szép fiatal erdeje vagyon az Uraságnak, piattza Szathmár, és Károly.

1407. Báthory Jánosnak benne rész jóság Királyi adománnyal adatott.

1412. A' többi részét Darahy János bírta, de a' Sigmond Király ellen gerjesztett párt ütésbe keveredvén, azt Sándri, Béltheki Balk Vajdának fia a' Király részére elfoglalta.

1417. Báthory István, Benedek, Tamás, Mihály, és Bertalan az egész helységet Királyi adománnyal felkérték, és az Ecsedi Uradalomhoz tsatolták.

1615. Spán György Ecsedi Tisztartó erdejének határait Gilyáctól megkülömböztette.

Az után az Ecsedi Báthory ágnak magva szakadtával Bethlenekre, Rákócziakra, és Gróf Károlyiakra Királyi adománnyal szállott.

§. 103. *Gilvác* Sváb falú tér helyen, a' Kraszna vize partján, földes Ura Gróf Károlyi nemzetség, lakóssai Katolikusok, határát szorgalmatosságok által mindenféle őszi, 's tavaszi mag termésre alkalmatossá tették, az erdő telek számra köztök felosztva lévén, azaz kémélve bánnak, szép szarvas marhákat, és jó lovakat tenyésztének, piattzok Nagy-Károly.

Régenten Miklós, és Petten Zántoui Tomay fiai bírták, Mert

1398. Katalin néhai Jánosnak, Zanthoui Petten fiának leánya, és János Mesternek, Báthory Péter fiának felesége *Tagh* helységtől határát elválasztatta.

1417. Báthory István, és Benedek benne Királyi adomány mellett béiktattattak.

1609. Ecsedi Báthory ágnak magva szakadtával egész helység Tedy Bálintnak Királyi adománnyal adatott.

1615. Tanú vallatás tétetett az Ecsedy Tisztartónak Spán Györgynek részére: hogy Tedy Bálint nem Gilvácshez, de a' Majtényhoz tartozandó erdőt elfoglalta, és a' Kraszna vizének folyását a' Gilvácsi malom kedvéért másfelé fordította.

Az után megint az Ecsedi Uradalom birtokossaira, és azokról Gróf Károlyi házra szállott.

§. 104. *Piskárkos* Oláh falú, földes Ura a' Gróf Károlyi ház, lakóssai Ó-Hitűek, Templomjok, 's Papjok van, földgye búzát, tengerit, árpát, zabot terem, szép tilalmas erdeje-is van, piattza Szathmár, és Károly.

1370. Piskárkossy János Györgynek fia bírta.

1449. Sadányi Tamásnak benne rész Királyi adománnyal adatott.

1489. Egy negyed része Csáky Benedektől Ferencz fiától elítéltetett, és Drágffy Bertalannak adatott.

1551. Annának Drágffy Gáspár feleségének egész helység.

1660. Zodoray Mihálynak benne rész jószág Királyi adománnyal ajándékozott.

§. 105. *Király - Daróc* Mező város, egy része Szathmárhoz, más része Szólnok Vármegyéhez tartozik, nagyobb részét Gróf Károlyi ház bírja, a' többiben birtokosok Szilágyi József, Veres Adám, és János, Fekete, Kiss, Kengyel, és több számos Nemeség, lakóssai leginkább Reformátusok, és Ó-Hitűek, földgyei mindenféle gabonát bőven teremnek, réttye szénát eleget, és hasznosat ad, Szathmár, és Károly piattozása, legellője tágas, elegendő fajzása, káposztát bőven termesztene, szőlős kertyeik tágassok, malmok helyben a' Kraszna vize végig folyván.

1217. Eszt. *Solymosnak* neveztetett, mivel Királyi *Sólyom* madarakkal bánó Vadászok lakták a' Tatár járás előtt, a' mint kitetszik a' Várad-i tüzes próba Könyvből 255. Tzik. „Pál a' Vadászoknak Ispánnya, vádolta Feherát *Solumusi* major házból valót a' bo-
„szorkánysággal, Birája lévén Miklós a' Zothmári Al-
„Esperes, Perest öldő János. Fehera a' tüzes vasat
„hordozván Váradon, ártatlannak találtatott.

Már ezen ítéletből azt ki lehet hozni: hogy mivel ezen Vadászok a' Szathmári Esperes által ítéltettek, a' Szathmári Esperességhez vóltak tartozandók a' *Solymosi* majorból, a' hol a' Király számára *Sólyom* madarakat neveltek, és taníttattak. Ezen *Solymosi* major pedig akkor ott feküdt, a' hol most Király - Daróc mező város fekszik. Mert a' Tatár járás után

1262. Eszt. V. István ifjabb Király midőn *Aladár* Grófnak, *Eurs* nemből eredett Mihály fiának *Solumus*
K föld.

földgyét Zothmár Vármegyébe ajándékozta, azt mondgya: „hogy ez lakók nélkül való, de ez előtt Királyi „Solymosoké volt (*terra Draucariorum Regionum*) *Drauch* szó du Fresne Magyarázattya szerint *Solyom* madarat tészén, de ez nehéz kimondású lévén a' lakósnál, az Oláhok *Draucznak*, a' Tótok *Dravcznek*, a' Magyarok *Darócnak* nevezték, melly mai napiglan is *Elő* nevét a' Királytól megtartya, és *Király - Darócnak* mondatik, sőt a' Hit szegok is *lölök* Deákul *Aucariusoknak*, Magyarul a' Madarokról *Lúdasoknak* neveztettek, a' mint a' Magyar példa beszédekben (*Hungaria in parabolis*) 94. lapon megmutattuk.

Ezen Gróf *Aladár* maradékinak egy ága *Daróczinak*, más ága *Váradainak* nevezte magát, 's ezektől származott a' Jeles *Kisvárday* nemzetség is, a' mint *Kis - Várda*-is ez előtt Deákul *minus Varadinum*, Magyarul *Kis - Váradának* mondatott.

1369 Simon, Horváth és Dalmát Országi Bán volt.

1382. Daróczy, és Váraday nemzetségek bírták egészen Király - Daróczot. Leleszi Konv. Hanem

1385. Daróczy Tibóld, és Kis - Váraday Domokos Csáky Istvánnak örökössön eladták, és

1414. Már Csáky Miklós és György, Istvánnak fiai bírták.

1449. Szepessy Péternek, és Istvánnak benne rész jószág adatott.

1489. Csáky Benedektől Király - Darócnak egy negyed része a' malommal egygyütt Drágffy Bertalan részére elítéltetett, a' hol Király - Darócz már Mező városnak neveztetik.

1551. Annának, Drágffy Gáspár feleségének egy Nemes ülés adatott benne.

1580. Szent - Mártonyi Farkas Pál egy Nemes Udvahelyben, és két telekben béiktattatott; a' hol *Nagy - Darócnak* mondatik ezen város.

1585. Vörös Jánosnak, és Lukácsnak egy Nemesülés új Királyi adománnyal adatott, mivel a' Tatár rablásban leveleiket elvesztették. I. Rész. §. 78.

1638. Debreczeny Tamás elő nevét (*praedicatum*) Király-Daróczról írta, mellynek birtokossa vala.

A' fellyebb említett Daróczy, és Kis-Váraday nemzetségek, a' mint fellyebb láttuk, régi Magyar *Eurs* nemből vették eredeteket.

1385. Daróczy Tibóld Király. Daróczról elszakadván Borsod Vármegyében vette lakását azon helységbe, melly most-is töle *Tibóld-Darócznak* neveztetik, a' mint a' fiú, és leány ágak között a' Királyi Tábla előtt folyt per mutattya. Vólt pedig fia ugyan tsak Tibóldnak, a' ki Aladárnak, ez Mihálynak *Eurs* nemből származottnak fia vala. Mostani fiú ágon lévő maradéki *Tibóldoknak* nevezik magokat, leány ágon lévő ivadéki pedig az említett per folyásban tétettek: Dacsó Anna Blaskovich József felesége, Kesselőkői Majthényi Károly, Imre, János, Gábor, és Péter, Zsádányi, és Török Szentmiklóssi Almássy János, Kellemessy Melezer György, és Fáji Fáy László számos maradéki.

Tibóldnak rokoni *Fülep*, és *Lázár* tsak ugyan Szathmárba letelepedtek, kiktől nevezeteket veszik más két helységek: *Fülpös*, és *Lázár*, most *Pusztá-Daróc*, a' mint azoknak leírásában látni fogjuk.

1550. Éltt Daróczy Szerafin, kinek első leánya Sófia Albessi Zsólyomi Miklós felesége, ennek fia Zsólyomi Dávid, ennek leánya Kristina Perényi Gábor felesége, ennek Mária Báró Barkóczy Sándor, ennek megint Juliánna Báró Sennyey Pongrácz, ennek ismét Borbála leányi Báró Wécsey László feleségei, kitől származott Báró Wécsey István Hadi Vezér, és ennek Festetich Judith feleségétől született Báró Wécsey Miklós mostani nagy érdemű Fő-Ispány.

Második leánya volt Katalin Kubinyi Lászlóné, leánya Borbála Galambos Lászlóné, ennek ismét Sári leánya Nagy-Lónyai Lónyay Ferencz felesége, ennek Gábor fia, János unokája, a' ki tsak ugyan Lónyay Florentina feleségétől nemzette Lónyay Gábort, Császári, 's Királyi Kamarást, Sz. István Jel's Rendjének Vitézzét, és Zemplén Vármegyének mostani Felispánnját.

A' Kis-Várdai ágból Jakab, és II. Aladár legelőször említetnek.

1311. Azon Egri Káptalan levelében, a' m'ly szerént Kassa várossának kezességül által adattak addig, még Amade Nádor Ispánnak fiai, és Kassa várossa I. Károly Királlyal egygyességre léphetnek.

1357. Említetik János, a' ki a' Kis-Várdai várat építette, és Margittól, Marthonusi Zochud fiának leányától született, és ennek két fiai Miklós, és Domokos, a' ki

1580. A' Szathmár Vármegyei jószág eránt Báthoriakkal perelt. Ennek négy fiai voltak: 'Sigmund kinek leánya Katalin Albessi Zsólyomi Tamásnak felesége, Miklós, Pelbárt, és Mihály. Ez 'Sigmund Királynak úti társa volt a' Német, Frantzia, és más Europai tartományokban, és

1471. Adviga leányt Agárdy Péter feleségét, és László, András, János fiakat hagyott.

1455. Miklós Királyi Kintstartó, és Zabólczi Főispány,

1459. III. Aladár Királyi Fő-Pohárnok, és Zabólczi Fő-Ispány, kinek Perényi Katalintól született egyetlen egy leánya Frusina Csebi Pogány 'Sigmund felesége volt.

1524. Lászlónak leányi említetnek: Judith Kállay Jánosnak, Klára Verebélyi Jánosnak, Katalin Csábrági Erdödy Bálintnak hitvessei.

1454. Várdai István Erdélyi Prépostá,
 1457. Kalotsai Érsekké,
 1468. Kárdinállá lett.
 1481. Péter hasonlóképen Kalotsai Érsekké, és
 Udvari Fő-Kantzellárrá, de Hollós Mátyás Király ellen
 szabadabban, a' mint illet, beszélvén;
 1486. fogságra tétetett. Incze Pápa közben vetette
 magát, de Mátyás el-nem álván boszszú álló haragjá-
 tól, tsak
 1491. II. Ulászló alatt szabadúlhatott-ki fogságá-
 ból, és a' Kalotsai Érsekségbe viszsza helyeztetett.
 1501. Meg halálozott.
 1486. Mátyás Bosnyáki Püspök,
 1501. Pál Esztergami Kanonok, és Földvári Apá-
 tur,
 1509. Máthé Temessi Gróf,
 1510. Ferencz Királyi Kintstartó, Váczi, az után
 Erdélyi Püspök,
 1521. Pál Budai Prépostból Weszprémi Püspökké,
 és Királyi Kintstartóvá,
 1524. Egri Püspökké,
 1526. Esztergami Érsekké,
 1543. Királyi helytartóvá lett. I. Ferdinánd Ki-
 rály nagy bethben tartotta.
 1526. Imre a' Mohácsi veszedelemben elesett.
 1544. Ambrusnak Bánffy Petruska feleségétől Klá-
 ra leánya Serédy István házas társának íratik.
 1545. Tamás Egri Kanonok,
 1547. Más Tamás a' törvényes dolgokban Királyi
 helytartó,
 1579. Mihály Királyi Fő Pohárnok, felesége Dobó
 Kristina, leánya Anna, Zokolyi Miklós házas társa,
 1580. Miklós a' Kis-Várdai nemből fiú ágon utól-
 só volt.
 §. 106. Géres Magyar helység, fekszik Farkas-Órra
 nevű hegy alatt; földes Urai: a' Gróf Károlyi ház, Kölc-
 sey Bálintné, Rácz Farkas, Ottlik Károly, és Balogh
 nem-

nemzetség; határbéli szántó földgyeik három nyomásbéliek, melyek búzát, kukurizát, zabot jól teremnek, piattozása Szathmáron, és Károlyba.

1489. Negyed része Csáky Benedektől Drágffy Bertalan részére elítéltetett.

1628. Csepei Zoltán Jánosnak benne rész jószág adatott. Vólt ez Zoltán Jósefnek unokája, a' kinek nagy Apja Lossonczy Istvánnal egygyütt óltalmazta Temesvárt, és ott 1552. Eszt. a' Prajkó Kapú előtt levágták a' Törökök.

§. 107. *Gyöngy*, Oláhul *Gyüngyes*, Oláh falú, egészen a' Gróf Károlyi házé; lakossai O. Hitűek, fekszik a' Kraszna vizéhez közel, szántó földgyei három nyomásbéliek, de soványak, azért tsekélyen termik a' búzát, zabot, és tengerit, piattza Bélték, és Károly.

Csáky Benedek bírta vólt; de

1489. tőle Drágffy Bertalan részére elítéltetett.

§. 108. *Boldád*-Alsó- és Felső, régenten *Bodvaj*, egészen Gróf Károlyi Uraságé, Oláh falúk, lakossai egygyesültt Görög Katolikusok, Templomok fából, Papjok helyben, a' *Boldádi* patak végig foly az úttzáin, mellyről vették nevezeteket, eredeti ennek a' Kis-Szokondi határban vagyon, piattozások Erdődön, és Szathmáron, nem régében szőlő hegyet is kezdettek építeni, határbéli földgyei, réttyei soványok, legellőjük tágas, fájok mind a' kétféle van.

1511. Károlyi Sófának Csobay János feleségének, és Kasuhy Borbálának Károlyi Mátyás hites társának Királyi adománnyal adatott.

1518. Pusztá vólt, és Báthory György, István, és András felkérték, de a' Károlyiak ellent álván, listokába nem léphettek.

§. 109. *Dobra Magyar* falú, lakóssai Reformátusok, egészszén a' Gróf Károlyi házá, a' határa három forduloba használtatik, búzát, zabot, és tengerit terem, mellynek egy részét a' Kraszna vize kiáradása gyakorta elborítja, vannak szép szőlő hegyei, és erdeje.

A' mint a' Bélteki Uradalomhoz tartozott mindenkör, úgy a' Bélteki földes Urak-is bírták; hanem

1561. Karansebessy Nagy Mátyásnak határjában egy szőlő,

1636. Prépostváry 'Sigmondnak, és feleségének Széchy Katalinnak egész helység Királyi adománnyal adatott. Vólt ez Prépostváry Bálintnak fia, kiről Bélteknek leírásában lesz emlékezet.

1778. Gróf Károlyi Antal a' Bélteki Uradalommal felkérte.

§. 110. *Rákos - Terebes*, Oláhul *Rákova*, falú, 109. házból áll, lakóssai Ó-Hitűek, helyben Papjok, és kőből épült Templomok, a' Gróf Károlyi ház bírja, a' határja hegyes, völgyes, sovány, *Bikacza* pátaka a' határán, s *Bogdány* a' falún végig folynak, mellyek hó olvadással, sebes essözéssel megtelvé, nagyon rontják mezeit, sőt a' házaikból-is kihajtyák, most más rendbe szedi lakó helyeiket az Uraság; erdeje cserfás, és musdaj, de ritkás, mivel sok hamúzsirt főztek benne. Piattza Béltek, és Tasnád, a' Bélteki Uradalomhoz való.

1393. Megyessy Simon Bánnak fiai bírták.

1646. Kemény Jánosnak, és feleségének Kállay Susánnának Királyi adománnyal adatott.

§. 111. *Alsó - Szopor* falú, a' lakósok Ó-Hitűek, 150. gazda a' Szathmári részen, mivel más 60. gazdából álló része Szólnok Vármegyéhez tartozandó, kő Templomok, Papjok helybe; Birtokossai a' Szathmári rész.

résznek: a' Királyi Kints-Tár, Gróf Andrássy Károly, Gróf Károlyi ház, Sándorházy János, István, József, Gúthy János maradéki, Gróf Teleky Imre. A' határja sovány búzát, zabot, tengerit keveset terem, és azért napszámmal a' szőlő hegyeken, és az üveg tsináló műhelyben keresik élelmeket. Piattzok Tasnád Szólnok Vármegyében.

§ 112. *Felső - Szopor* falú, a' Kraszna vize mentibe, a' Szathmári részen 100. házzal bíró gazdák lakják, Ó - Hitűek, Templomok fából, Papjok helyben, birtokosai a' Királyi Kints-Tár, Gróf Andrássy Károly, Gróf Károlyi ház, Bökényi Ferencz, a' határja sovány, többnyire napszámmal keresik élelmeket, erdeje cserfás pusztult fái, a' réttyeiben a' Kraszna áradási sok kárt tesznek, piattza Tasnád.

Régenten ezen két helységet Szopory, az után Felső Szoport Szily nemzetség bírta.

§ 113. *Illósva* Oláh falú, mellynek tsak egy résztskéje van Szathmár Vármegyében, nagyobb része pedig Kraszna Vármegyében. Földes Urai: Gencsy József, és Sándor, Kéttzery István, Szikszay Ferencz, lakó-sai Ó - Hitűek, határja hegyes, völgyes, agyagos, fája, szőlője elegendő, piattza, és Papja Somlyón van.

1489 Mándy Ambrus Kraszna Vármegyének Felsőspánnya egy részét bírta.

§ 114. *Kegye* Oláh falú, földes Ura a' Gróf Károlyi ház, lakóssai Ó - Hitűek, Templomok fából épült, és Papjok helyben, az határja hegyes, völgyes nagy kiterjedésű, földgye fekete, terem búzát, rozst, és tengerit, a' terméseit Tasnádon, és Károlyba szokták eladni. Kaszáló réttyei jó szénát adnak, van nagy kiterjedésű három, és a' Papjoknak tartására különös, *Bajos* nevezetű erdeje, szőlő hegye, kő vágó bányája, hamú zsirt főző háza, és az Uraságnak tsinos kertye. m llybe szép Udvar ház, istálló épített, keresztül foly a' hegyekből a' legegéségesebb, s kimeríthetetlen

len víz forrás, és az Erdélyiekkel vetekedő szép lovak nevednek benne.

1410. A' Báthory nemzetség bírta.

1417. Három helységre, Magyar-Várallya, és Oláh-Kegyére osztatott, Szólnok Vármegyéhez tartozott. de Báthory Istvánnak, és Benedeknek kérésére Királyi rendelő végzés mellett Szathmár Vármegyébe által tétetett, kik benne új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1421. Szakácsy János Dengelegy 'Sigmondnak jobbagya lefizetvén a' földes Urának a' föld váltáságot, által akart menni lakni Kegyére Báthoriak helységébe, de említett Dengelegy elvitte 2. asztag élettyét, 9. ökreit, 4. méh kassát, és 60. sertéssét.

1425. Ugyan Kegyén Majady György a' Báthoriak jobbagyát megölte.

1620. Bethlen Istvánnak, és feleségének Széchy Máriának Alsó- 's Felső-Kegye Királyi adománnyal adatott.

1633. Nyáry Bernártnak Alsó-Kegye falú, és Felső Kegye pusztá Királyi adománnyal ajándékoztatott, az után Rákócziak bírták, kiknek hívségtelensége által,

1719. Gróf Károlyi Sándor Alsó - Felső - Kegyét mint régenten az Ecsedi várhoz tartoztat felkérte.

1777. Gróf Károlyi Antal benne új Királyi adomány mellett, és Gróf Aspremonthnak örökös bévallása által megerősített.

§. 115. *Nantü*, Oláhul *Hurecz* falú, a' lakósok Római, és Görög Katolikusok, 115. gazda, az Ó-Hitű bélieknek fa Templomok, és Papjok helyben van, a' Római Katolikusok pedig a' Bélteki Plébánushoz járúlnak. Határja sovány, trágyázással élék, kétszeres életet, zabot, kevés tengerit, földi almát terem, szőlő hegyek

hegyek szép fekvésű. *Korond*, *Rakond*, *Nándu* patakjai folynak a' határokon, Közép-Szolnok Vármegyében veszik eredeteket, és a' Kraszna vizébe folynak-bé. Erdeje szép tser, és musdaj fás, őzek, nyúlak lakják, kivált a' kártévő sasoktól sok károkat szenvednek apró marhájokban, mellyek a' Báró Wesselényiek *Volusa* nevezetű roppant erdejekbe tenyésznek Piattza Béltek, és Tasnád. Földes Ura a' Gróf Károlyi ház.

1646. Kemény Jánosnak, és feleségének Kállay Susánnának Királyi adománnyal adatott.

§. 116. *Lophágy* falú, a' lakósok Ó-Hitűek, 47. gazda, fa Templomok van, de a' Nagy-Szokondi Pap szolgál benne. Földes Ura a' Gróf Károlyi ház, határjának földgye sovány, tengerit, zabot, rozsot terem, erdejek igen nagy bikk, és musdaj fákból álló. Nap számmal a' Szathmári, és Erdődi hegyen keresik élelmeket. A' Bélteki Uradalomhoz tartozandó.

§. 117. *Nagy-Szokond* falú, lakóssai Svábok, Katolikusok, 51. házból álló gazdák, Templomok helyben, de a' Sándorfalúsi Papi Megyéhez tartoznak, kevés számból álló Ó Hitűek-is lakják, kiknek Templomok fából, és Papjok helyben, Gróf Károlyi Uraság bírja, határja sovány, vetnek búzát, zabot, és kevés tengerit. Szőlő hegyek szép fekvésű, jó borok terem, erdejek tölgyes, cserés, piattzok Erdőd, Béltek, és Szathmár.

§. 118. *Kis-Szokond*, Oláhul *Szokonczel*, falú, lakóssai Ó-Hitűek, Papjok helybe, fa Templomok, 39. gazda, Gróf Károlyi ház bírja, földgye középszerű, tengerit, zabot, rozsot terem, erdeje bikkes, musdajos, mellyben őzek, nyúlak találtatnak, piattza Erdőd, és Szathmár, a' hol napszámjaikkal keresik élelmeket.

Ezen két helység-is a' Bélteki Uradalomhoz tartozandó.

§. 119.

§. 119. *Szoldobágy*, Oláhul *Szolduba*, falú, lakossai Ó-Hitűek, 40. gazda, fából készült ótskás Templomok, Medessi Pap jár hozzájuk, a' határjok terméketlen, sovány, köves, de tölgyes, bikkes, cserjés erdek igen szép, mellyben özek, nyúlak taláztatnak. *Peruhy* nevezetű patak foly keresztül a' helységeken, melly a' Bik tetőről veszi eredetét, a' hol egy régi puszta várnak omladékjai látszatnak, melly árokkal körül vólt véve, alatta *Dedemes* nevezetű helység lévén. A' lakósok a' Szathmári, és Erdödi hegyeken kapálással keresik élelmeket.

1346. A' Várad Káptalan előtt Machyadi Miklós, Albertnek fia, *Dedemes* helységét *Zaldubog* árka mellett Karuly Simonnak, András fiának 8. gyrában addig birtokában hagyta, még azon helységnek haszna vételéből magának eleget tehet. Várm. Lev. Tár.

Az után Szoldobágy helységgel egygyé lett, és most a' Gróf Károlyi ház által az Erdödi Uradalomhoz bíratatik.

§. 120. *Oláh - Hodos* Oláh falú, Gróf Teleky Imre, Szeleczy Szeleczy János Királyi Tanácsos, és Dobos János bírák, Ó-Hitűek lakják, mint egy 50. házból álló gazdák, Templomok fából, Papjok helybe, határja, 's földgye sovány, a' *Hodos* pataka, melly a' bokról veszi eredetét, folydogálván az útzájokon a' Krasznába veszi folyását, erdeje cserés vólt, de már pusztulól félben van, szőlő hegyet-is nem régen kezdetek építeni, élelmek módgya kevés szántás, és marha tartás, de kivált napszámmal való kereset a' Szathmári, és Erdödi hegyeken, mindenkor a' Bélteki Uradalomhoz tartozott.

§. 121. *Béltek*, Oláhul *Beltuk* Mező város, földes Ura Gróf Károlyi Uraság, lakossai Katolikusok, helybe Templomok, Megyés Papjok Török János, szántó földgyei mind a' három nyomásban termékenyek, réttyei jók, pátzozása Szathmáron, mind épületre, mind tűzre fájak van, szőlő hegyei, és pintzéje igen jók, a' hamú - zsír ház-is csak egy órányira van,
A'

A' nevének eredetét az Eleiknek előadásából a' lakosok onnét hozzák-ki: hogy midőn 1086. Eszt. Salamon Király a' Kúnokat segítségre híván, azok ellen ezeken a' részeken Szent László Király hartzolna, ezen a' vidéken, a' hol most *Béltek* fekszik, nagyon megszomjúhozott, a' katonái tehát borral megtöltött *tököt* hozának nékie, a' mellyből édesdeden iván, be édes *Bélü-tök* ez! tréfából így felele, a' hol az után helység épülvén ezen Sz. Királynak emlékezetére *Bél-töknek* neveztetett, 's a' régi, 's a' mostani Templomais a' Béltekieknek ezen Sz. Királynak tiszteletére szenteltetett.

1216. Már van róla emlékezet a' Váradí tüzes próba Könyvben 243. Tzik. „ Pál *Béltük* helységből való perben fogta az egész *Batári* helységnek *Flan-driai* lakossit Benedek testvérének megölettésséért, „ m'lyet midőn az említett *Flandriaiak* nem tagadnának, de hogy úgy mint latrot ölték volna meg, al-litanák; Esau Hugósi Fő-Ispány a' Királynak parancsolatnyából megítélvén őket, Márton nevezetű Pest őldó által küldötte Váradra a' tüzes próbának ítéletére, a' hol Pál hordozván a' tüzes vasat, „ igaznak találtatott “

A' *Flandriaiak* voltak *Flandriából* származott *Batári* lakosok, kiket Thúróczy Kron. II. Rész. 22. Tzik. *Rajna* mellyékieknek nevez. Esau Fő-Ispányt Ugocsa Várm. esméretében lásd.

1501. Zudarnak neveztetett Domokosnak Királyi adománnyal adatott, mellyben

1312. az ő fiai Péter, István, Simon, Mihály, György, János, és Imre új adomány mellett megerősítettek.

1354. Kállay László, és Demeter, Ivánnak, Egyed fiának fiai, nevezett Zudar Péternek, Istvánnak, Mihálynak, és a' többieknek, úgy mint Domokos, *Bul-chui* Dienes fia Kállay Katalintól született fiainak *Béltek* helységét leányi negyedben által adták, és ezen által adás Királyi jóvá hagyással meg-is erősítetett.

1395.

1395. *Bolehui* Zudár Péter Bánnak fiai tanúkat vallattak Károlyi András Marhárdnak fia ellen: hogy a' Béltekihez tartozó erdejeket vágatta.

1398. Ugyan ők tanú vallatást tettek Csomaközy János ellen: hogy az ő Béliheki jobbágyokat le nem fizetvén a' föld váltságát (*tetragium*) Csomaközre elvitte.

1399. Ugyan ők perben idézték Báthory Györgyöt: hogy hat rief Cseh Országi posztót az ő Bélteki jobbágyaiktól elvitt.

1401. Ugyan ők már Ólnodi Zudariaknak irattak. és perben idézték Ólnodi Zudar Simont, Péter Bánnak fiát azon hatalmaskodásért, melyet a' többi attyafiaknak Bélteki jobbágyin elkövetett.

1410. Bélteket még Ólnodi Zudar nemzetség bírta, hanem 'Sigmond Királyhoz hívségtelenek lévén, a' mint I. Rész. §. 51. megírtuk.

1412. A' Béliheki jószágok Sándrinak, és Györgynek Drágh fiainak adatott, a' kik ezentúl Béliheki Drághfiaknak nevezték magokat. Kállay nemzetség ezen Királyi adománynak ellent mondván.

1424. Bélteket Drágffy Sándri, és György Királyi parantsolat mellett elfoglalták.

1426. A' Kállay nemzetség Királyi ítélő Udvarba meg hívta őket Béliheki birtokok eránt.

1427. „ 'Sigmond Rómaiak, Magyar, Cseh, Dal.
 „ mát, és Horváth Országoknak Királya tekinvén ér-
 „ demeit, és Vitézi tetteit Kállay Jánosnak, Miklós
 „ Leukes fia fiának, kivált hogy Marodi János Mes-
 „ ternek, Machoviai Bánnak Zászlója alatt katonás-
 „ kodván Havas alföldön a' Törökök, és hívségtelen
 „ Radul Vajda ellen dítöségesen hártzolt, Bélihe-
 „ k helységét Zathmár Vármegyébe új adományi levél-
 „ lel ajándékozta. Költt Hozzi mezyn Havas alföld-
 „ gyén,

„gyén, Fekete Vasárnapon 1427. Eszt. „ De ezen Királyi adomány mellett sem bódogúlhatván Kállaiak;

1431. Zudariakat Bélteknek birtokába ismét béhozták; mert midőn Nemes Károlyi Lancz Téglási pusztájának határit Béltek felé járatta, és igazította volna, Ólnodi Zudariak ellent mondtak. Hanem csak ugyan Drágfiak léptek újra Bélteknek birtokába, és

1444. Budán a' Várnai ütközet előtt tartatott Országgyűlése végezésének, melyről I. Rész. §. 54. emlékeztünk alá írt Bélthekey Miklós, és Drágh Miklós-nak fia.

1470. Drágffy Bertalan Bélthekey Mihálynak Haza sértésnek vétke miatt minden jószágit Királyi adománnyal felkérte. Azt mondgya Mátyás Király ezen adomány levelében: „hogya Bélteki Drágffy Mihály maga „törvényes feleségét meg ölte, és egy Nemes szolgáját, egy aszszony miatt, mellyel paráznául élt, minden vétke nélkül keserves halállal kivégezte e' világból. Birták-is Drágffiak Bélteket,

1555. Esztendeig, mellyben utolsó Drágffy György-nak magva szakadott.

1556. Béltek Királyi jószág volt, és Mező városnak szabadságival ruháztatott fel.

1569. Annak lakóssait minden Királyi adózasoktól Makszimilián Tsászár, és Király hat esztendőkre mentette tette azon sanyargattatásért, mellyet az Erdődi erőzségnek megvételekor, a' Törököktől szenvedtek.

1597. A' Bélteki Templomba temettetett Prépostváry Bálint Királyi Tanácsos,

1561. Székely Antallal ment Moldvába Heraklides Jakabnak a' Vajdaságba való beállítására 24. esztendő korában, ott-is maradt, de az Oláhoknak támadásai miatt onnét kiszökött.

1574. A' Kassai várban hadnagykodott, és a' Szikszai vásárba a' Törököket Rakóczy Sigmonnal megverte.

1575. Kállai Kapitány volt, és vitézzeivel Békessy Gáspárt Erdélybe békisérte Báthory István ellen.

1588. Makszimilián Herczeget Lengyel Országba követő Magyaroknak ő volt a' vezérjek.

1594. Egri Kapitány,

1595. Kassai Kapitány volt, felesége Csáky Anna.
A' Koporsójának felyül írása ez:

*Anna Valentino locat haec monumenta marito ,
Non leve Csákiadum sanguinis ante decus.*

*Ossa quibus tantum , gelidosque recondidit artus ,
Caetera namque viri non potuere tegi.*

Aethereos ultra servatur spiritus orbes ,

Nomen , honosque super , qua patet orbis , erunt.

Praestitit officium vivus patriaeque , Deoque ,

Consiliis patriae , Religione Deo.

Cum petiisset opem duris Ecclesia rebus ,

Quam potuit , semper ferre paratus erat.

Publica res operam moto si forte duello

Posceret , auspiciis induit arma bonis.

Pax foret , ipsa viri quoque mox Respublica gratae

Usa ministeriis tempore pacis erat.

Testis Kállóvia est , testis Cassovia , testis

Agria , quas ductu rexerat ille suo.

Strenuus , et prudens , fortis , pius , acer , ubique

Ille dabat Magni munia fida Ducis.

Et nisi morborum quassatus mole fuisset ,

Inferior nullo milite miles erat.

Non tamen est animus tenuato corpore fractus ,

Quippe fuit cunctis altior ille malis.

Dotibus his titulos , magnos et adeptus honores

Pars Procerum turbae conspicienda fuit.

Nec fuit opprobrio gradui virtute parato ,

Vix magis hoc quisquam dignus honore fuit.

Praestiterat multis generis splendore superbis ,

Virtus quippe genus vincere clara solet.

Virtutem ergo cole , O ! qui vis clarescere ! virtus

Nomen , opes , genus , et Regna , Polumque dabit.

~~~~~

As az :

Anna, a' ki létét *Csáky* vérből vette,
Bálint hív férjének e' sírkövet tette;
 De tette tsak tsontja, 's több fagyos tagjára;
 Mert többet e' Férjből ez alá nem zára.
 Lelke a' levegőn túl van más világban,
 Neve, 's bétsi mészsze terjédt az Országban.
 Míg élt, eleget tett Hazának, 's Istennek,
 Amannak tanátsal, szent hitével ennek.
 Midőn a' Szentegyház bajban vólt, készséget
 Mutatott ahoz-is, nyújtván segítséget.
 Ha a' Nemzet, hadja támadván, őt' kérte;
 Ez jó szerentsével fogott fegyvert érte:
 Ha békesség vala, annak folyásával
 Az egész közönség élt szolgálatjával.
Kálló, *Kassa*, *Eger* ennek bizonyosága,
 Mellyeket vezérlett éles okossága.
Jámor, serény, erős, okos, kegyességgel,
 Nagy Vezéri - Tisztet folytatott hívséggel:
 'S ha őt' meg nem törte vólna betegsége,
 Nem lett vólna nagyobb senki vitézsége.
 De lelke, bár teste türt, nem gyengélkedett,
 Mert minden bajokon győzedelmeskedett.
 Illy érdemmel nyere Tisztet, 's czímet neve;
 Hőzzánk Nagyjai közt fényes taggá leve.
 Jól állt azon helyen, mellyet így érdemlett,
 Arra senki méltóbb ő nálánál nem lett:
 Soknál, kit kevélyit törökje; vólt felsőbb,
 Mert a' virtus minden nemzetségnél elsőbb.
 Kövess Virtust, Te ki Nagy kívánsz maradni,
 Hírt, pénzt, Nemet, Tisztet, 's Mennyet fog az
 adni.

1633. Béltői Kastély, Uradalom, és Mező város
 Lokácsi Prépostváry Sigmóndnak, nevezett Bálint fiá-
 nak Királyi adománnyal adatott, mellyhez tartozandó
 egész helységek voltak: Szákos; Sándorfalva, Becs;
 Pethe, Rente - Közép - Felső - Homoród, és Dobra, Esz-
 trón, és Göngyön rész jószágok.

1681. 6. Törv. Tzik. Bélték várát a' Tiszántúl
 való részeknek megtartására vég várnak felépíteni ki-
 vántak.

1778. Gróf Károlyi Antalnak Bélteki Kastély, Mező város, és Uradalom, Sándorfalva, Szakas, Felső-Közép - Alsó vagy is Rente - Homorod, és Dobra helységekkel Királyi adománnyal adatott.

Két nevezetes magva szakadt Nemzetségeknek Zudariaknak, és Drágfiaknak lakó helye, és birtoka volt.

Zudar, ez előtt *Bulchu* igen régi Magyar. Mert már Béla Királynak nevetlen Író Deákja *Bulchu* nemről emlékezik, Thúróczy pedig Kron. II. Rész. *Bulchu* Zoltán Fejedelem katonáját legditsőségesebbnek, és Szent István Királyunkal attyafiságosnak nevezi.

1228. Bulchu Györi Prépost, és II. András Király Kantzellárja,

1230. Chanádi Püspök,

1264. bulchu Dienes V. István Király alatt nevezetes volt. A' fia

1301. Bulchui Domokos minekutánna I. Károly Király mellett fegyvert fogott, és minden vagyonától, 's ruhájától az ellenkező rész által megfosztatván, a' Király elejébe: *mivel czudar lenne*, nem akart járulni, *Zudarnak*, neveztetett.

1342. Váltak hét fiai Kállay Katalintól, kinek leány negyedébe Balkány, és Gúth Szabolcsba, Béltek, Bánháza; Körtvélyes Szathmárba, Dersik Kraszna Vármegyébe Királyi jóva hagyással adattak.

1370. Ezen hét fiúk Mykeh Bán maradékitól Újvár várát Sáros Vármegyében a' Zágrábi jószágokért tsere képen megszerzették.

1358. Péter nevezetes férjfiú volt, I. Lajos Királynak minden hadakezésiben társa. Először Sárossi Főispány, és a' Diós-Györi várnak Kapitánnya, az után Királyi Fő-Pohárnok Mester,

1360. Egész Horváth Országnak Bánja, végtere Galicz, és Lodomér Országoknak Vajdája, igen sokáig
L élt,

éltt, az Ónodi várat jutalomul nyerte, a' mellynek *Ládi* pusztáján

1387. György testvérével az Első Remete Sz. Pál Szerzeteszeit fundálta.

1378. István Királyi Fő-Ajtónálló Mester a' Makoviczai Uradalmat szerezte.

1376. Mihály, ez-is Királyi Fő-Ajtónálló Mester maradék nélkül meghala. Az özvegye a' Pataki Klambomba Apátzává lett.

1370. Simonnak már nints emlékezete, azért ifjúságában meghólt.

1373. György Sárossi Fő-Ispány, és a' várának Kapitánnya, az után Királyi Fő-Udvarnok, 's nem sokára Fő-Pohárnok,

1382. Az Orosz Tartománynak (*Russia*) Fő-Vajdaja vólt.

János Olasz Országban vándorlott, a' hol a' tudományokban elő menvén Székes-Fejérvári Prépost vólt.

1396. Meghólt.

Imre-is a' tudományok mellett jó erköltsel tündökölvén Kalotsai Prépostból Egri Püspökké lett, 's innét az Imolai Püspökségre Olasz Országba V. Orbán Pápa által vitte.

1422. Fellyebb nevezett Péternek három fiai: Péter, Simon, és Jakab maradtak. Péter, és Simon Sigmond Király eránt hívségtelenek lévén a' Bélthei jóságokat elvesztették. Péternek, és Simonnak magva szakadott, Jakabnak pedig Katalin feleségétől vóltak megint Simon, és Jakab fiai.

Simon I. Ulászló, és után lett László (*posthumus*) Királyok alatt Fő-Pohárnok,

Jakab

Jakab Hollós Mátyás alatt Fő - Udvarnok,
 1460. Királyi Fő-Ajtonálló, 's ezen Királynak nagy-
 barátja volt, kihez tulajdon kezével írott leveleit ösz-
 ve szedte Wagner a' maga gyűjteményeiben. De ennek
 1470. Mind a' két nemen magva szakadtott.

A' Zudarok Czimere volt egy ró'sa, egy kerék-
 nek a' közepébe, felette kereszt, a' mint Zudar Simon-
 nak petsétyéből feljegyeztük. Körül írás: *Sigillum*
Simonis Zudar de Ólnod.

Drágfiaknak eleji Oláh Országi *Dragomer* nevű
 Bojeroktól származtak, a' mint Balknak, és Drághnak
 testvére János 1381. Eszt. *Oláhnak* - is (mint Tisza-
 Becs alatt) nevezetett.

1367. *Dragomér Oláh* Miklós I. Lajos Király alatt
 Erdélyi Vajda volt, a' mint írja Thúröczy III. Rész.
 Havas - Alföldén a' pártos Vajda ellen hartzolván ha-
 lálával petséltelte Királyához való hívségét, és Kövár
 várát Zólnok Vármegyébe nyerte jutalomul. Három
 fiat hagyott Balk, Drágh, és Jánost.

1381. Balk Zárazberegéről írta magát, és Márma-
 rossi Fő - Ispány volt.

1387. Drágh Erdélyi Vajda, és Zathmári Fő - Is-
 pány három fiat: Imrét, Sándrit, és Györgyöt nem-
 zett, kik Bélthei Drágfiaknak nevezték magokat.

1470. Sándrinak fia Mihály lator élete miatt min-
 den jószágát elvesztette.

1436. Györgynek fia Kállay Ágotha feleségétől
 Miklós volt. Ennek Juliánna leánya Zekolyi Miklós-
 hoz férjhez menvén, Ferencz, György, és Péter fiai
 pedig kihelván, csak Bertalan maradéka maradt. Ez
 a' legnevezetesebb Magyar férjfiak közül való volt,
 Hollós Mátyás Királynak nem csak Fő-Pohárnok Mes-
 tere, de minden hadakozásaiban társa. Jelen volt
 Bécsnek megvétele, és abba Mátyás Királynak győ-
 zedel.

zedelmes bémenetelén. II. Ulászló Király alatt Fő-Kamarássa,

1493. Erdélyi Vajdává, és pártos Ujlaky Lőrincz ellen, kit a' Királynak engedelmességre hajtott: Fő-Vezérré tétetett, az

1495. hozatott törvényeket, mint Erdélyi Vajda alá írta.

1498. 22. Tzik. Ország Fő-Zászlós Urai közzé tetik, a' hadat tartott jobbágyinak száma szerint. Két fiat hagyott Györgyöt, és Jánost. György nöte- len korába megholt.

1511. János Fő-Pohárnok, az után Fő Asztalnok, a' keresztes parasztok támadásába

1514. vitézül óltalmazta hazáját, és a' Törvénynek alá írta magát.

1518. Fő-Tárnok Mesteré, Közép-Zólnoki, és Krasznai Fő-Ispány, az után Ország Fő-Bírájává lett.

1526. A' Mohácsi ütközetbe az Ország dandárját vitte, és ottan végezte életét. Sónia leánya Perényi Jánoshoz férjhez ment. Gáspár fia pedig

1545. Zólnoki, és Krasznai Fő-Ispány a' Katolika hitűtől elálván a' Reformáta vallásnak Tisza melléki részeken legfőbb terjesztője, és védeimezője volt. Ennek Somlyai Báthory Anna feleségétől született

1555. György fia nevendék korában minden maradék nélkül meghalozott.

A' Drágffiak Czimere volt fen álló vas macska, koszorúval körül vétetve, oldalt két tsillag, a' mint Drágffy Bertalannak petsétyéről 1497. feljegyeztük, a' tetején B. D. W. T. az az: *Bartholom. Drágffy Wajwoda Transylv.* temető helyek volt Erdőd, a' mint annak leírásába láttuk.

§. 122. *Sándorfalva*, Oláhul *Sandra*, 1587. Drágffy *Sándritól* nevezetett, a' ki megnépeessítette, Földes Ura Gróf Károlyi Nemzetség, lakóssai Katolikusok, Svábok, helyben Templomok, mostani Plébánusok Kálos István, határja három fordúlóra hegyes, sovány, szőlő hegye sok bort terem, de tsak esztendeig lehet tartani, szép erdejek van, piattza Szathmár, és Károly, nagy szükségét szenvednek a' víz nem léttében, nyárba a' szomszéd falúból hordják hordókkal.

§. 123. *Medes*, Oláhul *Medisa*, falú, lakóssai Ó-Hitűek, 30. házból álló gazdák, Papjok helyben, Templomok fából, a' Gróf Károlyi ház bírja, a' falún keresztül foly *Medes* patakja, melly itten veszi eredetét, és a' falú tőle nevezetét. Ez előtt hamú zsirt főztek határjában, de már az erdők elfogytak. Piattzok Szathmár, a' hol, és az Erdődi hegyeken nap számmal keresik élelmeket, mert a' határjok sovány, Mindenkor az Erdődi Uradalomhoz tartozott.

§. 124. *Gyűrűs*, Oláhul *Gyűrűssa* falú, lakóssai Ó-Hitűek, fa Templomok, s helybe Papjok, 56. házból áll, *Bancsa* nevű patak határjokból veszi eredetét, melly-is a' bokról essőzéssel megtelvén sokszor elhordgya a' széna rendjeket, földgye selejtes, mivel hegyes, vögyes, kukuritzánál, és zabnál nem terem egyebet, cserfás erdeje van, nap számaikkal keresik élelmeket az Erdődi, és Szathmári hegyeken. A' mint az Erdődi Uradalomhoz mindenkor tartozott, úgy annak Urai Gróf Károlyiak bírják most-is.

§. 125. *Szakasz*, Oláhul *Betyesz*, Német, és Oláh falú, földes Urai Gróf Károlyi ház, és a' Vankay nemzetség, lakóssai Katolikusok, és Ó-Hitűek, fekszik Sándorfalvához nem messze, mellynek filiája, határja három fordúlóra van esztva, melly búzát, zabot középszerűen terem, szőlő hegye, erdeje meglehető, piattza Szathmár, és Károly.

1424. Drágffy nemzetség bírta.

§. 126.

§. 126. Soós puszta, Oláhul *Szlatyina*, melyen Gróf Károlyi Uraságnak nagy majorsága vagyon, az Erdődi Uradalomhoz mindenkor tartozandó.

§. 127. *Erdőd* mező város, földes Ura Gróf Károlyi Uraság, lakóssai Római Katolikusok, kiknek Megyés Papjok Laurensik Kerestely, szántó földgyei három nyomásbéliek, melyek trágyázással mindenféle veteményt, réttyei jó szénát teremnek, két Országos vásár esik benne esztendőnkint, legellője elegendő, fája tűzre, és épületre, szőlő hegyei jó bort természetnek, a' legmagosabb szőlő hegyen Sz. Donát tiszteletére Kápolna építettett, a' melyhez Sz. Gergely, és Sz. Donát napján bútsú járások tartatnak.

Régenten vára volt, de annak helyére a' hegy végére a' Gróf Károlyi ház tsinos Kastélyt építettett, a' négy szegeletén tornyokkal igen kies helyen fekszik, 36. szobákból áll, nap keletről szép békéretet, és Dám vadakkal meg rakott erdőtskét, délről Erdőd várossát, és a' Bik allya hegy oldalaiba lévő helységeket, nyugotról az Erdődi nagy erdőt, és ezen keresztül vagatott utakat, éjszokról a' szép szántó földeket, Madarász helységét, és Szathmár várossát szemlélhetni. Itten tartya a' Károlyi Uradalom a' gonosz tévőket, ítélő székeit, itt van nyóltz rekeszekre felosztott fogháza köfal kerítés között. A' Kastélyból a' pintzébe lehet a' hegy alá lemenni, melly hét ágakra oszlik, hol köből kivágva, hol bébóltozva, 500. hordó bor könnyen elfér benne. A' mint az ebédlő szobájának reá írása mutatya: „ 1730. Eszt. Első Nagy-Károlyi Gróf Károlyi Sándor. Istennek segítségével felépítette. “ Alatta a' Drágffy, és Károlyi Czimerek.

1216. Már emlékezete vagyon a' tüzes próba Könyvben 273. Tzik. „ István *Terepassi* helységből „ való, perben fogta azon falúsi aszszonyt Deduha nevezetűt, és az ő leányát Penát, és a' fiát Pousát a' boszorkánysáért, Bírái lévén Abel, *Herdeudi* Eszperes, és Gróf Joob bíró társa, Perest oldó *Herdeudi* Tamás. Deduha, Pena, és Pousa a' tüzes vasat hordozván ártatlanoknak találtattak.

1264. Woch Ugochai, és *Herdeudi* Ispány Szathmár várossának adományi levelében,

1323. Péter *Erdewdi* Gróf említettetik I. Károly Királynak oda ítélő levelében *Lázár*, vagy most *Pusztá-Darócz*nak leírásában.

1392. *Erdewd* vidéke kerületnek neveztetett, és Balk, és Drágh *Erdewdi* Grófoknak írták magokat.

1427. György, és Sándri Drágh fiai, László Oláh Jánosnak fia, és János Sándrinak Balk fiának fia bírták.

1456. Eözvegy Jusztina, és Balk János birtokosai említetnek.

1481. A' régi várának reá írása ez vólt, a' mint Gróf Károlyi Sándor annak régi homlok kövérül leíratá: „Szent György napjának nyóltzadján Drágffy Bertalan kezdette tsináltatni ezen *Erdewd* várát, a' köfalaknak magosságát hatvan singnyire, szélességét „harmintzra, a' tornyok magosságát nyóltzvanra, a' „kapú szélességét négy singnyire rendelvén el. “

1482. Az Erdödi Templomnak reáírása ez: „Drágffy Bertalan Erdélyi Vajda, a' hatalmas Mátyás Király idejében Nagy Bóldog Aszszony nyóltzadjára, „Istennek ditsőségére, és a' Nagy-Aszszonynak tiszteletére végezte - el ezen Nagy-Erdeudi Szent-Egyházat. “

1501. Ugyan azon Templomban reá írás: „Nagy emlékezetű Drágffy Bertalan Erdélyi Vajda, Szent Demeter napján, 54. esztendő korában ez világból „Istenesen kimúlt.

1545. Drágffy Gáspár ezen Sz. Egyházat a' Helvetika valláson lévőknek által adta.

1736. Gróf Károlyi Sándor a' Reformátusoktól vissza vette.

1763. Gróf Károlyi Antal újjítani kezdette.

1777. Elvégezte.

1555. Drágffy Gáspárnak nevendék György fiában fiú ágon magva szakadván, az Erdödi vár, és Uradalom, mint Ura veszett jószág, a' Királyi Fiskust illette; de Báthory György Drágffy Gáspárnak özvegyét Somlyai Báthory Annát feleségül vévén, hogy az Erdödi jószágot magáévá tehesse, Ferdinánd Királynak hívségétől állott, és az Erdödi várat Izabellának, Zápolya János özvegyének, és fiának hatalma alá vetette. Tehát

1565 Schwendi Lázár, és Báthory András Szathmári Fő-Ispány Tsászári Vezérek nagy táborral Erdődi várát körül szállották; éppen akkor Báthory György a' vártól nem messze lévő vadaskertjébe mulatozott, és kevésbe múlt: hogy az előre küldött Magyar szágúldozó Húszárok által el nem fogtatott, de serény paripáján elszaladván, noha ezen erősségbe az ostromot sokáig kiálhatta volna, mind az által Báthory András bátyjának közbenjárására bízván, a' várat ilyen alkú mellett feladta: hogy a' vár, és az Erdödi Uradalom minden benne lévő értékével Makszimilián Király részére elfoglaltasson; a' mint a' sok ruházatokon, fegyvereken, boron, szemes élelen, szarvas marhákon kívül, csak kész pénz 15. ezer verett tallér találtatott benne, a' vadaskerteknek palánkjai pedig feltüzeltetvén, a' vadak a' katonaság élelmére fordítattak; maga Báthory György elpártolásáért vesztette el a' Bujáki várat, és egyéb Uradalmait, az után Királyi kegyelmet nyervén, Csicsva várával Zemplén Vármegyébe elégedgyen meg, a' hová ment lakni, és ott bújában meg is halálozott. András bátyja nagyon esedezett mellette Schwendi Lázárnál: hogy ezen kemény feltételeket lágyítaná meg, de ez haragra gerjedvén, még Báthory Andrásnak jószágát is táborával pusztította, azért ezen derék Magyar Vezér is elkeseredvén, a' katonaságról egy ideig lemondott, és Ecsedre Miklós ötséhez vette lakását, még a' Tsászár által felélesztvén, a' Magyar katonának Vezérségét újra felvállalta, és jövő 1566. Eszt. a' táborozásban meghalálozott.

Az után Erdőd vára megerősítetvén, abban Lavenberg Német, és Jónyi János Magyar Ezerekesek hadi parantsolóknak tétettek. Történt akkor: hogy Schwendi Lázár a' Templomba menvén, ottan két Német katonát a' Drágfiak temető helyeinek felfeszegetésein, és prédálásán találta, azonnal az egygyiket hegyes törével agyon szúrta, a' másik pedig megsebesítetvén, szökéssel megmentette életét. Isthványf 22. Könyv.

De ugyan azon Eszt. maga Zápolya János 'Sigmond, 25. ezer katonáival, és Hassan Temesvári Begler-Bég, a' Budai, és egyéb Törököket, 15. ezerig hozzája tsatolván, ezen Erdői várat megszállották, minek előtte az őrző seregnek segítségére Bay Ferenczet, és Zeleméry Miklóst, két vitéz Kapitányokat 50. lovasokkal, és 200. gyalogokkal Schwendi Vezér előre küldött vala. Negyven napig faltörő ágyúkkal keményen lőtte a' várat az ellenség, nyilások esvén a' köfalakon sokszor reá rohanással megvenni próbálta, de mindég vissza verettetett, még mind a' két hadi rendtartó Lavenberg, és Jónyi, nem külömbben a' Törökök részéről Kurta nevezetű Bassa, Hassan Begler-Bégnek atyafia vitézül elesvén, és a' Német őrző sereg pártot ütven, és a' Magyar katonáktól elállván, a' Törökökkel alkudni kezdett; látván Hassan Begler-Bég a' meghasonlást, nagy sikóltással egész seregével a' várra ütött, és azt véres ostrommal meg-is vette, az egész őrző sereget megöletvén, hogy ez által Kurta Bassa atyafiának, kinek elestét tíz Erdői várnál (a' mint mondotta) fellyebb betsülte, áldozatott tégyen. Kevesen a' szomszéd erdőkbe szaladhattak-el, Bay Ferencz, és Zeleméry Miklós megsebesített vitéz Kapitányokat is János 'Sigmond dühösségektől nagy nehezen menthette meg, az Erdői várat pedig Hassan Begler-Bég boszszúságába földig rontotta melly az óta fel sem épült. Isthv. 22. Könyv.

A' mostani Erdői Kastélynak ebédlő szobájában is ezek olvastatnak: „1565. Eszt. János 'Sigmond Király ezen Erdőd várat egygyütt a' Törökökkel megszálván, negyven napi ostromlások után *Capitulatio* „*tio*

„*tio* ellen a' népet fegyverre hánta, és rabságra vitte, te, a' várat földig rontotta.“

Azon Eszt. Zápolya Vajda, és a' Király között kevés időre a' békesség Erdődnél megkötetett. I. Rész. §. 78.

1569. Makszimilián Tsászár, és Király Erdőd helységnek inségén, és sanyarúságán, melyet az ostrom alatt szenvedett, szánakodván, annak lakóssait minden adózástól, és köz terheknek viselésétől hat esztendőre menté tette.

1578. Uray Miklósnak, Sándrinak, és Györgynek, 1639. Czeger Istvánnak szölejek az Erdői hegyen felszabadítatott.

1629. 1632. Zsegnyey Borbálának, Báró Károlyi Mihály özvegyének az Erdői Uradalom Királyi adománnyal adatott vigasztalásúl: hogy a' férje a' Törökök által megöletett. I. Rész. §. 153.

1663. Báró Károlyi László benne új Királyi adomány levéllel megerősítettett.

Erdőd várossa arról-is nevezetes: hogy ama híres Erdői Bakacs Tamás Kardinál, és Esztergami Érsek, Kerékjártó atyától ottan születvén, tanulása, és jeles erköltse által hazánkba; legfőbb Papi méltóságra emeltetett.

Ezen születését maga sem tagadta, *Erdődről* írván magát, végső rendelkezésében-is a' Tudós Kollárnak jegyzése szerint azt megvallani nem szégyenlette, sok hiteles íróink azt megerősítik, úgymint: Tubero, az után az Esztergami Érseknek előadása 93. lap. az Egri Püspökök leírása 44. lap. Bell 66. lap. Bodzás János (*Sambucus*) 1569. Eszt. írt jegyzésébe azt jegyzette felöle: „Bakach Tamás Kardinálnak az atya Zاتمár „Erdődön Kerékjártó volt, a' kinek a' felesége Tamás „fiával viselő lévén, hogy nem sokára lebetegendő „feleségének enyhülésére téli időben tűzi fát hozzon,

„ az erdőre kiment, méglen pedig fát vágna, egy szarvas a' szekerének kerekjébe szarvainál úgy belé bonyolódott: hogy kerekét-is öszve törvén, onnét semmiképpen ki nem szabadíthatta magát, még Kerekes Bakach Tamásnak az atya elő jöven, a' szarvast megölte, és a' rakás fára tévén, Tamás fiának éppen keresztiségére haza vitte. Innét eredett a' Bakacsiaknak Czimere egy törött kereken álló szarvas. “

Bell Mátyás írja: hogy látta, és olvasta Hollós Mátyásnak azon Czimeres levelét, melly szerint: „ Szatmár már Erdődön született Bakach Tamást, Miklóst, János, Bálint testvéreivel nemtelen állapotból Nemesi rendben helyhez tette, és születésének jeléül a' fellyebb írt Nemesi Czimerrel megékesítette. “ A' kezünkknél lévő nemzetségének ágazattya-is nevezett testvéreit mütattya.

Bika (*Taurinus*) István-is egy időben Bakach Tamással élvén, midőn ez Rómába készűne, jeles verseibe elé hozza alacsony születését:

Nusquam - - - - -
 Tam cito, quam Romae (modo sint virtutis amantes)
Obscuris geniti natalibus alta bicornis
 Pallade, et obsequio transcendunt culmina mitrae.

Az az:

Sohol elébb, mint Rómában Nagy emberré nem lesznek

Azok, a' kik szegény sorsú házból származást vesznek,

Ha tanulnak, ha engedők, 's minden virtust szeretnek,

Püspökségből legfőbb Papi méltóságra mehetnek.

Most-is vagyon az Erdődi hegyeken egy *Bakocz* nevezetű szőlő, melly hajdanában *Bakocz* Tamás Kardinál attyáé vala.

Már az ő viselt dolgait Hazánk íróji e'képpen írják le: Bécsben elvégezvén a' böltsekedést, és az Isteni

Isteni tudományt, az Egri Püspök Rangoni Gábor udvarába író Deák, az után Tétuli Prépostá, Zágrábi, Györi, Egri Püspökké,

1497. Esztergami Érsekké lett.

1498. Érseki megyéjébe Egyházi gyülekezetet tartott.

1500. II. Ulászló Király, és a' Venetziabéliek között a' Törökök ellen frigyot kötött, és azok ellen hadakozó Magyar katonaságnak 20. ezer aranyakat adakozott. Mellynek megjutalmazására VI. Sándor Pápa Kardinálnak, és Konstantinápolyi Pátriárkának nevezte.

Azon Eszt. Esztergomba a' Magyarok Nagy-Aszszonyának tiszteleire fekete márványból Kápolnát épített, melly most is látható ezen reá írással: „Erdődi Bakocz Tamás Kardinál Esztergami Érsek a' Böl-dogságos Szűz Mária Isten Annjának építette.”

1504. Bosnyák Országba a' Törökök bényomulván testvéreinek fiaival nagy hadi segedelmet adott.

1508. II. Lajos Királyt koronázta.

1512. A' Lateranumi Egyházi gyülekezeten, és a' Pápnak választásán Rómába jelen volt, maga is ezen Fő Papi méltóságot reménlette, melly végre nagy költséget tett, Magyar lovassaival a' Római úttzákon ezüst lö patkókat hullatott, de X. Leó választott. Onnét keresztes bútsúkat hozott, mellyeket jó szándékkal kihirdetvén,

1514. Véletlenül nagy támadásra adott okot a' parasztoknak.

1515. Mária Ostriai Fő-Hertzeznét II. Lajos Királynak, és annak Anna testvérét I. Ferdinánd Fő-Hertzeznek Bécsbe Sz. István Templomába házastársul eljegyzette.

1516. II. Ulászló Királyt Székes Fejérváron eltemette, nevendék fiát gondviselése alá ajánlotta X. Leo Pápa.

1520. Végső rendelést tett, sok kintset, és nagy jószágot hagyván Fő rendű méltósággal Péter, Pál, János, Bálint, István, Tóbiás: Farkas testvéreitől való unokáinak, azon kívül sok iffiakat nevelt. Ő nevelte Zathmáry György, Zalkay László, és Wárday Pál utánna következett Érsekeket.

1521. Meghalálozott, és az Esztergami Fő-Székes-Egyházban temettetett-el.

Testvéreinek egy ágazattya tsak ugyan Bakacsoknak neveztetett.

1511. Bakach János Zágrábi Püspök,

1526. Bakach Sándor a' Mohácsi veszedelembe jelen volt, a' holott a' maga lovát Bánffy János alá adván, Török fogságba esett, de Bánffy kiváltotta őtet,

1619. II. Sándor volt Keszthelyi Kapitány, ennek ismét Sándor fia, Lukács, és Benedek unokái, Lukácsnak leánya Orsolya Szent-Györgyi Horváth Lászlóhoz, Benedeknek leányi Theresia Tállian Józsefhez, Viktória Desseüffy Ferenczhez mentek férjhez.

§. 128. *Felső-Homoród* Oláh falú, lakóssai Ó-Hitűek, 35. házzal bíró gazdák, Templomok elavultt fa épület, a' közép Homoródi Pap jár hozzájuk, határjok terméketlen, erdejek jó, cseres, bikkes, *Homoród* nevű patak foly el a' falú derekán, mellytől veszi nevezetét, kevés marha tartással, és kapállással a' Szathmári, és Erdődi hegyeken keresik élelmeket.

§. 129. *Közép-Homoród*, ez is Oláh helység, 50. házzal bíró, Ó-Hitű gazdák lakják, erdeje szép vagon, cserfás, és bikkes, mellybe nyúlnak, és ők találta meg, *Homoród* patakja ezen is keresztül foly, Papja, és fa Temploma helybe van, földgye sovány, a' Szathmári hegyi munkával keresik élelmeket. Határjába

jába van hamú zsírt főző ház a' közel lévő üveg hutának fentartására.

§. 130. *Alsó - Homoród*, ez előtt *Rente-Homoród*-nak nevezetett, és Oláhok lakták, de 20. esztendőök előtt Gróf Károlyi Antal Svábokkal megszállította, 80. telkes gazdákból állanak, Katolikusok, Megyés Papjok Paar Fridrik Sz. Ferencz Rendgyén való, új Templomok téglából most építtetik, a' határjának egy része, soványabb, más része termékenyebb, erdeje tölgyes, és bikkes, özek, nyúlak találtnak benne, Bányáról Kis - Sikárlónál a' Szamoson keresztül jöveknék Ország útyába esik, a' piattza Szathmár, Várallya, Bánya, és Erdőd, élelmeket szántással, kevés marha tartással, és nem régen kezdett szőlőknek mivélésével keresik, kivált pedig krumpér tenyésztéssel eltáplálják magokat.

1418. Drágffy nemzetség az Erdődi Uradalomhoz
1633. Prépostváry 'Sigmond a' Béltekihez birtak
Most Gróf Károlyiak megint Erdődhez birják.

§. 131. *Pácza falú*, régenten *Apácza falú*, Ó. H. i Oláhok lakják 40. telkes gazda, Papjok helybe, és fából épített Templomok, határa sovány, bikkes erdeje szép, vaddal bővölködik, új hegyi szőlők is van, *Brán* pataka a' bik tetejéről vévén eredetét foly keresztül falujokon, és a' *Homoród* patakába mégyen.

1370. A' Szathmári Apátság birtokába vólt, kiktől vette nevezetét.

1668. Gróf Csáky Istvánnak Királyi adománnyal adatott, az után Báró Wesselényiek birták, most egészen a' Gróf Károlyi házé.

§. 132. *Mogyorós falú*, a' Gróf Károlyi ház bírja, lakóssai Ó. H. i-ek Templomjok, Papjok, határa sovány, tölgyes, bikkes erdeje, a' helységen keresztül *Mogyorós* patakja foly, mellytől vette nevezetét, 50. gazdából áll, piattza Szathmár, Várallya, és Nagy-Bánya, szántásból, vetésből, marha tartásból élnek. Mindenkor az Erdődi Uradalomhoz tartozott.

§. 133

§ 133. *Ó-Huta*, Oláhul *Egeristye*, a' bikk erdeje között szerrte széjjel fekvő falú, lakóssai Oláhok, népessége 60. gazda, földes Ura, Gróf Károlyi Uraság, földgye trágyázva terem, nagy tölgyes, és bikkes erdeje, régi hutának, vagy üveg műhelynek helye.

§. 134. *Új-Huta*, Oláhul *Glód*, *Szelistye* nevezetű pusztán épült új Üveg-Műhely, a' népessége 15. ház, Csehek lakják, kik az üveg tsináláshoz értenek, semmi szántó, és kaszáló földgye nints, tsak nagy tölgyes, és bikkes erdeje, földes Ura a' Gróf Károlyi ház.

1272. *Stylitebuknak* neveztetett, talán a' külföldi írónak tudatlansága miatt. A' Tatár járás előtt Dienesnek fiai bírták, az után Mikolának Gróf Fylpy fiának V. István Király által ajándékozott, a' mint Fülpösnek leírásában láthatni.

Hajdanában föld vára-is vólt a' dombok között köfállal megerősítve, mellynek most tsak pusztá helye látszatik.

1392. Az Erdödi Uradalomhoz tsatoltatott, és annak Urai által bírattatott.

§. 135. *Oldh-Tótfalú*, Oláhul *Szirb*, lakóssai Oláhok, népessége 90. gazda, Temploma vagyon, földes Ura Gróf Károlyi ház, határja szűk, és sovány, tölgyes erdeje van.

§. 136. *Oldh-Újfalú*, Oláhul *Buzesty*, lakóssai Oláhok, 65. gazda, Templomok helyben, földes Ura Gróf Károlyi, határa szűk, és sovány, ennek-is tölgyes erdeje.

Ezen két falú a' Megyessi Uradalomhoz tartozott.

1492. Megyesallyai Morócz István, Margith feleségével mind a' két ágra felkérte.

§. 137. *Farkas-Aszó*, Oláhul *Farkasé*, Oláh falú, lakóssai egygyesültt Katolikusok, helyben Templomok, népessége 115. gazda, dombon fekszik a' Szamos mellett, szántó földgyei jók, termékenyek, legelője elegendő, és jó fája épületre, és tüzre elegendő, belső gyümölcstös kertyei.

1592. *Aszszinaghnak* hivattatott, Balk, és Drágh Mármárossy Fő. Ispányoknak.

1641. Kállay Györgynek, Pálnak, és Istvánnak Királyi adománnyal adatott.

Mostani földes Urai: Szaploneczay Miklós, Kállay Antal, Ferencz, György, és László maradéki, Noszticzi Thurzó György, Krassay Mihály, és özvegy Irinyi Lászlóné.

§. 138. *Pap-Bikó*, Oláhul *Bgyiko din Padure*, Oláh falú, Temploma vagyon, magos dombon fekszik, népessége 30. gazda, földes Ura a' Gróf Károlyi ház, földgye sovány, tölgyes, bikkes erdeje.

§. 139. *Czikó*, másképp *Czikló*, Magyar és Oláh falú, két mértföldnyi távolságra bent dél felé a' Közép Szólnok Vármegyei helységek között dombon fekszik a' Szamos partján, a' hol hét igen magos hegyek között omlik ki a' Szamos vize Erdélyből Magyar Országára, melly völgyet kies vóltaért *Szép-Szorosnak* nevezik, lakóssai Reformátusok, és Ó-Hitűek, mind a' két résznek Temploma, népessége 55. gazda, egy nyomású szántó földgyei jó termékenységek a' Szamos vize mellyékén, a' dombjai soványok a' hol szőlőt természetnek, réttyei meglehetősen szénát teremnek, fája tüzre, épületre elegendő, földes Ura Gróf Thöldy Sigmond.

1431. *Csikud* falú, említetik: hogy Vetéssy nemzetség bírta.

§. 140. *Tomány*, Oláhul *Tomaje*, falú a' Szamos partján, lakóssai Oláhok, 120. gazda, Templomok, határ.

hátárjának nagyobb része túl a' Szamoson vagyon, földgye kövér, és termékeny, Földes Ura Kétheli Gróf Hunnyady József, erdeje nintsen.

1461. Thomonyának neveztetett, és Bélthekey Mihálynak benne rész Királyi adománnyal adatott.

1629. Ségnyey Borbála Bárá Károlyi Mihály özvegye,

1784. Gróf Haller Ersébet, Bárá Hunnyady János felesége Királyi adomány mellett ezen helységbe béiktattatott.

§. 141. *Erdő - Szada*, régenten *Erdőd - Szada*, Mező város egy magas dombon, földes Ura Gróf Hunnyady József, lakóssai egygyesültt Katolikusok, zoo. gazda, köből épültt Templomok, a' Szamos mellékén igen jó termékny földgye, szőlő hegye is vagyon, erdeje a' legszálassabb tölgy fákat neveli, esztendőnként négy vásárok tartatnak benne, éjszokról a' Szamos vize foly, mellyen az Uraságnak malmá, és hídassa, a' domb tetetején Kastélya vagyon, mellýről az egész vidékre belátni.

1352. Szudusnak neveztetett, és Mihálynak Tyba fiának fia, Péter, és Tamás Mestereknek Tyba fiának, 's rokoninak zoo. gyrájért, mindeniket négy forintyával számlálván zálogba vétette a' Váradi Káptalan előtt.

Az után a' Cháholyi nemzetsége vólt, és a' Cháholyi Uradalomhoz tartozott.

1466. Csatóházi Csató Gergely benne vám, és révbéli bérnek a szedéséről Fejedelmi engedelmét nyertt:

1547. Pusztá vólt, és Cháholyi Imre már fellyebb nevezett leányinak,

1629. Segnyey Borbálának Bárá Károlyi Mihály özvegyének,

1784. Gróf Haller Ersébethnek, Báró Hunnyady János feleségének Királyi adománnyal adatott.

§. 142. *Aranyos*, Oláhul *Aries*, közel az arany bányákhoz lévén, tőlök vette nevezetét, Orosz, és Oláh falú, lakóssai O. Hitűek, 50. gazda, Templomok van, birtokossa Gróf Kornis Uraság, szántó földgyei középyszerű termékenységgel bírnak, de harmad részét alkalmasint előnti az árvíz, réttyei jók, vagyonnyait Misztótfalúban, 's Bányán közel eladhattya, nyugotról a' Szamos, éjszokról a' Lápos vizei kerítik.

1573. Dálnoki Zekell Gáspárnak, és Böldi'sárnak benne rész jószág,

1643. Perecsényi Ersébethnek, Lisibona János özvegyének egész helység Oláh - Kékes falúért tserében öt ezer forintban a' Királyi Kamara által béíratott.

§. 143. *Valassút*, Oláhul *Kalaszuta*, magas dombon fekvő falú, lakóssai Oláhok, népessége 50. gazda, Temploma vagyon, földes Ura Gróf Károlyi ház, földgyeit trágyával használyák, szép erdeje, Oláhul *Mora Borsinak*-is hívják, melly Magyarul *Bormalma*, mivel hogy, a' *Borpatakán* malma vagyon, az Erdődi Uradalomhoz tartozik.

§. 144. *Barlafalú*, Oláhul *Barlest*.

§. 145. *Szakállas - Bikó*.

§. 146. *Mező-Bikó*, három régi rendetlen falúból, most szép sorjába össze húzatott helység, lakóssai Oláhok, Oroszból egygyesültek, és Katolikus Svábok, népessége 150. gazda, az Oláhoknak két fa Templomok, a Sváboknak egy, de köből épült vagyon, Papjok Géczy József Sz. Ferencz Rendén való, földes Ura Gróf Károlyi Uraság, szántó földgyei soványak, de trágyázva használyák, szőlő hegye, és tölgyes erdeje szép, réttyei elegendők, Nagy - Bányán termésit jól eladhattya, legellője elég.

Réginten *Barla - Teleknek* neveztetett.

1446. Pusztá volt, és Bekényi Miklósnak, a hites társának Bachkay Ágnesnek, és Dienes sógorának,

1495. Ujlaky Jánosnak, és Antalnak Királyi adománnyal adatott.

§ 147. *Balotafalú*, Oláhul *Acsova*, Oláh falú, a Szamoshoz közel, lakossai Ó-Hitű egygyesült Katolikusok, 50. gazda, Templomok vagyon, földgyei termékenyek, de felét gyakorta nagy vizek járják, és ilyenkor a legellője is szoros, halas tava, és füzesse vagyon.

1637. Ruszka Kornis Sigmondnak Királyi adománnyal adatott.

Mostani földes Urai Mindszenti Peley Sigmond, Miske Sámuel, Thöldy Miklós.

§. 148. *Remete mező*, Oláhul *Póm*, falú, közel a Szamoshoz, lakossai Oláhok, Templomok vagyon, népessége 200. gazda Nemesseivel egygyütt, földes Urai: Thöldy Miklós, Rókász János, Miske Sámuel, Cserényi Dániel, Horváth György, és Peley Urak, búza, tengeri, zab termő földgye, egyenes, és lapályos, a dombos helyein vagyon tölgyes cseréje, éjszokról a Szamos vize.

Régente *Első Remete* Szent Pál Szerzetesseinek Veresmarthi Klastromhoz tartozott, és azért *Remete mezőnek* neveztetett.

1637. Ruszka Kornis Sigmondnak egész helység Királyi adománnyal adatott.

§. 149. *Veresmarth* falú, magas földön fekszik a Szamos partján, veres földgye, melytől neveztetik, meszszi ré látszik, lakossai Oláhok, népessége 140. gazda, Temploma vagyon, Földes Urai: Bárá Wécsey Miklós, Urai Gáspár, Pál, és István, Cséh Ferencz, Papólczy József, Vesmás Sámuel, földgye igen sovány.

M a

zab.

zabnál egyebet nem terem, de a' Szamos perondgyain jó tengeriek van, tölgyes, és cserés erdeje.

Bégenten Alsó- és Felső - Veresmarthra osztatott.

1302. Hogy *Chabanka*, most is virágzó Jeles *Rhédes* nemzetség eleinek rokona, úgy mint Péter, a' János fiaival Sámuellel, és Dáviddal itten fundálta volna Keresztelő Sz János tiszteletére első Repele Szent Pál fiainak Klastromát, Szentiványi a' Klastromok lajstromába feljegyzette. I. Rész. §. 121.

1409. Csáky György Királyi adománnyal felkérte, de birtókába nem léphetett; mert.

1412. Veresmarthy János, Sándrinak fia bírta.

1492. Megyesallyai Morócz Istvánnak, és Margith feleségének, mind a' két ágra Királyi adománnyal adatott.

1588. Hagymássy György Felső Veresmarton négy telekbe,

1595. Thardy Vörös Sónia hajadon, az után Szirmay Györgynek felesége Felső - Veresmarthi rész jószágban,

1749. Gáspár Sándor egy részében Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 150. *Borhid* Oláh falú, földes Urai: Eötvös Sándor, Károlyi, és Teleky Grófok, Bárá Wesselényi József, Gáspár, Pál, a' Szamos vize partján fekszik, népessége 120. gazda, egygyesültt Katolikusok, Templomok vagyon, neveztetik a' *Bor* patakától, mely a' falút végig follyá, *hid* van rajta, és malmot hajt, szántó földgyei soványok, 's árvíz-is járja, gyümöltse, tengerije jól terem, réttyeik gazdagok, legellőjük jó, fájok tűzre elég,

1399. Megyessy Bán fiai bírták.

1409. Csáky Györgynek Királyi adománnyal adott.

1492. Megyesallyai Morócz István Margith Feleségével benne béiktattatott.

1699. Skotka Mihálynak, és feleségének Boros Máriának,

1749. Gáspár Sándornak benne rész Királyi adománnyal adott.

§ 151. *Lippó* a' Szamos partyán fekvő falú, lakossai Oláhok, fa Templomok vagyon, népessége 120. gazda, földes Urai a' Csomaközy nemzetségnek elágazott maradéki, mostani zálogos birtokossai Sztán István, és András özvegyei, földgye fejr agyag, és sovány, de trágyázva jó búzát terem, tengerijek, és gyümölsösök a' Szamos porondgyain, tölgyes erdeje.

Ezt is a' Megyessi Simon Bárnak fiai bírták.

1409. Csáky György Királyi adománnyal felkérte, de birtokába nem lépett, mert

1492. Megyesallyai Morócz István Margith feleségével új Királyi adomány mellett benne béiktattatott.

§. 152. *Színfalú*, Oláhlól *Szin*, Gróf Károlyi ház bírja, Svábok lakják, 63. gazda, 26. esztendeje hogy megszállották ezen helységet, ez előtt Oláhok lakták, bikkes, tölgyes erdeje, mellyben özek, nyúlak találtatnak, piattzok Szathmár, a' határja igen sovány, mindekor az Erdödi Uradalomhoz tartozott.

§. 153. *Réztelek*, Oláhlól *Tatares*, Oláh falú, birtokossai Szathmár Várossa, és a' Gróf Károlyi ház, lakossai egygyesültt Ó Hitűek, fekszik a' Szathmári hegyek között, határja két nyomásbéli, tér helyen fejr agyagos földgye terem, kevés búzát, tengerit, és zabot, mak termő erdeje meglehető, piattza Szathmár.

1411. Szathmár Várassával 'Sigmond Király által Wuchovich György RácZ Uralkodónak által adatott.' I. Rész. §. 171.

§. 154. *Ivdescó*, Oláhúl *Nyikopej*, Oláh falú, földes Urai Hiripi, és Ivácskói Szuhányi János, mostani Fel ispány, Kállay Antal, Zanathy Mihályné, lakóssai Ó-Hűek, 55. házból álló gazdák, fából épült Templomok, Papjok helyben, határja sovány, három nyomásbéli, kevés kétzerez búzát, leginkább tengerit, és zabot terem középszerűen, van tölgyes erdeje, piattza Szathmár, élelmének módgya kevés marha tartás, és a' Szathmári hegyre napszámokra való járat, *Homoród* patakja, melly a' bik tetőről veszi eredetét, foly-el alatta.

Régenten *Ivdescófalvának* neveztetett, és
1631. Király Daróczi Daróczy Istvánnak,

1732 Bösörményi Sámuelnek, és Komáromi Andrásnak egész helység,

1765. Szuhányi Antalnak, és Lászlónak fele Királyi adománnyal adatott.

§. 155. *Orossfalú*, Oláhúl *Russ*, nagyobb része Szathmár várossáé, hanem Nemes Dunka Jánosnak-is van benne három telke. Lakóssai Görög Katolikusok, 65. gazda, fa Templomok, helyben Papjok, határát a' Szamos vizének áradási járják, de a' búzát, tengerit, zabot megtermi, *Homoród* pataka-is, melly a' Bikről veszi eredetét, foly a' határán, piattza Szathmár, és Erdőd, mellyeknek hegyein napszámmal keresik élelmeket.

1673. A' Váradi Török Basák bírták, a' mint kitetszik most-is a' Szathmár várossának Levél Tárában lévő levélből: „ Én Dervis Ispaija Hatalmas Török „ Császár Váradi várában az Zajin Urak, és Ispaijak „ ő Nagyságok, és ő Kegyelmeik egygyik Fő-Zászlótartó- „ ja, Isten akarattjából Földes Uratok. Szathmár „ Vármegyében lévő Orossfalússi jobbágyim, hallom, „ hogy

„ hogy elszálllyedtetek, azért ezen Őri levelünk látván,
 „ mindjárt haza szálllyatok, az adótok, úgy mint a'
 „ summátok, a' mint a' Madarasziaktól izentétek, hat-
 „ van forint, egy fejős tehén légyen, a' Császár adó-
 „ ját-is, a' miben lehet, azon leszek, hogy leszállít-
 „ sunk benne. Mi pedig fogadjuk Őri Török hitünk-
 „ re, hogy innét a' mi Török pártunkról minden há-
 „ borgatók ellen mególtalmazunk, ha haza szálllotok,
 „ a' mellynek elhitelére, 's erősségére küldöm hozzá-
 „ tok ezen Őri petsétemmel megerőssített Őri hit le-
 „ velemet, azért egy hét alatt magatok hozzánk bé-
 „ jöjjetek, a' summátokból a' mit meghozhattok, meg-
 „ hozzatok, 's velünk szembe legyetek; ha pedig egy
 „ hét alatt bé nem jöttök, elhidgyétek, megkeresünk,
 „ jól tudgyuk, hol vagytok, ha onnét máshova men-
 „ nétek-is, felkeresünk, ha az ökor szarvában, avagy
 „ a' nyakában rejteztek-is, eleget vártunk eddig, ha
 „ azon hit levelemre bé nem jöttök, valami rajtatok
 „ esik, magatok légyetek oka, mind Isten, 's mind
 „ ez világ előtt, Isten mindnyájunkal. Datum in Vá-
 „ rad die Mensis 22. Maji 1673. Jó akaró Uratok, ha
 „ veszitek, Kupra. p. h.

§. 156. *Hirip*, Magyar és Oláh falú, bírtokossai nagyobb részében Hirippi Szuhányi János, a' többiben Kállay Antal, lakóssai egygyesültt Katolikusok, kiknek fa Templomok, és Reformátusok, kiknek köből épültt Templomok, népessége 130. gazda, határja lapályos, búzát, tengerit, zabot bőven, és igen sok veres hagymát terem, mellyekből pénzt szereznek a' lakósok, szép tölgyes erdeje vagyon, piattza Szathmár, a' Balkány vize a' falú végén, és a' határ közepén foly.

1393. A' Drágffy nemzetség bírta, hanem István Megyessi Bánnak fia 260. sertést elhajtattott onnét, és az egész helységet elpusztította.

1406. 'Sigmond Királynak parantsolattyára, és Witkay-Lászlónak, András fiának, Jakabnak, László, és Jánosnak István fiainak esedezésére Kis-Kölch helységnek határit Hirip helységnek határától össze híván a'

a' szomszédokat, és a' határosokat Sz. Zaniszló Mártyr ünnepe után hatodik napon megkülömböztették Kápolnay Balás Király embere, és Jakab Deák Leleszi Sz. Egyház Kárájának Papja, és azon Konventnek biznysága: „elkezdvén a' déli, és napnyugotti részek között *Folyó Balkan* vizének árka mellett, melyly máskép *Ilydas Balkannak* is nevezetik, ottan régi két föld hányásra akadtak, melyeknek egygyike *Nagy Kólch*, a' másika *Kis-Kólch* helységeknek határit elhasíttya, a' honnét nevezett *Folyó Balkannak* árka mellett nagy darabon napnyugot felé menvén, azon folyónak partján új határ hányást állítottak fel, onnét éjszak felé fordulván, és ottan *Tamás László fia réthe* mellett keresztel megjegyzett tölgy fának éjsz ki részén más föld határ hányást, és megint más kereszties tölgy fa alatt harmadik, 's ismét két oldaláról kereszties jegyekre bévágott tölgy fa alatt *Hangya-Kartély* nevezetű helyen megint közben fekvő határ hányásokat földből halmaztak fel, 's azon túl egy kereszties tölgy fát hagytak határjelnak, 's annak helyét *Vayot heulynek* neveztek. Utóllýára éjszakkéé nevezett Tamás László fia rétye mellett mendegelvén mindég, jútottak *Záraz balkan* nevezetű helyre, a' hol egy tölgy fa alatt hasonlóképpen új határjelt föld hányásból állítottak, és ottan nevezett *Kis-Kólch*, és *Hyrip* helységek határinak eljelölését elvégezvén, úgy megkülömböztetett *Kis Kólch* nevezetű helységben, 's annak mindennémű tartozandójiban említett Witkay Lászlót, Jakabot, és Jánost, az őket illető jóssal béiktatták. “

1420 Tanú vallatás tétetett Drágffy nemzetség részére: hogy ezen helységből egy aszszonyságot Miklós Jánosnak, Simon Megyessi Bán fiának fia erőszakosan elragadott.

1470 Csató Gergelynek benne rész jószág,

1579. Zeleméry Kamarás Miklósnak egy Nemes Udvarhely ezen helységbe Királyi adománnyal adatott.

Itten neveztetett Zeleméry onnét mondatott *Kamarásnak*: hogy

1419. Zeleméry László volt a' Királyi Sónak *Kamarása* Debreczenbe, ennek

1459. Kamarás Benedek fia, kinek Ujlaki Margittól

1515. Kamarás János fia született. Ez Ruszkai Dobó Anna feleségétől.

1579. Eléhozott Zeleméry Kamarás Miklóst nemzette, ez ismét Henyey Margittól Zeleméry Borbálát Lorántffy Mihály hitvessét, kitől Lorántffy Susánna I. Rákóczy György felesége, ettől II. Rákóczy György, kitől, és hitves társától Báthory Sófiától I. Ferencz, ennek Zrinyi Illona feleségétől II. Rákóczy Ferencz, és Juliánna Gróf Aspremonthné származtak.

1631. Király Daróczi Daróczy Istvánnak egész helység,

1732. Bösörményi Nagy Sámuelnek, és Komáromy Andrásnak hansonlóképpen egész helység,

1765. Szuhányi Antalnak, és Lászlónak ezen helységnek fele Királyi adománnyal adattak.

§. 157. - *Krassó* falú, a' régi Szamos hagyás partján, mellynek árjától nagy töltésekkel óltalmaztatik, lakószai Magyar Reförmátusok, és egyesült Oláhok, mind a' két rendbélieknek Templomjok, és még a' Zsidóknak is Sinagogájok vagyon. Népeisége 100 gazda Nemesselvel egygyütt Földes Urai Gróf Teleky, Wécsey, és Wesselényi Bárok, Darvay, Gáspár, Tárcsy, Egry, Solymossy, és Mándy Urak, hatara bőv, földgye termékeny, és három lábnyira alacsonyabb a' helység fekvésénél, jó búzát, sok gyümölcsöt, és tengerit terem, a' *Balkány* vize a' határan közödk, és a' *Szín* pataka is ezen helység, és a' Lippai határak közt jön le a' birköl a' Szamosba, mellyek a' legellő mezejét gyakran nedvesítik.

1382. János, Simon Bánnak fia tanú vallatást tétetett: hogy az ő *Krassou* nevezetű helységét Zarazberki Balk Vajda felégette.

1409. Csáky György egész helységet Királyi adománnyal felkérte, de birtokában nem léphetett, mert

1420. Miklós Jánosnak Megyessi Simon Bán fiának fia bírta.

1492. Megyesallyai Morócz István Margith feleségével új Királyi adománnyal mind a' két ágra a' vámajával egygyütt felkérte, és béiktattatott.

1498. Hogy *Zaladobószeg* erdő, és *horgas tó köz*i rétek a' Krassói határhoz tartózkodók elítéltetett.

1632. Bagossy Pálnak ezen helységnek fele.

1637. Ugyan néki ismét más fele Királyi adománnyal adatott.

§. 158. *Nagy-Kólc* falú, földes Urai: Bagossy János, Vass Pál, és Schuller Leopóld Hadi-Vezér özvegyei, Bárá Sztojka 'Sigmond, Darvay Gábor, és Miklós, Diószeghy Sámuelné, Pál Simon, és Péter, Szamos vize a' határját mossa, sött némellykor házaikból is a' lakókat kihajtya, népessége 60. gazda, gyümölcsöse, és tölgyes erdeje bőven vagyon, földgye lapályos de termékeny, Szathmár piattozása, lakóssai Reformátusok, és Ó-Hitűek, mind a' két felekezetnek fa Templomok van.

§. 159. *Kis-Kólc* falú, birtokossai: Gróf Teleky Imre, és Ferencz, Bagossy János, Bárá Wesselényi Farkas, Darvay Gábor, Szeleczy János, Végh 'Sigmond, Marecz István, Bakó László, és Décsy Nemese, a' Szamos vize a' határán foly, mely három nyomásbéli, búzát, kukuricát, zabot, szénát terem, sík a' földgye, erdeje csak tövisből áll, lakóssai Magyarok, és Oláhok, de csak a' Reformátusoknak van fa Templomok, népessége 60. gazda.

1267. Mind a' két helységet a' Szamos vizén épült malommal *Kóch* Simon, Móricznak fia, György és Péter, *Kóch* Mártonnak fiai bírták.

1278. *Kóch* nemből eredett Nemeseeknek íratnak, és *Tussay* Nemessekkel egy töröskből származtak, mivel osztály leveleikben *Tussa*, és Újfalu helységeket is Zemlén Vármegyében magok között felosztották.

Régente Kis-Kölcs *Egyházas* - Kólchiának, az után *Myke* - Kolchiának, Nagy-Kölcs *Illie* - Kolchiának, az után *Paplan* - Kolchiának nevezetett.

Kétség kívül ezen nevezetek: *Myke* az az: Miklós, és *Illye*, az az: Illyés birtokossaitól, *Egyházas* kisdéd voltától, *Paplan* pedig a' Menyegzői ajándéktól rájuk ragadtak, a' mint kitetszik ezen Ok - Levélből:

1312. „A' Váradi Sz. Egyháznak Káptalanja
„Kopoz Nádor Ispánnak parantsolattjára kikülvén
„Lászlót, éneklő karjának Papját, bizonyságúl Sisetai
„Abrahámmal a' Nádor Ispány emberével: hogy Zoth-
„már Vármegyébe fekvő *Kutch* helységet Péter Mes-
„ternek, Péter fiának adnak által, ha a' Nádor Is-
„pány által rendeltt határ napra *Myke*, és András
„*Illye* fia özvegyeinek a' hit részt lefizeti, kik *Illie*-
„*Kolchidra*, a' hol az Andrásnak özvegye, és *Egy*-
„*házas* - Kolchiára, a' hol *Mikének* az özvegye la-
„kott, az elrendeltt határ napra eljövén, midőn a'
„nevezett Péter az említett özvegyeknek hit részét, és
„*Paplannak* nevezetett menyegzői ajándékát, Péter-
„nek Zothmári Plébánosnak levele szerént 50. nehéz
„gyárakban le nem fizethette volna, (*de dote, et re-*
„*bus parafernalibus, jęgi ruha, et Paplani rees di-*
„*etis satisfacere non potuisset*) két annyiban a'
„nevezett Pétert marasztalták, és hogy a' nevezett
„özvegyek holtok napjáig az *Illie* - *Kolchia* helységet
„bírhassák, meghagyták. “

Már ebből méltán gyanítani lehet: hogy a' *Paplan* takaró igen régi nevezet a' Magyaránál, és Deakúl *Para*.

Paraphernumot téssen; a' nevezetét pedig attól vehette: hogy a' leány az eljegyzés után *Pap leányának* nevezetett, kinek a' szülé, vagy a' jegyesse *Pap leányi* ajándékban jegy ruhát, kivált pedig ágy takarót adni tartóztak, mely *Paplanynak* nevezetett.

1321. Fellyebb nevezett *Kóch* nemből való Péter, Péternek fia, a' ki *Petindának* is hivatott, mikor I. Károly Király Dó'sát, az Erdélyi Vajdát egy Moys nevű pártos ellen küldötte volna, Zathmár Vármegyébe sok embereket szedett maga mellé, és azokkal együtt a' pártos Móses mellett hadakozott a' Király népe ellen, melly hívségtelensége által a' jószágát elvesztvén, Kolch helységre Csomaközieknek, és Witkainak adatott.

1325. A' Chumaköziek osztályaiba *Myke-Kulchia*, és *Elia-Kulchia* helységek, mellyek ez előtt Péteré valának, Eudus fiainak jutottak. Várm. Lev. Tár.

1352. *Paplan - Kolchiát* Chumaközy Márton, *Myke - Kolchiát* pedig Witkay András, István, és László, Istvánnak fiai bírták, és a' villongásban lévő határ; eránt a' Váradi Káptalan előtt eképpen alkudtak meg.
 „ hogy minekutánna Nagyságos Miklós Úr Nádor Ispány, és Kúnok bírāja előtt addig törvénykeztek
 „ volna, miglen mind a' két résznek bajvívás ítéltetett,
 „ akkor osztán a' nevezett Nádor Ispány Úr engedelméül a' jó lelkű férjfiaknak közben vetésére megalkudván, a' kérdésben lévő földet határ hányásokkal
 „ eképpen jelelték-el: hogy éjszokról kezdvén, és a'
 „ *Zumus* vizéől egyenesen menvén bizonyos térségnek, melly *Zumus - Mezeonek* neveztetik, jobb oldalalon lévő szélére, ottan egy vad alma fát kereszt
 „ vágással megjegyeztek, attól dél felé gyümölts termő fák között mendegelvén, jutottak bizonyos kortvély fához, és azt is kereszt vágással megjelelték,
 „ megint által menvén egy berken, melly *Kesekunberegnek* mondatik, ottan is egy tölgy fára kereszt
 „ jegyet tettek, és ottan egy nagy út a' határt hasította, mellyre mind a' két részről egy egy férjfiú a'
 „ Nádor Ispány embere előtt megesküdött: hogy ezen
 „ jelek

„ jelek igaz határi legyenek az egygyík Kólch, és a'
 „ másik Kólch helységeknek, és úgy a' villongásban
 „ lévő földnek napkeleti része a' nevezett Nagy-úton
 „ túl maradt Chumakuzy Mártonnak, és az ő mara-
 „ dékinak, a' napnyugotti része pedig Witkay István
 „ fiának örökre bírattandó. Mellyett ha valamellyik
 „ fél meg nem állana, azonnal a' bajvívásban ügye
 „ veszetnek) *succubitus duelli*) büntetését szenved-
 „ gye. A' bírákat pedig mind a' két rész egy formán
 „ kielégíttse. Költs Sz. Tamás Apostol Ünnepe előtt
 „ harmadik napon, 1352. Eszt. “

1438. Nagy-Kolchnak egy darab erdejét mikép-
 pen Móríc Simonnak, néhai Megyesi Bán fiának fia
 Georbed helységéhez foglalta? Görbednek leírásában
 eléadgyuk.

1406. Kis-Kólcsnak határi Hirip felől mikép já-
 rattak? Hiripnek leírásában eléadtuk.

1498. 1503. Bakthay Máthénak,

1545. Petri Tamásnak, Zennyessy Imrének, Way
 Péternek,

1544. Way Demeternek, és Antalnak,

1545. Witkay Imrének,

1550. Kákonyi Péternek Kis-Kólcson rész Királyi
 adománnyal adatott.

1554. Perényi Mihály Kis-Kólchnak harmad ré-
 szét Kákonyi Jánosnak, és feleségének Sárközy Borbá-
 lának örökösön eladta a' Jászhai Konvent előtt.

1560. Illósvay Mihály, Uray Albert, és Tamonyai
 Nagy Demeter Kis-Kólcsnak fele részébe,

1561. Fekete, másképp Baronyay Kelemenffy János,

1582. Witkai Zikszay János,

1637. Perényi Gábor, Palóczi Horváth György,
 Bornemisza Ersebeth Lónyai Menyhárt özvegye Kis-
 Kólcsnak részeibe Királyi adomány mellett beiktattat-
 tak.

1727. Bencze, máskép Szathmáry Sámuelnek Nagy-Kölcsön rész jószág ajándékozott.

§. 160. Szamos-Körögy falú, közel a' Szamoshoz, lakóssai Magyarok, és Oláhok, 85. gazda Nemesseivel együtt, tsak a' Reformátusoknak vagyon a' Templomok, birtókossai: Özveggy Péchy Mihályné, Esabai Antal, Marecz Istvánné, Végh 'Sigmund maradvány, Dobsa Ferencz özveggye, Cseh Ferencz, Réisay Sándor, és József Urak, határja szűk, lapos, agyagos, egyéb aránt termékeny, hasznos gyümölcsössei, egyéb fajaga galagonya tövisnél nincs.

Régenten *Korognak* hivattatott, és a' *Korogy* régi Magyar nemzetség tőle nevezte magát, melly bizonyos abból: hogy több olyan nevezetű helység Magyar hazánkban nem is találtatik, és még bizonyossáiban alább Korogy István bévallásából ki fog tetszeni.

1046. Eszt. Korogiaiak voltak, a' kik Sz. Gellértet Vatanak bizgatására megölték, kiknek (a' mint hazánk történeteinek írói írják) a' völt az Isteni büntetések: hogy ha valaki ezen nemből abba a' Templomba bément, melly a' Sz. Gellért hegye alatt azon Szentnek tiszteletére épült, azon mindenkor az a' gyalázatot esett: hogy hasát nem tartóztathatván, magát öszve motskolta.

1587. Korogy István 'Sigmund Király idejében nagy vitéz, és Hadi Vezér, katonai szolgálati által ezen nemzetséget nagyra emelte, sokat fáradozott Mátya Király Aszszonynak a' Palisnay János kezéből való ki szabadításában, a' pártosokat Valkó Vármegyében szétjel verte, és közölők sokakat fogva hozott 'Sigmundhoz. Azért is 'Sigmund Király ötlet Matsóvi Bánná, Ország Nagygyűlé tette, Harsányi, 's más nagy jószágokkal, mellyeket a' pártosoktól elvett, megajándékozta.

1589. Ezen Korogy István Matsóvi Bán keveset ügyelvén a' Szathmár Vármegyei kevés birtókára, *Korog* helységét a' *Zomus* vize mellett Darahy Péternek, Beria-

Bertalan Mester fiának, 50. Báni gyrákért (*marcis Banalióus*) örökösön bevallotta a' Váradí Káptalan előtt, mivel lakásától távul esett, és mivel attyafiát feleségül vévén, a' Pápa engedelmeért sokat kénytelenített fizetni.

1452. Korogy János -is Matsói Bán volt, Fridrik Császár ellen a' Szövetség levélnek ő is alá írta a' maga nevét.

1456. A' mikor Hunyady János Belgrád alól nagy dítőséggel elverte a' Törököket, ő-is egy jó tsoport katonasaggal segítségére ment,

1526. Korogy Péter II. Lajos Királlyal elesett a' Mohátsi veszedelemben, mindent megemésztő erős gyomrú ember volt, az eleven egereket, az úttzákon heverő megférgesedett ebeknek húsát, minden tsömő, és undorodás nélkül megehetette, a' mint Istvánffy írja, kibén a' Korogy nemzetségnek fiú ágon magva szakadt.

A' mi á' Korogi helységet illeti; azt

1410. a' Daraby nemzetség bírta.

1419. Petneházy Jakabnak, és Miklósnak egy negyed része Királyi adománnyal adatott:

1480. Tanú vallatás tétetett: hogy *Carabó* nevezetű földek a' *Korogi* határhoz tartóznak, mellyeket Egry Imre Egry Miklóstól hatalmasul elfoglalt volt.

1516. Hogy *Kedmenzagh* nevezetű rétek a' *Korosi* határban helyheztetnek, elítéltetett.

1520. Bazani Dobay Demeter egy részében Királyi adomány mellett béiktattatott.

1539. Egry Péter, Dobay Jó Demetért egy jobbagy teleknek, és Berendy Jánost egy almás kertnek kibotsátása felől törvényesen megintette.

1544. Muchey Pálnak, Nagyváthy Jánosnak, és Rác Miklósnak,

1550. Pettyeni Jó Györgynek, Mihálynak, és Wilhelmnek Jó Demeter fiainak, Anna, és Katalin leányinak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1549. Tanú vallatás tétel: hogy *Grabó* nevezetű erdő, és abban *Pap palója* forduló a Korogi határhoz tartoznak.

1559. Horváthy György,

1561. Fekete Balog János, másképp Kelemenffy benne Királyi adománnyal részt nyertek.

1585. Egry Kelemen a Török rabságból való szabadulása végett Korogon egész rész jószágát Salgay Bálintnak 600. forinton örökösön eladta.

1592. Ezen Salgay Bálint Királyi jóvá hagyással ezen rész jószágba béiktattatott, kinek Salgay Kata leányát Perényi Gábor feleségül vette, és minden jószágának örököse lett.

1594. Pethő Istvánnak, Tamásnak, és Pálnak egy Nemes Udvarhely itten Királyi adománnyal ajándékozott.

§. 161. *Dobrács - Apáthi*. Ez régenten különös két falú volt. *Dobrách* azon nevezetű nemzetségé, mellette való *Apáthi* Ólechvai Apátúrságé, melly az Apátúrság elvesztével idővel öszve tsatoltatott. Nem sokáig bírták a' Prémonstráti Kanonokok. Mert

1367. Ezen Apáthi Pettené, Petri Miklós fiájé.

1410. Dobrách pedig Dobráchy nemzetségé vala, mellynek egy-ága *Pálfalvaiaknak* nevezetett, a' mint Pálfalvának leírásában eléadgyuk.

1563. Zabó Tamás Dobrácsnak egy részét, mellette lévő Apáthit pedig

1609. Farkas István, és Dengelegy Miklós Királyi adománnyal nyerték.

1632. Vetéssi Kökényesdy Péter a' *Tökéssi* határokat Dobrács felé megújította.

1667. Barkóczy Jánosnak Apáthi a' mellette lévő Dobrács pusztával Királyi adománnyal adatott.

Most Szent Kátolnai Cseh Ferencz nagyobb részét, a' többbit Csabay Antal, és Virág József bírják. Lakossai Magyarok, Reformátusok, és egygyesült Olánok, 50. gazda, mind a' két felekezeinek fa Templomok, fekszik a' Szamos vize mellett, szántó földgyei kemény agyag, és lapályosok, egyéb eránt közép termékenységűek, nagyobb része réttyeinek kétszer kaszáltatik, fája tűzre, és épületre, almás ker-tyei.

§. 162. *Pettyén*, régi neve szerént *Baziand*, *Bazand*, népes falú, ez előtt pusztá volt, most megint népes helység a' Szamos partyán, lakóssai Református Magyarok, 40. gazda, fából épült Templomok, határja igen szűk, a' Szamos árja rontya, egyéb eránt termékeny, földes Urai: Szeleczy János Királyi Tanácsos, Böszörményi Sándor, és Lajos, Virág József, és Péter, Décsey László, és Ferencz, Szentkirályi Ferencz.

1417. Báthory István, és Benedek benne Királyi adomány mellett béiktattattak, a' hol *Baziannak* nevezetik.

1550. Jó Györgynek, Mihálynak, és Wilhelmnek, *Pettyényi* Demeter fiainak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott, kiknek bírtokától a' nevezete *Pettyénre* által változott.

1563. Zabó Tamás benne részt nyertt, a' hol már *Pettyénnek*, máskép *Bazándnak* mondatik.

1601. Mező Szentmiklóssy János *Pettyény*, máskép *Bazánd* helységnek részébe,

1667. *Bazándi*, másképp *Pettyényi* egész pusztát a Barkóczy János,

1726. Nagy, másképp Böszörményi Sámuelnek *Pettyénnek* részébe Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 163. *Ombod* falú a' Szamos partyán, lakóssai mind Református Magyarok, 80. gazda, fából épült Templomok, földgye egyenes, és termékeny, hasznos gyümölcössei, 's tölgyes erdeje, földes Urai: Gróf Teleky Imre, és Szeleczky János Királyi Tanácsos.

1405. Egész helységet Báthory István bírta, kinek a' Szamos vizén épített malmát Miklós, és Simon, Jánosnak, néhai Megyessi Simon Bán fiának fiai levágatták.

1417. Báthory István, és Benedek új Királyi adomány mellett ezen helységbe béiktattattak.

1420. Azoknak Ombodi jobbágyi Nemes Mindszenti Ambrust megsebesítették.

1610. Kákonyi Istvánnak rész,

1625. Király Daróczi Debreczeni Tamásnak is rész benne,

1758. Vasáros Naményi Eötvös Sándornak, és Lászlónak egész helység Királyi adománnyal adatott.

§. 164. *Amacz*, elegyes Magyar falú, 80. telkes gazdából álló, lakóssai O-Hitűek, és Reformátusok, kiknek helyben Papjok, és Templomok vagyon, szántó földgyei termékenyek, réttye elegendő, itató helyei, tűzre való fája, hasznos káposztás, és gyümölcös kertyei. Jobb része Gróf Teleky Imréjé, a' többiben özvegy Szügyényi Józsefné, és Szeleczky János birtokosok. A' Szamos vizének véletlen áradásinak kivagyon téve, a' határokon széjjel foly a' *Homoród* pataka.

1417. Báthory István, és Benedek benne Királyi adomány mellett béiktattattak.

1609. Szilágyi Jánosnak Királyi adománnyal által adatott.

1625. Király-Daróczi Debreczeni Tamás,

1758. Eötvös Sándor, és László Királyi adománnyal nyerték.

§. 165. *Pálfalva* régenten népes falú, azután pusztá, most megint megnépessítettett, a' Szamos partján fekszik, népessége 22. gazda, lakóssai Magyarok, és Oláhok, földgye egyenes, és termékeny, tölgyes erdeje, nagyobb része Gróf Teleky Imréjé, a' többi Szeleczky János, Szügyényi, és Eötvös Uraké.

Régenten *Kis-Szent-Máriának* nevezetett.

1379. 1384. Dobráchy Sándor, István, és Miklós bírták, 's tanúkat vallattak azon hatalmaskodások eránt, a' mellyeket János, Simon Bánnak fia ezen helységben elkövetett.

1399. *Pál*, Dobráchy Miklósnak fia testvéreivel felosztzkodván, 's nékie egész helység jütván, azt kereszt nevéröl *Pálfalvának*, 's magát *Pálfalvaynak* nevezte.

1423. Ezen Pálnak fiai, István, és Mihály egész helységet bírták, és Pálfalvai *Burjánoknak* nevezték magokat, mivel hajdanában *Burián* nemből eredtek.

1431. Darahy Jánosnak, és Lászlónak egész helység,

1627. Király-Daróczi Debreczeni Tamásnak, és feleségének Tarjányi Margitnak rész,

1749. Eötvös Lászlónak, Sándornak, és Imrének egy Nemes Udvarhely benne Királyi adománnyal adatott.

III. A' Szamos-Közi járásban.

§. 166. *Lázári* Magyar falú, nevét vette *Lázár-tól*, kiről Pusztá-Darócznak leírásában lesz emlékezet, bő, és termő határja, 's kaszálói, két szakasz erdeje lakóssai nagyobb-résztént Reformátusok, kiknek kö Templomjok; földes Urai: Eötvös Lászlóné, Nagy 'Sigmond, Gábor, és András, Daróczy 'Sigmond, Szerdahelyi 'Sigmond, és a' Becsky nemzetség.

1245. *Lázár* nevezetű megnépesítette, és bírta.

1449. Scepossy Péternek, és Istvánnak benne rész jószág,

1462. Nádasdy Ungor Jánosnak, és Drágffy Miklósnak ezen helységnek fele Királyi adománnyal adott.

1493. Charnavoday Egyed a' maga részét Matuzinay Miklósnak 400. arany forintba elzálogosította.

1526. Derenchény Pálnak, Péternek, és Tárkányi Miklósnak egy része, de a' Derenchényiek hívségtelensége által

1545. az ő részek Anarchy Péter Kapitánynak Királyi adománnyal ajándékozott. Hanem ez a' Derenchényiekkel megalkudván,

1553. Derenchényi István azoknak kiváltását Radák György vejének engedte.

Ennek fia Radák László Zápolya János 'Sigmondnek hűségese vezére volt.

1562. Ötet küldötte a' feltámadt székelyek ellen,

1563. a' Moldvai Jakab Vajda ellen.

1575. Békessy Gáspár mellett szerentsétlenül hadakozván Báthory István ellen, Magyar Országgra kiszökött, de három esztendő múlva Báthoritól kegyelmet nyert.

1597.

1597. Felső - Pulyai Bük Farkas benne részt,
 1602. Ruszkai Kornis Gáspár, és az ő fiai, 'Sigmond, és Böldi'sár egész helységet Királyi adománnyal nyerték.

1630. Határi Szathmár - Németitől megkülömböztettek.

1640. Torday János, és Göde Judith, Anárchy György felesége egy részébe,

1651. Csalay László, Kállay Klára, Susánna, és Katalin, Perényi György özvegye egész helységbe,

1652. Lónyay 'Sigmond Bereg Vármegyei Fő - Is-pány - is

1687. Báró Károlyi László-is,

1717. Viszocsányi Sándor-is egy részébe Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 167. *Pusztá - Darócz*, régenten *Lázár-Darócz*, Magyar falú, birtokossai Gróf Barkóczy Ferencz, Kanisay Ádám, Ferencz, és József, Nagy Gábor, Patay Mihály, Becsky Uraság, 's több Nemesség. A' határa nem nagy, de jó, hanem a' Szamos árvizei járják, kaszálója elegendő, és jó szénát ad, van szép erdeje, lakóssai Magyar Reformátusok, kiknek fából épült Templomok, öt Oláh is lakik közöttök.

Lázár elő nevét vette *Lázártól*, a' ki a' Tatár járás után 1245. Eszt. körül első birtokossa lehetett, a' mint alább I. Károly Királynak oda ítélő leveléből 1323. Eszt. fogjuk látni. Ennek maradéki hogy *Bábonyi*, és *Halmi* vári, Ugócha Vármegyében fekvő helységnek, és várnak birtokosaival egy nemből eredtek, azon levélben kitett *Bábonyi*, és *Várallyai*, másképp *Halmi* birtokjokból világos.

Hogy *Bábonyi*, és *Várallyai* birtokosok, az után *Daróczy*aknak, *Chernavodai*aknak, és *Surányi*aknak neveztek, az Ugócha Vármegyének leírásából

157. 158. lapon kitetszik. Mivel tehát mostani *Pusztá - Daróczot* Darócziaknak ága bírta, azt *Lázár* elejétől *Lázár - Darócznak* nevezte. *Pusztá* elő nevét pedig, tsak az elpusztulása után ruházták reá a' lakó-sok, a' mint alább fogjuk látni.

1549. *Babunt*, és *Várallyát* felosztó atyafiak között *Ugocsa Vármegyének* leírásában 158. lapon említetik *Filep* rokonok-is, a' ki mivel *Darócz* ágából származott, megint az harmadik *Darócz* tőle *Fülpös - Darócznak* mondatott.

1523. I. Károly Királynak eléhozott oda ítélő levele, pedig következőképpen: „ Károly Istennek „ kegyelméből Magyar, Dalmat, Horváth, Ráma, „ Rácz, Galicz, Ladomer, Kún, Bolgár Országoknak „ Királya, Salernitani Herczeg, és Sz. Angyal hegye „ Tisztességének Ura, 's a' t. hogy János, Tamásnak, „ *Lázár* fiának fia Királyi Nagyságunknak járúlván „ személyéhez, panaszolkodott Felségünknek eképpen: „ hogy Péter *Erdewdi* Gróf némelly örökös helységeit, „ *Lazaár - Darouchot* Zathmár Vármegyében, *Bala-* „ *seit* Bereg Vármegyében, *Keech - Babunt* a' várá- „ nak a' hegyével egygyütt *Ugucha* Vármegyében Ki- „ rályi földeknek neve alatt elfoglalta, és mi azon Já- „ nosnak panaszszára törvényes bizonyság által tudó- „ sítatni kívánván, a' mi hiveinknek a' Váradi, és Egri „ Sz. Egyházak Káptalannyainak, és Sz. István hegy „ fokán lévő Váradi Konventnek megparantsoltuk: hogy „ küldenék hiteles bizonyságait, kiknek jelenlétében „ Zathmári Gaál, vagy *Uguchai* Tamás, Pálnak fia, „ a' Váradi Káptalan, Máthé, Péternek fia az Egri „ Káptalan, Nabráthi János a' nevezett Konventnek „ bizonyságival, mint kirendeltt embereink tudnák meg „ azon igazságnak valóságát: hogy ha az említett hely- „ ségek Jánosnak örökei-é? és nekünk megírnák, a' „ mint valóságát találandják. Melly Káptalannak, és „ Konvent úgy mint a' Váradi Mester Kanonokját, „ az Egri Miklós Mester olvasóját, a' nevezett Kon- „ vent pedig *Lewkeos* Grófot, 's Tiszttyét nevezett „ embereinkkel kiküldvén, úgy adák elé: hogy elő- „ ször Tamás Mestertől, Dienes fiától, és *Uguchai* „ Fő-

„ Fő - Ispánytól, az után a' Nempthi, és Zothmári
 „ polgároktól, megint a' Nemeseektől, Pétertől Tyba
 „ fiától, Istvántól *Tatár* nevezetűtől, Chaaktól, és
 „ Pétertől, Mihálynak Barah fiának fiától, Tikuthi Ist.
 „ vántól, Urai Miklóstól, és Jánostól, az után Ugu.
 „ cha Varmegyében Ordón, Cheed, Kelementől, és Be.
 „ recztől, 's más sok polgároktól, 's ugyan azon Várme.
 „ gyében Zaazi lakósoktól, és négy szolga bírájútól azon
 „ Varmegyének, Guba Pétertől, és Mathétól azon Gubá.
 „ nak testvérétől, Péter Mestertől, Saásváry György.
 „ től, Tamástól Tuke nevezetűtől, Chamafalvai Bekeé.
 „ től, Okly Jakabtól, Dobouchi Domokostól, és Ma.
 „ thétól, és a' Luprechházi polgároktól, 's minden
 „ renden lévő emberektől szorgalmasan tudakozván,
 „ találták: hogy az említett helységek Jánosnak vól.
 „ tak és lennének örökjei, 's ötet illetnék. Azért mí.
 „ itten meg adgya azokat Jánosnak). Költt 1523. Észt.
 „ Juniusnak 14. Kalendáján. “

1462. Nádasdi Ungor Jánosnak, Drágffy Miklós.
 nak, és Zállási Erdélyi Péternek Lázár Daróczi fiú ág
 magva szakadtával, Lázár-Darócznak fele Királyi ado.
 mánnal adatott.

1469. Lázár-Daróczi határnak nagy részét, úgy
 mint *Horgastóhát, Adomazrihát, Begán tava me.
 zeje, Homokos-Ligeth, Barthava mezeje* fordulókat,
 egész *Zyd, most Zigeth* pusztái, a' *Pethei* pusztát,
 és a' *Tatár* erdejét Csernavoday Egyed, és Domokos
 a' mellékes örökösödés jussán elfoglalták.

1493. Charnavoday Egyed *Lázár-Daróczi*, 's hoz.
 zá tartozandó rész jószágát Matuzinay Miklósnak 400.
 arany forintba elzálogosította.

1516 Derenchény Péternek, és Pálnak, Tárká.
 nyi Miklósnak, Lászlónak, és Ferencznek, Örmös Im.
 rének, Tegzes Lászlónak, és Simonnak, Sófiának Ve.
 théssy Mártonnak özvegyének benne rész adatott.

1545. Anarchy Péter Derenchényi részt felkérte
 azon hívségtelenség miatt: hogy Derenchényiek Zápo.
 lyának

lyának partyára állottak, de velek megalkudott: hogy 50. aranyat fizessenek, és addig a' részeket zalog képen bírhasa.

Derenchényi nemzet Jeles a' Magyaroknál; mert 1493. Derenchény Imre a' Tatai, és Komáromi várak Kapitánya, Tárnok Mester, utólyára Horváth Országi Bán volt, a' ki Dubitzánál egy lábig 'a' szágúldozó Törököket levágatta, nyughatatlankodó Gróf Frangepán Bernárdot Ulászló Királynak hívségére kényszerítette, Jakup Török Bassával keményen harczolva, egygyetlen egy fiát, és testvérét azon ütközetbe elvesztette. és maga is elfogatván Jakup Bassa vatsorákor a' fia' fejét ő eleibe az asztalra feltétette, az után a' Konstantinápolyi hét tornyú rabságban meghalatozott. Felesége volt Zápolya Orsolya, István Nádor Ispanyának testvér húga, kitől Borbala nevű leánya maradt életben Lorántffy Jánosnak felesége.

1518. Derenchény György II. Lajos Királynak belső Tanácsossá tétetett 39. Törv. Tzik.

1548. Az Ország szabadságáról való leveket a' Szepessy várból kiragadta, és Katzianer Hadi-Vezérnek által adta, ez megint Gróf Salmis Hadi-Vezérnek eladta, 71. Törv. Tzik. és ennek rokonai voltak nevezett Derenchény Péter, Pál, és Miklós, Ferdinánd Királyhoz hívségtelenek, kik a' Bánya várossokat prédálták, és sok károkat tettek a' Ferdinánd követőinek. Anárchy Péter pedig azon Királyi lovas Magyar Hadainak nevezetes Kapitánya vala.

1549. Határjai Szathmár-Németi részéről megjártak.

1553. Derenchény István maga részét Radák György vejének által engedte.

1597. Pusztá Darócznak neveztetett, és a' Czigányok lakó helye volt. Mert Felső-Pulyai Bük Farkasnak benne rész jószág adatván, „pusztá másképp „Czigány Darócznak mondatik, melly ez előtt László „zár

„*zár* Darócznak neveztetett. “ Ezek a' Királyi adományi levélnek szavai.

1630. Határjai Szathmár - Németi felé ismét igazítottak

1640. Göde Juditnak, Anárchy György feleségének, és Torday Jánosnak benne rész jószág,

1651. Kállay Katalinnak Perényi György özvegyének, Kállay Klárának, Susánnának, és Csalay Lászlónak egész helység,

1652. Lónyay 'Sigmondnak Bereg Vármegyei Főispánnak rész jószág,

1687. Báró Károlyi Lászlónak-is rész jószág benne Királyi adománnyal adatott, 's mindennütt már *Pusztá - Darócznak* nevezetik.

§. 168. *Nagy - Peleske* derék helység, földes Urai a' Nemes Tasnád - Szántói Becsky virágzó nemzetség, mellynek itten szép lakó helye, 's kiterjedett Kuriája, jó határja vagyon, minden őszi, tavaszi magot bőven terem, kaszálói száraz időben terméketlenebbek, mint hogy árvíz nem járja, három szakasz erdeje: *Tatár, Gáborna*, és *Csarnahó* nevezetűek Lakóssai Magyarok, többnyire Ó - Hitűek, kiknek helyben Templomjok, és Papjok. Van az Uraság Kuriáján kőből épült Római Katolikus Templom-is, és alatta a' Becsky nemzetségnek temető bolya, mellyet néhai Becsky György a' mostani birtokos Uraknak édes attyok építtetett.

§. 169. *Kis - Peleske* falú, 43. házból áll a' Sár partyán. Ezt-is a' Nemes Becsky Nemzetség bírja fiú ágon, mellynek két szép Kuriája, 's lakhelye Becsky Ferenczné Bölsei Buday Rosalia Asszonyiságnak, és Becsky Antal Úrnak. Szántó mezeje jó, terem mindenféle őszi, és tavaszi magokat, kaszálója-is hasznos, minden esztendőben a' Szamos járja megfuttja. Van különös erdeje-is, lakóssai Reformáta vallást tartó Magyarok,

gyarok, köből épültt régi Templomok kerekdék formára. Szathmár a' piattza.

Ezen helységek régenten *Pylyskének* nevezettek, és Arnóld Gróf bírta.

Bolognyai János Mihály Szent Domokos Szerzetéről Rómában 1607. Eszt. kiadott Könyvében említi: Peleskén Sz. Margith tiszteletére Arnóld Gróf által 1234. Eszt. állatott Klastromot, és Péterffy a' Magyar Egyházi gyülekezet II. Rész. nem külömben Szentiványi a' régi Klastromok lajstromában erősítik, és Arnóld Grófot az Alsó-Lindvai Bánfliaik elejének állítják. De ez kétség kívül

1242. a' Tatár járásban elpusztúlt.

1423. Peleskey István, Istvánnak fia bírta.

1439. Charnavoday Miklósnak a' felesége, és Ersebeth leánya egy részébe Királyi adomány mellett béiktattatott.

1602. Rosáli Kún Gáspár, és László Bechky Györgyel megegygyeztek: hogy mind a' két félnek a' jobbagyi Rosályi, és Peleskei vámon ne fizessenek.

1746. Nagy - Peleske Mező várossá tétetett. Várm. jegy. Könyv.

§ 170. *Méhtelek* falú, a' határának földgye, a' melly magossabb sovány, a' melly lápos helyen fekszik, a' Szamos vizének kiöntésétől elborítottatik. Vagy on erdeje, melly *Eszterepnek* neveztetik. lakossai Magyarok, Reformáta vallást követők, köből épített régi Templomok, földes Urai: Gróf Teleky, Beesky, Lónyay, Maróthi, Szentpály, és Ujhelyi Urak.

1344. Elleus Mester, Miklósnak, Guth - Keled nemből valónak fia, és György Gergelynek Elleus testvérének fia bírták, és határit járatták, a' mint Garbóc helységnek leírásában eléadgyuk.

1524. Béltheki Drágffy János egész helységbe Királyi adomány mellett béiktattott.

1620. Bethlen Gábor Erdélyi Fejedelem Szentpály Sigmundnak Ezredes Kapitányának ajándékozta.

§. 170. *Zajta* falú, mellette foly - le a' Sár vize, szántó földgye, 's kaszálója kevés. Régenten más helyen feküdt, de ezt is Rosállyal egygyütt a' hadak elpusztították még 1767. Eszt. Sváb lakókkal megnépesítettett, 40. házból áll. A' régi helységnek helyén a' mostanitol 130. lépésnyire éjszakfelé van igen régi formájú kőből épült Temploma, melyet romladékjából a' mostani Katolikus lakósok megújítottak, Megyés Papjok György József. Bírják nagyobb részébe Maróthy az után Morvay József maradéki, Osváth László özvegye, Pongrácz László Kapitány, és a' Becsky Nemes nemzetség.

A' mint a' Rosályi Uradalomhoz mindenkor tartozandó volt, úgy annak földes Urai által bírattattott, és

1671. Rosállyal egygyütt Gróf Strassoldo Károly Hadi - Vezér által elpusztított.

§. 172. *Atya* Magyar falú, lakóssai Reformátusok, kiknek kőből épült Templomok, földgyei bőven teremnek, réttyei meglehetősek, némelly helyen kétszer kaszálnak, legellője elegendő, fája mind tűzre, mind épületre elég, makja a' határban.

Régenten az *Atyay* nemzetségé vala, de ez fiú ágon elfogyván;

1445. Bornemisza Bóldi'sárra, és Kusalyi Jakchy Mihályra szállott, és Jakchinak ismét magva szakadtával;

1524. Drágffy János benne Királyi adomány mellett béiktattott.

1550. Kún Lászlónak, és testvéréinek Királyi adománnyal adatott, a' mint Rosálynak leírásában megláttuk.

Most bírják: Zimány Antal Way részen, Kovács, Illéssy, Tóth, Becsky, és több Nemesség.

§. 173. *Pete* falú, 30. házból áll, lakóssai Oláhok, kiknek Papjok helyben, 's fából épült Templomok, piattzok Szathmár, földes Urak Gróf Károlyi ház, határjok igen kitsiny, de jó, jól-is mivelik a' lakósok, a' kaszálojokat a' Szamos árja minden esztendőben megfutiya, van egy kis erdeje-is az Uraságuk.

1409. Csáky Györgynek fele,

1470. Csathó Gergelynek egy része Királyi adománnyal adatott.

§. 174. *Darah* Magyar falú, birtokossai: a' Báró Toroczky Ágnes maradéki, Kállay Jósefné, és Leoné Bodai Jósefné, és Eötvös János, lakóssai Katolikusok, és Reformátusok, a' Katolikusoknak mostani Papja Galambos Demjén, Sz. Ferencz Szerzetén lévő, fekszik a' Szamos vize mellett, szántó földgyei három nyomásbéliek, mindenféle veteményt termenek, réttyei kétszer kaszáltatnak, piattozása közel Szathmáron, elegendő legelője, éőltetre, tűzre fájok, makkoltatások, *Kis-Berek*, és *Visoly* erdőkbe, a' Szamoson két vízi malma, külső, belső gyümölcös kertyei tágasok.

Régenten 1300. 1393. 1414. 1420. 1424. Eszt. a' *Darahy* nemzetség bírta, mellytől vette nevezetét.

1373. Pylyskey Istvánnak határán egy malom,

1483. Zákolyi Jánosnak Csanádi Püspöknek, és testvéreinek Albertnek, és Andrásnak,

1608. Petőfalvai Pethő Istvánnak egész helység,

1653. Pethő Magdolnának Ujlaky György feleségének benne rész jószág Királyi adománnyal,

1633. Sóvágó Gergelynek, és Jánosnak egész helység Nádor Ispányi adománnyal adatott; ellentmondván: Pethő István özvegye, Melith Péter, és Vetéssi Kókényesdy Péter.

1630. Zathmár - Némethinek határjai tőle megkülböztettek.

2687. Serédy Gáspár egész helységet felkérte.

A' fellyebb említett *Zákolyi*, vagy-is *Zokolyi* nemzetség eredetét vette *Guth-Keled* nemből, *Báthoriak* hat egy törökből, még 1300. Eszt. felosztván jószágikat, egy ága Báthortól, más ága Zokoltól Zabólc Vármegyében lévő helységektől neveztetett, de Szathmárba is birtokos volt. Legelső

1300. Eszt. Zákolyi Hudus, és Lőrincz fia, 's ennek fiai Illyés, Domokos, és László.

1338. Eszt. a' Báthory Berecz fiaival Szathmár Vármegyei jószágok felett hosszszasson perlekedtek, 's végre megalkudtak.

1394. Említettik István Illyésnek fia: és ennek fiai: György, Imre, és Lőrincz.

1479. Berecz, János, Tamás, és Bálint Imrének fiai. Jánosnak felesége Báthory Susánna, ennek fia Péter egy a' legnevezetesebb férjfiak közül, Zilágyi Mihály alatt katonáskodott, és hadainak Vezére volt.

1462. Halibeg Török Bassát a' Száva vizénél megverte, sok ezer Keresztény rabokat megszabadítván. Hollós Mátyás Király alatt volt Machoviai Bán, az után Temessy Gróf, kiről Bonfin. 3. Tized. 9. Könyv. nagy dítséreutal emlékezik, felesége Kis-Várday Potyinka, és ettől négy fiai:

1483. János fellyebb említett Chanádi Püspök, a' ki megvetvén az Egyházi méltóságokat első Remete Sz. Pál szerzetébe állott, és a' Diósgyőri Klastromba igen szent

szent életet éltt: erőszakkal kiakarták venni a' Klástromból az Egyházi Fő-Rendek, és a' Kalotsai Érsekséggel-is a' Király által kínáltatott, de szerzetessi ténnyességébe tántoríthatatlanul megmaradt, a' mint ezek leírja Eggerer a' szerzetnek történeteiben 2. Könyv. 32. Tzik.

1486. András Szeremi Bán a' törvényt alá írta, felesége volt Dóczy Ersébeth.

1495. Albert Nándorfejevári Bán, a' mint kitetszik II. Ulászló Királynak számadó Könyvéből, a' Zászlós Urak közé 'számláltatott 1498. 22. Tzik felesége Ryll Katalin, mellytől három fiat nemzett:

1520. Ferencz Örodi Prépöst, János, kinek Podmaniczky Margith feleségétől volt István fia, a' ki

1595. III. Sigmond Lengyel Országi Királyhoz az Ország által Követségbe küldetett segedelem kérés végett a' Törökök ellen, és a' Királynak Verseket ajánlott, a' mint Bell Magyar Tört. készülétébe I. Tized. X. Tzik. feljegyezte, felesége Thelegdy Katalin, és tsak egy Ersébeth leánya Melith Péternek hitvesse:

1526. Miklósnak első felesége volt Telegdy Klára, második Drágffy Juliánna, az elsőől Borbála leánya, először Báthory János, azután Gerendy Péter házastársa, a' második házasságból György, Péter, Ferencz, és László fiai, kiktől

1568. a' Leleszi Konvent, és

1578. a' 37. törvény emlékezik.

1609. Péter nem tudatik: mi okból? rabságba tetetett, esedéztek mellette az Ország Rendgyei 60. Törvény Tzik. Ennek Basó Sára feleségétől maradtak két leányi Sára Lónyay Gergely, és Klára Ispány Ferencz feleségei.

1618. Györgyről 15. törvény emlékezik, ennek-tsak Borbála leánya Kállay Lőrincznek házastársa.

Czi:

Czimere volt a' Zokolyi nemzetségnek fen álló pais, ennek közepette fél hóld a' Törökök meggyőzésének diadalma, felette koronás sisak, és abból felálló három kótsag toll, a' mint 1598. petséttyéből feljegyeztük.

§. 175. *Visoly* pusztá, ez előtt népes helység, most Darahnak határához tartozandó.

1483. Zakolyi Jánosnak Csanádi Püspöknek, és az ő testvéreinek Albertnek, és Andrásnak,

1608. Pető Istvánnak,

1653. Sóvágó Gergelynek, és Jánosnak Királyi adománnyal ajándékozott.

§. 176. *Nagy - Gécz* Magyar falú, 50. házból álló, földes Urai: Becsky Antal, Ibrányi Farkas, Luby Károlyné, Nozdroviczky Antal, és Péchy József Urak, la. kőssai leginkább Reformátusok, kiknek köből épült Templomok, szántó földgyei három nyomásbéliek, melyeket a' Szamos vize kövérítvén, búzát, tengerit, zabot, szénát bővséggel terem, erdeje szép, piattza Szathmár.

1430. A' Darahy nemzetség bírta, és

1431. Abban Darahy János, és László új Királyi adománnyal megerősítettek.

1439. Chernavoday Miklósnak, és Ersébeth leányának benne rész adatott.

1497. Hogy a' *Zalath* földgye Nagy - Géczi határhoz tartozandó, tanú vallatás tétetett.

§. 177. *Kis - Gécz*, Nagy - Géczhez éjszakra esik, most pusztá, és a' Nagy - Géczi földes Urak, és a' Rosályi Uradalom bírják.

§. 178.

§. 178. *Sima* falú, a' határja nem nagy, de jó, szántó földgyei, és kaszáló réttyei, fekete földgye bőven terem őszi, tavaszi veteményt, közepibe vagyon egy mély tó. melly halakkal bővelkedik. Van erdeje is, de csak tüzelésre alkalmas. Lakóssal Református vallást tartó Magyarok, kö Templomok éppen a' tó parton, földes Urai: Mikolay, Korda, Szodoray, Gáspár, Mándy, és Szirmay Nemesek.

1257. *Syma* helységének, és az abban lévő Templomnak emlékezete vagyon *Mycholaynak Zothmár* Gróf fiának azon végső rendelkezésében, mellyet I. Rész §. 4. elé adtunk.

1331. Zárazberky László, és Mihály Istvánnak fiai, *Syma* helységet Dienesessel, és Mihállyal Dessewnek fiaival Symay Nemesekkel két felé felosztván, ezeket öt gyra finom ezüsttel tartoztak kifizetni az Egri Káptalan előtt.

1330. Azon nevezetes perfolrásban, mellyet Zárazberky Lászlónak hamis pénzeknek verése miatt lett megégett-tése felől Zárazberek helységnek leírásában eléadunk, *Syma* helységnek fele része hagyatott Mihálynak Desseü fiának, kit örökös jussal illetett, más hasonfélé pedig, a' melly Zárazberky István fiait illette, felosztatott négy részre, mellynek három része hagyatott Zárazberky István fiainak, Mihálynak Jánosnak, és Jakabnak, egy része pedig, melly Zárazberky Lászlójé hamis pénz verőjé vala, Tamás Erdélyi Vajdának adatott. Wyssegrádon az újjonti béiktatás után tizedik napon 1339. Eszt.

1362. Zárazberuky Mihály, Dessewnek fia egy részről, más részről Mikulay László, és Tamás maradvék nélkül kiholt János rokonoknak részét *Syma* helységbe magok között felosztották.

1378. A' Mikolai Nemesek, úgymint Gróf *Zothmárnak* maradéki *Syma* helységnek egy részében újra osztozkodtak.

1393. Zárazberki Kemény Dienesnek -is rész adatott.

1406. Mikolay Miklós, és Benedek, Tamásnak fiai, Balk, és Drágh Mármrossi Vajdákat a' Királyi Ítéltő Udvar elejébe idézték: hogy a' Symai rész jószágokat elfoglalták.

1499. Perényi Gábornak rész benne Királyi adománnyal adatott.

1500. Juliánna, Báthory Andrásnak özvegye, és az ő fiai viszsza adták Mikolay Gergelynek, és Jánosnak Symai rész jószágát, melyet az atyok elfoglalt volt.

1563. Ferdinánd Tsászár, és Király Mykolay 'Sigmondot, és Miklóst Syma helységnek birtokában új Királyi adománnyal megerősítette.

1650. Gerő-Monostori Kemény Jánosnak, mint néhai Kemény Dienes maradékának rész adatott benne.

1664. Mikolay Boldi'sár birtokában I. Leopóld Tsászár, 's Király által megerősítettetett.

§. 179. *Komlód-Tótfalu*, néhai Becsky László érdemes Fel. Ispány lakhelye volt, most is egészen Tasnád-Szántói Becsky János bírja, a' napnyugotti oldalán a' Szamos vize foly, mellyen a' Vármegye tart hídát, mivel nagy Ország úttya. Nagyobb részin Reformátusok lakják, kiknek Templomok, és Papjok. A' határja kevés szántó földből, és kaszálóból áll, azokat is a' Szamos vize árja sokszor elborította, mindenféle vetemény magot közepszerűen terem, nagy gyümölcsössei, a' falú alatt kies erdeje, az *Erge* vízébe halászattya, Szathmár másfél mértföldnyire piattza.

Régenten *Komlódnak* neveztetett.

1367. *Komlódy* Miklós, Veres hajú Péternek (*Ruffus*) fia bírta.

Szokásba vólt az Eleinknél a' veres hajúkat (*Rufus*) a' kopaszokat (*Calvus*) elnevezni.

1439. Chernavoday Miklósnak, és Ersébeth leányának egész helység,

1465. Zánthói Bechky Péternek hasonlóképen egész helység Királyi adománnyal adatott.

1466. Ersébeth özvegyének hit rész adatott belőle.

1511. Kis-Várday György egész helységbe,

1610. Csiery Mihály egy Nemes ülésbe,

1620. Szőke Mátyás egy részébe Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 180. *Szamos-Becs* Magyar falú, földes Ura a' Gróf Károlyi ház, lakossai Reformátusok, kiknek köből épült Templomok, Papjok van, határbéli földgye termékeny, a' napnyugotti oldalába a' Szamos vize foly, melly mellett szép gyümölcössei vannak. Vagyon egy *Erge* nevezetű vize is, ennek partján szép tölgyes erdeje.

Ezen helységről össze szedett Okleveleket *Tisza-Becs* alatt eléadgyuk §. 222.

§. 181. *Tatárfalva* falú a' Szamos vize partyán, Illósvay József maradéki nagyobb részint, azután Décsy Ferencz, Pogány László, Menyészáros Sándor, és Diószeghy Urak birják. A' lakossai mind Reformátusok, kiknek kö Templomok, és Papjok van. A' határját a' Szamos vize járja, mindenféle vetemény magot közepszerűen terem, sok gyümölcössei, gazos erdeje, és egy *Rigó* nevű szigettye, sok Mogyoró fákat abronts száloknak nevel.

Régenten a' Tatár nemzetség bírta, kitől vette nevezetét. Még 1122. Eszt. midőn némely Kúnok II. István Király alatt az Országba béjöttek, egy *Tatár* nevezetű vólt a' Vezérjek, de 1241. Esztendőbe is (a' mint

mint Pető Gergely írja) a' Tatárokból sokan itt maradtak, jószágos emberekké lettek, kétség kívül ezen Nemzetségnek eleje is Tatár lehetett, a' mint Pusztadarocznak leírásában a' tanú bizonyságok között is 123. Eszt. egy *Tatár* nevezetű István említettik. Hanem

1406. Eöry Ambrusnak, és Bálintnak benne rész adatott.

1411. A' többi részét Tatárfalvi Tatár Ambrus, és az ő fia János bírták.

1424. Pathiud Bálintnak, és Lörintznek megint egy rész,

1456. Katalinnak Chamafalvy Benedek özvegyének, Farkasfalvy Gálnak, Kis-Perichey Jánosnak, és Jakabnak benne rész,

1466. Csathó Gergelynek ismét rész,

1499. Mikolay Ferencznek egész helység,

1505. Chomafalvy, Sarollyányi, Farkasfalvy, Pirichey Nemeseknek két telek,

1519. Zeuleus Jakabnak rész jószág,

1571. Wathay Gáspárnak egész helység,

1640. Göde Judithnak, Anárchy György feleségének, és Torday Jánosnak rész jószág,

1754. Csomaközy Sigmundnak, Kristinának, Szegedy Ferencz feleségének, Susánnának, Diószeghy Sámuel hitvessének egész helység, hol Királyi, hol Náador Ispányi adománnyal adatott.

§. 182. *Cségöld* elegyes Magyar, és Oláh falú, földes Ura Bárány Wécsey Miklós mostani Fő Ispány, lakossai egygyesültt Katolikusok, kiknek helyben Papjuk, Templomok, szántó földgyei kövérek, rétjei jók,

legellője elég, itatója alkalmas, szép erdeje a' határban, malma helyben, kendert áztató vize, piatkozása Szathmáron, a' Szamos szigettyébe szép gyümölcstősei, de szántó földgyeit, 's réttyeit is a' víz járja, melly sokszor elborítván, sok károkat téssen.

1417. Bélthekey Sándri Balknak fia, Drágffy György, és Sándri Drághnak fiai egész helységet bírták, mellyhez tartozandó *Vedresi* fordulót Chernavoday István elfoglalta.

§. 183. *Császáló* Magyar falú, bírtokossai Rápolthi Nagy Ferencz özvegye, Mátay, és Tólnay nemzetség, Gencsy 'Sigmond, Vetéssy Ambrus, és Jármy Ferencz Urak, lakóssai Reformátusok, Papjok, és köből épültt új Templomok, határbéli földgye három nyomásbéli, melly tiszta búzát, és rozst bőven terem, réttye pedig jó szénát, tűzre, épületre való fajok elegendő, és makkoltatások, víz áradásokban némelly része földgyeinek elöntetik, legellője kevés.

1449. Szepessy Péternek, és Istvánnak, János fiainak,

1552. Zennyessy Lukácsnak, és Mátyás fiának,
1642. Kámondy Tamásnak,

1660. Zinyér várallyai Horváth Istvánnak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

A' fellyebb nevezett Szepessy nemzetségből:

1447. László ott volt a' Budai Ország gyűlésén, mikor Hunnyady Jánosnak által adódott Buda vára.

1505. János Szathmár Vármegye küldöttje volt a' Rákos mezei Ország gyűlésére.

1556. Zennyessy Mátyás pedig Telekessy Imre alatt vitézkedett, kivel is

1558. megverte a' Törököket Kaza nevű falunál.

1562. Zay Ferenczel vette meg Hadadot.

§. 184. *Jánk* elegyes mező város, földes Ura Gróf Barkóczy Uraság, mellynek itten szép kastélla, esztendőnként kétszer vásár esik benne, a' *Gegő* pataka keresztül foly rajta, lakóssai Katolikusok, kiknek Megyés Papjok Moldava József, és Ó-Hitűek, kiknek hasonlóképpen Templomok, 's Papjok van, határja három nyomásbéli fekete agyagos, jó búzát, tengerit, dohányt, és zabot terem, erdeje szép tölgyes négy szakaszokba, kaszálója bővséges, gyümölcstől termő fákkal bővelkedik, piattza Szathmár.

A' Jánki nemzetségtől vette nevezetét.

1374. 1383. Jánky László, Miklósnak fia bírta, és határit megkülömböztette Zekeressy Istvánnak, László fiának, és Ferencznek Tamás fiának helységeitől. Azonkívül tanú vallatást tétetett: hogy az említett Zekeressy Nemesek az ő Jánki helységébe lévő halastóba halászó jobbágyalt, és gazdáját megverték, szénáját a' Jánki határról elhordatták.

1387. Ezen Jánky László zenebonáskodott Temesvár környékén Dán Lászlóval, és Mihállyal, de Garay Miklós az ő gyűlevész táborokat 'Sigmond Királynak parantsolattýára széellyel verte, 's a' jószága elfoglaltott, Garay Miklósnak adatott, a' ki a' lelkének üdvösségéért azt a' Váradi Káptalannak bévallotta.

1405. A' Váradi Káptalan Darahy Jánosnak, és Tamásnak elzálogosította, de Lukács Váradi Püspök vissza foglalta, mivel ő ártatlan lévén László bátyjának hívségtelensége miatt a' maga részét el nem vesztette. Azért ezen Püspök Jánky nemzetségből való volt. Ez fundálta I. Remete Sz. Pál Szerzetesseit Kápolnán 1398. Eszt. kik az után Villyére Ungh Várme gyébe 1400. által vitettek.

1421. Csáky Györgynek birtokában volt.

1476. Jánk mellett lévő *Sopsa-Teleke* pusztát a' Rosály Kún, és Majtisy Nemesek magok között felosztották.

1525. Drágffy János Királyi adománnyal egy részét felkérte.

1548. Báthory Annának Drágffy Gáspár feleségének, és Homonnay Drugeth Antalnak benne rész,

1611. Melith Péternek, és feleségének Zokolyi Ersébethnek, Várday Katalinnak Nyáry Pál özvegyének, és Telegdy Annának egész helység Királyi adománnyal adatott, a' hol már mező városnak neveztetik.

§. 185. *Hermánszeg* Magyar falú, a' Szamos parton fekszik, a' hol szép gyümölcssösei, és által járó révje van, egészszen Gróf Barkóczy Ferenczé, és Jánossé, lakóssai Reformátusok, kiknek helyben Prédikátorok, és kőből épült Templomok. Kevés szántó földgyei két nyomásbéliek, gyümölcse gyakran terem, piattza Szathmár.

1611. Melith Péternek, és feleségének Zokolyi Ersébethnek Királyi adománnyal adatott, kinek fia volt Melith György, és ennek Beesky Susánnától Melich Susánna leánya Bárá Barkóczy 'S gmond Hadi Vezérnek, a' ki a' Török rabságba meghala, felesége.

§. 186. *Majtis* falú, szép fiatalas erdeje az helységet körül fogja, a' szántó földgyeit, és kaszálót a' Szamos árja szokta járni, mind azonáltal tiszta búzát, árpát, zabot, tengerit alkalmasan megtermenek, tsak egy uttzából áll, a' lakósok Református Magyarok, Papjok van, 's egy kis fából épült Templomok. Nagyobb részét a' Gróf Barkóczy ház bírja, az után Belezay Lajos, Büdeskúty, Kondor, Ajtay, Eröss, és más Nemesek. A' *Gegő* pataka keresztül foly a' határán.

1415. 1421. Majtisy Mihály, Péternek fia, és az ő fiai Majtisy László, Péter, és Pál bírták.

1424. *Samelházától*, és *Malonthától* határi megkülömböztettek,

1449. Samuelházy Lászlónak benne rész adatott.
 1476. A' Rosályi Kún, és Majtissi Nemesek *Sopsateleki* pusztát magok között felosztották.

1548. Muthnoky Mihálynak, és Levenházi Móríciz Péternek egész helység a' *Sopsateleki* pusztával,

1588. Zentmiklóssi Pongrácz Fridriknek rész jószág,

1590. Berey Mihálynak, és Zikszay Ambrusnak egy Nemes Udvarhely, Tyukody Lászlónak egy rész,

1591. Salamon Miklósnak-is egy Nemes ülés,

1629. Szenthey Péternek, és Tar Mihálynak egész Majtis helysége,

1720. Wajai Way Lászlónak-is egész helység,

1754. Beleznay Györgynek ezen helységnek fele Királyi adománnyal adatott.

A' fellyebb nevezett *Sopsateleki* puszta, a' mint az 1476. Eszt. levél mondgya, Darnó, Majtis, és Jánk között fekszik.

§. 187. *Malontha* helységét 1421. Sámelházy Gergely, Márknak fia bírta.

1424. Határi Majtys helységtől megkülömböztettek Sámelházy Balásnak, János fiának részére.

1446. Bekényi Miklósnak, és feleségének Bacskay Ágnesnek egész Malonthai puszta, máskép *Gergely Tamás teleke*.

1495. Ujlaky Jánosnak, és Antalnak hasonlóképen egész Malonthai puszta Királyi adománnyal adatott.

§. 188. *Szamos-Ujlak*, a' Szamos parton *Várme-gye* nevezetű pusztával (a' mint alább fogjuk látni) egy-

egygyesültt falú, alatta szép tölgyes erdő vagyon, lakossai Magyarok, Reformáta vallást tartók, köbül épült Templomok, a' határjának egy részét a' Szamos árja rontya, a' dombosabb szántó földgyei búzát, kétszerest, zabot, árpát, lencsét, borsót, teagerit teremnek, a' Szamos háton szép gyümölcstösse van. Két harmad részét Nagy - Váradi Ajtay Nemes nemzetség, egy harmad részét Maróthy Ferencz özvegye bírja, a' Szamoson által járó révje vagyon.

Régenten *Zombok - Ujlaknak* hivattatott, és *Zombok* nemzetség bírta. Mert

1411. Tanú vallatás tétetett: hogy a' Zsarollyányi Nemesek Ersébethnek, és Dorottyának Ujlaki *Zombok* János leányinak Ujlaki szántó földgyeit felszántották.

1446. Bekényi Miklósnak, és feleségének Bachkay Ágnesnek, úgy Bacskay Dienesnek rész jószág Királyi adománnyal adatott *Zombok - Ujlakba*, és a' mellette lévő *Vármegye* nevezetű pusztába.

1450. Határi a' Szomszéd helységekkel igazitattak, Sarollyányi Imre, Pál fia, és János, Gál fia, úgy Sarollyányi Zekeres András között egy részről Ujlaki Nyíry Dienes, a' hol *Vármegye* nevű pusztája Ujlakhoz íteltetett.

1463. Gerezdý István benne részt nyert.

1495. Ujlaky János, és Antal egész helységbe, és *Vármegye* nevezetű pusztába Királyi adomány mellett béiktattatott.

1558. Soós Jánosnak benne rész adatott, a' hol már *Szamos - Ujlaknak* nevezetik.

1592. Szentmiklósi Pongrácz Gáspárnak egész helység,

1650. Wajai Way Péternék,

1691. és több Wayaknak-is rész jószág benne

1726: Gróf Teleky Jánosnak egész helység Királyi adománnyal ajándékoztatott.

§. 189. *Gyügye* Magyar falú, Gróf Barkóczy, Kálly, Szuhányi, Kondor Urak, és más Nemesek bírják, lakóssai Reformátusok, helyben Papjok, Templomok, Rápolttól a' Szamos vize hasíttya, határja agyagys, három nyomás béli, búzát, tengerit, zabot meglehetősen terem, kevés gyümölcsössei vagynak, piattza Szathmár, és Tisza-Ujlak.

1378. Gyügyey János Mihálynak fia bírta, és határát járatta.

1405. Gyügyey János, Jakabnak fia az egész helységet, a' Boldogságos Szűz tiszteletére épített Templommal, 's annak pártfogói hatalmával, és a' Szamos vizén lévő malommal, lelkének üdvösségéért vegső rendelkezésében ajándékozta, és által adta Lukács Váradi Püspöknek, és a' Káptalan Templomának, melly Nagyobb Mária Váradi vár Szentegyházának nevezetik.

1406. Báthory Jánosnak ezen helységnek fele, és

Azon Eszt. Eöry Ambrusnak, és Bálintnak egész helység Királyi adománnyal adatott. De

1407. A' Váradi Káptalannak Garay Miklós Nádor Ispány által oda íteltetett. Foglaló, és béiktató bíró volt, és a' Nádor Ispány képe Hrassányi György Mester a' Királyi ítélő Udvar hites jegyzője.

1488. Ujlaky Antalnak, és Ferencznek megint egész helység,

1611. Melith Péternek, és feleségének Zokolyi Ersebethnek, Várday Katalinnak Nyáry Pál özvegyének, és Telegdy Annának ismét egész helység.

1729. Jékely Lászlónak benne rész jószág Királyi adománnyal ajándékoztatott,

§. 190. *Zsarollyán Magyar falú*, az egész helységet Nemesek bírják, kik között nevezetesebbek: Jenyey, Sámé, Veres, Márton, Szerdahelyi, Mészáros, Váry, Cséke, Pathó, és Ujlaky. Az egész határja tiszta, szép kaszáló réttyei, búza termő földgyei, tavaszi veteményeket - is középszerűen termenek. Mind Reformáta vallásúak lakják, kiknek helyben Papjok, és köből épült Templomok.

Régenten a' Sarollyányi, és Zekeres nemzetségek bírták.

1377. Zekeres István, Miklósnak attya, és az ő szolgája, az Ujlaki, Tyukodi, és Rápolthi Nemesek által megöletett.

1389. Sarollyányi János, Györgynek, és Péter Miklósnak fiai tanú vallatást tétettek: hogy a' Zsarollyánt illető leveleik a' Zathmári házoknál elégték.

1431. Söldos Jánosnak ezen helységbe rész adattott.

1487. Zekeres, és Sarollyán helységeknek vilongásban lévő határi eligazítottak Sarollyányi Söldos Balás, Benedek, Bálint, Söldos Margun Arry Bálint felesége, Gálffy Sebestyén, Mihály, és Benedek, Perichey Barnabás, Bábay Bálint, Márton Péter, Erdélyi Márton, és Mátyás, Chekey Mihály, István, János, és Miklós, Zubor Tamás, Kamonnyay Pál, és Gálly Balás részekre, kik akkor Sarollyánt bírták.

1507. Báthory Istvánnak rész jószág adatott benne, és a' mellette lévő *Sámely* pusztába.

1587. Sarollyányi László még bírt benne.

1590. Csányi Albert, Almássy Gáspár, Márton Tamás, Fodor György, Cseke Pál, Zubor István, Petry György, Söldos Bálint, és Miklós, Nagy Gáspár, Soós, János, és Demeter, Sámé Gáspár, és Menyhért, Nyiry Miklós, Sarollyányi Ferencz, és Töke Boldi'sár
Sa-

Sarollyán helységnek, és a' *Sámely* pusztának birtokában új Királyi adomány mellett megerősítettek.

1632. A' Sarollyányi Nemesség tanú vallatást tettett a' Nagy-Zekeres, és Sarollyán között fekvő peres erdők eránt.

1717. A' Tatárok felpredáltak, és akkor egy Szilágyi nevű Nemes embert elvittek magokkal, a' ki az után idővel haza kerülván holtig *Tatar Szilágyinak* neveztetett.

1754. Klobusiczky László rész jószágot Királyi adománnyal nyert benne.

§. 191. *Sámely* pusztát-is ezen helységhez a' Sarollyányi Nemesség bírja, melly ez előtt *Samellháznak* neveztetett.

Régenten népes helység volt, és a' most - is fent lévő *Sámé* nemzetség egészszén bírta, és

1411. perben idézte Dománhidy, Mándy, és Istványd három Györgyöt, és Sámelházi Kónya Lászlót azon hatalmaskodásért, mellyet a' Sámelházi határon elkövettek.

1421. Samelházy Gergely Sámé Márknak fia több rokonival bírta.

1424. Samelházy Balás, Jánosnak, és más Balás azonról (*de eadem*) Márknak fiai a' Samelházi, és Malonthai határt Majtis határától megkülömböztették.

1428. Samelházy Gergely, és Balás magok Nemes üléseikbe új Királyi adománnyal megerősítettek.

1448. Határit újra megjáratták Samelházy László, Sarollyányi János Gálnak fia, és Pátyody László, Benedeknek fia.

1507. Már elpusztultt, és Báthory Istvánnak rész benne mint fellyebb

1548. Mutnoky Mihálynak egész puszta Királyi adománnyal adatott.

1549. Hatari újra járattak Sarollyányi Erdélyi Tamás, Gáll Florián, Fodor János, Rápolthi Balás, és Máthé részére.

1590. Több Nemesek (mint fellyebb) új Királyi adománnyal felkérték.

1750. Nagy Sándor, és György Nádor Ispányi

1754. Klobusiczky László Királyi adománnyal részt nyertek benne.

A' Jeles Klobusiczky Nemzetség Klobusiczról Trencsén Vármegyéből eredett.

Ennek egy török fia Ferencz Zemplén Vármegyébe szakadott.

1682. Fel-Ispánnyá lett.

1683. A' Nemességet Bécs alá vezette, midőn azt a' Törökök ostromlották.

1686. Zéthényi, Bési, és Abarai Uradalmakkal megajándékozott, és Karaffa vérengező Hadi^o. Vezérnek, tsak hogy a' Zemplénieket ne bántsa, a' Nemesség által ajánltatott 400. vert aranyat, és 24. antalag aszszú szőlő bort ajándékozott. Zemplén Várm. Történet.

1688. Rákóczy Ferencz, és Julianna a' Munkácsi várból Bécsbe által vitetvén, az egész Rákóczy jószág Fő-goadviselőjének I. Leopold Tsászár által tétetett.

1695. Bárói méltóságra emeltetett, Királyi Személyes, és Arad Vármegyei Fő-Ispány lett.

1700. Az Egyházi Testamentumok eránt úgy nevezetett Kollonichi szegődést (*Conventio Kollonichiana*) a' Királyi Udvar részéről aláírta.

1702. Sáros Vármegyei Fő-Ispányi hivatal helytartójává-is tétetett.

1747. Ferencz fia Kalotsai Érsekké, Antal fia Zemplény Vármegyei Fő-Ispánná,

1756. Gróffá lett.

1808. Fent vagyon egy érdemes unokájában Zéthényi Gróf Klobusiczky Vinczében, Császári, 's Királyi Kamarásban.

Klobusiczkiaknak más törsök fiak

1693. Klobusiczky György Szathmár Vármegyébe szakadtott, ottan Fő-Jegyzővé,

1698. Fel-Ispánná tétetett, sok Követségeket a' Vármegye részéről viselt.

1754. A' fia László Fő-Szolgabíró vólt, a' mint az I. Rész. §. 119. 163. 165. 156. megírtuk. Ennek valóban jeles fiai nevelkedtek hazánknak díszére:

1770. Klobusiczky Antal először a' Királyi Helytartó Tanátsnál, az után az Udvari Magyar Kantzellárián Titoknok, végtére a' Szepesi 16. Városoknak Kormányozója.

1784. Klobusiczky Péter Várad - Olaszi Plébános, a' ki ékes Magyar szóllású prédikátiójai, ájtatossága, és mély tudománya által elhíresedvén a' Kalotsai Érsekség Káptalannyának Fel-Olvasója, és Kánonokja lett, és most Szathmári Püspök.

1803. Klobusiczky György Szepessi Káptalannak Éneklője, és Kánonokja, a' Váradi Nemessi Nevelő Háznak Igazgatója, most Monostori Apátúr.

1808. Nagy Méltóságú Klobusiczky József, Fiumei, és az egész Magyar tengeri rév partoknak,

1808. Klobusiczky Ignác a' Gróf Károlyi ház Uradalminak Fő-Kormányozója.

§. 192. *Danyád*, régenten *Danya*, *Danyaj*, *Danyán*, Czégéntől tsak az úttza hasíttva, Magyar falu, birtokossai: Budaházy Péter, Illósvay Imre, Losonczy Gábor, Gyene Sámuelnek, és Maróthy Ferencznek özvegyei, Lipcsey József, Borbély Mihály, lakóssai Katolikusok, többen Reformátusok, köknek helyben Papok, és köből épült Templomok. Szántó földgyei mindenféle veteményt bőven teremnek, réttyei a' marháknak alkalmas szénát hoznak, piattzozása Szathmáron, belső gyümölsős kertyeik, malmok helyben vagyon.

1416. A' Domahidy nemzetség bírta.

1423. Domahidy László, és István, Miklósnak fia ellen, fő, és jószág vesztő ítélet hozatván, annak részeket Báthory István, és András felkérték, de megalkudván eránta Danyád helységnek két részét Külchey Jakabnak, és Györgynek által adták, egy harmad része Domahidy György rokonjoknak maradván.

1515. Ungai Hajas Tamásnak benne rész,

1517. Gúthy Ferencznek, és Imrének,

1543. Sófiának Nyékey András feleségének, és Ifjú Mártonnak,

1558. Borsovai Oláh Andrásnak,

1583. Danyay Istvánnak, és Kölchei Kende Vitnak,

1630. Mosdossy Imrének,

1638. Zuhay Annának, Becsky László özvegyének, az után Bilkei Lipcsey Gergely feleségének, Zuchay Gás-

Gáspárnak, és Mátyásnak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

Ezen itten neveztetett Szuhay Mátyás annyiban nevezetetes: hogy

1652. Midőn az Evangelikusok sérelmeiknek orvoslását az Ország gyűlésén más fontosabb tárgyak miatt meg nem nyerhették volna, ő volt legnagyobb lázzítója; hogy az akkori Ország gyűléséből minnyájan az Evangelikusok haza mentek, és tsupán csak Katolikusokra hagyták a' Törvény hozást. Azután ő volt az: a' ki azon Ország gyűlésén hozott törvény tikkelyeket, mint tökéletleneket, mivel az Evangelikusok által meg nem erősítettek, a' 13 Vármegyéknek nevével Leopold Császárnak Bécsben viszsza vitte, Portia Udvari Tanácsostól olly utasítást vévén: „ hogy mivel ő csak némelly lázzítóknak szószóllója, „ mennyen haza a' maga ortzátlan kérésével, másképp „ mint Felség bántóval fognak vele bánni.

1670. Ő volt az, a' ki a' Tokay várát a' Wesselenyi támadásába tsalárdsággal megakarta venni, a' k nek

1672. fejére, ha megölettetik, ezer tallér, ha elevenen elfogattatik, két annyi jutalom ígértetett.

1665. Thúry Máriának, Kende János feleségének, Susánna testvérének, Sándorházy Ferencz, és Sófiának, Zinyérvárallyai Horváth István hitvesseiknek,

1729. Jékey Lászlónak,

1750. Nagy Sándornak, és Györgynek rész jószág hol Királyi, hol Nádor Ispányi adománnyal Danyádon adatott.

§. 193. *Czegény* Magyar falú, a' Kölcsi Uradalomhoz tartozó, birtokossai: Kölchei Kende László, Dózsa Imre, Bihary János, Illyés Mihály, szántó földgyei mindenféle gabonát termenek, réttyei alkalmatosak,

sak, legelője hasznos, ambár saját erdeje nints, de a' Kölchei Uradalom ad mind tűzre, mint épületre fát.

Régenten valami Szerzetes Rendnek hajléka, és Monostora volt, a' mellyet ezen szókkal: Czegényi Monostornak fokát (*promonatorium Monasterii Czegény*) Kölchey nemzetségnek 1344. Eszt. I. Lajos Király által adott.

1368. 1376. Kulchey András Dienesnek, és János Jakabnak fiai bírták, és határit megjáratták.

1417. A' Matuznay nemzetségnek - is birtoka volt benne. Ezen nemzetségből.

1521. Matuznay Tamás Bosnyák Országban a' Zreberniki, Tesseni, és Szokolyi várak Kapitánnya volt, de mind ezeket maga vigyázatlansága miatt elvesztette, és a' Törökök kezébe ejtette. Ezért Lajos Király Tamást számkivetette, és jószágait elfoglalta.

1552. Matuznay Sebestyén Teuffel Mátyás Hadi Vezérrel elindultt volt a' Palásti mezőre, de mivel őtet a' Bánya városokra küldötte volt Teüffel ágyúkért, míg ő oda járt, a' vásár megesett, és ő életben maradt.

1422. Megint kitetszik Kölcheiek birtoka.

1460. Károlyi János, András, Mihály, és László benne részt Királyi adománnyal nyertek.

1481. Margitnak, Kömerey Mihály feleségének, és Kristina, 's Ágotha leányinak.

1496. Ujhelyi Lászlónak, és Ágothának Szepessy László hitvessének,

1503. Makray Gergelynek rész jószág adatott benne.

1510. Kölchei Kende Lőrincz, és Péter bírták, és határit járatták.

1518.

1518. Werbewczy István Királyi Személyes a' Czé-
gényi rész jószágát-is Perényi István Királyi Fő-Asz-
taltokkal a' Dobronyai Uradalomért eltserélte.

1520. Báthory András, Ország' Ferentz, és Im-
re egy részét Il. Lajos Királytól felkérték.

1524. Bélteki Drágffy János-is egy részébe béik-
tattatott. Ellent mondván a' Kölchey, és Kende nem-
zetségek.

1559. Horváth Györgynek,

1561. Kelemenffy, másképp Fekete Jánosnak,

1729. Jékey Sándornak benne rész jószág adatott.

§. 194. *Fülpös*, régenten *Filep*, *Filpes*, Magyar
falú, birtokossai: Illósvay László maradéki, Domahi-
dy József, Gyene Antal, Nagy Mihály, Szabó Dániel,
és Ferencz, Váry Ferencz, Tólnay, és Lossonczy Urak,
a' lakóssai mind Református Magyarok, helyben Tem-
plomjok, és Prédikátorok, határa szűk, a' Szamos ár-
vize járja, de mindenféle vetemény magot megterem.

1272. *Filep*, vagy-is *Fylpy* Gróftól vette nevezetét;
a' ki a' most-is virágzó Mikolaiakkal egy nemzet volt,
és *Zothmár* nemből származott, I. Rész. §. 4. mara-
déki *Fylpessieknek*, és *Darócziaknak* Fülpös - Darócz-
ról íratlak. A' helységnek-is ez előtt más neve lehe-
tett, a' mint kitetszik ezen béiktató levélből: „Nagy
„Méltóságú Uraknak Istvánnak, Isten kegyelméből
„Magyar Ország iffiabb Királynak, Erdélyi Fejede-
„lemnek, Kúnok Urának, Váradi Sz. Egyháznak Káp-
„talannya imádságot, épséget az Urbán szüntelenül.
„Véven Nagyságodnak levelét: hogy emberével Mik-
„lóssal Kelemen fiával Zothmár Vármegyébe lévő *Fat-*
„*nas*, és *Stylitebuk* nevezetű földekben, mellyeket
„Dienesnek fiai hajdanában bírtak, és *Zomordok* ne-
„vezetű földben, melly *Mychedejé* vala, *Mykola* Gró-
„fot, *Fylpy* fiát béiktassuk, küldöttük Pált Kalathai
„Papot, a' mi emberünket hiteles bizonyságul, a' ki
„viszszá térvén, nekünk elé adá: hogy az említett föl-
„dekben, más igazának sérelme, és minden ellenmon-

„dás nélkül, jelen lévén minden határosok, *Mykola*
 „Grófot, *Fylpy* fiát béiktatták, és azon *Mykola* Gróf
 „fölogyében egy határ hányást megrontva találták,
 „mellyet *Gerewniznek* fiai, *Mykolának* jobbágyi szán-
 „tás által felbontották, a' mellytől eltiltattak. Urunk
 „megtestesülésének 1272. Eszt. *Red trás*, Uroknak,
 „Istvánnak, Isten kegyelméből Magyar Ország Királ-
 „lyának. “

1352. Birta egészszen a' Fülpeßy nemzetség.

1419. Nagy - Kállói Lewkes Klárának benne hit
 rész adatott.

1421. Erdélyi Bálintnak benne rész jószág, és a'
 Szamos vizén egy malom,

1427. Báthory Istvánnak, Tamásnak, Mihálynak,
 és Bertalannak-is rész jószág benne Királyi adomán-
 nyal adatott.

1431. Egészszen a' Fylpeßy nemzetség birta, és
 midön Kántornak neveztetett László, Dersy Benedek-
 nek fia a' Szamos vizén lévő malmot magának tulajdo-
 nítani akarná, ellent állott.

1444. Fylpeßy Mihály, a' Budán tartatott Ország
 gyűlésének végzéseit a' Varnai ütközet előtt alá írta
 Zathmár Vármegye részéről. I. Rész. §. 54.

1489. Advigának, Malomvízi Kenderes László öz-
 vegének benne rész kiszabatott.

1525. Philpeßy Máthé, Gergely, és Ambrus,
 Philpeßen lévő *Chychlyezeg* nevezetű gyümölcösös ker-
 teiket 52. finom aranyba ifliabb Báchy Tamásnak zá-
 logba vetették. Várm. Lev. Tár.

1575. Fylpeßy Ferencz birtokába új Királyi ado-
 mányal megerősítetett.

1590. Thardi Vörös Orbán, Magyar lovasság Ve-
 zére, azon rész jószágban Királyi helybe hagyással
 meg-

megegyeztetett, melyet nékie Fülpeßy Ferencz örökbe vallott.

1650. Puszta vólt, és Gyerő - Monostori Kemény Jánosnak,

1662. Székely Lászlónak benne rész jószág adatott.

§. 195. *Fülpös - Darócz* Magyar falú, bírtokossai: nagyobb részében Illósvay László maradéki, Gulácsy Gábor, Móldvay Benyám, és Mihály, Tatay István, Varga György, és János, határbéli szántó földgyei három nyomásbéliek, mellyek mindenféle gabonát bőven termenek, réttyei középszerűek, Szathmár piatzozása, legelője elegendő, és hasznos, fája tűzre, belső gyümölcsös, káposztás, szőlős, és veteményes kertyeik jók, sok Dió fájok, lakóssai Reformátusok, kiknek helyben Papjok, Templomok, réve - is vagyon a Szamoson.

A^o mint *László - Darócznak* leírásában megmútatuk, *Darócz* *Fülpöstől* vette nevezetét, kinék maradéki *Phylpeßieknek* - is neveztettek.

1384. *Phylpeßy István* *Machovai Bán* vólt, és a^o *Honnyi törvényt* aláírta. De már

1379. 1383. 1404. *Kölchey Diénes*, János, és István, és *Zekeressy Ferencz Tamásnak*, *Miklós István* - nak fiai bírták.

1417. A^o *Kölchey*, és *Zekeressy* nemzetségek között két felé osztatott.

1422. *Dömahidy György*, és *László* elfoglalták.

1575. *Fylpeßy Ferencznek* benne rész jószág adatott, mellyet

1590. *Thardi Vörös Orbánnak* Magyar lovasság Vezérének örökös vallással által adott, és ezen bévállás Királyi megegyezéssel jóvá hagyatott.

§. 196. *Céberjén* Magyar falú, Búlyi Jékey Imre a' Vármegyének mostani Fő-Jegyzője bírja egészszén, lakossai Reformátusok, helyben Papjok, és kőből épült Templomok, fekszik a' Szamos vize partján, melly déli oldalán foly, és könnyen járó hidas vagon rajta, halakkal-is kedveskedik lakóssainak, szántó földgyei két nyomásbéliek, mind őszi, mind tavaszi vetést bőven teremnek, a' Szamos körül szép gyümölcsössei, piattza Szathmár.

Régenten *Gáborján*- *Szegnek* neveztetett.

1417. A' Fülpessy, Báthory, Matuznay, és Rosályi Kún nemzetségek bírták.

1462. Puszta volt, és Báthory András, István, László, Pál, és Miklós egy részét új Királyi adománnyal felkérték.

1581. Rétey Péternek egész helység,

1583. Chápy Sófiának Réthey Péter feleségének benne rész egy Nemes Udvarhellyel, és malommal,

Azon Eszt. Ráthoti Gyulaffy Andrásnak egy Nemes ülés Királyi adománnyal adatott. Ezen nemzetség

948. Eszt. Gyula Magyar Vezértől vette eredetét.

1507. Gyulaffy István Királyi Tábla eskütt bírāja volt. Annak fia

1549. Gyulaffy László 100. lovasokkal vett részt azon győzelemben, mellyet Telekessy Imre a' Fejérvári Bassán vett.

1551. Ő volt a' Nádasdy Tamás seregében egygyik Hadnagya Lippa megvételekor.

1562. Hegyesd várát a' Törököktől visszá vette.

1563. Makszimilián koronázásán 25. lovasokkal megjelent, ki-is ötöt arany sarkantyús Vitézzé tette,

és ott ebéd után Túry Györgyrel bajvívásra kiállott, de az öreg Ferdinánd Király nem engedte.

1566. Tihányi Kapitány volt, és 200. lovassal, kiket maga költségén tartott, 1000. Törököt Győr alatt vagy elfogott, vagy levágott.

1575. Erdélybe Báthory István mellett Békessy Gáspár ellen hadakozott.

1628. 1632. Gyulaffy Miklós Szathmár Vármegyének Fel-Ispánja volt. I. Rész.

1630. Chápy Sónia Mosdosy Imrénék második férjével egész helységbe, és annak határán a' Szamos vizén lévő két malomba új Királyi adomány mellett béiktattatott.

1650. Egész helységet Mosdosy Imre bírta. Vármegy. jegyző Könyv.

Ez szegény legény volt, de tanulása, 's iparkodása által a' Szepessi Kamarának Fő - Igazgatójává lett.

1648. Ő volt a' Királyi Bízott, midőn Rákóczy Györgynek halála után Ugócha, Bereg, Zemplén, Borsod, és Abaúj Vármegyék Tokaji, Diósgyőri, és Ónádi várak törvényes Királyának részére 1647. 20. Törvény Tzik. szerint vissza vétettek.

1647. 39. Tzik. 1655. 82. Tzik. Honnyi törvényünkbe-is mint nevezetes ember említették, és hogy jobban boldogúllyon Chápy Sóniát, már 1583. Eszt. Réthey Péter feleségét, 1630. legalább 67. esztendősen menyetskét pénzért, mint ótska kotsit vasáért (Magyar példa beszéd szerint) feleségül vette. De mit nyert vele? életét unalommal elvesztegetvén, magva szakadott, és

1659. Ezen egész helység Jékey Ferencznek Királyi adománnyal adatott.

§. 197. Matólc mező város, a' határa szűk, és azt-is Tisza, és Szamos árvizei járják, a' földgye három

rom féle, egy része fekete, más része fvényes, harmadik sárga, sovány, agyagos, búzával, kétszeressel, tengerivel, kevés zabbal, és árpával szokták vetni, kevés kaszáló helyei, almás, szilvás kertyei, 141. ház van benne, Szűr Szabók, Csapó, és Guba Takácsok, és szövök lakják, és ez leginkább az élelmeknek módgya, mivel ezen műszereket a' körül esni szokott vásárookra hordgyák, 29. Nemes közöttök, minnyájau Reformáta vallást tartó Magyarok, új tsinos téglából készült Templomok, Prédikátorok Osváth János. Nagyobb részét 19. telken kívül a' Gróf Károlyi ház bírja, a' többit Morvay József özvegye, Bárány Péter Antal, Illéssy István, Váry Ferencz, Kállay Ersébeth, Schuller Leopóld Hadí Vezér özvegye, Ferenczy, Ormos, tsák Nemesek.

A' mint alább láthatni Simon Megyessi Bán bírta régenten.

1419. Báthory Istvánnak, és Benedeknek rész jószág Királyi adománnyal adatott benne.

1420. Báthory István, Tamás, János, és Bertalan bírták, 's tanúkat vallattak Kállay Miklós Lewkesnek fia, és János, Lőrincz Miklósnak fiai ellen: hogy a' már haldokló Megyessy 'Sigmondnak házára rohantak, 's onnét Matócs helységet illető Jel- és Ok-Leveleiket elvitték.

1436. 1462. Báthory András, István, László, Pál, és Miklós birtokokban új Királyi adománnyal megerősítettek.

1524. Béltheki Drágffy János egész részébe Királyi adomány mellett béiktattatott.

1587. Magyar Benedeknek egy Nemes ülés,
1600. Báthory Istvánnak Matólcson a' Szamos, és Tisza vizén rév bér,

1633. Bethlen Istvánnak, és Péternek a' Báthory rész Királyi adománnyal adatott, kik az Ecsedi Urad-

dalomhoz kaptolták. Ezeknek magva szakadtával Rákócziakra, és ezeknek hívségtelensége által a' Gróf Károlyiakra szállott.

§. 198. *Nábrád* falú, a' határa a' Szamos körül homokos, egyebütt fekete nyirok, búzával, árpával, zabbal szokták vetni, kaszálója, legellője kivált a' *Gyütön* elegendő, azért szép szarvas marhákat, és zömök lovakat szoktak nevelni, noha a' határát a' Szamos, és Tisza árjai járják, 68. telkes gazda lakja, Magyar, és Reformáta vallást tartó, régi téglából épült Templomok, az Eklésiának különös kis erdeje, Prédikátorok Rozgonyi Ferencz, piattza Debreczen, és Nagy-Károly. Legtöbbet bír a' helységbe Rhédey Ferencz, és itten lakik Bottka Lajos, még bírnak Móricz György, Nábrády Sámuel árvája Ersébeth, Szunyogh Farkas, Füséry István, Olchváry Pál.

Régenten a' Nábrády nemzetsége vólt, és
1429. Nábrády János Deák, és más János bírta.
1457. Kezy Lászlónak benne rész,

1515. Fylpessy Ferencznek, Bernárdnak, Albertnek, Gergelynek, Mátyásnak, és Ambrusnak ezen helységnek fele,

1580. Császári Komoróczy Jánosnak,
1583. Ráthoti Gyulaffy Andrásnak,
1630. Nyáty Istvánnak,

1656. Way Péternek, és feleségének Zoltán Annának benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

§. 199. *Fejér-Gyarmat*, népes Magyar mező város, földes Ura nagyobb részébe a' Gróf Károlyi ház, de bírnak még benne: Kállay Ersébeth Schuller Leopold Hadi Vezér özvegye, Gulácsy Gábor, Tatay István, Dózsa Imre, Illósvay, Mándy, Bakó, Kardos, Kajdy, Fábián, Kézy, Bartha, Korponay, Becsky, Ajtay, Csoknyay, Kiszely, és egyéb számos Nemeség, 315. házból áll a' Város, és 254. Nemes ház van benne, földgye fekete, agyagos, őszi magot bővségesen,

sen, tavaszt középszerű természettel ád, kaszáló mezeje bővebben, kivált pedig a' dohány termesztés divatjába vagy, a' honnan nevezetes, és híres szokott lenni a' Fejér-Gyarmathi dohány, és egy része élelmek módgyanak, sokan a' mezei gazdálkodás, és szekerességből élnek, de a' Határát a' Tiszáról Szamosról, és Túr vizeiről kiönteni szokott áradások járják, a' lakosoknak nagyobb része Reformáta vallást tartó, téglából rakott régi Templomok, melly most megnagyobbított, és tornyok, mostani Prédikátorok Domján György, Katolikus gazdák csak 22 de azoknak is tizenöt anyja Templomok most épül, Megyész Papjok Dósa Antal, tíz Zsidó is lakik itten, Vargáknak, és Csizmadiáknak egyesültt Czéhjek, piattozások Debreczen, és Nagy-Károly. A' határa között helyeztetik Gyütő nevezetű hely, melly Nábrád, Nagy-Kis-Ár, és Penyige helységekkel közös, és tágas legelő mezőt szolgáltat a' barmoknak.

Gyarmat a' régi Magyaroknál annyit tett, mint Szállás, le telepedés (Colonia) járat utazást, gyárat mesterséggel való alkotást tészen, és onnét van Kötél-gyártó, Kerék-gyártó, és gyapjút is gyártani szoktak, azért is mivel újjontan megzállított hely járatall, és gyáratall történt, Gyarmatnak nevezték. Fejér elő nevét pedig vehette azon első Magyaroktól, kik a' Volga vizétől szakadván Prókopus által Fejereknek mondatk, mivel Volga Tatar nyelven Etel schéret tészen, és attól Átila is Etelének neveztetett.

Régenten a' Massel nemzetség bírta, a' melly Gyarmtaról iratott. Úgy tartják: hogy Olasz Országból a' Massa-Kararai Markiók házából szakadott volna Magyar Országra.

1363. J. Lajos Király Masselnek neveztetett János, Gyarmathy János fiának minden jószágát ajándékozta Jánosnak Tárnok Mesterének, Lászlónak Weszprémi Püspöknek, Domokosnak Honthi Andrásnak Neográdi Főispányoknak, néhai Gilet Miklós Nádor Ispány fiainak, Leleszi Konv.

1380. Gyarmathy Lőrincz,
 1410. Báthory István, és Benedek,
 1410. 1420. 1436. Báthory, Matuznay, és Rosályi
 Kún nemzetségek birták.

1519. Báthory István Nádor Ispány, és Temessy
 Gróf, Báthory András Zathmári Fő-Ispány, és Nándor
 Fejérvári Bán, Báthory György Fő-Lovász Mester fiú
 ágon léendő magvok szakadtával Rozgonyi Istvánt a'
 Gyarmathi Uradalomban-is örökösöknek fogadták.

1520. Rosályi Kún. János, Péter, és Pál birtokok-
 ban új Királyi adománnyal megerősítettek.

1524. Drágffy János-is rész jószágába Királyi ado-
 mány mellett béiktatott.

1609. Gyarmathy Pálnak egy Nemes Udvarhely,
 1610. Tóth Pálnak-is egy Nemes ülés,
 1612. Kákonyi Istvánnak rész jószág,

1624. Nemes-Kürthi Pogrányi Györgynek egy Ne-
 mes Udvarhely,

1628. Jó'sa Mihálynak egy telek,
 1629. Gyarmathy Tamásnak egy Telek,
 1633. Bethlen Istvánnak, és Péternek rész jószág
 benne Királyi adománnyal adatott.

1681. Panasz tétetett az Ország gyűlésén: hogy
 a' Templomot, Prédikátori házat, és az Oskolát a'
 Reformátusoktól a' Katolikusok elfoglalták.

§. 200. *Penyige* falú, földes Urai: Lövey Nemes
 Nemzetség, Kállay Leo, Jármy, Bessenyei, és Törös
 Urak, határja szántó földekből szűk, a' Tisza, és Túr
 vize árja járja, mikor ez el nem rontya, mindenféle
 vetemény magot terem, jó kaszálói vagynak, és a' fa-
 lú alatt szép erdeje közél Mándig tart, Kömörő, és
 Gyarmath felől sok cserékből, és gazokból áll, *Szenke*
 nevezetű halászó vize, melyet a' Tisza vize nevel, la-
 kóssai Magyarok, Reformáta vallásúak, kiknek köből
 épült

épült Templomok, és helyben Prédikátorok, piattza Gyarmath.

1383. Dománhidy János, Lászlónak fia,

1410. Dománhidy György, és László bírták, ha nem

1423. Dománhidy László, és István, Miklósnak fiai fejeiknek, és minden jószágaiknak elvesztésére ítéltetvén, Keulchey Dienesnek, és az ő rokoninak Pennyigének két harmad részét örökösön által adták, egy harmad része az ő ártatlan testvérjeknek Domahidy Györgynek birtokában maradván.

Azon Eszt. Báthory István, és András Dománhidy Lászlónak, és Istvánnak részét Királyi adománnyal felkérték.

1427. Dománhidy György, és László részeit Csáky Istvánnak elzalogosították.

1453. Domahidy Mihály, András, Gergely, 'Sigmond, és Miklós, Györgynek fiai részeikkel felosztzkodtak.

1465. Ujlaky Dienesnek,

1515. Ungai Hajas Tamásnak,

1517. Gúthy Ferencznek, és Imrének,

1543. Sófiának Nyikay András feleségének, és Iffiú Mártonnak,

1581. Kórodi Ispán Istvánnak,

1583. Danyay Istvánnak, és Kende Vidnak benne rész jószág,

1630. Mosdossy Imrének,

1638. Zuhay Gáspárnak, és Mátyásnak, Zuhay Annának, ez előtt Becsky László, akkor Lipcsey Gergely feleségének egész helység Királyi adománnyal adatott.

1681. Az Ország gyűlése előtt panasz tétetett: hogy Penyigén a' Katolikusok a' Reformátusok Templomát, Plébániájokat, és Oskolájokat elfoglalták.

§ 201. *Nagy - Ar*, Magyar falú, a' Túr vize mellett, melly itten a' Tiszába szakad, határja a' Tisza felől homokos, a' más része fekete nyirok, melly őszi, tavaszi magot, kaszáló helyei pedig sással egyvelges szénát teremnek, hasznos almás, szilvás gyümölcsössei a' Tisza szegekben, tilalmas erdeje, 65. adó fizető, 13. Nemes gazdák lakják, kik két Orosz lakóson kívül Református vallást tartó Magyarok, Templomok régi, téglából épült, mostani Prédikátorok Szabó Mihály. Földes Urai: nagyobb részébe Rhédey Ferencz, a' többibe Pongrácz László, Domahidy József, Fogarassy Imréné Csicséri Örmös Borbála, Kis - Dobronyi Isák Sámuel, Kállay Ersébeth Schuller Leopold özvegye, Urai 'Sigmund, és mások.

§. 202. *Kis - Ar* falú, a' Tisza parton, a' határjának földgye agyagos, őszi vetést a' Tisza árja miatt nem mernek tenni, feles almás, szilvás gyümölcsössei, sásas kaszálói, tágas legellője. Református vallású Magyarok lakják, 110. külön kenyeres gazdák, kik közül 18. Nemes emberek, téglából épült tsinos tornyos új Templomok, mostani Prédikátorok Széles András. Két különös Egyházi erdejek, *Sárkány*, és *Vallagassa* nevezetű. Földes Urai: a' Gróf Károlyi ház, Szarka nemzetség, Pongrácz László, Bay György, Bárány Perényi, Csatáry maradékok, Isák Gáspár, és több Nemesség.

Ezen két helységről e' következő levelekre akadunk:

1410. Nagy - Ar Báthory János, Péternek fia által bíratott kinek jobbágysait Dománhidy György, és László Miklósnak fiai nyilakkal öszve lövöldezték, és sebesítették.

1419. Báthory Istvánnak, és Benedeknek Nagy- és Kis-Arba rész jószág,

1436. Ugyan Báthory Istvánnak Nagy-Ari révnek vámja.

1520. Rosáli Kún Péternek, Pálnak, és Jánosnak Nagy- és Kis-Arba,

1524. Drágffy Jánosnak Nagy- és Kis-Ari rész jószág adatott.

1565. Kis - Arnál Schwendi Lázár Hadi Vezér haszon nélkül táborozott, midőn a' Törökök Erdődöd ostrommal, és az Erdélyiek Nagy - Bányát feladással megvették. Onnét küldötte Eperjes várossához azon levelét: hogy Erdődnek ostroma alatt a' Törökök által elfogattatott Kövesdy Albert vitéz katonájoknak kiszabadítására 280. forintot fizessenek. Hassan Bassa - is vele által ellenébe ide helyhezette táborát, de Schwen-di Lázár az ütközetet elkerülte, hanem csak a' Magyar katonáknak; a' Törökökkel sok véres csatái voltak, a' melyekben Baghys Török Bassa-is elesett, a' mint Katona, és Wagner Károly hazánk fiai leírták.

1595. Thardy Vörös Sónia hajadonnak, az után Szirmay György feleségének Nagy - Arba rész jószág,

1633. Bethlen Istvánnak, és Péternek Nagy- és Kis - Arba,

1662. Székely Lászlónak Kis - Arba,

1663. Vass Mártonnak Kis-Arba rész jószág,

1777. Nagy - Ar Gróf Károlyi Antalnak Királyi adománnyal adattak.

§. 203. *Tarpa* Mező város túl esvén a' Tiszán, Bereg Vármegyei helységekkel minden felől körül véte-tik. A' határja rész szerént agyagos, rész szerént fe-kete föld, azért sem szárazságot, sem sok essőt nem kíván, 's csak mértékletes időbe alkalmas a' termés-re, kaszálói hasznos szénát teremnek, a' Tisza men-tébe szép gyümölcössei, a' Városnak magának vagy on erdeje, melly *Nagy - Erdőnek* neveztetik, azon erdőbe vagy on egy köves hegy, szőlő vesszőkkel, és cseres-
nye

nye fákkal bé ültetve, mellynek a' tövébe foly a' Borsából kiszakadott *Szipa* vize. Birja az egész várost a' Gróf Károlyi Uraság. Ennek-is van két erdeje, úgy mint *Téb* erdő, és *Körös* erdő. A' lakosok mind Magyarok, és vallásokra nézve Reformátusok, Templomjok régi épület köből, a' mellyet a' Báthoriak építettek, mint hogy a' Czimerek - is dél felől való ajtón még látszatik, a' Torony újjonnan épültt, mostani Papjok Kömley 'Sigmond, a' Bereghi vidéknek Espe-restye, 350. külön kenyeres gazdák lakják, 8. Nemes ember közöttök. Piattzok Debreczen, Károly, Bereghszáz.

Régenten a' Tarpay nemzetség bírta, hanem Tarpay Márton a' Nyírségen, és a' Szamos - Közön nagy zenebonát indítván, a' városokba, falukba vérrel festett kardokat küldött, azokat úgy hívta meg: hogy ő melléje állyanak, a' kik hozzája nem adták magokat, azokat felprédálta, de megölettetvén, a' követői pedig elszélesztetvén, annak hívségtelensége által

1437. Báthory Istvánnak, és Bertalannak ezen helységnek fele Királyi adománnyal adatott.

1480. Charnavoday Egyed tanú vallatást tétetett Báthory Andrásnak Tarpai jobbágyi ellen, kik a' Charnavodai jobbágyinak négy ökreit elvették.

1484. Tarpának határi a' szomszéd helységektől megkülömböztettek.

1609. Chomaközy Péter ezen helységnek más hason felében Királyi adomány mellett béiktattatott.

1617. Beregzázi Cházár Mihály Deák ellenző jelentést beadott a' Jászai Konventbe: hogy Tarpán az ő Nemessi Udvarhelyét Dóczy András Szathmári Főkapitány elfoglalta.

1628. Bálintffy Vaszilynek egy Nemes ülés Báthory István végső rendelkezébül Királyi jóvá hagyással adatott.

1642. *Hegy erdeje* nevezetű peres erdőnek határai Tarpa, és Bodaló között a' tanúknak vallása szerint elintéztettek.

1681. Az Ország gyűlése előtt az Evangélikusok által panasz tétellett: hogy a' Tarpai Templomot, Flébaniát, és az Oskolát a' Katolikusok elfoglalták; a' hol már Tarpa mező városnak iratik.

1702. Esze Tamás Tarpai lakos a' népet Rákóczy Ferencz pártjára alattomba lázzította. Katona Histor. 2004. lapon.

§. 204. *Cseke* a' Kölesei Uradalomhoz tartozó Magyar falú, éjszokról a' Tisza vize Bereg Vármegyétől hasított, a' határa többnyire sárga agyagos, de a' Tiszához közel homokos, melly mindenféle őszi, tavaszi vetést megterem, kaszálója sikeres, és hasznos szénát terem, tüzi, és épületre való fája bőségesen, jó legelője, hanem a' határját gyakran árvizek járják. Legtöbbet bírnak benne Kölchei Kende Pál maradéki, a' ki a' Vármegyének érdemes Fel-Ispánnya, 's kinek lakó helye vala; vagynak több földes Urai-is Kölchei Kende László, Jármý Sára Kölcsey Balintné, Gróf Rhédey Lajos Királyi Kamarás, Pongrácz László Kapitány, Isaák Gáspár, és Gulácsy Gábor Urak. 180. házból áll ezen helység, a' Reformátusoknak téglából épült régi Templomok, Prédikátorok Szarvady László, piatkozások Károlyba, Debretzenbe, Szathmáron, és Beregszázba, szép almás, szilvás gyümöltsőségeik vagynak, mellyeknek terméseit a' Tiszán máshová hordanak, vagy sőt vivő csajkákhöz kormányosságra állanak, szép szarvas marhákat-is nevelnek.

1344. A' Kölchei nemzetség I. Lajos Királynak adományba mellett bírta.

1415. Darahy János, Tamás, Demjén, Lukács, Jakabnak fiai, és Gergely, László, Máthénak fiai a' határát járatták.

1429. Csekének fele a' Dara'hy nemzetségnek ítéltetett, ellent mondván Vethéssy Tamás Váradí Prépóst, és az ő atyaffiai.

1435. Császlóczy Mihály Csekei rész jószágba béiktattatott.

1481. Margitnak, Kömörey Mihály feleségének, és az ő leányinak Ágothának, és Kristinának benne rész jószág adatott.

1496. Újhelyi Lászlónak, és Ágothának Szépe's'sy László feleségének,

1507. Buttkay Istvánnak, és Báthory Istvánnak,

1515. Czégényi Kende Péternek,

1516. Báthory Andrá's'snak benne rész jószágok Királyi adománnyal adattak.

1518. Werbőczy István Királyi Személyes Csekei rész jószágát Perényi István Fő-Asztálnokkal, és feleségével Frangepán Isothával a' Dobranivai Uradalomért eltserélte.

1520. Báthory Andrá's'snak, Ország Ferencznek, és Imrének;

1544. Mucsey Pálnak, Nagyváthi Jánosnak, és Rácz Mikló's'snak.

1559. Horváth Györgynek,

1561. Fekete Balogh, máské'p Baronyai Kelemenffy Jánosnak,

1577. Kubínyi Lászlónak, és Pongrácz 'Sigmondnak,

1592. Thardi Vörös Orbánnak a' Magyar Lovasok Vezérének,

1594. Wukityevich Istvánnak,
 1642. Kölchey Péternek, és 'Sigmondnak benne
 rész jószág adatait.

§. 205. *Istvándi* Magyar falú, földes Urai: jobb részébe Kis-Rhédei Gróf Rhédey Lajos, egyéb részébe: Kende Pál, és László, Kölchey Bálint özvegye, Jármay, Domokos, és Töldy Miklós Urak, 51. házból áll az helység, mellyek között 13. Nemessi ház van, egyen, a' lakosok többnyire Reformátusok, csak egy Orosz, egy Katolikus, és négy Zsidó találkozik közöttök. Templomjok a' Reformátusoknak téglából, mostani Prédikátorok Gyarmathi Mihály, a' határának három nyomásbéli szántó földgye, dombosabb része homokos, a' laposabb fekete agyagos, tiszta búzát, kényszerest, tengerit, zabot, széna termő helye sással egyvelges szénát terem. Napkelet felől való végénél foly a' Túr vize, és nap nyugot felé a' helységet körül kerüli, melly halakkal, rákokkal kedveskedik, de az árjai a' határát gyakran elborították, és soványították, rajta libegnék két székes malmok, a' hová a' Nyírből-is járnak örölni, van *Eszenyő* nevezetű erdeje-is a' közönségnek gondviselése alatt, tölgy, gertyán, szilfából. és Mogyorosból álló, piattza Debreczen, Tisza- Ujlak, és Károly.

1418. A' Kölchey nemzetség bírta egészszen.

1481. Margithnak, Kömörey Mihály feleségének, Kristina, és Ágotha leányinak benne rész jószág adatait.

1496. Ujhelyi László, és Ágotha Scepossy László felesége,

1515. Czégéni Kende Péter benne részt nyertek.

1516. Hogy *Tapolnókháti* szántó földek Istvándi határhoz tartoznak, ítéltetett.

1518. Werbewczy István Királyi Személyes Istvándiba lévő részét is Dobronyai Uradalomért Perényi Istvánnal eltserélte.

1520. Báthory Andrásnak, Gúthi Ország Ferencznek, és Imrének,

1544. Muchey Pálnak, Nagyváty Jánosnak, Rác Miklósnak,

1547. Perényi Jánosnak,

1559. Horváth Györgynek,

1561. Fekete Balogh, másképp Kelemenffy Jánosnak,

1633. Némethy Jánosnak benne rész Királyi adománnyal ajándékozott.

§. 206. *Kömörö* falú, szántó földgye nints eleendő, földgyének egy része fekete, más része sárga agyag, búzával, kétszeressel, zabbal, tengerivel vetik, kaszálója kevés, és ez is sással egyvelges, de még is szép szarvas marhákat nevelnek, keresztül a' határán foly. a' Túr vize, melly halat, rákot bőven ad, de a' mezejét árjával elborította, 56. házból áll a' helység, Reformáta vallást tartó Magyarok lakják, 12. Nemes közöttök, újjonnan téglából épült tsinos Templomok, Prédikátorok Várady János, piattzok Nagy-Károly, nagyobb részét bírja Gróf Rhédey Lajos, azonkívül Kende László, Czerjékné, és Illósvay László maradéki, Szűcs nemzetség.

Régenten a' Kömöre nemzetség bírta.

1481. Margithnak, Kömöre Mihály feleségének, Kristina, és Ágotha leányinak,

1496. Ujhelyi Lászlónak, és Ágothának Scepossy László feleségének benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1518. Werbewczy István, Királyi Személyes a' Kömörei részét is a' Dobronyi Uradalomért Perényi Istvánnal elterélte.

1544. Muchey Pál, Nagyváty János, és Rác Miklós,

1561. Fekete, máskép Kelemenffy János,
 1658. Zuchay Gáspár, Máthé, és Anna Becsky
 László özvegye, és Mosdossy Imre benne részt Túr vi-
 zén épített malommal Királyi adománnyal nyerték.

1655. Kállay Klára Perényi 'Sigmond felesége - is
 egy részébe békeltattatott.

§. 207. *Mánd* falú, mind Nemesek lakják, és bír-
 ják, nevezetesebb fiú ágon a' törökös Mándy nemzet-
 ség, és a' leány ágon Márton, Csepey, Tyukody, Ko-
 vács, Fábian, Virág, Vitéz, Nagy, Kanisay, és egyéb
 Nemesek, határja szűk, de mindenféle veteményt meg-
 terem, erdeje, kaszálója is kevés, Reformáta vallást
 tartó Magyarok lakják, az holott Templomok, és Pré-
 dikátorok. Vagyon egy lápos tó is a' határán, mel-
 lyet *Vidrának* neveznek azon okból: hogy ez előtt
 vidrák laktak benne.

886. Eszt. Midőn a' Magyarok Pannoniát elfoglal-
 nák, egy vén Magyar katonáról, kit a' Magyarok a'
 meg aggodtságáról *Ag-Mándnak*, *Apának* is nevez-
 tek, mind ezen helység, mint a' Jeles *Mándy* nemzet-
 ség vette nevezetét. Béla Királynak n vetlen író Deák-
 ja 25. Rézb. erről így ír: „*Tuhotom'* pedig igen
 „ okos férjfiú lévén, elküldött egy fortélyos embert,
 „ az *Apaforkos* attyát *Ag-Mándot*: hogy kémelve jár-
 „ kálván nézellené ki a' *Szilágyon* túl lévő földnek
 „ termékenységet, és minéműek volnának annak lakós-
 „ sai? hogy ha lehetne é hatat indítani azok ellen?
 „ mivel *Tuhotom* magának hírt, nevet, és földet a-
 „ kart szerezni, a' mint a' m' tié assaink mondgyák:
 „ *Minnyájan* *ők* *heleket* *keresseenek*, és *magoknak*
 „ *hírt*, *nevet* *szerezzenek*. Továbbá midőn *Og-Mánd*
 „ *Apa* a' *Tuhotom* kéme körül, belől róka módgyá a
 „ a' föld jóságát, és termékenységet, 's lakóssait is,
 „ mennyire emberi látás elhathat, meg nézellené, ki
 „ mondhatalanul megszerette, és nyargalvást Urához
 „ viszsza tért.

1579. Mándy Tamás, Istvánnak fia, és az ő ma-
 radéki egészszzen bírták; még

1582.

1582. II. Rudolf Császár, és Király Nemes Almássy Adámnak, Mándy Ambrusnak, Benedek fia, más Benedek, öregebb Ferencz fia fiának, Mándy Bernárdnak, Györgynek, és Jánosnak, azonkívül Márton Gergelynek, és Albertnek, Mándi Chyány István-nak, Czyompáz Györgynek, Mándy, másképp Zabó Péternek, Uray Simonnak, és Cheke Andrásnak azt új Királyi adománnyal ajándékozta, kik

1583. Senki ellent nem mondván, béiktattattak.

1755. Mándy János, Márton Miklós, és István, Csepely Miklós, János, Mihály, Ferencz, László, Albert, és Balla István birtokában újra megerősítettek.

§. 208. Puszta *Mánd*-is említetik a' régi levelekben Kis-Szekeres, Darnó, Borzova, és Oroszi helységek között.

1449. Samelházy Lászlónak, és Sarollyány Jánosnak benne rész,

1548. Levenházi Mórícz Péternek fele Királyi adománnyal adatott.

1576. A' Rosáli Kún Nemese a' Majtissi Nemesséssel Puszta-Mándott magok között felosztották.

§. 209. *Borzova* Magyar falú, mind Nemes emberek lakják, nevezetesen: Kálos, Erdélyi, Pápay, Mándy Nemes nemzetségek, lakóssai Reformátusok, köből épült új Templomok, Papjok helyben, határja jó, trágyázás után mindenféle gabonát terem, legellője hasznos, és elegendő, fája mind a' két szükségeikre, piaztozása közel, de határját az árvíz elönti.

Régenten a' Borzovay nemzetségé volt.

1436. Borzovay László, Dienesnek fia bírta, de felét Kulchey Jakab, Farkasnak fia elfoglalta.

1476. Határjai megjárattak Puszta-Mánd felől.

1592. Bakú Miklósnak, Júdy Tamásnak, Hegedűs Istvánnak, Kalos Istvánnak, Nagy Istvánnak, Róka Jánosnak, Soidos Balintnak, Tarczaly Jánosnak, és Tégla Istvánnak egész helység Királyi adománnyal adatott.

§. 210. *Nagy-Szekeres* falú, *Gégő* pataka, vagyis tó két mellyekén, melly hallal, és rákkal bővelkedik, és a' Szamos árjával újjítatik, jó széna termő hely, szántó földgyei-is tiszta búzát, zabot, árpát és jó dohányt termenek. Van egy kis tiszta körös fából álló erdeje, a' lakossai négy házon kívül Református Magyarok, a' falú közepén Templomok, melly a' helyebb nevezett tóval körül vététek, birtokossai Gróf Barkócziak, Isaák, Czáró-Fogarassy, Morvay, Mándy, Domahidy nemzetségek. Borzova felé van egy lábalhatatlan kerek lápja is a' szántó földek között, a' közepé tiszta, hajókon járnak oda, és fürdenek, a' víze köszvény ellen használni mondatik.

§. 211. *Kis-Szekeres* falú, földes Urai: Domahidy József, Pongrácz László, Morvay József, és Fogarassy Imre özvegyei, Isaák Gáspár, és Sámuel. Ajtay Károly, Osváth Pál, és Mándiak. jó kövér földgye, de a' határa nagy részint gázos, kaszálója sem igen bő, erdeje meglehetősen, lakossai mind Reformátusok, Papjok helyben, kö Templomok.

Ezen két helységről e' következő levelekre akadtunk:

Régenten a' Zekeressy nemzetség bírta.

1559. Zekeressy Tamás, István, László, és Lukács, Lászlónak fiai határát megkülömböztették *Kermehétől*, mellyet Gyarmathy János, Jánosnak fia bírt.

1576. Keulchey János is bírt benne.

1579. Zekeressy Ferencz Tamásnak, és Miklós Istvánnak fiai,

1583. 1404. Keulchey János, István, és Dienes birtokossai említetnek.

1422. Dománhidy György, és László elfoglalták.
1438. Fülpeßy Mihálynak,
1460. Károlyi Jánosnak, Andrásnak, Mihálynak, és Lászlónak,
1481. Margithnak, Kömerek Mihály feleségének, Kristina, és Ágotha leányinak benne rész. Királyi adománnyal adatott.
1487. Zekeres, és Sarollyán helységeknek villongásban lévő határi eligazitattak Kölcsey Farkas, Tamás, Bornemisza Bódisár, Kölcsey Jakab, és testvére, Margith aszszony, Kömerek Mihály özvegye és Czégényi Báliut részére, kik akkor Zekerest bírtak.
1496. Ujhelyi László, Ágotha Soepessy László felesége Nagy - Szekeresen,
1507. Zoltán János Nagy - Szekeresen,
1515. Czégényi Kende Péter Kis - Szekeresen,
1516. Báthory András Nagy - Zekeresen, kiki egy részbe Királyi adomány mellett béiktattattak.
1518. Werbewczy István Királyi Személyes Nagy - Zekeresen a' maga részét Perényi Istvánnal, és feleségével Frangepán Isothával a' Dobronyi Uradalomért eltszerélte a' Jászai Konvent előtt.
1520. Báthory András, Ország Ferencz, és Imre Nagy - Zeker sen Királyi adománnyal részt nyertek.
1524. Bélthekei Drágffy János Nagy- és Kis - Zekerest, Királyi adománnyal a' Rosályi Uradalomhoz tsatolta.
1544. Muchey Pálnak, Nagyváty Jánosnak, és Rács Miklósnak Nagy - Zekeresen,
1561. Fekete Balog Jánosnak, másképp Kelemeninek Nagy - Zekeresen Királyi adomány mellett rész adatott.

1555. Kún László, Imre, Miklós, János, Domokos, és Péter a' Rosályi Uradalomhoz Nagy- és Kis-Zekereset felkérték, a' kiknek az itt való Templomba volt a' temető bőljok, mellynek az homlokán vagy on most-is a' Kún nemzetség Czimere.

1576. A' Rosályi Kún Nemesek, a' Majtissi Nemesekkel Kis-Zekeres mellett fekvő Mándi pusztát magok között felosztották.

1577. Pongrácz 'Sigmondnak, és Kubinyi Lászlónak,

1578. Kórodi Ispán Istvánnak,

1630. Mosdossy Imrének Nagy-Zekeresen rész Királyi adománnyal adatott.

1632. Tanú vallatás tétetett a' Sarollyán, és Nagy-Zekeres között fekvő peres erdők eránt.

1638. Mosdossy Imre, Zuhay Mátyás, Gáspár, és Anna, ez előtt Becsky László, akkor pedig Bilkei Lipcsey Gergely felesége Nagy-Zekeresnek felébe Királyi adomány mellett béiktattattak.

1642. Kölchey Péter, és 'Sigmond Nagy-Zekeresi birtokokba új Királyi adomány mellett megerősítettek.

Az után Nagy-Zekeresnek egy részét Kende Gábor bírta, de azt

1672. hívségtelensége által elvesztvén, Gróf Zinzendorff Hadi Vezérnek adatott, a' ki a' Gágő patakának partyán egy tsinos kastélyt épített, erről Báró du Járdirra szállott, a' kastély elpusztulván, most már csak a' helye látszatik.

1717. Ezen helység-is a' Tatárok által feldúlott, a' mint a' Templomnak ezen reá írása mutatja:
 „ Romlást, veszedelmet, égetést, rablást, ez helyben,
 „ és az Isten Házában szörnyű égetést tűzzel a' Pogány Tatárság elkövetett, kik által Isten az ő haragját
 „ ját

„járt elhozta az ő népére az 1717. Eszt. Augustusnak
 „utolsó hetiben, melyet is jövőendő maradékaiknak
 „emlékezetekré feljegyzett az akkori időben Istent
 „Isten népével szolgáló Nemes Nagy - Szekeresi, és
 „Nemes Zsarollyányi Ekklesiának Prédikátora Gödeley
 „István, a' ki-is kívánnya: legyen békessége e' Háza-
 „nak, és az Isten népének mind örökké. Amen.

§. 212. *Darnó*, mivel régenten Szászok lakták, *Szakszának*, most *Szaksza Darnónak* nevezetik, Magyar falú, földes Urai. Isaák Gá-pár, kinek itt lakó háza, és Sámuel, Pongrácz László, Morvay Jósef, Czáró - Fogarassy Imréné, Osváth László, Székely István, és Jósef, határbéli földgyei három nyomásra, ha trágyáztatnak, mindenféle gabonát teremnek, de a' Szamos vizeinek árja sokszor elborítja, belső gyümölcös kertyei, *Szilas* nevezetű tilalmas erdője, lakossai Reformátusok Templonjok fából készült, mostan Prédikátorok Nánássy Mihály, 29. házból áll, 9. Nemes ember-is lakik itten, piatkozása Szathmár, és Károly.

1453. Uhelyi Péternek ezen helységnek fele Királyi adománnyal adatott.

1476. A' Rosáli Kún, és Majtissy nemzetségek Darnó mellett fekvő *Sopsateleke* pusztát magok között felosztották.

1524. Bélthekei Drágffy János egész helységbe Királyi adomány mellett béiktattatott.

1569. Messer Andrásnak, és Salgay Bálintnak benne rész jószág adatott.

§. 213. *Kis - Namény* Magyar falú, a' határijának egy része gazos, a' tisztája jó búzát, árpát, zabot, tengerit, kivált lencsét, és borsót terem, kaszálói jók, van tölgyes derék erdeje, melyet nagy vidék szokott használni. Van pusztája - is melyet *Ricsének* neveznek. A' lakósok Reformáta valláson lévők, helyben Prédikátorok, és kőből épült Templomok. Bir-
 tokos-

tokossal: Ajtay, Domahidy, Becsky, Kölchey, és más Nemések.

1425. Határi Csáholeztól, és Ricsétől megkülömböztettek, Rosáli Kún Miklós, és Mathuchynay Domokos bírták.

1436. 1462. Báthory Andrásnak, Istvánnak, Lászlónak, Pálnak, és Miklósnak benne rész jószág,

1524. Béliheki Drágffy Jánosnak a' Rosályi Uradalommal egész helység,

1527. Dorosányi Péternek öt telek,

1585. Lónyay Istvánnak rész jószág,

1614. Macskássy Mihálynak egy része,

1640. Némethy Pálnak három telek,

1744. Gróf Teleky Mihálynak benne rész Királyi adománnyal adatott.

§. 214. *Vámos-Oroszi* falu, *Vámos* elő nevet onnét vette: hogy a' helységnek éjszak felől való végén egy *Tapolnak* nevezetű pataká vagyón, melly a' Túr vizétől szokott megáradni, ezen patakon felállított hídtól régenten *vám* szedetett, és azért a' helység is *Vámos-Oroszinak* neveztetett.

A' határjának nagyobb része fekete vályog, kevés része sárga homokos nehéz munkájú, többnyire tiszta búzával szokták vetni, és mégtérmi a' zabot, és tengerit is, jó széna termő kaszálóji, a' Tisza, Szamos, és Túr vizeiről kiönteni szokott árvizek olykor kárt tesznek a' lakósoknak, hanem tűzi fájók bőven vagyón. Az Uraság erdejét *Jó bereknek*, a' nevendéket *Kős erdőnek*, a' régibbet *Bagoj* erdőnek nevezik. A' lakosok Magyarok, Reformáta vallást tartók, régi téglából épült templomok, a' Prédikátor Kábay Ferencz a' Szathmári vidéknek Esperestye, 12. Nemes ember, és 44. telkes gazda lakik ezen helységbe.

A'

A' Földes Urak között itt laknak Thólnay Ferencz, és Lajos, külső földes Urak, Domahidy József, Szenyiczai Gáspár, István, Gulácsy Gábor, Isaák Gáspár, Mándy, és Apáthy, Sigmond. Piattzok Szathmár, és Károly.

Régenten az Orozy nemzetség bírta, melyből sok Jeles Királyi emberek olvastatnak a' régi béiktató levelekben. Hanem

1419. Ezen helységnek egy része Báthory Istvánnak, és Benedeknek Királyi adománnyal adatott.

1425. Határjai Csáholcztól megkülömböztettek.

1436. Báthory István,

1462. Báthory András, László, Pál, és Miklós részeiknek bírtokában új Királyi adomány mellett meg erősítették,

1471. Egy részét Kusalyi Jakch István bírta, kinek a' sertéseit Helele, Pán Andrásnak Tiszttye Váriba elhajtatta.

1524. Drágffy János ezen helységbe Királyi adomány mellett béiktattatott.

1609. Macskássy Mihálynak,

1632. Némethy Jánosnak-is benne rész adatott.

1633. Bethlen István, és Péter egész helységbe béiktattattak.

§. 215. *Csáholcz* Magyar falú, földes Urai: Darvay, Morvay Gáspár, Domahidy, Ajtay, Kállay, Végh, Radnóczy, Dávid Urak, lakóssai Reformátusok, kiknek Papjok, és kőből épült Templomok, fekszik Túr vizéhez közel, szántó földgyei három nyomásra vannak felosztva, melyek trágyázással mindenféle gabonát bőven, réttyei hasznos szénát termenek, fája épültre, és tüzelésre, makkolása, legellője.

1419. Báthory István, és Benedek Királyi adomány mellett benne rész jószágot nyertek.

1425. Határjai Ricse, és Namény felé 'Sigmund Királynak parantsolattya mellett megjárattak. Földes Urai voltak akkor, Báthory István, Rosáli Kún Miklós, és Jakab, Mathushynay Domokos, és Miklós. Király emberei: Nagynak neveztetett Tyukody András, Rápolthi András, és Gergely, Nábrády János, Fylpysy Miklós, Myk-lay János, Zele Mihály, Cházary György, Nagynak neveztetett Dersy György, kik közül Tyukody Nagy András a' Leleszi Konventnek bizonyosságával Benedek Pappal, azon Konvent Egyháza Éneklője Karjának Igazgatójával, Olajba főt Sz. János napján kezdvén, határosoknak jelenlétekbe Chahóloznak határit *Ryche* Váradi Püspökségnek helységétől eképpen különböztették meg: „ hogy dél felől kezdvén a' szántó „ földek között *Gymssomoga* erdő mellett föld hányás- „ ból fő határ jelt állítottak, az után éjszak felé keve- „ set menvén az Ország úttya mellett *Esztergeut* er- „ dőt elhaladván a' szántó földeknek dombos részén „ régi határ jelre akadván mellék fekvő hányást, és „ megint tovább éjszak felé szántó földek között bal- „ lagván, azoknak végén *Kerekrahattyá* helyen új- „ jabb határ hányást földből, 's egy darabon kereng- „ vén, *Kalna-Bokor* mellett egy tölgy fa alatt ismét „ határ jelelést, végezetre kevés menést tévén, *For- „ nasgrakra* nevezetű hely mellett két régi határ jel- „ re akadván, melléjek megint két derék határ jeleket „ hányattak, és ottan *Chahólez* helységnek határit „ *Nomyn* helységnek határa érdeklette. Tovább *No- „ myniól* úgy mesgyélték - el: hogy nap kelettől kezd- „ vén a' rakottás hely mellett, melly *Formasrakat- „ tyának* nevezetik, ottan megint fő határ jelet föld „ hányásból felemelték, az után nap keletre menvén, „ és *Kakthon* nevezetű erdőt elhagyván, *Domankus* „ földé nevezetű helyen közben fekvő határ jelet föld- „ ből, és megint éjszak felé fordúlván a' földeknek „ dombos részén határ hányást, végre nap kelet felé „ mendegelvén, az ottan lévő erdőbe egy tölgy fát ke- „ reszt formára megjegyzték, de még tovább indulván, „ *Bogár-Putaka* forrásra akadtak, 's mellette megint „ föld

„ föld hányást, és tovább az erdőbe keveset kereng-
 „ vén, az út mellett gyepes határ jelet tettek, 's tovább
 „ *Maythpathaka* erdőhez járultak, a' hol hasonlókép-
 „ pen gyepes hányást, utólyára azon erdőbe nap kelet
 „ felé iparkodván jöttek a' *Sárvyze* folyóhoz, és ot-
 „ tan fő határ hányást állítottak fel, és így elvégezvén
 „ a' határ jarást, a' felül írtt határ jelelések, és meg
 „ különböztetések szerint fellyebb írtt *Nomyn*, és *Cha-*
 „ *hólez* helységeit említett Báthory István, Rosáli Kún
 „ László, és Jakab, azon kívül Domokes, és Miklós,
 „ Mathuchynay Miklós fiainak, az őket illető jússal
 „ által adták, és béiktatták őket örökre, senki ellent
 „ nem mondván. Költt azon béiktatásnak 25. napján,
 „ 1425. Eszt. “

1436. Báthory István maga birtokába új Királyi
 adomány mellett megerősítettett.

1462. Ezen Királyi adomány Báthory Andrásra,
 Lászlóra, Pálra, és Miklósra kiterjesztett.

1524. Drágffy János ezen helységbe béiktattatott.

1583. Kún György, és felesége Ziny Borbála ré-
 szeiket új Királyi adománnyal felkérték.

1652. Kún István birtokát, és a' Thúr vizén épít-
 tett malmát megint új Királyi adomány levéllel meg-
 erősítette.

A' fellyebb írtt határ járó, 's több más Ok-Leve-
 lekben gyakran elé fordul *Nagynak* nevezete, melyet
 a' Magyar eleink nem tsak azokra ruházták, kik külö-
 nös termettel a' többieket felül haladták, de a' kik vi-
 téz tetteikkel, 's a' Hazának egyéb szolgálattyan - is
 megkülönböztették magokat.

§. 216. *Ricse* Magyar falú, Gróf Barkóczy Ferencz,
 és János bírják, mind Reformátusok lakják, kiknek
 helyben *Papjok*, *Templomok*, környös körül gazos, re-
 ketyés, és mak termő erdőkkel van körül véve, sok
 posványos helyei, kevés tiszta kaszálói, és szántó föld-
 gyei

gyei vannak, mellyek mindenféle vetemény magot közepszerűen teremnek.

1271. *Recehnek* neveztetett, és V. István Király Abrámnak, Ponith Gróf fiának, Cháholiak elejének ajándékozta.

1281. László Király Abrámnak fiát Pétert bírtokában megerősítette, a' mint Cháholynak leírásában eléadtuk.

1425. A' Várad Püspökségnek - Szent Egyházához tartozott, és határi Naménytől, és Chaholcziól megkülömböztettek.

1560. Radák Andrásnak benne rész,

1611. Melith Péternek, és feleségének Zokolyi Ersebethnek, Várday Katalinnak, Nyáry Pál özvegyének, és Thelegdy Annának egész helység Királyi adományal adatott.

§. 217. *Fülesd* Magyar falú, bírtokossai nagyobb részébe Kölcséy Bálint, György, és Kölcséi Kende Pál maradéki, mint hogy a' Kölcséi Urak talomhoz tartozandó, bírnak azomba benne: Gróf Barkóczy Ferencz, és János, Nagyiday József, Baka Mihály, és Imre, Luby Károly özvegye, Mándy, Tarpay, és több Nemeség, a' határának nap nyugot felől való része agyagos, a' nap kelet felől való része homokos, tiszta búzát, kétszerest, zabot, és tengerit terem, kaszálói bővséggel hasznos szénát adnak, a' napnyugotti részét a' Túr, Tisza, és Szamosból ki jönni szokott árvizek elszokták lepní, a' lakósok Reformátusok, Templomjok fából épült, mostani Prédikátorok Balajty Mihály, vannak tilalmas erdeik. *Kálnok*, *Patak-Köz*, *Gábornak*, és *Darvas* nevezetűek, azért tűz, és épületre való fajok, piattza Debreczen, Szathmár, Károly.

A' mi t a' Kölchei Uradalomhoz, úgy Kölchei nemzetséghez tartozott régenten egészszzen; hanem

1481. Margithnak, Kömerey Mihály feleségének, és az ő leányinak Kristinának, és Ágothának,

1496. Ujhelyi Lászlónak, és Ágothának, Szepessy László feleségének,

1507. Zóltán Jánosnak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1518. Werbeuczy István Királyi Személyes, maga részét Perényi Istvánnal a' Dobronyai jószágért elterelte.

1520. Báthory András, Gúthi Ország Ferencz, és Imre némely részét Királyi adománnyal felkérték.

1544. Muchey Pálnak, Nagyváthy Jánosnak, Rácz Miklósnak benne rész adatott.

1561. Fekete Balog Jánosnak, máskép Boronyai Kelemenfiúnek,

1577. Kubinyi Lászlónak, és Pongrácz 'Sigmondnak,

1594. Wukityevich Istvánnak hasonlóképpen,

1644. Kölchey Péter, 's 'Sigmond benne új Királyi adománnyal megerősítettek.

§. 218. *Kölcsé* falú, szigeth formára, mivel a' *Túr* folyó vize, és abból ki szakadó *Eszteró* körül folyak, a' Kölchei Uradalomnak fő helye. A' batára elég tágas, nagyobb része sárga agyagos, kevés része homokos, búzát, kétszerest, tengerit, zabot jól terem. Réttyei sással, 's vadabb fűvekkel elegyes szénát adnak, mivel azokat az árvizek ellepik, mind tüzi, mind épületre való fája bőven van. Erdeje *Nagy-Szeg* nevezetű, makkot termő tölgy fát nevel. Van az Uraságnak - is különös tilalmas erdeje, van a' helységnek egy székes malma-is három pár köre, az Uraságnak közös. Az *Eszteró* vizén épített hídakon vám szednek. *Földes Urai: Kölcséy Lajos, Kölcséi György, maradvány,*

ki, Csicseri Órmos Péter, Gábor, és Ábrám, Nagy-
iday József, Egry György, Uketyevich József a' hely-
ségben laknak. Kint lakó földes Urai: Kölcsei Kende
Pál, Illósvay László, Kölcsey Péter, Csoba maradé-
kok, és Lukácsy Ferencz, 10. Nemes ember, 60 tel-
kes gazda lakik a' helységbe. Lakóssai Magyarok,
többszire Reformáta vallást tartók, Templomok téglá-
ból, és termés kőből épült, melyben ez a' reá írás
találtatik: „1646. Eszt. 28. Septemb. felépítette Nem-
„ zetes, és Jeles Ráthy Judith Aszszony, Nemzeres,
„ és Jeles Kölcsey György ájtatos, és hív társa. Utána
van írva Sz. Pál Korinthe. írtt leveléből 6. Rész. 16.
vers. Alatta: *per me Michaellem Hermánszegium,*
a' ki kétség kívül akkori Prédikátor vala. Mostani
Prédikátorok Törös Bálint. Tíz Lutherana vallást tar-
tó Tót gazda-is van a' helységbe, kik Nagy Károlyba
áldozni, egyébkor a' Református Templomba járnak.
Azon kívül három Római Katolikus, és három Zsidó.
Piaztza Tisza-Ujlak, Szathmár, és Károly.

Régenten *Kulchnak* neveztetett, és még a' Magya-
rok Pannoniába lett utolsó békjövételétől mostanig virág-
zó *Kulchey* nemzetség bírta. Származik ez édes ha-
zánkat elfoglaló Ónud Vezértől, az *Ete* atyától, ki-
től (a' mint Béla Királynak nevetlen Író Deákja 6. Rész-
ben írja) jön-le a' *Kulchey* nemzetség.

1352. Midőn Nemes Kulchey János, Jakab, An-
drás, Mihály, és Miklós *Mesterek*, Kulchey Dienes-
nek fiai azon hatalmaskodásért: hogy Dománhidy Mik-
lóst, Miklósnak fiát meg ölték, *Ukurytov*, és *Etery-
kudja* egész helységeiket, és *Macha* helységnek felét
meg öletett Dománhidy Miklós fiainak, és rokoninak
örökösön által adták, már ezekről, és *Kulch* helysé-
gekről adatott Béla Király adományi levelének emléke-
zete vagyon, a' mint *Ökörítónak* leírásában láttuk.

1376. Kulchey András, Dienesnek, és János Ja-
kabnak fiai Királyi parantsolat mellett határit járattak.

1382. Mária Királyné parantsolta: hogy *Kulchey*
István, és György, Jánosnak Dienes fiának fiai, és
Kul-

Kulchey János, Jakabnak fia azon ellentmondásoknak okát adgyák, melyet Baktay Barnabás, Péter fiának Baktai helységben, Bereg Vármegyében levőben lett béiktatásának alkalmatosságával tettek.

Nevezetes ezen parantsolatban: hogy Kulcheiek Fő-Nemeseknek (*Praenobiles*) a' Királyné nagyobb petséttye pedig Felségesnek (*Majestaticum*) neveztetik.

1438. Fylpessy Mihálynak Kölcsén rész adatott.

Azon Eszt. Tanú vallatás tétetett: hogy *Kulch-Zegh* nevezetű forduló *Zunus* vize mellett Kulchei helységhez tartozik.

1481. Margithnak, Kömerey Mihály feleségének, Kristina, 's Ágotha leányinak,

1496. Ujhelyi Lászlónak, és Ágothának Scepassy László hitvessének rész Kölcsén adatott.

1515. Czégényi Kende Péter egy részébe,

1516. Báthory András más részébe Királyi adomány mellett béiktatott. Ellenne mondván a' Kulchey nemzetség,

1518. Werbeuczy István Mester Királyi Személyes a' maga Kulchei részét Perényi Istvánnal, és feleségével Frangepán Isothával a' Dobronyay Uradalomért elterélére.

1520. Báthory Andrásnak, Gúthi Ország Ferencznek, és Imrének benne Királyi adománnyal rész jószág adatott.

1526. Itten neveztetett Ország Ferencz II. Lajos Királynak Fő-Kamarássa vele egygyütt Mohácsnál elesett. Imre pedig Ferdinánd Királynak Fő-Ajtónállója volt.

1554. Phylpessy Mihálynak Kulchey András Kulchén lévő rész jószágát 70. finom aranyba elzalogosította a' Váradi Káptalan előtt.

1561. Fekete Balog János,

1571. Zalai, másképp Sárkány Simon, és felesége Kölchey Borbála,

1577. Pongrácz 'Sigmond, és Kubinyi László benne részt Királyi adománnyal nyertek.

1590. Thardi Vörös Orbán a' Magyar lovasságnak Kapitánya, nékie Gróf Báthory István által bévallott, egy Nemes ülésbe, 8. telekbe, és a' vám részbe Királyi jóvá hagyással béiktattatott; Az iktató levél e'képpen vagyon Magyarúl: „ 1591. Executio facta est 8. „ die Augusti. Ego Petrus Szegedy Presbyter Con- „ ventus Ecclesiae S. Crucis de Lelesz, homoque Re- „ gius Franciscus Darahy de eadem Darah, mentünk „ mi Keölchében, ki Zathmár Vármegyieken vagyon, „ az melly jószágot Báthory István Urunk eö Nagysá- „ ga adott volt Vörös Orbán Uramnak, eö Feölsége „ meg confirmálta fiúról fiúra, leányról leányra, „ és úgy jámbor zolgállattyáért, és az levélben „ írtt 1600. flor. vallotta. Az eö Feölséghe Consensus- „ sa mellet iktattuk -bé Keölchei Udvarházába, és „ jekbágyinak birodalmába. Vicini Nobiles Franciscus „ Kölchey, Petrus Kende de Cheke, alias de Kölche. „ s a' t.

1633. Némethy Jánosnak rész benne Királyi adománnyal adatott.

1642. Kölchey Péter, és 'Sigmond bírtokokban új Királyi adomány mellett megerössítettek.

A' *Kölchey* nemzetség valóban egy régi nem Magyar Országba. Erédetét veszi *Onud* Vezérnek maradékától *Kuch* Ábrahámától, a' ki IV. Béla Király idejében igen nevezetes ember volt.

1352. Maradéki *Mestereknek* nevezetnek, melly Czím abban az időben Nagy embereké volt.

1382. Mária Királyné-is (mint fellyebb) őket *Fő-Nemeseknek* nevezi:

A' Kende Nemzetség-is, a' melly a' *Kölcheivel* egy eredetű, ezen helységről Czimeztetik, sok jeles ferjsiakat adott a' Hazának, és ezen Megyének, kiket az Al-Ispányok, és a' Köyetek Lajstromában I. Rész. elészámláltunk. De még ezekre akadtunk:

1505. Kende Miklós volt Szabáchi Bán. Práy IV. Rész. 313. lap.

1605. Kende Tamás volt a' Magyar Lovasságnak Vezére. A' Vármegye Levél Tárában találatik Zaluzovszky Péternek Skolai Hadi Rendtartónak hozzája (*Thomae Kindy de Kolcae*) írott levele, melly által közli vele a' Lengyel Tanátsnak, és III. Sigmond Királynak parantsolattját: „hogy a' Lengyel, és Kozák katonák-nak a' Császári Tábornál szolgálatot felvállalni nem „szabad. “

1675. Kende Gábor elpártolt ugyan a' törvényes Királynának hívségétől, de helyre hozta. Mert a' Vármegye Levél Tárában vagyon Kollonich Leopóld Püspöknek Németül írott Levelé Gróf Strassoldó Fő-Strázsa Mesterhez: „hogy Ő Felsége három Kendjék élet-„tyének megkegyelmezett, és a' jószágaitat vissza „adgya, hogy őket azon vallásban, mellyet követni „akarnak, meg nem háborította, hogy Szathmár vá-„rossának külső Várossán nékiek lakást enged, és a' „párt ütőknek minden üldözései ellen őket a' nevezett „Fő-Strázsa - Mester védelmezni köteles. “

1681. Kende Ádám Szathmár Vármegyei Fel-Ispány volt az Országnak bízossa az Erdélyi határok felé 25. Törv. Tzík.

1745. Kende János Tartománybéli Biztos a' Tiszán túl való kerületben,

1800. Kende László Váradi Kanonok, és Zeer-Monostori Apátúr. Ez építette a' Fejér-Gyarmathi Templomot.

§ 219. *Tisza - Kórod* falú, éjszokról a' Tisza vize választja Beregh Vármegyétől. Határának a'-földgye egy részint sárga agyagos, más részint homokos, búzát, kétszerest, zabot, tengerit terem, de a' fűr, és Tisza vizének árjai járják, kaszáló helye bővebben van, kertyeikben szép alma, és szilva gyümölcsössei, melyeket a' Tiszán széjjel hordanak, és pénzért is szoktak kormányosságot gyakorolni. Piattzok Tisza-Ujlak, és Károly, 112. telkes gazda, közöttük 36. Nemes lakik, két Római Katolikuson kívül a' többi Református vallást tartó Magyar, régi Templomok, 's tornyok köből épült, Prédikátorok Csengery Pál. Legtöbbet bírnak benne Kölcsei Kende Pál maradéki, azonkívül Gróf Rhédey Lajos, Kende László, Bay György, Bessenyei Lajos, Jármy Sára Kölcsey Bálintné, Kende János, Uketyevich József, Csizsár, bent lakos Urak: Sánta Antal, Nyevezkey László, és Thólnay Ferencz.

Régenten a' Rosályi Uradalomhoz tartozott, a' mint kitetszik azon jegyzésből, melly Rosálynak leírásában elé fog adatni, 's melly szerint

1445. Kusalyi Jakchy Mihály annak birtokában lépett, 's a' hol Kórod helysége-is neveztetik.

1550. A' Rosályi Uradalom egészszén a' Rosályi Kúnokra szállott. Kún Annát Barkóczy László házas társul vette, annak fia volt Barkóczy János, 'Sigmund unokája, ennek leánya Barkóczy Mária, Kende Mihály felesége, és ez után nagyobb részét Kende Urak bírták.

§. 220. *Csécse* Magyar falú, földes Ura nagyobb részében Kölcsei Kende Uraság, a' többiben: Császay József, Gróf Barkóczy János, Dózsa Imre, Horváth József, Meződszky István, és Kis nemzetség. Határának egy része sárga agyag, a' Tisza mellett homokos, búzát, gabonát közép szerűen megterem, kaszálója szűk,
de

de hasznos szénát ad, erdeje n'ints, hanem a' Kölcsei Uradalomhoz tartozván, fája onnét adatik, 32. házból álló Református lakóssainak fából készült Templomjok, mostani Prédikátorok Székely János, a' házi kerteken, és mezőben almás, szilvás gyümölcsösseik jó hasznokra vannak, Tisza-Ujlakon, Váriba, és Beregszázon piatkozások, a' Tisza partján lévén fizetésért kormányosoknak szoktak jární.

1481. Margithnak Kömerey Mihály feleségének,

1496. Ujhelyi Lászlónak, és Ágothának Szépeßy László hitvessének,

1507. Zóltán Jánosnak,

1516. Báthory Andrásnak benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

1518. Werböczy István Királyi Személyes, és az ő fiai Ferencz, Péter, János, és Imre Csései rész jószágokat Perényi István Fő-Asztalnokkal, és az ő feleségével Isothával, Segniai Gróf Frangepán Bernárd leányával Dobronya vári Uradalomért több jószággal eltserélték a' Jászai Konvent előtt.

1520. Báthory Andrásnak, Gúthi Ország Imrének, és Ferencznek,

1544. Muchey Pálnak, Nagyváthi Jánosnak, és Rácz Miklósnak,

1571. Zalay, máskép Sárkány Simonnak, és feleségének Kölchey Borbálának,

1592. Thardi Vörös Orbánnak Magyar lovasság Vezérének benne rész jószág adatott.

1583. Határai Tisza-Kórod felé járattak.

1642. Kölchey Péternek, és 'Sigmondnak Királyi adománnyal adatott.

§. 221. Milota falú, a' határának nagyobb része fekete nyirok, nehéz szántású, némely része a' Tisza felől

felől homokos, búzát, tengerit, zabott, kaszálója kevés, de jó szénát terem. A' Tisza mellett vannak almás, szilvás gyümölcsössei, de a' Tisza árja gyakran a' határát előnti, 100 helyes gazda lakik benne, Magyar, és Reformáta vallást tartó, két Oroszon kívül, 18. Nemes közöttök, téglából, és termés köből újjonnan épült Templomok, piattza Tisza Ujlak, és Szathmár. Kölchey Gáspár, és László laknak benne, bírnak még: Gróf Barkóczy Ferencz, és János, Gróf Rhédey Lajos, Jármy Sára, Kölcsény Bálintné. Bárány Perényi Antal, Lipcsey József, Órmos Péter, Uketyevich József, Sánta, Nagyiday József, Vásárhelyi 'Sigmund, és József, Pap, Bartha Nemesek.

Régenten a' Kölchey nemzetség bírta egészszen, hanem idővel Királyi adománnyal többen részenként felkérték, úgy mint:

1481. Margith Kömerek Mihály felesége.

1496. Ágatha Scepossy László hitvesse, és Ujhelyi László.

1507. Zoltán János,

1515. Czégényi Kende Péter.

1516. Báthory András, ellene mondván a' Kölchey nemzetség.

1518. Werbewczy István itten is részét Perényi Istvánnal a' Dobronyi Uradalomért eltserélte.

1520. Báthory András, Gúthi Ország Ferencz, és Imre,

1544. Muchey Pál, Nagyváty János, és Rácz Miklós,

1561. Fekete Balogh János, másképp Kelemenffy,

1577. Kubinyi László, és Pongrácz 'Sigmund,

1592.

1592. Thardi Vörös Orbán részeibe béiktattattak.
 1642. Kölchey Péter, és 'Sigmond birtokokban új
 Királyi adománnyal megerősítettek.

§. 222. *Tisza - Becs*, Magyar falú, birtokossai:
 Borbély György, Morvay József özvegye, Lövey Gá-
 bor, Pál, György, Bay György, Buttkay Mihály,
 Gróf Károlyi ház, Ujhelyi József, Gróf Teleky László,
 Gróf Schönborn, Way József, Fogarassy Imréné Or-
 mos Borbála, és több számos Nemesség, lakossai 3.
 Orosz, 8 Zsidó, 100. ház Református, ezeknek ter-
 més köből épült régi Templomok, mostani Prédiká-
 torok Buzinkay Ferencz, közöttök 55. Nemes ember,
 határbeli földje mindent megterem, piattza *Tisza-*
Ujlakon közel, legellője tágas, itatója alkalmas, fája
 mind a' kétféle elég, makja - is, réttyeinek egy része
 nagyon jó, más része pedig kákás szénát terem, négy
 malma helyben, mellyek gátak nélkül forognak, *Ba-*
tár folyó vize Ugócsa Vármegyétől hasíttya, Csajká-
 soknak *Tisza - Ujlakon* szoktak beállani, és gyümöl-
 tsüket - is hordani a' *Tisza* vizén, melly a' napkeleti vé-
 géu *Batár* vizét elnyeli.

Mivel *Szamos Becs* - is vagyon ezen Vármegyében
 §. 180. a' mellyet a' régi Levelek meg nem különböz-
 tetnek, ezen két helységről ilyen Ok-Leveleket össze
 szedtünk:

1381. Balk Vajda, és Drágh az ő testvére Már-
 marossi, és Zathmári Ispányok, és *Oldh* János, ha-
 sonlóképpen az ő testvérek tanúkat vallattak: hogy
Bolchui János, és László, Jakabnak fiai *Becs* helység-
 nek határán az ő réttyeket elfoglalták.

1409. Csáky Györgynek *Becs* helységnek fele Ki-
 rályi adománnyal adatott.

1416. *Becs* helységet János, Demeter, és György
 Pányi Ferencznek fiai bírták.

1427. *Becsi* rész jószág Kusalyi Jakch Mihálytól,
 és Lászlótól, Istvánnak fiaitól elítéltetett Gachályi Ta-
 másnak, Tamás fiainak részére.

1470. Chathó Gergely a' Becsi rész jószágban béiktattatott.

1475. Katalinnak, Berzeviczy Zaniszló feleségének Becs helységben rész jószág,

1504. Kún Jánosnak hasonlóképpen

1519. A' Diós-Györi Klastromba lakó Paulinus fejér Barátoknak egy Nemes Udvarhely adatott.

1559. Tisza-Becs a' Rosályi Uradalomhoz Kún nemzetség által bíratott.

1633. Szamos-Becs a' Béltéki Uradalomhoz tartozott, és Prépostváry 'Sigmondnak,

1739. Gróf Feleky Mihálynak egész Szamos-Becs helységre Királyi adománnyal adattak.

§. 223. *Uszka* falú, a' földgye sárga agyagos, kevés része homokos, búzával, kétszeressel vetik, kaszálója kevés, de jó szénát terem, a' *Batár* vize választja Ugócsa Vármegyétől, és a' szántó földgyeit árjával ellepi. Van keves tilalmas erdeje, azért tűzi fával más határokból élnek, 50. ház helyes Magyar gazda lakja, Református vallású, 38. közötté Nemes, téglából rakott új Templomok, Prédikátorok Beregszásy András, piattza Szathmár, és Tisza-Ujlak, de Debreczenbe is hordanak fa műszereket. Birtokossai: Forray József, Márton László, Longer József, Szentpétery 'Sigmond, Szabó, és több számos Nemesség.

1429. A' Bökényi nemzetség bírta.

1473. Kirvai Tatol Mihálynak, és Dolhay Györgynek rész, Batár vizén lévő malommal Királyi adománnyal adatott benne.

1524. Drágffy János egész helységbe, mint a' Rosályi Uradalomhoz tartozandóba béiktattatott.

1548. Határi Bökénytől megkülömböztettek.

1554. Rosáli Kún László, Gergely, és István, Lászlónak, más László fiának, a' ki Jakabnak fia vala, fia, Bessenyei Lampertnek, Gergelynek, és Miklósnak, István János fia fiának, úgy mint Kún Ilonától, nevezett Kún Jakab leányától született ivadékoknak Uszka helységét leány negyedben örökösön által adták, fogadván azt-is: hogy a' Tisza-Becsi réven, és a' Rosályi hídon Uszkai jobbágyaikat minden vám fizetés nélkül fogják botsátani.

§. 224. *Magos-Ligeth* falú, a' határának egy része sárga agyagos, más része homokos, bűzát, tengerit, árját, és zabot terem, kaszálója elegendő, és jó tiszta szénát ad, szép makkos erdei, úgy mint: *Cserhöz, Karátson Égre, vagy Felső Erdő.* Éjszaki oldalába foly a' *Batár* vize, melly a' Tisza vizének árjával az egész határt ellepi, 20. ház helyből áll, Református vallást tartó Magyarok lakják, Templomjok fából, *Prédikátorok* Gáthy Gedeon, piattza Tisza-Ujlak, és Szathmár. Birja egészszén, és itten lakik *Magosligethi Hagara László Kaptány.*

Régenten Megyessi Simon Bán birta, kinek

1373. az özvegye, István fiának nevével is tanú vallatást tétetett az *Aszszony-Pataki, és Felső-Bányai* polgárok ellen: hogy *Magos-Ligethi* jobbágyit némelyeket halálra sebesítették, egygyet pedig meg öltek.

1429. *Cháholyi Jánosnak, István fiának* 'Sigmond Király ajándékozta, a' hol *Magyar-Ligethnek* nevezetik, *Pathó-Házának* megkülömböztetésére melly akkor *Magos-Ligethnek, és Magos-Martnak* nevezetett.

1455. *Gödényházy Istvánnak* *Magos-Ligethnek* fele,

1463. *Chathó Gergelynek* benne egy rész Királyi adománnyal adatott.

1547.

1547. Fellyebb többször nevezett Cháholyi leányok megfiutván, ezen helységbe béiktattattak.

1720. Pelsöczy Györgynek Ugócsa Vármegye Fő. Jegyzőjének Királyi adománnyal adatott, kinek származását, és élete szerentsétlen kimenetelét Ugócsa Vármegyének leírásában az 55dik lapon eléadtuk.

1752. Gróf Teleky László, és annak felesége Ráday Eszther az egész helységet felkérték.

1765. Hagara Pálnak, Királyi Tanácsosnak, és Ugócsa Vármegye Fel-Ispánnjának, és Pál fiának Ditső Mária Theresia Királyné adománnyával adatott: hogy elő-neveiket is *Magos-Ligetről* czimezhessék.

§. 225. *Sonkád* falú a' Túr vize mellett, szántó földgye sárga vályogos tiszta búzával szokták vetni, kaszáló helye bővebben vagyon, de szénája vad füvekkel elegyes. Három darab erdeje különös, úgy mint: *Túr, Gorond, és Eger* nevezetű erdők, mak termő tölgy fákat nevelnek, a' negyedik erdő *Cserhöz* a' szomszéd helységekkel közös. A' Túron négy pár köre épült székes malma van a' Gróf Teleky Uraságnak. A' lakosok Magyarok, Reformáta vallást tartók, régi kö Templomok, mostani Prédikátorok Kató Lajos, Földes Urai: Gróf Teleky László, Kállay Péter, Sulyok Ferencz, Way Ádám, Kerekes Mihály, Kürthy György, Eötvös, Makay, 's több Nemesek, piattza Tisza-Ujlak, Szathmár, Károly.

1426. Cháholyi János bírta, és határát járatta.

1429. *Chegyesnek*-is neveztetett, a' mint Cháholyinak leírásában látni lehet.

1463. Chathó Gergelynek,

1479. Malomvízi Kenderes Jánosnak benne rész Királyi adománnyal adatott.

1547. Cháholyi Imrének leányi Anna, és Katalin,

1568. Melith István, Pál, és György, Cháholyi Annától született fiúk,

1569. Sulyok István-is, mint más Cháholyi Annától, Péternek leányától született fiú, meg fiússító Királyi adomány mellett ezen helységbe béiktattattak.

Ezen Sulyok nemzetség-is jeles hazafiakat adott a' Szathmári Megyének, kik közül az I. Részb. sokakat elé számláltunk; de még ezen jeles férjfiakat-is el nem mellőzhettük:

1447. Sulyok György volt a' Budai Ország gyűlésére Követ, a' hol Hunnyady Jánosnak Buda Vára által adódott.

1521. Sulyok Balás, és István a' Szabácsi Várat a' Törököknek feladták, és azért számkivettettek, de az alól felszabadítottak. Balásnak három leányi után három nevezetes vejei voltak, úgy mint a' híres Dobó István, Balassa János, és Bocskay György.

Azon Sulyok Balás Nándor - Fejérváron - is támadaást indított: hogy annak védelmére Báthory Andrást bé ne botsássák, a' mint az I. Részb. §. 147. megirtuk. Még-is II. Lajos Király szabad menet Levelet adott nékie: „hogy még Cseh Országból eljövend, ad, dig büntetlen légyen, az után pedig törvényesen „ megítéltesen. Budán Sz. Péter, és Pál Ünnepeinek „ napja előtt 1522. Eszt. „

1528. Sulyok György volt Pécsi Püspök.

1552. Sulyok István Temesvárt egygyütt őltalmazta Lossonczy Istvánnal, és ott a' Törökökre való első kiütéskor elesett.

1552. Sulyok Ferencz vette Cháholyi Annát házas társúl.

1560. Sulyok György a' Jakchy Böldi'sár özvegyét vette feleségül Ferdinánd Király mellett hartzolván
1564. a' Halmi Kastélyban elesett.

1575.

1575. Sulyok István Békessy Gáspár hadával Erdélybe ment Báthory István ellen.

1575. Sulyok Imre volt Erdélyi Kantzellár. Ezt küldötte Báthory István Bécsbe Makszimilián Királyhoz, és a' Varsói Lengyel Országgyűlésre, hogy ott a' Lengyel Koronát az ő számára sűrgeesse.

Utánnok a' Leleszi Konventben ezeknek emlékezete tállatatik:

1607 Sulyok Balás, iffiabb István, János, és Sándri, idősebb Istvánnak, néhai Ferencz fiának fiai. Prot. 50. lap. 24.

1634. Sulyok Sándor, János, és Ferencz, Istvánnak fiai. Péter, néhai iffiabb Istvánnak, néhai idősebb István fiának fia. Prot. 68. lap. 115.

1660. Sulyok Mária, Báró Barkóczy 'Sigmondnak felesége. Nro 41.

1659. Sulyok Katalin, és Kristina Kún jószágból részt nyertek. 117. Törv. Tzik.

Fellyebb nevezett Kendrys János-is, 1455. Cháholyi Illonát, Lászlónak leányát feleségül vette, kitől lett fia Kenderes Péter, annak fia Kenderes János, a' ki Mághy Lutza feleségétől nemzette Kenderes Annát Berendy János hitvessét, ennek leánya volt Berendy Magdolna, Kún Domokos felesége, ettől született Kún Sófia, a' ki Segnyey Jánoshoz méne férjhez, ennek Ferencz György, Miklós fiai, Borbála, Anna, Magdolna leányi.

§. 226. *Bot-Palád* falú, a' határa néhol sárga agyagos, néhol homokós, búzát, rozsot terem, kaszálója bővebb, de sásas szénát ad, van *Cserkőz*, és *Eger oldal* erdeje, a' Tisza, és Túr vizének árjai sokszor ellepik az határját, 50. ház helyből áll, Református vallást tartó Magyarok lakják, 34. Nemes közötték, régi, termés kőből épült Templomjok, Prédikátorok Vég

Végh Benjámin, piattza Tisza - Ujlak, és Szathmár. Földes Urai: Gróf Barkóczy Ferencz, és János, Gróf Teleky László, Kállay Antal, Fülep, Pinkóczy, Tasnády, Kozák, és több Nemesek.

§. 227. *Kis Palád* falú, határának földgye sárga agyagos, kemény munkájú, tiszta búzát, és kevés rozst, tengerit, és zabot terem, kaszálója bőven van, de sásos. Gróf Teleky Uraságnak a' Túr vizén van két pár köre jó kerezetű székes malina. Vagyon *Éger* nevezetű erdeje az helységnek, azért tüzi, és épültre való fája bőven, 50. ház helyből áll, közöttök 12. Nemes ember, Magyarok lakják, és Reformátusok, piattzok Szathmár, és Tisza - Ujlak. Bírnak a' helységbe: Gróf Barkóczy Ferencz, és János, Gróf Teleky László, a' Gróf Károlyi ház, Kállay Antal, Szerdahelyi László, Longer József, Taikly Miklós özvegye, Becsky, Török, Angyalossy, és több Nemesek.

§. 228. *Nagy Palád* falú, a' földgye egy részről veres homokos, más részről fekete agyagos, búzát, rozst, tengerit, zabot terem. Kaszálói elegendők, de egy része sásos, erdeje egy néhány, úgy mint *Fekete* víz közi, vagy *Vár* erdeje, *Palád Hát* köz erdő, és *Túr* erdeje. Túr vizén három pár köre Szilágyi György Úrnak, Batár vizén-is három pár köre Ujhelyi József Úrnak malmai vannak. A' Tisza, Túr, Batár vizének árjai a' határát járják. Piattza Szathmár, és Tisza - Ujlak, 92. ház helyes gazda, közötté 30. Nemes Református Magyarok lakják, kiknek téglából, és termés köből épült régi Templomok, tsak kettő Római Katolika hiten lévő. Birtokossai: Gróf Barkóczy Ferencz, és János, Gróf Teleky László, Bárá Toroczky maradvokok, Lipcsey József, Matay Ferencz, Pongrácz László Kapitány, Szakadáty László, Longer József, Deák János, Kereskényi János, Nagy Sigmund, és Bornemisza.

Ezen három helységnek vidéke *Palágyáságnak*-is nevezetik, mellyekről illy' Ok-Levelekre akadtunk:

Régenten a' *Cháholyi* Uradalomhoz tartozott, a' mint Cháholynak leírásában látni lehet.

1410. Cháholyi Dienes, Sebestyénnek fia bírta,
a' ki

1426. határit járatta.

1453. Kis-Paládnak fele Ujhelyi Péternek,

1455. Gödényházy Istvánnak fele,

1463. Cható Gergelynek Nagy-Paládból egy rész,

1479. Kenderes Jánosnak, Bot-Nagy- és Kis-Paládon hasonlóképpen rész Királyi adománnyal adatott.

1545. 1547. 1568. 1569. Cháholyi leányok fiú ággá tétetvén §. 72. ezen három helységbe is béktattattak.

1569. Gachályi Horváth István - is Nagy - Paládon Királyi helyben hagyással részt nyert.

§. 229. *Tiszta-Berek* falú, földes Ura Kis Rhédei Rhédey Ferencz, szántó mezeje dombos, homokos, kaszálója bőven vagyon, nevezetes tölgyes erdeje, és Égres, a' hol 8. 9. öles Éger fák nőnek, és a' Tiszán láboknak széjjel hordatnak, lakóssai Reformáta vallást tartó Magyarok, kiknek kőből épült Templomok, Papjok van.

Régenten *Tisza-Bereknek* neveztetett.

1352. István Mihálynak, Tyba fiának fia Tyza-Berek helységét Zathmár Vármegyébe Péter, és Tamás Mestereknek, Tyba fiainak, 's rokoninak 200. gyrájért, mindeniket négy forintyával számlálván zálogba vetette a' Váradi Káptalan előtt.

1393. Balk Vajda, és az ő testvére Drágh ezen helység eránt Istvánnal, Megyessi Simon Bán fiával pereltek.

1470. Cható Gergelynek rész jószág benne Királyi adománnyal adatott.

1486. Első Remete Sz. Pál Szerzetébéli Remetéknek volt itten Klastroma, kiknek Drágffy Bertalan Kis-Hódos helységét ajándékozta.

§. 230. *Caesály* Magyar falú, birtokossai: Madarassy, Szilágyi, Pap, Egry, Lövey, Sepsy, Lipscey, Osvath Lászlóné, és az Ujhelyi Nemzetség, lakossai Reformátusok, köből épített Templomok, a' fedele is tsupán köből van felrakva, mázos tserépes tornya, 85. házból áll, szépen kiterjedt határja, három nyomásra, tiszta búzát, tengerit, zabot, és híres lencsét terem bővséggel, erdeje, kaszálója jó, piattza Szathmár.

Régenten a' *Gachályi* nemzetséghez tartozott, mellytől vette nevezetét. Törsökje volt *Gachal*, *Eleus Guth Keleed* nemből való, a' mint *Garbólez* helységnek leírásában fog bizonyítani.

1421. Csáky György Székelyek Ispánnya bírta.

1427. Kusali Jakch Mihálytól, és Lászlótól, Istvánnak fiától elítéltetett, és Gachály Tamásnak, Tamás fiának, mint néhai Gachály László, *Eleus* fia maradékanak oda ítéltetett.

1504. Rosáli Kún Jánosnak,

1569. Messer Andrásnak, Salgay Bálintnak rész jószág,

1659. Gacsáli Horváth Istvánnak benne egy Nemes Udvarhely adatott.

1505. Gachály György Szathmár Vármegye Küldöttje volt a' Rákos Mezei Ország gyűlésére.

1507. Ugyan ő a' Királyi Tábla esküdt Bírāja lett.

§. 231. *Rosály* falú, régenten Nagy- és Kis-Rosályra osztatott, napkelet, és éjszak felől hosszas apró homokos dombok, dél felől sík mező, és a' szép rétek mindenfelől kiessítik, két felé szakasztja a' *Sár* vize, melly a' falún végig foly, most népetlen, és lakóssi kevesen vagynak, mint egy 36 gazda, a' kik Magyarok, Oroszok, és Tótok, határa termékeny, rétye

tye elégséges, erdeje bővön a' tüzelésre, de az építésre kevés. A' Sár vize az éjszak felől való részén tsinál egy nagy posványos lápot, melly a' Szamosnak kiáradása idején halakkal, egyébkor csikokkal bővelkedik, a' közepén van egy kereken földből tsinált hánvás, mint egy 30. lépésnyi szélességű, melly az ellenséget kémlelő hely lehetett. A' helységnek szinte derekán épült volt hajdan az azt bíró Uraságnak ékes lakó helye, négy szegeleltre, régi vár formára, két emeletre, nagyobb részint meszsziről hordatott termés kövekből, az Udvará, a' mint most-is látszik, nem igen nagy volt, az épület nagysága azt elfoglalván, mellynek most már csak romladékjait láthatni. Kétség kívül a' Rosályi Kúnok a' helyiséget, mivel, a' mint alább fogjuk látni, 1445. Eszt. előtt már fen állott. Körül volt véve mély sántzokkal, mellyekben körül folyt a' Sár vize, éjszak felől egy kert volt, és ez-is sántzokkal körül vétetett, napkelet felől-is más kert volt, és ezt a' Sár vize körül folyta, az Udvar négy szegeletein állottak négy bástyák, mellyekből kettő most-is látható, a' többit pedig a' háborúk leapasztották. A' Sárnak éjszak felől jövő ágának partján voltak hosszú kő épületek, mellyek az Udvarba tartozó Tisztek, és tselédek számára voltak épülve. Az Udvarban való bjárás volt dél felől, a' holott mint egy 12. ölnyi hidon kellett bémenni, kifelé menvén pedig a' hidon bal kéz felől állott fen egy Templom, mellynek kövei innen felszedettek idővel, és a' helység közepére ugyan csak Templom építetett belőle, melly most-is áll, ezen Templomnak tornyában máig-is zengenek az utolsó férjfi mag nélkül meg holt Kún István által tsináltatott két harangok ezen felírással: *Kún István tsindlatta*. Az Uradalomnak feje volt, melly mitsoda jószágokból állott? alább meglátjuk. Hogy a' határán a' Törökökkel, Tatárokkal, és Kurutzokkal kemény tsatázások estek, világos jelei a' dél felől való sík mezőn található puska, és ágyú vas golyobisok. Találtattak a' határán Diokletianus Császár, és más Római, 's Lengyel pénzek-is, mellyek az emlékezetre nézve máig-is megtartattak. Most a' Kún leány ágon lévő ivadékok bírják, úgy mint nagyobb részét Maroth-egy-házi Marothy Ferencz özvegye, Károly, és Pál a' Várba laknak, a' többit: Lónay

nyay Gábor, Surányi István, Becsky, Ujhelyi, Pogány, és Rhédey jeles nemzetségek.

Legrégibb időktől a' Kúnoknak neveztetett Rosályi nemzetség bírtja. Már

1291. Rosáli Kún Grófnak Bere helységnek leírásában.

1394. Kúnnak neveztetett Rosályi Lukács *Mesternek* emlékezete vagy az azon Ország gyűlésének végzéseiben, melyet a' Magyarok Nikopolynál a' Törökökkel tartatott szerentsétlen ütközet előtt Budán tartottak, és a' melly által a' segedelem pénznek bészédése Ungh, Bereg, és Ugócha Vármegyékben ezen Rosályi kún Lukácsra bízott. Ugócha Vármegye leírásában 13. lap.

1425. Rosályi Kún Miklós, és Jakab Cháhólcznak, és Kis-Náménynak leírásában említetnek.

Az Ország Nagygyai közzé számláltattak, mert az Ország gyűlésének 1394. Eszt. Levele Lukácsot *Mesternek* nevezi, Istvanffy-is 21. Könyv. a' Kúnokat Ország Nagygyainak írja. De mitsoda útakon nem tudatik.

1445. A' Rosályi Uradalom hason felének bírtokában Kusályi Jakchy Mihály lépett. A' Leleszi Konventben tsak olyan jegyzés találtatik felőle: „Hozzá tartozandóji a' Rosályi Kastélynak, mellynek fele 1445. Eszt. Kusali Jakchy Mihálynak által adatott, úgymint: a' Rosályi Kastélynak fele, és hozzá tartozandó Nagy - Kis - Rosály, Mételek, Garbóc, Tisza - Becs, Gachal, Koród, Milota, Nagy - Kis - Ar, Fülesd, Kölche, Atya, Kis - Mécz, Sár, Darnó, Nagy - Kis - Zekeres, Gyarmat, Matóch, Czégén, Zajta, Nagy - Hódos, Beszterecz, Megyes, Illk, Nagy - Bot - Kis - Palád, Sonkád, Magos Liget, Cháholy, Zalka, Gemse, Paraznya, Jármi, Jánossi, Hódasz, Gebe, Nagy - Kis - Kochord, Sándor, Remete, zegh, Funyog, Györteleke, Angyalos, Csenger, Tyu-
„ kod,

„kod, Ura, Ujfalu, Zathmár, és Zabólc Várme-
gyékbe lévő rész jószágok.“ De annak fiú ágon
lett magva szakadtával

1524. Béltheki Drágffy János ezen Rosályi Urada-
lomnak felét Királyi adománnyal felkérte, mely ak-
kor már kevesebb jószágból állott, úgy mint: a' Ro-
sályi Kastélyból, 's hozzá tartozandó Nagy - Kis - Ro-
sály, Mételek, Atya, Zajta, Kis - Gécz, Uszka, Nagy-
Kis - Zekeres, Darnó, Gyarmath, Nagy - Kis - Ar, Ma-
tocs, Kis - Namény, Orozi, Chahólc, Czégén, Lázár-
Darócz, és Homok rész jószágokból.

1550. A' Drágffy nemzetségnek utolsó tsemetéje
még a' nőtelen életet viselő Drágffy Györgybe fent lé-
vén, annak fiú ágon történhető magva szakadtával,
Kún László, Imre, Miklós, János, Domokos, és Pé-
ter ezen Uradalmat, mint régi eleinknek bírtokát újra
Királyi adománnyal felkérték. A' mint

1555. Drágffy György maradék nélkül meghalálo-
ván, ezen Uradalomba minden ellent mondás nélkül
béiktattattak.

1562. Midőn a' Törökök Zathmár várát vínák, a' lakó-
soknak nagy sokasága feleségeikkel, gyermekeikkel, és
drágább értékeikkel a' Rosályi Kastélyba bátrabb mene-
dék helyet keresett, melyet megértvén a' Budai Bassa,
1000. valogatott lovasokat, és annyi gyalogokat annak el-
foglalására, 's felpredálására küldött, de már ez előtt a'
bészárattaknak nagy szerentséjére Kátay Ferencz, és Gé-
messy Ferencz erős Hadi Tisztek 160. lovasokkal Eger
várából Rosályba jövének azon véggel: hogy a' Szath-
mári táborból száguldozó Törököket tsipdeshessék. A'
Törökök ezt nem tudván, 's bátran rohanván az erős-
ségre, az Egri katonák a' bent lévőekkel szokott vitéz-
ségekkel azokat viszsza verték, de midőn a' Török lo-
vasok lovaikról leszálván, a' gyalogsággal egy formán
a' sántizokra felhágta, 's annak erősségeit bárdokkal,
és fejszékkel lerontani próbálták volna, nagy veszede-
lembe forgott a' Rosályi erősség, hanem Kátay, és
Gémessy Hadi Tisztek a' titkos kapun egy csoport gya-
lóságot

lőrságot Baksay Tamásnak vezérlése alatt kiküldöttek, kik a' sántzokat bontogató Törökökre nagy rikkoltással rohantak, és sokakat levagdaltván, a' többieket elszélesztették, az erősségnek tornyából-is a' sügár ágyúkat, és vastagabb puskákat reájok szegezven, és süttögetvén, az erősségben lévők többeket két száznál leöldöstek, a' kiknek fejeiket hosszú póznákra az Egri katonák az erősség falainak fokára leszegezvén, a' Törökök kudarczal vissza tértek. Istvánffy 21. Könyv.

1564. Zápolya János 'Sigmond Ecsednek ostromlására menvén, útyában azt hatalmában ejtette. Írja Bethlen.

1601. Kún György szabad Hajdúknak Vezére Komáromba elfogattatván, hogy megbüntettessék, rendeltetett. 27. Tör. Tzik.

1602. Kún Gáspár, és László Bechky Györggyel megégygyeztek: hogy mind a' két félnek a' jobbágyi a' Rosályi vámon ne fizessenek.

1629. Kún Lászlónak Szathmár Vármegyei Fő-Ispánnak Bethlen Gábor Erdélyi Fejedelem az egész Rosályi Uradalomból bé jövő Egyházi dézmát örökre ajándékozta.

1648. Rosályi Kún István-is Szathmár Vármegyei Fő-Ispány volt. 1. Rész. §. 55.

1649. Báró Barkóczy László a' Rosályi Uradalmat a' Kún nemzetségnek minden jószágival felkérte, de

1659. 117. Törv. Tzik. rendeltetett: hogy Kún nemzetségnek a' jószágá leány ágon lévő ivadékinak vissza adattasson.

1669. A' Rosályi Kastély még felállott, mert Gyulaffy László a' nyughatatlankodó Magyaroknak Kapitánya abban véén magát 1670. 1671. Eszt. a' Szathmári Német örző sereget szüntelen nyughatatlanította, de Gróf Strassoldo Károly Hadi Vezér megszasztván
s ötet,

ötet, a' Rosályi Kastélyt a' helységgel egygyütt felgyújtotta, 's földig rontotta; Gyulaffy László pedig Erdélybe menedék helyet keresvén, jutalom r á a' ki meg öli ezer, a' ki elevenen elfogja két ezer tallér Spankau Paris Kassai Hadi parantsoló által vételeit. Zempl. Várm. Lev. Tár.

A' fellybb nevezett Kusali Jakch nemzetség - is egynéhány jeles férjfiakat nemzett a' Magyar H. zának. Származását vette Ivankától Codun fiától. Mert

1345. Iwach Mester Péternek, Durug fiának fia egy részről, más részről pedig Lewkus, és Jakch Ivánkának, Codun fiának fiai, Jakch helység eránt megalkudtak egy mással: hogy nevezett Lewkesnek, és Jakchnak birtokában örökre maradjon. A' Váradi Káptalan előtt.

1400. György Kusali Jakchnak fia Királyi Fő Tárnok Mester,

1414. Mihály Kusali Jakchnak fia Erdélyi Vajda,

1430. Jakch Dienes Váradi Püspök, János, és Mihály Székelyek Ispánnyi, László Szathmári Felispány volt.

1444. Kusali Jakch László, és Péter a' Varnai ütközet előtt iett Ország végezéseit Szathmár Vármegegyének részéről alá írták, a' hol Jakch Mihály Erdélyi Vajda is említetik. 1. Rész. §. 54.

1471. Oroszi helységet Szathmárba Jakch István bírta, a' mint leírásában láthatni.

1509. Kusali Jakchy Andrásnak minden jószági Fel-leueulgyi János Nádor Ispányi Ítéző Mesternek, és Mathuchinay Györgynek,

1524 Kusali Jakchy Mihály jószáginak pedig egy része Drágffy Jánosnak, más része Bekéryi Benedek Királyi Személyes Ítéző Mesternek Királyi adománnyal adattak.

A' mi a' Kún nemzetséget illeti, a' fellyebb nevezetteken kívül,

1504. Kún Lukács Lászlónak, Jakab fiának fia feleségül vette Sófát, Kölchey András leányát. Ennek fia volt

1528. Kún Kotsárd (*Gothárd*) Zápolya Jánosnak hűséges Vezére, a' ki

1536. Szathmár várának ostromába elesett, és

1551. Kún Jakab, a' ki Dorottyát, Chernavoday Jakab leányát házas társul vette, mellytől három fiakat Lászlót, Kristófot, és Jakabot nemzé, de az utolsóinak Miklós fiába magva szakadott. Lászlónak pedig

1576. László fia, a' kinek Kis-Tárkányi Boda Sófától megint László fia, és ennek Károlyi Annától

1629. Ismét László Szathmári Fő-Ispány, Domokos, Péter, György, és István fiai. A' három utolsó minden maradék nélkül kiholt, a' két elsőnek is csak leányi maradtak, úgy mint László Fő-Ispáynak Borbála Ujlaky Ferenczné, az után Mándiné, és Anna Melith Vidné, Domokosnak Sófia, Segnyey Jónásné.

1545. Kristófnak fiai voltak: Imre, felesége Henzelöczy Katalin, és Lukács, felesége Szepessy Sófia. De Imrének-is Gáspár fia Pelényi Anna hitvessétől csak egy Anna leányt nemzé, először Barkóczy Lászlónak, az után Tárkányi Istvánnak házas társát. Kún Lukácsnak-is Péter unokájától csak egy Anna leánya Sulyok Istvánné maradt, kitől született Sulyok Péter, és Katalin, Ujhelyi Jánosnak felesége.

1613. Kún Annától, Barkóczy László feleségétől származnak a' Bárány Barkócziak, Sennyeiek, Ghilányiak, Wécseiek, és Gróf Sennyey Antonia, Gróf Majláth Józsefnek hitvesse.

A' többi ivadékok 1659. 117. Törv. Tzik. elészám-láttatnak.

§. 232. *Nagy- és Kis-Hódos*, két Magyar faluk, a' *Hódos* vizétől, melly keresztül foly, és a' partján egy régi halastó látszik, nevezettek.

Nagy-Hódosnak földes Urai: Becsky, Rhédey, Maróthy, Lipcey, és Szilágyi Urak.

Kis-Hódosnak birtokossai Becsky nemzetség, özvegy Irinyi Lászlóné, Bárány Perényi Antal, és Eötvös János Urak.

Lakóssai Reformátusok, kiknek Kis-Hódoson fából, Nagy-Hódoson kőből épült Templomjok, de csak egy Papot tartanak. Szántó földgyeik: Nagy-Hódosnak három nyomásbéliek, mivel laposak, vad vizesek, a' Túr, és Hódos vizeinek árja járja, nem sok veteményt teremnek, makkos erdeje, malma, Hódos vize hallal, rákkal, Kis-Hódosnak földgye két nyomásbéli, fával, és kövér sertésekkel bővelkedik.

Ezen két helysékegről ilyen Jel- és Ok-Levelekre akadtunk:

1470. Cható Gergelynek Magyar-Hódoson rész jószág adatott.

1486. Béltheki Drágffy Bertalan lelkének üdvösségéért Kis-Hódost Tisza-Bereki Klastromban Istennek szolgáló, és Sz. Ágoston szabását követő Remetéknek ajándékozta, 's ezen kegyes hagyományt I. Mátyás Király helybe hagyván, határit a' szomszéd helysékektől megkülönböztette.

1548. Pálfalvai Buryán László, és Remethey Lőrincz Hódoson részt nyertek.

1592. Károlyi Mihálynak Kis-Hódos egész helysége,
1601. Mező-Szentmiklósy Jánosnak Magyar-Hódoson rész jószág Királyi adománnyal adatott.

§. 233.

§. 233. *Garbólez* Magyar falú, földes Urai: Becs-
ky, Nagy, Horváth, Várady, Szalkay, Szöke Urak,
lakóssai Reformátusok, fából épített Templomok,
Papjok van, határbéli szántó földgyei három nyomás-
béliek, földgye sovány, melly közepszerűen terem, er-
deje kevés, piattza Szathmár.

1344. A' *Guthkeled* nemből eredett *Elleus* nem-
zetség bírta, a' mint kitetszik ezen határát megkülöm-
böztető Ok - Levélből: „ A' Váradi Szent Egyháznak
„ Káptalannya, Krisztus minden híveinek, mostaniak-
„ nak, és léendőknék, a' kik ezent látandják, üdvös-
„ séget az Urban. Mindeneknek tudtára ezeknek ren-
„ dével adatni kívánnjuk: hogy Nemes férjfiak, és
„ Mesterek, *Elleus* Miklósnak, *Guthkeled* nemből va-
„ lónak fia magáért személyessen, Borch, János, és
„ László fiaíért pedig a' Leleszi Konvent Prókatori
„ levelével egy részről, más részről pedig György, tsak
„ ugyan Györgynek, említett *Elleus* testvérének fia
„ előnkbe jöven élő szavaikkal egy formán eléadák,
„ és vallák: hogy az ő tetszésekből, és egyenlő aka-
„ rattyokból, némely alább írt helysegeiket, úgy mint
„ *Melteleket*, és *Gorbolchot* olyan határ jeleléssel meg-
„ különböztették: hogy első határ jel, a' mint, elé-
„ adák, kezdődik *Pyliske* helységnek határ hányásától
„ *Zomoga* pataka mellett, melly *Sthyroh-Zomogá-*
„ *nak* is nevezetik, és ottan föld hányásból két ha-
„ tár jel, egy részről egy, más részről más, és azon
„ pataknak mentébe alább északi rész felé a' fákra vá-
„ gott több határ jelek között mendegélvén bizonyos
„ útra, melly *Rozálból* Garbólezra lefelé vezet, azon
„ *Zomoga* mellett megint közben fekvő földből hánt
„ két határ jelek, egygyik partyán egy, másik par-
„ tyán más, és tsak ugyan azon *Zomogának* lefoly-
„ tában alól, a' hol az *Eger* vizében befolydogál, me-
„ gint földből tsinált két határ hányások, közben a' fá-
„ kon több jelelések lévén felállítattak, 's azokon men-
„ degélvén beésnek a' *Sár* vizébe, és ottan az *Eger*
„ folyóját két részre hasíttják, a' mellynek fele Mál-
„ teleknek, más hason fele Garbólez helységének ma-
„ rad, és úgy az *Eger* vizének közepén megyen a'
„ határ azon helyre, melly *Gorboleh-fokának* nevez-
„ tetik,

„tetik, a' hol éri határit Péternek, és Tamásnak Ty-
 „ba fiainak, és ottan mondattak a' határozások elvé-
 „gezetni, 's mind a' két résznek esedezésére, hogy
 „ezen határozásnak jelelése örökre megtartandó állan-
 „dóságot vegyen, a' fellyebb eléadattakról ezen Jel-
 „Levelünket adánk függő petsétünkkel megerősítve,
 „és betűknek rendével által vágva. Költ Fekete Va-
 „sárnapon 1344. Eszt. Bethránd Kardinál Úr süveges
 „Nagy-Prépost, és Tisztos férjfiak, és Mesterek,
 „László Fel-Olvadója, Filep Éneklője, Gergely Kints-
 „Tartója, 's Kanonokjai Sz. Egyházunknak üdvössé-
 „gesen lévén. (f. p. h.) “

Ezen határbéli Levélben nevezetes Bethránd Kar-
 dinál Prépost, a' ki a' Római Páának atyafia volt.

Nevezetes a' betűknek által vágása, melly e'kép-
 pen történt: hogy által ellenbe egy hártya bőrön (*Fer-
 gam-na*) egy Ok-Levél kétszer leiratott, mind a' ket-
 tő lefelé, közben vetettek a' rend szerint való betűk
 nagyobb formáoa, és kétfelé vágattván, egygyik fele
 a' folyónadónak kiadatott, másik fele a' köz hitelességű
 helyekben megtartatott a' végre: hogy ha valaki más-
 félét kóholna, a' betűknek által metszése a' Káptalan
 mássával meg nem egyezne. Ezen betűknek által met-
 szése a' mostani *Bankó* Czéduláknak alsó végein szem-
 lélhető, mellyet azoknak találója ezen példájából vett.

1427. Ezen helység Kusali Jakoh Mihálytól, és
 Lászlótól, Istvánnak fiaitól elítéltetett, és Gachályi Ta-
 másnak, Tamás fiának, mint néhai Gachály László
Elleus fia maradékának oda ítéltetett.

1429. A' Matuznay, és Rosáli Kún nemzetségek
 bírták.

1504. Kún János bírtokában új Királyi adomán-
 nyal megerősítettet.

1569 Messéry Andrásnak, 1564. Zathmár várának
 Kapitánya vala, és Salgay Bálintnak,

1659. Gacsáli Horváth Istvánnak benne rész jószág adatott.

1643 Kún László Fő-Ispány a' Gacsályi telkét a' Garbólczi telekért Zalkay Janossal, Györgynek fiaival elíserélte.

§. 234. Száraz-Berek falú, felemelkedet helyen fekszik. földes Urai: a' Mikolay nemzetség, Szodoray, Peley, Boros, Uray, Nagy, Mándy, és többek, 85 házból a' határa 2638. hold földből áll, földgye agyagos, homokos, nehéz művelésű, de az árvíz nem járja, kaszálója a' Ligeten, és Égreken, van erdeje, és a' Mikolay Uraknak szőlős kertek, lakóssai Magyarok, Reformáta vallást tartók, és Oláhok, mind a' két feleketnek Temploma, Papja, Mestere.

1327. A' Mikolay nemzetség bírta, melly kitetszik ezen leírásból: „Mi Chaaky István, Istvánnak fia „adgyuk emlékezetül ezennel: hogy Nemes férjfiú My- „kolay János a' maga Záraz-Berki jószágát 29. forint „pénzben kibotsájtatni tőlünk kérte, és azon pénzt „nékünk egészen lefizette, melly meg lévén, mi „azon Mikolay Jánosnak, és az ő Domokos atyának „adtuk pertsétünk alatt nyugtató levelünket. Költt „Pylyskén Sz. Oswald Király Ünnepe előtt való Szom- „baton 1327. Eszt. “

1339. Hoszszas per folyt Pál nevű Ország Bírája előtt, mellynek rövid foglalattya ez: „Zothmárnak „neveztetett Nicholay, és Frichkó Királyi Kamarának „Grófjai azt állítván: hogy Zárazberky László, Ist- „vánnak fia hamis pénzeket Károly Királynak neveze- „latt tsinált volna, azt elfogták, és elevenen meg „égettették, ennek mint hívségtelennek Szárazberki, „és Syma helységeit Tamás Erdélyi Vajda, és Zou- „nuki Ispány a' Királytól felkérte; de a' megégette- „tt Lászlónak özvegye, és a' fia János, úgy László- „lónak testvérjei Zárazberky Mihály, Jakab, és János, Istvánnak fiai Tamás Vajda béiktatásának el- „le ne mondván, a' Zárazberki, és Symai jószágnak bír- „tokába nem botsájtották, a' törvény előtt azt felesel- „vén,

„ vén, hogy László testvérek említett Kamarás Gróf-
 „ fok által minden törvény szolgáltatás nélkül igaz-
 „ ságtalanul kegyetlen halállal végeztetett volna ki e' vi-
 „ lágból, a' ki nem-is volt hamis pénz verő, mivel a-
 „ hoz szükséges eszközök nem találtattak nálla, vagy
 „ pedig házánál, hanem csak haragból, mivel egy lo-
 „ vat a' Kamarás Grófoknak eladni nem akart, czim-
 „ borás társaikkal fegyveres kézzel megfogták, és mi-
 „ dőn kezeikből kiszabadúlt, és a' *Szent Domonkos*
 „ *Nempti Klastromába* szökött volna, annak-is ajtait
 „ feltörvén nevezett Lászlót kihúzták, az után keserves
 „ kínzásokkal foggatván ötöt, midőn azokat ki nem ál-
 „ hatta, magát vétkesnek vallotta lenni, azért az ő
 „ jószágá nem-is a' Királyi adomány alá való lenne.
 „ De a' Zárazberek, és Syma helységeit nem-is bírta
 „ egészszen, hanem csak felének negyed részét, mivel
 „ négy testvérek lévén, annak felével felosztzkodtak,
 „ más fele pedig Mihályt, *Dessewnek* fiát, a' ki *Ni-*
 „ *cholainak* testvére vala illetvén. Melly elő adásikat
 „ hogy húszad nap alatt megbizonyítsák a' feleselő rés-
 „ szeknek meghagyatott. De eljövén a' határ nap, és
 „ az állításikat meg nem bizonyíthatván, Gyűgyey Ja-
 „ kab Király embere, és János Pap a' Váradí Káptal-
 „ lanból kiküldettek: hogy másnak igaza fent marad-
 „ ván, Tamás Erdélyi Vajdát újra béiktassák az ötöt
 „ illető részbe, a' kik Zárazberek, és Syma helysé-
 „ geinek felét Mihálynak *Desew* fiának, a' más felé-
 „ nek pedig három részét Zárazberky Mihálynak, Já-
 „ nosnak, és Jakabnak meghagyván, annak egy ne-
 „ gyed részének birtokába Tamás Vajdát béhelyhez-
 „ tették, kinek képében az ő szolgája Tamás, Pálnak
 „ fia jelen volt nem a' Prokátort vallott levéllel, de
 „ a' per folyást kezeiben tartván, és akkor mind a'
 „ két helységnek határit-is megjárták. Zárazbereknek
 „ határi e' képpen tétettek: hogy a' *Nog-Egertől* két
 „ határ hányástól kezdvén, sűrűn rakták a' határ je-
 „ leket, mellyek *Pyliske* helységét eljelellék, és mikor
 „ *Gorbóleh* helységnek szomszédságában jöttek volna,
 „ akkor *Elleus* Mester, Miklósnak fia egész a' *Twr* vízé-
 „ jég, a' hol a' *Hodus* pataka kiszakad belőle, ellent állott,
 „ és a' határ hányást nem engedte. Onnét *Mykola*
 „ helységnek határi felé fordulván, két új határ jelt,
 „ és

„ és a' *Nagy-Erdőn* keresztül a' fákat kereszt jegyek.
 „ kel jelelvén, a' *Vermesághoz* jutottak, ottan is föld
 „ hányásokat tévén, az után *Zélesberek* mellett, a'
 „ *Lygethen* keresztül *Kendera* tóhoz, és onnét *Nog-*
 „ *Teluk* helyhez határ hányásokat hányván, és a' fá-
 „ kat jelelvén, a' *Kis-Eger* vize mellé, a' hol a' *Nog-*
 „ *Egerbe* befoly jutottak, és ottan a' határ járás el-
 „ végződött. “

1562. Zárazberuky Mihály, *Dessewnek* fia egy részről, más részről *Mykulay* László. Mihálynak, és Tamás, Jánosnak fiai, az maradék nélkül kiholt Jánosnak, attyok bátyja, László fiának részét, és a' *Templom* pártfogói hatalmat Zárazberuk helységbe magok között két felé osztották a' Váradi Káptalan előtt.

1578. A' Mykolay nemzetség, úgy mint Gróf *Zothmárnak* maradéki a' Zárazberki jószágban. újra osztokodtak.

1593. Zárazberki *Kemény Dienesnek*, ezen helységben rész adatott. Ettől származik a' Mikolaival attyafiságos Erdélyi *Kemény* nemzetség, mellyből való volt Kemény János Erdélyi Fejedelems.

1402. Pelseuchi Bubek Detre Nádor Ispány parantsolatya mellett a' Mikolai nemzetség egész helységbe béiktattatott.

1424. Csáky István egész helységet bírta zálogban.

1441. Fylpessy Mihálynak, Théty Berecznek, és Vetéssy Istvánnak benne rész,

1454. Dabouczy Lászlónak egész helység Királyi adománnyal adatott.

1500. Juliánna Aszszony, idős'bb Báthory Andrásnak özvegye, és az ő fiai Báthory György, István, és András Ulászló Király előtt vissza adták Mikolay Gergelynek, Györgynek, Jánosnak a' Zárazberki rész jószágát, mellyett nevezett idős'bb Báthory András elfoglalt volt.

1535. Ezen által adást Báthory Bonaventúra András is helyben hagyta, hanem az annyat nem Julianának, de Rozgonyi Katalinnak nevezi.

1545. Muchey Pál benne Királyi adománnyal részt nyert.

1547. Sokszor említett Cháholyi Imrének leányi fiú ága tétetvén, a' Szárazberki rész jószágban-is bé iktattattak.

1563. Ferdinánd Császár, és Király Mykolay Sigmundot, és Miklóst Szárazberek helységben új Királyi adománnyal megerősítette.

1567. Báthory Miklós Ország Fő-Bírája „Szirmay „Lajosnak, Ecsed vára Kapitányának hív szolgálatyáért, kivált a' nevezett vár ostroma alatt mutatott hív serény-égéért azon Szárazberki rész jó-zágát örökösön ajándékozta, mellyett Sasváry Katalintól, ez előtt Nagyváthy János, az után Zerdahelyi Euz János feleségétől fejének váltságában örök árron szerezte vala.

1625. Vethé si Kökényesdy Péternek,

1627. Zentmártonyi Farkas Andrásnak benne rész a' Túr vizén épült malommal Királyi adománnyal adatott.

1664. Mikolay Boldi'sár birtokában I. Leopóld Császár, 's Király által megerősítettett.

1665. Horváth István egy telekbe, és egy malomba,

1667. Gróf Csáky István egész helységbe,

1730. Eötvös József egy részébe Királyi adomány mellett béiktattattak, de ellent mondván a' Mikolay nemzetség, a' Királyi Udvar előtt lefolytt perbe ennek ítéltetett.

§. 255. *Sadr* egy kis falú a' Saár partyán, szántó földgye kevés, réttye bővebben van, majd az egész határját az árvíz megfuttya, a' Homokkal közös erdején kívül, két kis különös erdeje vagyon, a' Sár vizében halat, csikot, és tekenős békát fognak, 22. házból áll, egészszén Járdánházi Kovács nemzetséget illeti, szathmárhoz egy mértföldnyire fekszik, lakóssai Oroszok, köből épült tsinos Templomok, de Papjok nints, a' Szárazberki Templomba járnak.

Régenten a' Sári nemzetség bírta, hanem

1449. Scepessy Péternek, és Istvánnak benne rész jóságát Királyi adománnyal adatott.

1490. Saáry Jánosnak, és Barnabásnak részére ilyen ól almazó parantsolatot adott Beátriks Királyné:
 „ Beátriks, Isten kegyelméből Magyar, és Cseh Or-
 „ szágnak Királynéja, és Östria Herczegné. Ti nék-
 „ tek minnyájaknak, és különösen is a' Hadak Ka-
 „ pitányinak, és Hadnagyinak, vagy azok helytartói-
 „ nak, és más akár melly renden lévő embereknek,
 „ a' kik ezent látandják, egésséget, és kegyelmet. Mi-
 „ vel mí Tekintetes Lossonczy László Úrnak kérésére,
 „ és esdeklő esedezésére minden Nemessi birtokait Ne-
 „ mes Inarchy Miklós Deáknak, *Saáry* Jánosnak, és Bar-
 „ nabásnak, és azoknak embereit, javait, jóságait, akár
 „ hol lévőket a' mí különös védelmünk, és óltalmunk alá
 „ vettük, és azokat kívánnjuk minden törvénytelen há-
 „ borgatók ellen az igazságig védelmezni. Azért néktek
 „ minnyájaknak, és különösen mind egygyiknek pa-
 „ rantsollyuk: hogy ezent látandván, a' nevezett Ne-
 „ messeket, azoknak birtokit, jóságit, javait, 's em-
 „ bereit, se személyekben, sem javaikban, semmiben
 „ ne háborgassátok, és ne is mérészellyetek a' Mí ke-
 „ gyelmünknek elvesztése alatt háborgatni, de inkább
 „ azokat, és hozzájuk tartózkodókat óltalmazni, és vé-
 „ delmezni kötelesek legyetek. Ezent az elolvasás után
 „ nékiek vissza adván. Költt Budán Sz. Margith ün-
 „ nepén 1490. Eszt. Beátriks Királyné (p. h.)

1493. Charnawoday Egyed Sári rész jóságát Ma-
 tuzinay Miklósnak zálogba vetette.

1547. Chomaközy Lőrincznek egész helység Királyi adománnyal adatott Sárý Andrásnak költött magva szakadtával, a' kit a' Fejérvári Bég Arsulan erővel vitt el magával, de ő akkor még élt, mert

1552. Egernek ostromlásakor ő töle küldött-bé a' várba levelet, mellyben azt felkórte.

1651. Kállay Katalin, Perényi György özvegye, Kállay Klára, és Susánna testvéreivel, azon kívül Csálly László Királyi adomány mellett egész helységben béiktattak.

§. 236. *Homok Magyar* falú, földes Urai: Járdánházi Kovács, Boros, Daróczy, Kanisay, Nagy, Udvarhelyi, Szijártó Nemesek, lakóssai leginkább Reformátusok, kö Templomok, és Papjok helyben, az Oroszok a' Szárazberki, a' Katolikusok pedig a' Szathmári Plébániához tartoznak, a' honnan egy mértföldnyire esik, 55. házból áll, szántó földgyei három nyomásbéliek, mindenféle veteményt jól teremnek, van tölgyes erdeje Szathmár felé, *Eger*, és *Sadr* vizei körül fogják, de veteményébe kárt nem tesznek, piattza Szathmár.

1406. Sigmund Királynak parantsolattya mellett határjai Kis-Nemplitől megkülömböztettek, a' hol *Homokosnak*-is neveztetik, és *Homoky* Nemesek bírták.

1449. Szepessy Péternek, és Istvánnak benne részjóság,

1462. Nádasdi Ungor Jánosnak, és Drágffy Miklósnak ezen helységnek fele Királyi adománnyal adatott.

1493. Charnawoday Egyed maga részét Matuzinay Miklósnak 400. arany forintba elzálogosította.

1526. Derenchény Péter, Pál, Tárkányi Miklós, Ferencz, László, Tegzes László, Simon, Sófia, Vétessy Márton özvegye, és Ormos Imre, benne Királyi adomány mellett béiktattattak. De

1545. A' Derenchényi rész, azoknak hívségtelensége által Anarchy Péternek adatott.

1640. Torday János, és Göde Judith Anarchy Györgynek felesége benne rész jószágot,

1651. Csalay László, Kállay Katalin, Perényi György özvegye, Perényi Gábor, Kállay Klára, és Sussanna egész helységet,

1652. Lónyay 'Sigmond Beregh Vármegye Főispány,

1687. Károlyi László benne rész jószágot Királyi adománnyal nyertek.

1717. A' Tatár futás alkalmatosságával a' Tatárok noha a' körül való helységekben mindenütt pusztítottak, ide nem jöttek, hihető hogy a' határát körül vévő motsáros helyektől féltek.

§. 237. *Szigeth* régenten falú, az után puszta, Lázár, és Homok között, melly helyen most a' Lázariak erdeje van a' Sár parton, 's máig is *Szigethfőnek* nevezik.

1406. Határi Kis - Nemphtytől, és Homoktól megkülömböztettek.

1449. Scepassy Péter, és István benne részt nyertek.

1493. Charnavoday Egyed Matuzinay Miklósnak egy részét elzálogosította.

1526. Derenchényi Pál, Péter, és egyebek, kik Homok alatt neveztettek, benne bé iktattattak.

1545. Anarchy Péter a' Derenchényiek részét felkérte, de velek pénzbe megalkudott.

1553. Derenchényi István Anarchy Péternél lévő részét Radák György vejének kiváltani engedte.

1554. Bachkay Péternek egész pusztja, a' Mikolára, és Homokra vezető két utak között lévő, és *Ugotha* nevezetű szántó földekkel, és *Homok-Sár* erdejével

1651. Kállay Klárának, Susánnának, Chalay László hitvessének, és Katalinnak, Perényi György özvegyének megint egész pusztja,

1652. Lónyay 'Sigmondnak, Beregh Vármegyei Fő-Ispánnak rész jószág benne Királyi adománnyal adatott.

§. 238. *Mikola* derék Magyar falú a' *Túr* háton felemelkedett földön, öt nevezetesebb Udvar ház, és 90 egész telek van benne, a' lakósok többnyire Reformátusok, régi kö Templomok, Papjok, és Oskola Mesterek, a' Templomot, a' mint a' bolt hajtáson lévő írásból kitetszik, 1667. Eszt. Mikolay Böldi'sár, és felesége Lizibon Ersébeth, 1705. Eszt. Mikolay György és felesége, Witkay Ersébeth ismét megújították. Ezen régi nemzetségnek Czimére-is, melly fen álló szarvas, ezen bolt hajtáson ki vagy on festve. Nagy harangját 1710. Eszt. Mikolay András Eperjesen öntette, a' mint a' reáírás mutatja. A' külső határa a' kertekkel egygyütt 5277. hold földet, úgy mint: 772. hold szántó földet, 1565 rétet, és 78. kertet tesznek. Szántó földgyei három fordúlóra vannak felosztva, a' földgye agyagos, és homokos lévén, búzát, tengerit, rozsot, tengerit, zabot, dinyét terem, az árvíz nem járja, kaszálója elegendő, erdeje a' Szárazberek felé való, melly alsó, és *Curidlis* erdőnek neveztetik 1584. a' Terebes felől való felső közös erdő 1276. holdnyi, nagy szállú tölgy, szil, és körös fákkal bővölködik, őzeket, farkasokat, rókát, fajtyúkot, Császár madarat, nyestet, mókust mindég tart magába. Égreibe, és a' *Piskáros* vizébe sok csíkok úszkálnak, határa szélén folyó *Túr* vizébe sok halat, és rákokat fognak, melly egy köz malmot is hajt. A' Némethi erdő felé van híres forrás földgye, timsós, és bűdös köves, köszvény, és szem gyógyító, Szathmári piattza közel. Bírják fiú ágon két tanuló fiaival Mihállyal, és Györgyel még fen lévő Myko.

Mikolav György, és a' leány ágon Szodoray, Mándy, Csanáldy, Szirmay, Boros, Szarvady, Császy, Bogdány, Kövér, Nagy, Pap, és több Nemesek.

A' még most is fiú ágon virágzó Mikolay, valóban egy régi Jeles Nemes nemzetség Hazánkban

1216. II. András Király Mikola helységét adta Merc Grófnak hűséges szolgáltyáért, az adományi Levél az eredetiből fordítván e'képpen vagyon: „ A' „ Szentséges Szent Háromságnak, és oszlohatatlan „ egy Istenségnek nevében; András Istenné kegyelméből Magyar, Dalmát, Horváth, Ráma, Rácz, „ Galicz, és Lodomér Országoknak Királya örökre. „ A' Királyi adakozásnak szokása azokat a' többiek felől „ Királyi adományokkal megtetézi kiket ajánl az igazság, és a' kikért közben járul az ő hosszú szolgálatyoknak hűsége, hogy az ő ivadékik örvendezzenek hűségesebben, a' kik elejének betsülte, és munkássága ezekre útát nyitott. Tekintvén tehát sok, és igen sok szolgálatit, a' mellyeket Merc Gróf, a' Zaphmárba lakó Németek helységéből nekünk fáradszhatatlanul tett, az ő érdemiért bizonyos *Nichola* nevezetű földet ő nékie, és ő általa az ő maradékinak örökös jussal adtuk bírattandót, melly földet tudni illik bizonyos aszszonysággal, néhai *Saul* Gróf feleségével eltszeréltük más földért, mellyet a' *Chanddi* várnak hatalmából kivévén a' nevezett özvegynek által adtuk, és ő a' mi reá állásunkból a' *Zenithai* Klastromnak ajtatosan ajándékozta, felől adván még 40. gyia (*Mark*) ezüstet, a' mellyet az előhozott *Merc* a' többször említett aszszonyságnak fizetett a' maga értékéből Váradon sokak előtt. Azon földnek birtokában tehát a' nevezett *Merc* Grófnak, a' mi Perest öldönk *Jobe Erdowdi* Gróf által törvényesen bévezettettük, a' ki azon földet határ jelekkel el is határozta. Az első határ jel kezdődik nap keletről azon folyó víztől, melly *Türnak* nevezetik, *Raphael* Gróf malma mellett, a' hol két nagy tölgyfák megjeleltettek, és ottan *Kristóf* Grófnak határit, érvén jön egy tóhoz, melly *Pischarusnak* nevezetik, és annak a' közepén méggyen *Nog Egre* felé, a' „ hol

„ hol össze ütközik *Pothena* földgyével, és onnét *Re-*
 „ *hezli* végén a' *Vasváre* határral, onnét dél felé men-
 „ degelvén össze ütközik a' *Németek* helységének ha-
 „ tárral a' régi híd mellett, a' honnét viszen *Egre*
 „ mellett a' *Rafael* Grófnak földgyéhez, a' hol az út
 „ mentibe egy nagy tölgy fa mellett két határ hányás
 „ hányatott. Onnét *Berche* felé tövisses bokrok kö-
 „ zött ballagván, megint *Rafael* Grófnak földgyével
 „ határoztatik, és ottan az *Egre Nicholai* helységnek
 „ marad, a' honnét nap nyugotra fordulván, szom-
 „ szédoztatik *Kozma* földgyével, éjszak felé pedig men-
 „ vén *Berchétől* a' *Terebes* felé vivő útnak mentébe
 „ *Tuberonak* határral, a' még a' *Hodus* vizén által
 „ menvén a' *Túr* vizéhez viszen, a' hol tétetett határ
 „ hányás *Craldos* fa alatt, és onnét viszsza fordul nap
 „ keletre a' nevezett *Túr* vizén, mellynek fele *Nicho-*
 „ *la* helységhez, más fele *Bothar* helységhez tarto-
 „ zandó, és úgy az első határ jellel egygyesül. Hogy
 „ pedig ezen törvényesen tétetett adományunk, és meg-
 „ vételnek bétellyesedése örökös erőt vegyen, és meg-
 „ álljon sérthetetlenül, ezen *Levelet* a' mi képünk-
 „ nek petséttyével megerössítve többször említett *Mero-*
 „ *nek* adánk bizónyságul. Adatott Tamás Mesternek
 „ Fejérvári Prépostnak, és a' Mi Királyi Udvari Kan-
 „ tzellárunknak keze által, Urunk megtestesülésétől
 „ 1216. Eszt. Tiszteletre méltó János Esztergami, Tisz-
 „ telendő Bérthöld Kalocsai Érsekek, Kalán Péchi,
 „ Katapán Egri, Simon Váradi, Deső (*Destder*) Cha-
 „ nádi, Wilhelm Erdélyi, Péter Györi, Robert Wesz-
 „ prémi, Jakab Váczi, István Zágrábi, Szentegyhá-
 „ zokat szerentsésen kormányozván, Jula Nádor Is-
 „ pány, Kousa Bán, Ypoche Vajda, Dienes Tárnok
 „ Mester, és Ujvári Fő-Ispány lévén, Országulásunk-
 „ nak tizenkettődik Esztendejében. (p. h.) “

A' fellyebb írt határ jelek most-is többnyire meg-
 vannak. *Túr* vize, *Pisháros* tava, *Nog-Egre* Nagy-
 Eger. *Vasváre* Vasvári, *Németek* helysége *Kis-Nemp-*
thi most a' *Némethi* határba, *Berche* Szárazberek,
Hodos vize, *Bothar* Bathár helysége. Gróf *Rafael*, *Pe-*
thina, *Tuberon*. az akkori bírtosoknak nevei lehettek,
 kik közül nevezetes *Petina Kólcsh* helységben leírat-

„ tatik.

tatik. *Craldos* fa nem egyéb, hanem vagy *Corylus* Mogyoró, vagy *Cornus* Som, vagy *Carpinus* tölgy fa, a' honnét a' Hodos vizén át al menvén a' határ járás Batárhoz vezetett, de ez időnek jártával megszorított, és már Mikola *Hodosson* által menvén Batárral nem határoztatik.

1237. Ezen Merc, Gróf *Zothmárnak* is nevezte magát, fiaí voltak. Micholay, kinek végső rendelését 1. Rész. §. 4. eléadtuk, és ez-is Zárazbereknek leírásában *Zathmárnak* nevezetik, az után *Dezmér*, vagyis *Desew*, (*Desiderius*) és *Fylpy*, az az *Filep*.

1246. Mikolay *Dezmérnek* fia vitézül viselte magát IV. Béla Király idejében a' Lejta vizénél Fridrik Ó triai Herceggel esett verekezésben, a' mint Hazánk Krónikája feljegyezte.

1272. Mikola Grófot, *Fylpinek* fiát *Fülpösnek* leírásában eléadtuk.

1325. *Filep* Nádor Ispány Mikoláról ilyen ítéletet hozott: „Mí *Filep* Nádor Ispány, Kúnok bírája, „*Zepusi*, és *Wjwvári* Fő-Ispán adgyuk emlékeztül: hogy Sz. Lukács ünnepe után másod napon, „*Wethésen* tartatott közönséges gyűlésünkbe, *Zoth-* „már *Vármegyébe*, *Máthé*, *Akusnak* fia minnyájok „közzül fel álván, által adá nekünk a' *Várad* *Káptal-* „lannak *Levelet*: hogy *János*, *Mihálynak* *Dienes* fiá- „nak fia maga személyében, és *Merch*, és *László* „testvérjeinek nevében, *Mykola* nevezetű, és *Zothmár* „*Vármegyébe* lévő helységének negyed részét tíz gy- „ra finom ezüstért (*fini argenti*) nekik zálogban kő- „tötte, olyan kötelet tévén: hogy ha *Urunk* születése „ünnepe után leendő 15. nappal 1323. Ész. ki nem „valandgya, tehát azon tíz gyráknak két annyi kö- „vetségébe megmarasztasson (*remaneret*) Melly „határ nap eljövén, azon *János* nevezett föld részé- „nek kiváltásáról nem gondoskodott, tehát két annyi- „ban a' nevezett summáig ő ellene *Máthé* ellen ma- „rasztaltatott, a' mint a' nevezett *Káptalannak* más „levelében írva találtatott. Azért elvégezve rendel-

T

„tük:

„tük: hogy nevezett János elé hozott helységének részét, a' maga tíz gyrából álló adósságának annyi követségével, az az: 20. gyra finom ezüsttel nevezett Máthétól tartozik kiváltani alább írándó határ napokon Wysken mí előttünk, úgy mint a' Vízkeresztnek nyóltzadján hét gyrán, a' Nagy böjt közepe után léendő nyóltzadon hét gyrán, és a' Pünkösöd után léendő nyóltzadon hat gyrán, olly móddal: hogy ha az első határ napot meg nem állya, akkor új bírságot követő pert, a' másik határ nap után ismét új követséget, az utólsó határ napnak meg nem állása után pedig megint két annyi bírságot fog szenvedni a' fizetésben. Költt a' nevezett helyen, és napon 1325. Eszt. “

1326. A' Mykolaiak közzül valamellyik Sz. György társaságának Vitéze lehetett; mivel azon társaságnak 1326. Eszt. költt, az Esztergami Érsek, sok Püspökök, Apátúrok, Papok, Szerzetesek, 's maga I. Károly Király által helyben hagyatott rend szabási (*Kalandos militum S. Georgii*) ezen Jeles nemzetségnek Levél Tárában eredetben taláztatnak. *Kalandos* társaságot, *Kalandostárs* Deákúl *Collegát* téssen. Ez ugyan olly különös Levél: hogy az Országnak levél tárában méltán helyet érdemlene; de mivel Szathmár Vármegyének esmérétéhez nem tartozik, közre botsájtását elmellőztük.

1339. Mikolának határi Vasváritól megkülömböztettek.

1404. Mikolay Ferencz Kolos - Monostori Apátúr volt.

1406. Mikolának határi Kis - Nemphtitől, és Homokostól elválasztattak 'Sigmond Királynak parantso-lattya mellett. „Bizonyosság volt Tisztes Kelemen Zá-
„grábi Fő Esperes, és Királyi Udvari Al-Kantzellár,
„Király embere Ravasz Mihály Mester a' nagyobb Ki-
„rályi Kantzelláriának különös Jegyzője, a' kik néhai
„Pethen Zathmári Fő - Ispán, és négy Zolgabírák Le-
„veleinek út mutatása szerint, vezetvén őket András
„Zath-

„ Zathmár - Nempthy Királyi Várossának bírása, az
 „ első határ hányásoktól kezdvén Mikola helységnek
 „ végére mentek, a' hol nevezett András Bíró egy ré-
 „ gi hidat, és mellette határ hányás hogy lett volna
 „ állította, és onnét nap kelet felé menvén két régi
 „ hányásokat *Nádasd* vize az *Éger* erdeje mellett mu-
 „ tatott, a' mellyek *Kis Nempthi* földgyét *Mikolai* Ne-
 „ mesek helységétől elválasztanak, a' hol Nemes Mi-
 „ kolay Domokos, Lászlónak fia, maga, és osztályos
 „ atyafiainak személyében, a' három első derék, és
 „ más két közben fekvő határ hányásokkal megeléged-
 „ vén, a' nevezett helyen, a' hol említett András Bí-
 „ ró a' régi hidat, és nevezett határ hányást állította,
 „ ellent mondással ellent állot, mondván: hogy az elé-
 „ hozott régi híd, nem a' Mikolai helységnek végén,
 „ de *Nádasd* vizén, az *Éger* erdőbe volt régenten; a'
 „ melly állításának megbizonyítására néhai Nagy Mál-
 „ tóságú Fejedelemnek, boldog emlékezetű András
 „ Király Úrnak 1216. Eszt. költt Jel- Levelét elé mu-
 „ tatta, azért az Országnek szokása szerint, a' neve-
 „ zett bizonyság, és Király embere által nékie íté-
 „ tetvén a' hit letétel, őt Nemeseikkel egygyütt az el-
 „ ső derék határ hányásnak egygyikére mezt láb ál-
 „ ván, 's az övet lekötvén, és egy maroknyi hantot
 „ feje felett tartván meg esküdött: hogy a' nevezett
 „ határ hányástól kezdvén, *Éger* erdeje, és *Nádasd*
 „ folyója András Királynak Levele szerént hasítaná, és
 „ elmesgyélné az ő örökös Mikola nevezetű földgyét.
 „ Azért azon erdőt minden haszon vételével fellyebb
 „ írtt Kelemen Úr, és Mihály Mester többször neve-
 „ zett Domokosnak, és az ő osztályos atyafiainak
 „ örökre bírni meg hadgyák. “

1420. Mikolay Jakab Szeremi Püspök volt.

1427. Egész helységet Mikolay Miklós, Benedek,
 Lörincz, Domokos, János, és Balás bírták.

1456. „ Után lett László Király Nemes Miko-
 „ lay Györgynek, és Lászlónak; tekintvén az ő sok
 „ féle szolgálatoknak érdemeit, kivált pedig: hogy a'
 „ dühös Törökök ellen a' Keresztény Hitnek óltalmá-

„ért, 's Magyar Hazájokért vitézül, és ditsőségesen
 „hartzoltak, Nemessi Czimert ajándékozott, melly
 „egy pa'ison ezüst mezőn álló szarvas, zöld ágat a'
 „szájába tartván. Költt Bécs Várossába, Sarlós Ból-
 „dog Aszszony Ünnepe után nyóltzadik napon, 1456.
 „Országlásának 17. Eszt. Tulajdon hagyomássára a'
 „Király Úrnak István Egri Prépост Al-Kantzellár. “

1461. I. Mátyás Király parantsolta: hogy Mikolay István Szebenbe Erdélybe pénz verésre vigyázó Kamas minden hólnapba 100. arany forintott adgyon a Királyi asztalnak tartására.

1500. Kata Aszszony, idősbb Báthory Andrásnak özvegye, és az ő fiai Báthory György, István, és András Ulászló Király előtt vissza adták Mikolay Gergelynek, és Jánosnak, Mihály fiainak a' Mikolai részjóságát, mellyet nevezett idősbb Báthory András hatalmasul elfoglalt volt.

1528. I. Ferdinánd Király Mikolay Ferencznek egész Hódos helységét, és a' Kováchi pusztát Bihar Vármegyében, hív szolgálattyáért ajándékozta, mellyek ez előtt néhai Hódossi Jaákó Jánossó, és Ferenczé voltak, de egy néhány esztendőök előtt Werbewczy István Mester, Thorday 'Sigmond, és György, Orsolyától, említett Jaákó Jánosnak akkor hajadon leányától, az után pedig Mykolay Ferencznek feleségétől erőszakosan elfoglalták, az után pedig az ő jussainak sérelmével nevezett Werbeuczy István Bajonyi Benedeknek eladta, mivel hogy említett Bajony Benedek, és Thorday 'Sigmond hívségtelen Zápolya Jánoshoz, és a' törvényes Királynak, és az Országnak nyilvánságos elenségéhez állottak.

1536. Zápolya János-is azon Nemes Mikolay Ferencz hívének Szárazberek, és Symai egész részjóságot Sasváry Jánosnak, és Ferencz fiának hívségtelensége által ajándékozta; mivel ők Ferdinánd Cseh Országi Királynak külön törekedését követvén, Kavassy Kristóffal, Bydy Mihállyal, és Bánffy Bóldi'sárral Zathmár-Némethi Várossának elégetésében, és elprédálásában

sában nem csak jelen voltak, de sok károkat, és fosztásokat a' Zápolya hívein elkövettek. Váradon Krisztus Menybe menetele ünnepén.

1544. Mikolay Böldi'sár Rómába tanúlt, a' Szent Ferencz Szerzetébe állott, a' Kolosvári Klastromban Perjel volt, mikor ötet a' Sociniánusok megölték, és úgy ezen Jeles Nemzetségnek Mátyrja-is vagyon.

1555. A' Mikolayak Némethi Várossával a' határ villongások eránt megalkudtak.

1563. I. Ferdinánd Császár, és Király Mikolay 'Sigmondot, és Miklóst, 's azoknak maradékát, 's ivadékát Mykola, Syma, és Zarázberek egész helységeknek birtokában új Királyi adománnyal megerősítette. Posonyba 3. Octob.

1574. II. Makszimilián Császár, és Király Mikolay 'Sigmondnak, Mihálynak, Jánosnak, és Ferencznek Jel-Levele által megengedte: hogy Mikola helységnek határán *Nagy-Éger, Fertees-Pataka, Halaasz-eger, Sár, és Nádas-Pataka* vizes, és motsáros helyeken hídakat építhessenek, töltéseket tsinálhassanak, 's azokon az általmenő utazóktól, úgy mint a' terhes szekértől négy, az üres szekértől két, a' lovas, vagy gyalog utazótól egy pénz vámot szedhessenek. Bécsben 28. Májusban. De midőn ezen szabadsági Levél a' Vármegye gyűlésén közönségessé tétetett, a' gyalog utazónak vám bére csak egy fillérre határoztatott.

1664. I. Leopóld Császár, és Király Mikolay Böldi'sárt Mikola, Syma, Szárazberek, Alsó- és Felső-Fernezely, Várallya helységeknek, Nagy-Bánya, és Szathmár Várossokba lévő két házainak birtokába új Királyi adomány mellett megerősítette. Óstriai Bécs Várossában 13. August.

1717. Mikolay Györgyöt feleségével, és gyermekeivel a' Tatárok miképpen rablották el? és minő emlékezetű írás tétetett e' felől a' Mikolai Templomban? Ugócsa Vármegyének leírásába 25. lapon.

A' többi nevezetes férfiai pedig ezen Jeles nemzetségnek az I. Részben a' Követek, és az Al-Ispányok között eléadánk.

§. 239. *Egri Magyar falú, földes Urai:* Szirmay Lajos Eötvénk, Egry László, és Pál, Uray, Korda, Császy, Szilágyi, Csüry, Szerdahelyi, Szigethi, Udvarhelyi Magos, Kádár, Kallós, és több Nemesség, lakóssai Reformátusok, kiknek helyben Papjok, Oskola Mesterek, és régi formájú kö Templomok, szántó földgye három nyomásbéli, tiszta búzát, kétszerest, és rozsoi terem, réttye, legellője kevés, fája tűzre, és makkolása határjában, Szathmár közel piatkozása.

A' fiú ágon most-is fent lévő Egry régi nemzetiségtől vette nevezetét, mely

1300. Eszt. egészszen bírta, hanem

1366. Egry László, és János Péternek fiai magok, és Imre rokonoknak rész jószágát Egriben a' *Túr* vizén épített malommal egygyütt fejeknek váltságáért Vosváry Jánosnak, Tamás fiának 100. forintban elzálogosították, de megint vissza foglalták, és azért I. Lajos Király őket Weyay János Medve fia, 's embere által a' Királyi Ítéltő Udvar eleibe idéztette.

1374. Egry Imre Scepessy Jakabnak Ország Fő. Birájának parantsolattya mellett Egrinek határát járattani akarta.

Azon Eszt. Egry László, Imre, és Leökös, Jánky Lászlónak, Miklós fiának *Túr-Terebessi* malmát levágatták, 120 sertésseit alattomba Egribe elhajtották, és a' Terebessi jobbágyait vasra verették, azért I. Lajos Király András Fő Ispánynak, Dienes fiának, vagy az ő testvérének Jánosnak, akár Sarollyány Györgynek, avagy Majtéssy Péternek, és Dumboi Jánosnak parantsolta: hogy a' Leleszi Konventnek bizonyosságával ez eránt tanú vallatást tegyenek. Költt Visulban Sz. Egyed napján.

1423. Egry Miklós Lászlónak, és György Péternek fiai határját Terebestől határ jelekkel megkülömböztetni kívánták Garay Miklós Nádor Ispálynak parantsolattya mellett, Magasmarthi Pathó Kelemen Nádor Ispány embere által, de Gróf Perényi Péternek Terebessi jobbágyi ellent állottak.

1426. Azon határ járatást Egry Miklós ismét próbálta, de 'Sigmond Királynak parantsolattya mellett, mivel Gróf Perényi Péternek azon időben a' Királyi Udvarban kellett mulatnia, más időre halasztatott.

1427. Azon határ járatás 'Sigmond Királynak parantsolattya által, mivel Jánosnak, néhai Gróf Perényi Péter fiának a' Havas-Alföldi Hadba a' Királlyal kellett mennie, megint elmulasztatott.

1463. Egry Imre, és Gergely ellen tanú vallatás tétetett: hogy Charnavoday Domokosnak, és Egyednek Udvari szolgáját nyílakkal megsebesítették, és két paripa lovaikat 60. arany forint erőket, egy pántzért, 's egyéb fegyvereket tőle erőszakosan elszedtek.

1550. Orsolya aszszonynak Pethényi, másképp Bazándi Joó Demeter özvegyének, György, Mihály, és Wilhelm fiainak, Anna, és Katalin leányinak benne egy telek adatott.

1578. Egry Kelemen, Miklósnek fia a' maga részét Salgay Bálintnak 400. forinton eladta, és

1583. megint 600. forint reá adást vett a' felesége Oroszy Ersébeth Salgay Bálinttól, a' ki az Egri rész jóságát keresztényi szanakodásból örökösön megvette a' Zólnoki Várban kegyetlen Török rabságot szenvedő férjének szabadulása végett, és

1592. Ezen eladás Királyi megegygyezéssel jóvá hagyatott.

1589. Egry László, Bernárd, Miklós, János, Czerjék, és Sándri, az Egrihez tartózkodó, és néhai Egry Ta-

Tamás, 's Lőrincz által néhai Mikolay Gergelynek elzalogosított *Gyakor-Tölgyes* és *Py káros* köz erdőknek v. zszá bocsajására Mikolay Ferenczet, 'Sigmondnak fiát törvény szék által megintették.

1600. Cháhóczy Menyhárt Egriben egy telket Egry Bernárdtól Török rabságából való kiszabadulás végett örök árron veit.

1614. Salgay Katalin, Bálintnak leánya, Perényi Gábor felesége egy Nemessi Udvar helyet, és házat Egriben tizenegy telekkel Szirmay Györgynek örök árron által adott.

1619. Ezen vétel Királyi megegygyezéssel jóvá hagyván, a' nevezett rész jószágokban említett Szirmay György, ugyan György fiával békiattattak, a' kik, és ez knek mostan élő maradéki Egry nemzetségből leány ágon származnak. Mert 1366. Eszt. Egry Borbála, Egry Lászlónak leánya volt Sasváry Jánosnak felesége, ennek leánya Sasváry Ersébeth Egressy Gergelyné, knek leánya Egressy Illona 1409. Eszt. volt Szirmay Jánosnak hitvesse, kitől egyenes ágon származnak a' mostan élő Szirmaiak.

1630. Egry István, László, és Bernáth, más Bernáthnak fiai ellene mondtak azon haszon vételnek, mellyet Mikolay István, és Ferencz az eleikkel lett egy yezés ellen magoknak a' *Piskárosköz*, és *Gyakor-tölgyes* Egri erdőkben tulajdonították.

IV. A' Nagy-Bányai járdásban.

§. 240. *Batiz* elegyes Magyar falú, 156. házból áll, szomszédgya keletről a' *Gombás* erdő, melly vele közös, lakossai Reformátusok, helyben Papjok, és köből épült Templomok, és Ó-Hitűek, kik Vásáriba járnak Templomba, Mármarosba, és Ugocsába ezen van az Ország út keresztül, szántó földgyei, és réttyei igen gazdagon teremnek, Szathmár piatkozása fél mértföldnyire, legellője, tűzre, épületre fája bőséggel vagyon.
Birtó-

Birtokossai Kállay Antal, kinek itten szép Udvarháza és lakhelye vagyon, Császy, Kruspér, Jákó Félegyházy, Pap, Peley, Baró Bánffy, Gáspár, Nagy, és más Urak.

Hajtanában *Bathuz*, vagy *Batiz* nemzetsége volt, melytől *Batiz házának* neveztetett, de annak magva szakadtával,

1369. Simon Horváth Országi Bán I. Lajos Királytól felkérte, és a' Megyessi Uradalomhoz tsatolta.

1378. Simon Megyessi Bánnak az özvegye bírta.

1392. Határjai igazitattak Vasvári felől, Vasváry Mikó, Tamás fia, és István, néhai Simon Megyessi Bán fia között, választott bírák előtt.

1421. Miklós, és Simon Jánosnak, néhai Megyessi Bán fiának fiai bírták, kiknek jobbágyit megverte, marháikat elhajtotta Veréssy Jakab, Lászlónak fia.

1426. Simon, Jánosnak, néhai Megyessi Bán fiának fia a' Vasvári határnak egy részét Batizházához foglalta.

1433. Móricznak Megyessy Simon fiának birtokában volt.

1520. Megyessy Morócz Istvánnak fiú maradéka nem maradván, mint anyai jószágot a' Báthory nemzetség felosztotta.

1548. *Csonka hegy* erdejének, *Aszúreketye*, és *Sánta Péter vápája* réttyeinek határi Batiz, és Udvari helységek között igazitattak.

1549. A' Gombás erdejétől határa elválasztatott.

1583. Báthory Susánna, Urai Mihály férjének egész rész jószágát 1000 forintban béírta.

1604. Vasvári Bétthekey Mihálynak, és Hidy Margith feleségének rész jószág Batizon, Zinyér-Várallyai szőlővel,

1610. Kákonyi Mihálynak,

1637. Pálóczi Horváth Györgynek, Bornemisza Ersébethnek, Lónyay Menyhárt özvegyének, és Perényi Gábornak,

1665. Daróczy Sámuelnek,

1699. Skotka Mihálynak, és feleségének Bors Máriának,

1717. Viszocsányi Sándornak rész jószágok Királyi adománnyal adattak benne.

§. 241. *Batiz-Vasvári* falú, 63. házból áll, Batiztól csak egy sikátor választja, szántó földgye igen jó, a' Szamos gyakori ája kövéríti, kaszálója alkalmas, a' lakossai egygyesültt Oláhok, de Magyarúl is tudnak. Papjok helyben, és Templomok, birtokossai: Gróf Teleky Ferencz, Eötvös László maradéki, Kállay, Gáspár, Jakó-Félegyházy Urak. A' falú végén Udvari felé vagy az a' halom, a' melly alatt a' nyughatatlankodó Magyarok, kikhez a' Szathmári Deákok is tsatolták magokat, a' Szathmári Német örző sereg által 1672. Eszt. levágattatván, temettettek, a' mint Szathmár Várossának leírásában eléadtuk.

Régenten a' Vasváry nemzetség bírta, a' mellyből Vasváry Vitus I. Károly Király Káplánnya volt.

1332. Milkoviai Püspöknek nevezte ötöt XXII. János Pápa, de a' Püspökség helyre nem álván,

1335. Nitray Püspök lett.

1342. Jelen volt I. Lajos Király koronázásán, és a' Lajos édes annyát elkísérte Nápolyba.

1339. Vasváry Pál,

1366. Vasváry Tamás határit járatták.

1392. Vasváry Miklós, Tamásnak fia, Istvánnal, néhai Megyessy Simon Bán fiával a' határ villongásokat választott bírák által elüldteték.

1426. A' Charnavoday nemzetség határit újra járatta.

1429. Tanúkat vallattak Vasváry Margith, és Dorotya, s az ő férjeik Charnavóday Jakab, és Péter, azon kívül Krizogon Egyházi személy, Simon János fia, Megyesallyai Bán fia ellen, és az ő Batizházi jobbagyi ellen, kik Vasvárinak sövényeit ledöntögették, ottan házokat építettek, és a' szántó földgyeit felszántották.

1548. Pálfalvai Buryán Lászlónak, Remethey Lőrincznek, Vecsey Istvánnak, Dobozy Jánosnak, Chomay Jakabnak, és Kákonyi Péternek benne rész adatott, kik

1549. Újra határát járatták, ahol *Dukaszeg* rét *Sárpataka* mellett Vasvárihoz ítéltetett.

1550. Chiammay, máskép Vasváry Jakab egy Nemes ülésbe, és négy telekbe, Sárközy Miklós, és Kákonyi Péter is egy részébe Királyi adomány mellett béiktattatták.

1637. Bornemisza Ersébethnek, Lónyay Menyhért özvegyének, és Perényi Gábornak benne rész jószág,

1641. Daróczy Istvánnak egy Nemes ülés,

1665. Daróczy Sámuelnek,

1699. Bors Máriának, és Szkotka Mihály férjének,

1717. Viszocsányi Sándornak,

1749. Eötvös Sándornak, Lászlónak, és Imrének is rész jószág adatott benne.

§. 242. *Szent-Márton*, 43. házból álló Magyar helység, a' Szamos parton, melly a' déli részén végig folyván hasznos malmokat hajt, mezeje igen jó termő, a' Szamos vize kövéríti, szép gyümölcsössei. Szathmár a' piattza egy fertály mértföldnyire, két telek az Oskolákra rendelt értékhez tartozik, a' többi
Gás-

Gáspár Sándor, Ozoróczi Ottlik Károly, és Rácz Imre Urak birják.

1369. Simon Horváth Országi Bánnak a' *Bathuz* nemzetség magva szakadtával I. Lajos Király ajándékozta, a' ki a' Megyessi Uradalomhoz tsatolta.

1520. Megyesallyai Morócznak fiú maradéki nem lévén, a' Báthoriak magok közt felosztották, mint anyai jószágot.

1525. Hogy az *Udvari útra dőlő Márványa szer,* és *Kigyós rehettye* földek a' Zent-Mártonyi határhoz tartoznak, elítéltetett.

1614. Kovács Mártonnak benne egy telek Báthory Istvánnak végső rendelése, és Királyi jóvá hagyás által adatott.

A' birtokosok között említetett, 's itten lakó Ottlik Károly igen Jeles Magyar nemzethől vette eredetét. I. Leopóld Tsászár, és Király Ottlik György Attyának adatott szép Czimeres Levelébe azt mondgya felőle: „ hogy tekintvén Nemzetségének régiségét, melly az „ első, 's még Pogány Magyaroktól eredvén, 's Ke- „ reszténnyé lévén, már I. András Magyar Országi „ Királynak idejétől szüntelen vitéz hadi tettei által ne- „ vezetessé lett, 's hívségének állandóságával a' Ke- „ reszténységnek, az Ország Apostoli Királyinak, az „ Ostriai Felséges Országló Háznak szentelte szolgál- „ latit; azonkívül megesmervén hívséges érdemeit ma- „ ga különös hívének Felső Ozoróczi, és Kohanoczi „ Ottlik Györgynek, Magyar katonaság mezei Ezere- „ dessének, mellyekkel több hadi tsatákban, kivált „ Buda Várának megvételén, és annak ostromán ma- „ gát megkülömböztette, midőn a' reája rohanó dü- „ hős Pogánysággal, és annak segítségére szüntelen „ jövő sokasággal nem gondolván, a' legnagyobb „ tűzbe, és fegyvereknek élei között az ellenségre olly „ serénységgel bátorsággal rohant, hogy annak rend- „ gyeit felbontván, és személyessen is a' dühös ellen- „ séggel viaskodván, annak sok vére ontásával, 's „ meggyőzöttetésével, a' Török Zászlóval a' várnak fo- „ kára

„kára felhágott, 's az utánna tóduló Császári sere-
 „geknek a' győzedelemre útat nyitott, a' mint ezt fe-
 „lőle a' Fő Hadi Vezér Bavariai választó Fejedelem
 „bizonyította. Azért már az előbbeni, 's egy lábá-
 „ban zászlót, más lábába kardot viselő fen álló medve
 „Nemesi Czimerét, egy fejer lovon ülő, 's veres holdas
 „zászlót viselő Törökkel, 's vele által ellenben fekete
 „lovon ülő, 's hegyes törét nékie szegező Magyar
 „vitézzel, és a' paizsnak felső részén L. Császári Fel-
 „séges nevet jegyző betűvel, 's annak oldalán egy
 „csillaggal, 's fél hólddal megnagyobbította. Ostriai
 „Bécs Várossában, 18. Augst. 1688. Eszt.

§. 243. *Kak*, 23. házból álló kised falú, a' Szamosnak tekervényes kerülettyébe, és noha Szathmárhoz tsak egy fertály mértföld, de ritka ember fordul meg benne, azért köz beszédbe van: *Kakon se vől-tál*, apró füstös házikókba laknak az Oroszok, Udvariba járnak Templomba, a' határjok szűk, a' Szamosnak árjai miatt tsak tengerit terem, kevés gyümöltös kertyeikből élnek, földes Urai azok, kik Szentmártont birják, úgy mint: Gáspár, Otilik, és Rác Urak.

1382. Kún nemzetségnek egy ága birta, melly *Kaki Kúnoknak* íratott, a' mint Udvarinak leírásában látni fogjuk.

1548. Hogy *Csonka hegy* erdeje, *Aszú rehettye*, és *Sánta Péter vápája* rétek Kakhoz, és nem Udvarihoz tartozandók, elítéltetett.

§. 244. *Udvari*, 150. házból álló falú, határos a' *Gombás* erdővel, melly vele közös, Szathmárhoz fél mértföld, jó búza termő földgye, sok gyümöltösse a' Szamos parton, Magyarok Reformátusok kevesen, leginkább egygyesült Oláhok lakják, mind a' két félnek Papja, Temploma; birtokossai: Gróf Teleky, Báró Vesselényi, Iklódy, Kastal János özvegye Malatinszky Juliánna, Gáspár, Lónyay, Becsky, Darvay, Matay, Sepsy, Nagy, Katra, Dombrády.

Régenten a' Szinyéri Uradalomhoz tartozott,

1382.

1382. János; Megyessy Simon Bánnak fia birta, és tanúkat vallatott *Kaki Kún* Ferencz ellen, a' ki Jánosnak Udvari helységébe a' hidat elrontotta, egy Udvari jobbágyát elfogatta, és annak torkát, 's nyelvét elmettette.

1520. Ezt is a' Báthoriak a' többi Szinyéri, és Megyessi jószágokkal felosztották.

1548. Határi Kak felé megjárattak, a' mint Kaknak leírásába láttuk.

1549. Hogy a' *Gombás* erdő Udvarihoz is tartozik, ítéltetett.

1583. Báthory Susánna az Udvari rész jószágát férjének Uray Mihálynak leköltette a' Jászaei Konvent előtt.

1627. Debreczeny Tamásnak rész jószág Királyi adományyal adatott benne.

1635. Gróf Bethlen István egész helységbe béiktatott.

§. 245. *Berend* Magyar, és Orosz falú, 53 házból áll, lakóssai Katolikusok, és Reformátusok, többnyire gelyvások, ezt egy merítő víz helynek tulajdonítják a' Szamosba, melly keresztül foly határokon, és a' mezejeket kövéríti, földgye igen bőven terem búzát, és tengerit, réttyei kétszer is kaszáltatnak, Szathmár piatkozása, fája kevés, birtokossai a' Lónyay 'Sigmond maradéki, Darvay, Csabay, és Gáspár Urak.

Régenten a' Berendy nemzetség bírta. Okolszky Lengyel író írja (*Orkís Polon. T. III p. 195.*) hogy ennek eleje eredetére való nézve Szász volt, és mivel a' Bányáknak miveléséhez igen értett, valamely régi Királyunk által Lengyel Országból Magyar Országra hivatott, Berend földgyét adományúl nyervén. Ennek maradéki vitéz tetteikkel is tündöklöttek.

1330. Berendy Márton Mester I. Károly Királyt midőn a' pártos Oláhok által körül vétetett, paiszsával fedezvén, a' veszedelemből kimentette. Thúrócz. II. Rész. 97. Tzik.

1463. I. Mátyás Király Gerendy Istvánnak azon érdeméért: hogy Jajcza Vára alatt a' Király ellen törekedő egy nagy testű Törököt nyílával a' hasán keresztül lőtt, Nemessi Czimeret adott, úgy mint: véres mezőn szarvakkal felemelt fél hóldat, mellynek közepét egy nyíl, nagy, 's hosszú hegyével érintette, 's felette arany csillagok fénylettek. Költt Jajcza Várába 11. Novemb.

1525. II. Lajos Király alatt veretett pénz Nagy-Bányán, a' Berendi nemzetségek Czimerével ezen felírással: *Temp. David. de Berend. Camer. Rivuli Do.* az az: Berendy Dávidnak Aszszony - Pataki Kamarás Grófnak idejében. Schönvizner 266. lapon a' Magyar pénzekről.

1545. Gosztonyi Miklósnak egész helység,

1665. Sófiának Várallyai Horváth István feleségének, Máriának Kende János hitvessének, és Sándor-házy Ferencznek rész jószág benne Királyi adománnyal adattak.

§. 246. *Berencze*, Oláhul *Babosest* Oláh falú, 110. házból áll a' Szamos parton, melly tér határát iszapjával gyakran bé önti, ugyan azért igen jó tengerit, és füvet terem, által járó réve vagy az Ország út félen Nagy-Bánya felé, a' *Szinyér* pataka itt szakad a' Szamosba. Lakóssai Oláhok, fa Templomjok, Papjok, az *Étény* erdőnek részét birják, sok szép gyümölcs termő lankájik, Szathmár a' piattzok. Nagy részét birják: Járdánházi Kovács, a' többit: Báró Vécsey Miklós, Gróf Teleky Sámuel, Báró Wesselényi József, Darvay Gábor, Kacsó, és Boros Urak.

Régenten a' Zinyéri Uradalomhoz tartozott.

1520. A' Báthoriak felosztották magok között.

1609. Csomaközy Péternek,

1624. Kovachóczy Istvánnak rész jószág adatott benne.

1629. Rhédey Ferencz arany sarkantyús Vitéznek, Váradi Vár Kapitányának, Bihár Vármegye Fő-Ispánnának, és feleségének Károlyi Katalinnak, egész helység Királyi adománnyal ajándékozott. Ennek fia

1664. Gróf Rhédey Ferencz, a' ki ez előtt Máramarossi örökös Fő-Ispán volt, és 1657. Erdélyi Fejedelemnek választott, Berenczei birtokát végső rendelkezésével a' Szathmári Reformáta Oskolákra hagyta.

1681. A' Jesuiták malmával egygyütt elfoglalták, mellyről

1687. Az Ország gyűlése előtt panasz tétetett.

1773. A' Jesuiták eloszlásával nagy része a' Királyi Kamarára, erről Járdánházi Kovács Urakra szállott.

A' Rhédey Jeles nemzetség eredetét vette *Aba* régi nemből, mellyből harmadik Királya volt a' Magyaroknak.

1199. Hogy *Czabanka* Zathmári Fő-Ispán ebből származott, és ennek fia János, László pedig 1302. Eszt. unokája volt, 1. Rész §. 121. Oklevéllel megmutattuk.

1261. Esztendőben - is IV. Béla Király levelében, mellyben az Egri Püspökségnek birtokait megerősíti, tanúk voltak Heves Vármegyében *Rédén Aba* nemből való Nemesek. Ezeknek maradékát Benkő József Erdélyi leírás. I. Kött. 289. lapon elé adgya; úgy mint:

Miklós Kis-Rhédéről, és Szent - Márton - Rhédéről Rhédeinek mondatott.

1447. Rhédey Sándor Nógrádi Követ volt a' Budai Ország gyűlésére, a' hol Buda Vára Hunnyady Jánosnak gondyára bizódott.

1552. Rhédey Ferencz Dobó Istvánnal egygyütt őltalmazta Egert, és a' várták elosztásakor ő reá bízta a' Csabi bátyától fogva a' szézelet toronyig való vártát.

Miklósnak fia Miklós Mikotzának neveztetett. Unokája Péter Mikótza Rhédey volt. Unokájának fia Miklós Dósa Rhédey. Unoka fiának fia megint Miklós, kiül Rhédey László származott, 's felesége volt Reesky Ersébeth.

Ettől való származásokat a' mostan virágzó Rhédey nemzetségnek a' Királyi Itélő Udvar előtt folytt perből írtuk le:

Rhédey Lászlónak Reesky Ersébeth feleségétől fia volt Rhédey Pál, felesége Sutha Anna. Pálnak hat fiai voltak, Ferencz, István, és János, kik maradékjokban élnek; Pál pedig, László, és Péter magtalanul kimúltak.

1566. Legidőssebb Ferencz Fia Váradi Nagy Prépost volt, hanem a' Káptalan feldúlatván, és a' Hazának nagyobb része a' Katolika hittől eltérvén, egynehány Papjaink megházassodván, ő-is Károlyi Katalint feleségül vette, a' mint Keresztúry Tudós hazánk fia a' Váradi Káptalannak leírásában 42. lap. bizonyította.

1607. Szent Jóbi Apátúrságnak Uradalmával Rákóczy 'Sigmond Fejedelem által megajándékoztatott, és azon Eszt. azon Fejedelemtől Piskólt helységet felkérte.

1609. Abban új Királyi adomány mellett megerősített. Volt akkor arany sarkantyús Vitéz, Váradi Fő-Kapitány, Bihar Vármegyének Fő-Ispánnya, Erdélyi Fejedelemnek Követtye.

1617. Felkérte Gyán, Remete, Ant, Baj, Kőte, Tarcsa jószágokat Német Gergely magva szakadtával. Zsáka mező várost, Bakonyszeg, Böcs helységeket, Kórogy, Oros, Csekehida, Mustó, Kengyel, Szent-Király rész jószágokat, Berencze helységét.

1621. Feleségével Károlyi Katával végső rendeltést tett, a' jószágát maradékira, az után óldalaslag lévő atyafiaira hagyván, 's azon Eszt. megélemedett korában meghalálozott. Sz. Jóbon temettetett, a' mint a' Koporsó kövének reáírása, és temetésére Bethlen Gábornak meghívó Levele bizonyította, a' hol ötöt *Régli vitéz Úrnak*, és *érdemes Hazafinak* nevezi.

1621. Ennek Fia Ferencz, Bihar Vármegyei Fő, és Máramarossi örökös Ispány, felesége Bethlen Drusina.

1657. Erdélyi Fejedelemnek választatott, és a' mint Bethlen 11. Könyv. írja: „erre a' méltóságra Erdélynek minden Nagygyai között legérdemesebb volt.

1658. Ennek fia László, Máramarossi örökös Fő-Ispány, az Erdélyi Fejedelemnek Tanácsosa, és Székelyi három Széknek Fő-Kapitánnya maradék nélkül megholt.

1609. Istvánnak maradéki: 1641. István. 1685. László. 1722. László, és ennek fiai László, Gedeon, és József a' mi időnkben éltek.

1609. Jánosnak maradéki: 1667. Ferencz, Erdélyi Fejedelemnek Tanácsosa, Kolos Vármegyének Fő-Ispánnya, 's Várának Kapitánnya, az Udvarhelyi Széknek Fő-Királyi Birája. Ettől származnak az Erdélyi mostani Rhédey Grófok, és

1775. János, Hadi Vezér, a' Magyar Nemes Test-örző Seregnek másod Kapitánnya, a' Mária Theresia Rendjének Vitéze, Császári, 's Királyi Kamarás, és belső Titkos Tanácsos, az után

1688. Ferencz, kinek felesége Macskássy Ersébeth, ennek fia 'Sigmond, kinek felesége Báro Wesselényi Katalin nemzette Ferenczet, Királyi Udvarnokot, és Tanácsost, kinek Csemniczky Máriától született fia a' mostan élő Gróf Rhédey Lajos, Császári, 's Királyi valóságos Kamarás, Ezeredes, Bihar Vármegyei Fő-Ispányi Helytartó, és Leopóld Jeles Rendjének Vitézze.

1808. Gróffá lett, van jeles ifjú testvére Kis-Rhédei Rhédey Ferencz.

§. 247. *Patóháza*, Oláhul *Pató*, 140. házból álló falú a' Szamos parton, szép kis erdeje, jó kövér szántó földgye, gazdag fű termő helyei, sok hasznos hajtó gyümölcs termő *lankái*, melyeket a' Deák *Lucustól* neveznek az Oláhok, Szathmár a' piattza, Magyarok, és Oláhok lakják, ezeknek Templomjok, és Papjok. Birják: Gróf Teleky, Báro Bánffy, Báro Wesselényi, Darvay, Zoltán, Csabay, Szöke, Görög, Fülep, Décsey, Gáspár Urak, és Pathó Anna Kún Dávidné utolsó ezen a' néven.

Régenten Magasmarthnak-is hivattatott, és *Pathó* nemzetség birta egészen.

1460. Magasmarthi Pathó István Király emberének neveztetett Mátyás Királynak parantsolattyába Mykolay Lászlónak részére Charnavoday Egyed ellen.

1547. Pathó Menyhért Magasmarthi rész jószágába új Királyi adománnyal megerősített.

1600. Patóházán, másképp Magasmarthon Perényi 'Sófiának Zekell György özvegyének rész adatott.

1612. Egrý Anna négy telket itten Kende Frusínának 250. forinton elzálogosított.

1665. Sándorházy Ferencz, és Thúry Susánna felesége, azonkívül Mária Kende Jánosnak, 'Sófia Horváth Istvánnak hitvessei,

1717. Viszocsányi Sándor ezen helységnek részeibe Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 248. *Szamos telek* 80. házból álló falú a' Szamos kerületébe, jó termő határa, lapályos földgye, mellyet a' Szamos vize nagyon kövérít, és azért mindenféle veteményt bőven terem, kaszálói jók, Oláhok, kiknek Templomok, és Papjok helybe, és kevés Magyarok lakják. Földes Urai: Báró Wécsey, Geöcz Királyi Tanácsos, Gáspár, Rápolthi Nagy, Thólaay Királyi Tanácsos özvegye, Matay.

Régenten a' Szinyéri Uradalomhoz tartozott, és Megyesallyai Morócz Istvánnak fiú ágon lett magva szakadtával

1520. a' Báthoriak magok között felosztották.

1628. Kálos Istvánnak,

1631. Zóltán Jósának benne rész jószág.

1635. Bethlen Istvánnak egész helység Királyi adománnyal adatott.

§. 249. *Apa* Magyar, és Oláh falú, 300. házból áll, földes Urai: Gróf Teleky Sámuel, Báró Wesselényi József, Báró Wécsey Miklós, Gáspár, és Darvay Urak. Lakóssay Reformátusok, kiknek nagy kö Templomok, Prédikátorok Kiss-István Esperes, és Ó-Hitűek, 's ezeknek-is Papjok, Templomok, három nyomásra van felosztva határa, gazdagon termő földgyei a' Szamos mellett, sok szőlő hegyei: Nagy-Kis-Kökin-tse, Hollós, Krassai-Szug, Élő-Hegy, Köz-Patak, mellyek jó bort teremnek, kaszálója elegendő, fája tűzre, épületre közel, a' Szamos vize mossa határát, mellyen jó hasznat hajtó malmok vagynak, a' Szinyér pataka-is alatta foly, Hegyein Kalcedon kövek, és Gipsz találatnak, Torda nevű hegy tövébe pedig a' Nagy-Kökin-tsen bányát-is mivelnek, 's régenten-is miveltek, mellytől neveztetett *Kő-Kökin-tsenek* a' Hegy-is.

Apa nemzetségtől vette nevezetét.

1298. III. András Királynak Levelében Gergely, és Jakab Gróf *Apának* fiai említetnek Váradi Püspök leírásában 123. lap. Azután a' Megyessi Uradalomhoz tartozott.

1414. Miklós, és Simon, Jánosnak Megyessi Bán fiának fiai tanú vallatást tétettek: hogy Sándri Balknak fia, Imre, és Sándor Bélthei Drágh Vajdának fiai az ő jobbágyikat Apában megfosztották.

1492. Megyesallyai Morócz István Margith feleségével Királyi adomány mellett Apa helységében béiktattatott.

1610. Apay Bálintnak egy Nemes Udvar helyet Királyi jóva hagyással Báthory Gábor ajándékozott.

Azon Eszt. Szirmay György az Apai hegyen három szőlőt nyert Királyi adománnyal.

Azon Eszt. Nagy Gergely-is egy Nemes: ülést.

1616. Nevezett Apay Bálintnak, és Nagy Gergelynek egész Apa helysége Királyi adománnyal adatott. De

1629. Ruzskai Kornis 'Sigmond maga részét megtartotta.

1638. *Zúgó-Patak*, és *Hó-Patak* között lévő liget erdő eránt villongása volt a' Szinyérvárallyiakkal.

§. 250. *Jósefháza* elegyes Magyar, Orosz, és Sváb falú, 125. házból áll, nagy Ország út Bereg, Ugócsa Vármegyékből Nagy-Bánya felé, nagyobb részét a' Gróf Károlyi ház birja, de bir benne Bárány Wécsy Miklós Fő-Ispány, Gróf Teleky Sámuel, Szirmay, Tóth, és Kacsó; lakóssai Katolikusok, Reformátusok, és Ó-Hitűek, mind a' három rendbelieknek Templom-jok, és Papjok, határja három nyomásbéli, kétszerest, rozsot, tengerit, és zabot terem, földgye térséges, és köveses, mak termő tölgyes erdeje, szőlő hegyei, s meg lehetős bora, piattza Megyes, Várallya, és Szathmár.

Régen-

Régenten a' Megyessi Uradalomhoz tartozott, a' Megyessi Bánok birták, és azoknak *Jósef* fiától vette nevét.

1520. Megyessy Morócz István halála után, az Ecsedi, és Zaniszlóffy ágon lévő Báthoriak magok között mint anyai jószágot felosztották.

1585. Zokolyi Györgynek rész jószág,

1609. Ecsedi Báthory Istvánnak fiú ágon lett magva szakadtával Csomaközy Péternek egész helység,

1624. Kováchóczy Istvánnak,

1629. Károlyi Katalinnak-is benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

§. 251. *Aranyos-Megyes*, térségen fekvő 260. házból álló Mező Város, és Posta hely, nagyra kiterjedett, és minden veteményt bőven termő szántó mezeje, hasznos kaszálója, híres *Gombás*, *Etény* nevű erdei, jó bort termő *Bikk*, *Csiap*, *Ördög*, *Bossorkány*, *Kaczkó* nevezetű szőlő hegyei; lakossai Református Magyarok, és Ó-Hitű Oláhok, mind a' két vallásuaknak fa Templomok, és Papjok van, hét Országos vásárja esztendőnként. Szép négy szegeletű vára volt, melyet alább leírjuk. Van a' határán egy úgy nevezett *Tatár domb*, a' *Rákta Éger* parton, melyről az a' köz vélekedés: hogy IV. Béla Király idejében, midőn ezen vidéket feldúlták a' Tatárok, itt tanyáztak, az erdőre, és vízre nézve táborozásra igen alkalmas hely lévén. Birják: Gróf Teleky Sámuel, Bárá Veszteleányi Jósef, a' Károlyi Grófi ház, és Becsky Urak, kik főben járó hatalommal-is bírnak, de vagynak több kisebb birtokosok-is: Szeleczy, Eötvös, Darvay, Way, Szirmay, Melczer, Kacsó, Boros, Egry, Tóth, Szathmáry, Terge, Sepsy, Fényes, Nemések.

Régenten tsak Megyesnek, vagy Megyesallyának neveztetett, hanem minekutánna a' régi várát annak föl-

földes Urai igen fényesen felépítették, annak ritka nagyságú *aranyos* palotájától, *Aranyos* elő nevét nyerte. Gyöngyössy István is Kémény Jánosról írott Verseinek 2. Könyvében ezen Várat *Szépnek* nevezi, Lónyay Annának Tatár rabságában lévő férje után esdeklő zokogását e'képpen leírván :

„ Légyen mindenemnek haracsló vására ,
 „ Őcső becsre kellyen a' *Szép Megyes* vára ,
 „ Csak kiváltásodnak készülhessen ára ,
 „ Hidd el : nem szomorít mind ezeknek kára !

1278. Eszt. előtt már vára volt, és *Jákó* várának neveztetett, András *Jákó* fia, *Kaplonyi* nemből való birta, hanem olly rettenetes tselekedetre vetemedvén : hogy IV. László koronázott Királyát buzogánnyával megütögette, ezen Felség bántásért azt elvesztette, és Miklós Erdélyi Vajdának, Mórícz Mester fiának adott az említett Király által, a' mint kitetszik e' következő Jel Levélből : „ László Istennek kegyelméből Magyar, Dalmát. Horváth Országoknak Királya. Mivel hogy hívségtelen tettei miatt Andrásnak, *Jákó* fiának, *Kaplonyi* nemből lévőnek, a' ki a' Mí Országunkban, a' mí koronáztatásunk után, midőn már koronázott Király lettünk volna, Felségünknek fényességére dühössön rohanván, buzogánnyal minket megütött, ezen hallatlan, és illetlen tselekedetért szégyenlették minnyájan a' Mí Királyi személyünket gyalázatos, és rettenetes verés miatt bántódva lenni; azért Mí, a' mí Országunk Egyházi Fő - Papjainak, Zászlós Urainak eleibe terjesztvén ezen tselekedetet, egyenlő akarattal végezték : hogy ezen irtóztató, és hívségtelen tette miatt nevezett András, az hívségtelenek számában frattasson, és Levelessé tétessen, (*proscriptus maneat*), és mivel az ollyan hívségtelenek a' jószágjoktól is törvény szerént megfosztotnak, és gyalázatos büntetéssel büntetettnek, akarjuk : hogy Miklós Erdélyi Vajdának, és Zólnoki Isópánynak, Mórícz Mester fiának, a' mí hívünknek, és kedvestünknek, a' ki gyermekségének első esztendejétől, a' Hazának, Koronának, és nekünk híven szolgált, kivált mikor *Fintha* Nádor Ispány által „ rab-

„ rabságba tettünk, félre tévén minden vagyonyját,
 „ és szerentsének esetét, minket a' rabságból megszabadított, említett Andrásnak birtokai *Megyes* mellett, a' *Zamus* vizének mentében fekvők, *Jakóbára* nevezetű vára, minden hozzá tartozandóival adattassanak. A' mint az említett hívségtelentől ezeket elvévén, Királyi kegyelmünkbőladtuk, és megmásolhatatlanul ajándékoztuk említett Miklós Vajdának, az ő, maradékinak, és ivadékinak örökös, és megmásolhatatlan jussal birattandókat. Adatott *Benedek* Mester *Esztergami* Szent Egyházra választot, és *Budai* Prépost, a' mí *Udvari* Al-Kantzellárunk, kedvesünk, és hívünk keze által. Urunk' 1278. Eszt. Martiusnak 7dik Kalendáján, Országlásunknak harmadik Eszt.

IV. László Király ugyan 1272. Eszt. tíz esztendőskorában koronáztatott, de mivel a' gyám atyainak gondviselése alatt volt, országlásának idejét csak 1274. Eszt. számlálni szokta volt, a' mint több adományi leveléből kitetszik.

Ezen Miklós Vajdának, *Móricz* fiainak maradéki birták tehát ezentúl, kik hol *Móricz*oknak, hol *Móriczhidai*oknak, hol *Megyessi*, vagy *Megyesallyai* *Bán* fiainak nevezettek.

1351. *Báthory* László, *Zabolchi* Fő-Ispán, *Annát* *Móriczhidai*, és *Megyesallyai* *Vajda* Miklós fiának *Móricz*nak leányát vette házas társúl, melly *Pók* nemből eredeti, 's ezzel nyerte *Somlyót*, és úgy lett a' *Somlyai* *Báthoriak* törseke. A' mint *Ecsednek* leírásában eléadtuk.

1369. Miklós Vajdának *Simon* unokája *I. Lajos* Király alatt *Dalmátziai*, és *Horváth* Országi *Bán* volt.

1414. Miklós, és *Simon*, *János*nak, néhai *Megyesi* *Simon* *Bán* fiainak fiai tanú vallatást tettek: hogy *Sándri*, *Balk*nak fiai, *Imre*, és *Sándor*, *Bélthei* *Drágh* *Vajdának* fiai az ő *Megyessi* jobbágyaikat megfosztották.

1415. Báthory Antal a' Megyessi Uradalomnak felét Megyessi Bán unokájától kiperlette, de ezen ítélet véghez nem vitetett. Mert

1429. A' Megyessi Uradalmat Simon, Jánosnak, néhai Simon Megyessi Bán fiának fia,

1442. Móríczhidai Mórícz, Simonnak, néhai János, Bán fia fiának fia birták.

1492. Megyesallyai Mórócz István Margith feleségével ezen Uradalmat új Királyi adománnyal leány ágra is felkérték. Vár nem említették, hanem csak *Megyessi Kuria*, és hozzá tartozandó Apa, Krassó a' vámmal, Tóthfalú, Lipó, Borhid, mind a' két Veres-marth egész helységek.

1493. A' Megyessi Várat Báthory András, és István az Ecsedi ágból hozzá tartozandóival erő hatalommal elfoglalták, ellent mondván Báthory János, és Miklós a' Somlyai ágból Zaniszlónak fiai a' Jászai Konvent előtt, mivel ezeket-is hasonló jussal illette.

1519. Báthory István Nádor Ispány, András Zathmári Fő-Ispány, és György Fő-Lovász Mester fiú ágon történhető magvok szakadtával Rozgonyi Istvánt II. Lajos Királynak reá állásával ezen jószágban testvéreknek örökbe fogadták.

1520. Hoszas per után, az Ecsedi, Somlyai, és Zaniszlóffi Báthory ágak ezen Uradalmat Verbeuczy István Királyi Személyes előtt magok közt felosztották, a' mint az I. Rész. §. 147. eléadtuk.

1549. Hogy a' *Gombás* erdő a' Megyessi Mező Városnak, Udvari, és Batizi helységeknek határhoz tartozik, elítéltetett.

1588. Hagymássy Györgynek egy Nemes Udvar, és négy telek benne Királyi adománnyal adatott, a' hol már *Aranyos* Megyesnek neveztetik.

1600. Ujhelyi István, és felesége Bagossy Katalin két telekbe, Patkós Menyhért hitvessével Milosich Erősbettel egy Nemes ülésbe béiktattattak.

1610. Szirmay Györgynek egy Nemes Udvar a' Báthoriak által ezen Városba bévallatott, és Királyi jóva hagyással helyben hagyatott.

1626. Utolsó Báthory András fiú maradék nélkül meghalván, ezen jószág.

1630. Lónyay 'Sigmondra, akkor Kraszna, azután Bereg Vármegyei Fő-Ispányra szállott, a' ki Lónyay Istvánnak Báthory Katától, Zaniszlóffi Báthory Elek, és felesége Jakchy Anna leányától született fia vala. Ez a' Megyessí várat újjítani kezdette, a' mint annak reá írása mutatta.

1633. Pászthoy Máthénak, és feleségének Chamay Annának benne rész jószág Királyi adománnyal adott.

1656. Lónyay 'Sigmondnak Warkocz Margith feleségétől három leányi, Susánna Bochkay Istvánné, Anna előbb Wesselényi Istvánné, azután Kemény Jánosné, Margith először Thelegdy Istvánné, az után Csáky Istvánné maradtak, és ezen, 's több jószágokkal felosztzkodtak. Várm. jegy. Könyv.

1663. Iffiabb Gróf Csáky Istvánnak, a' Zathmári Vár Fő-Kapitányának majorja volt a' Sz. János úttzának keleti végén, de rossz gondviselés alatt; mert akár melly jövevény minden kérés nélkül hozzá nyúlt szénájához, és szalmájához, innét eredett az a' köz mondas, midőn valaki kéretlenül, vagy kéméltetlenül bán más ember jószágával: *Nem a' Csáky szalmája!*

1669. Lónyay Anna, Kemény János Erdélyi Fejedelelem özvegye, a' Megyessi Várban titkos gyűlekezetet tartván legnagyobb eszközlője volt: hogy a' Szathmári örző Német katonaság az öszve sereglett Nemeség által a' Gombási erdőbe öszve kontzoltatott, és
azért

azért az Aranyos Megyessi, és ahhoz tartozott jószágá Leopóld Császár számára elfoglaltatott, és a' Szathmári Várhoz biratott, míg nem azt újra vissza nyerték, a' mint az I. Rész. §. 171. megírtuk.

1670. Maga Lónyay Anna levelessé tétetvén Erdélybe menedék helyet keresett, és noha Szathmár Várnegye eleget esedezett Levelei, 's Követei által Leopóld Császárnál: hogy ezen különös szépségű, és erősségű Vár az akkori háborús időkbén ő Felsége hiveinek menedék helyéül meghagyattasson, de a' Szathmári Hadi parantsoló, a' naponként nevekedő támadás miatt azt tanácsosnak lenni nem ítélte, az Aranyos Megyessi várnak bástyái puska porral elhanyattatván, földig rontattattak.

1707. II. Rákóczy Ferencz támadásában a' mi ép-ségben maradt-is, annak hadai által felgyújtatván, elégettetett.

Mitsoda állapotban volt elpusztítása előtt? azt azon Várnak Tisztartója Nagy Péter írásban hagyta, mellynek rövid foglalattyát eléadgyuk e'képpen:

Ezen Várnak hátullyát még a' Báthoriak építették, melly kitetszik a' három sárkány fog Báthory Czimerből az éjszaki oldalon lévő felső ablaknak szemöldökén, alatta kimetzve lévén: *Bona materna Sigis. de Lonia*, de a' Báthoriak idejébe tsak erősség nélkül való épület lehetett, mivel a' leveleiknek költébe így írának: *Datum in Curia nostra Aranyos-Megyes* 1608. mivel már *Aranyosnak* nevezik, az Aranyos palotának is az ő idejekbe fen kellett állani; a' többi részeit pedig Lónyay 'Sigmond hol építette, hol megújította, és a' Várat sántzokkal, bástyákkal, felvonó kapúkkal megerössítette. Kitetszik a' napkeleti oldalon az ablak felső részén lévő metszésből: *S. L. D. N. L. Anno 1620.* melly nem egyéb, hanem: *Sigism. Loniay de Nagy-Lonia*. A' Vár kapú külső felén is volt kivésve a' Lonyay Czimer ezen reá írással: „Mag. „Comes Sigis. de Lonia. Comes Comit. Crazenen. a „fundamentis exstruxit. A. D. 1630.

A' kerületén kő fallal kirakott mély árokba vizet lehetett bévegni, az ároknak külső partya vastag tölgy korlátokkal, a' belső partya pedig kemény kő fallal volt körül véve, a' négy szegletén erős bástyák.

A' külső kapú a' tömlőczczel, és a' rabházzal a' Várnak északi oldalára nyílt, a' kapú felett a' Tiszt-tartónak, az oldalán pedig a' Porkolábnak, és Hajduk-nak szobái valának, innent hajolván a' déli sorra az belső kapú éppen közepette felett volt kemény börtö-zás alatt a' felvonó kapú, és azon felül az ör álló to-rony legmagossabb.

Ezen Vár volt négy szegletű, belső épülettjei három emeletűek, ablak, 's ajtó felei faragott kőből.

Alatta mindenütt erős bört hajtásos pinczék, az udvara közepén jó mély, és friss forrás kút.

A' második emeletbe való bérjárás kő oszlopokon álló folyosóból volt kő garádítson.

Az északi szegleten belől volt keringős garádics a' nap nyugotti toronyba, és a' harmadik emeletre, a' hol leginkább Lónyay Anna Fejedelem aszszony sze-retett műlatozni. Volt a' Paraditsom szoba kifestve minden állatokkal, más szoba Parnassus hegyével, és a' Nimfákkal, tűzellő kandalló benne ilyen reá írások-kal: *Memorare novissima &c. Spes confisa Deo &c.*

A' déli soron alol volt eleség lerakó nagy bört, azon felül az ebédli palota olly nagy: hogy sok ember ked-vére nem tsak vendégeskedhetett, de paripát futtatha-tott volna benne. Ott a' Musikásoknak különös fel helyek volt, és a' börtli lejárá ajtótska, által ellenné-be a' nagy Konyha, Kamara, és Szakáts ház. Ez a' nagy palota, az ő drága felkészítésére, és díszességé-re való nézve *aranyos* palotának hívattatott, és attól neveztetett az egész Uradalom - is *Aranyos - Megyessi-nek*.

A' nap nyugotti, 's északi soron mind szobák, 's közöttök kis-konyhák, és némely rejték helyek - is va-lának, a' nagy torony ellenébe pedig üveges palota.

1732. Báró Wesselényi István mint örökös nagyobb részét a' zálogosoktól kiváltotta, kinek halálával Ferencz fiára szállott, a' ki

1739. Lónyay Margith részét kezéhez vette.

1744. A' Várnak felálló részeit sindellyel béfedette.

1747. A' Várat egészen magáévá tette, melly most Báró Wesselényi, és Gróf Teleky részre két felé biratik.

Vagyon ezen Városba egy régi pusztá kö Templom-is, melly valóban igen nagy, 's derék épület volt, a' kerületét *Barát-Kertnek* híjják a' lakósok, és hogy *veres* Barátok laktak itten, azt mesélik; de nem egyéb volt, hanem Szürke Barátok Klastroma. Szent-Iványi a' Klastromok Lajstromába, és Péterffy a' Magyar Egyházi gyülekezetek leírásába Megyessi, Megyesalliai Szürke Barátok Klastromát említik.

1500. 1531. 1547. Hogy a' Nagy-Bányai anya Klastromtól függött, azt Nagy-Bányának leírásában eléadtuk.

1559. Még azon Szerzet bírta, a' mint Krónikája bizonyította, az után már nints emlékezete.

1644. 1655. 1656. A' Templom még fen állott, mivel annak sír bőltyába temetkeztek, és tsak 27. esztendőök előtt vitettek által a' Koporsók a' vár déli bástyájába.

Azok között van egy réz Koporsó szépen kifestve Warkoczi Czímerrel, Sz. írásbéli sok leczkéekkel, átkokkal, a' ki háborgattya, Deák reá írással, melly Magyarúl így vagyon: „ Itt nyugszik Tekintetes, és „ Nagyságos Margith Aszszony, Tekintetes, és Nagyságos Nagy-Lónyay 'Sigmund Úrnak kedves hitves. „ se, néhai Tekintetes, és Nagyságos Nopsiczi Warkocz György Úrnak, néhai Nagyságos Bedeghi Nyáry

„ ry Borbálától született leánya, tsendesen elaludt az
 „ Urban 8. Decemb. éjtszaka 11. órakor, Urunk 1644.
 „ életének 38. Eszt.

Ezen Warkocz nemzetség Siléziából jött-bé az Or-
 szágba, a' Zápolya István feleségével, Hedvig Herczeg
 Aszszonnyal, 's idővel nagy jószágoknak lett Urává.

A' második Koporsó rézből szépen kifestve Ló-
 nyay Czimerrel, Sz. írásbéli sok leczkéekkel, Deák reá
 írással, melly Magyarúl így van: „ Tekintetes, és
 „ Nagyságos Nagy-Lónyai Lónyay 'Sigmond Úr, Csá-
 „ szári Felségnek Tanátsossa, Beregh Vármegyének
 „ Fő-Ispánnya, itt lelte végső nyugodalmát 7. Majusb.
 „ életének 60. Urunk' 1653. Eszt.

A' harmadik Koporsó réz gombokon álló, minden
 reá írás nélkül, gyanítatik: hogy Bánffy Ersébethé,
 Lónyay 'Sigmondnak második feleségéje.

A' negyedik Koporsó vasból, Wesselényi Czimer-
 rel ezen reá írással: „ Tekintetes, és Nagyságos Wes-
 „ selényi István Úr meg hala 17. Julii, életének 37.
 „ Urunk' 1656. Eszt.

§. 252. *Görbed* elegyes Magyar 's Oláh falú, föl-
 des Úra a' Gróf Károlyi ház, 60. házból álló, lakóssai
 Reformátusok, kik Levitát tartanak, és Ó-Hitűek, fek-
 szik Megyesnek szomszédságában, térséges, és fejr
 agyagos határa, három nyomásbéli, búzát, rozst,
 tengerit, és zabot terem közepszerűen, fája van a' *Gom-
 bási* erdőnek egy részéből, piattza Szathmár.

1438. Móricz Simonnak, néhai Megyessi Bán fiának
 fia bírta, és *Kulchi* helységnek egy darab erdejét Geor-
 bed helységéhez foglalta. Panasz tétetvén ez eránt Ch-
 maközy Pál, és András által Albert Király előtt, an-
 nak parantsolattýára Zathmár Vármegye Kyry László
 Szolgabíráját kiküldette, a' ki illyen jelentést tett a'
 Vármegyének: „ hogy ő, a' kiktől illet, és szabad
 „ volt, Nemeseiktől, és nemtelenektől, kivált a' *Kul-
 „ chei*, és *Geörbedi* helységeknek határossítól, és

„ szom-

„szomszéditól, mind a' két nemen lévőktől nyilván,
 „és alattomba szorgalmasan kinyomozott ilyen bi-
 „zonyos, és merő igazságot: hogy igen-is a' mint a'
 „legfényesebb Király Úrnak panasz tételét, Móríc
 „Simonnak fia tselekedte hatalmasúl, és nevezett hely-
 „ségeknek fő határ jele a' *Zamus* vize; azért mivel
 „az elfoglalt föld, és erdő azon túl helyheztetik,
 „igazságtalanúl foglalta-el a' *Kulch* helységtől a' maga
 „*Georbed* helységéhez. Költt Berveyen Sz. Orbán
 „Pápanak ünnepe után ötödik napon 1438. Eszt.

1585. Zokolyi Györgynek benne rész jószág két
 malommal a' Szamos vizén.

1597. Lossonezi Bánffy Györgynek,

1609. Csomaközy Péternek,

1624. Kovachóczy Istvánnak,

1629. Károlyi Katalinnak-is egész helység hol Ki-
 rályi, hol Erdélyi Fejedelem adományával adátott.

§. 253. *Sárhöz* falú, tér helyen fekszik, 130. ház-
 ból ál, nevezetét vette a' *Sár-Éger*, és *Rákta-Éger*
 között való fekvésétől, mellyeken a' Vármegye nagy
 hidakat tart. Vagyon nevezetes erdeje, mellyben a'
 Tána vize a' Túr vizével egygyesül, tölgy, bik, éger,
 cser fás. Szőlő hegyei Barkótza, Kapitány, Misepa-
 tak, Dobra, Pallaghi oldal nevezetűek jó bort terem-
 nek. Lakóssai Magyarok, Római, és egygyesült Ka-
 tolikusok, kiknek szép Templomot a' mostani birtokos-
 nak attya Bárá Wécsey István Hadi Vezér építtetett,
 mostani Megyés Papjok Simsovich Antal. A' Refor-
 matusoknak-is van nagy kő Templomok, Prédikátorok
 Fekete László, és Oskola Mesterek. Határja minden
 féle veteményt, és jó szénát terem, nagy Ország út-
 tya Bányá, Szathmár, Mármaros felé, friss forrásai
 a' Rákta Éger szélén a' *hideg* forrás, a' szőlő hegy alatt
 a' kerek halom szélibe a' *Szigethi* forrás, a' hol az
 Uraságnak számos fejős tehenekből álló majorja vagyon.
 Birja egészen Bárá Wécsey Miklós mostani Fő-Is-
 pány, kinek a' helységnek déli végén nevezetes négy sze-
 gű,

gű, három emeletű Kastélya vagyoni. Szathmár pia-
tza két kis mértföldnyire.

Régenten a' Sárközy nemzetség birta.

1447. Sárközy János volt Követ a' Budai Ország
gyűlésére, mikor Buda Vára Hunnyady Jánosra bí-
zódott.

1539. Sárközy Mihály Katalin leányának Perényi
Gábor özvegyének az egész helységet által adta, ma-
ga pedig Hajnácskő Várat a' Thelegdy Eusták örökös-
seitől elfoglalta, a' mint Forgách Ferencz írja.

1562. Ez a' Sárközy Mihály Balog Váránál Török
fogságba esett, a' hol mivel két előkelő Török rabo-
kat az előtti fogadása ellen Bebek Györgynek eladott,
a' Fileki Bég Haszán buzogánnyával agyba föbe verte,
azután sok kínzások közt megölette, a' mint Istvánffy
írja. Kinek fiú ágon lett magva szakadtával.

1576. Sárköz helysége Báthory Miklósnak, és fe-
leségének Lossonczy Frusinának Királyi adománnyal
adatott. De a' béiktatása ellenmondást szenvedén, s
attól megtisztulván,

1579. Újjontan béiktattatott.

1610. Báthory Gábor Fejedelem új Királyi ado-
mány mellett birtokába megerössítettett, a' ki egy ré-
szét Kákonyi Istvánnak hív szolgálattáért lekötötte.

1629. Gróf Bethlen Istvánnak, Ecsedi Báthory ág-
nak fiú ágon lett magva szakadtával, mind a' két ágra
Királyi adománnyal ajándékoztatott.

Az után birtokossai voltak:

1640. Gróf Bethlen Kata, nevezett Istvánnak leá-
nya, Albessi Zsolyomy Dávidnak felesége.

1669. Zsolyomy Miklós, Dávidnak fia, kinek fe-
lesége volt Bánffy Ágnes.

1680. Ennek leányára Zsolyómy Kristinára, Báró Perényi Gábor feleségére.

1700. Erről ismét leányára Báró Perényi Máriára, Báró Barkóczy Sándor hitvessére szállott.

1720. Ennek megint leánya Báró Barkóczy Juliánna, Báró Sennyey Pongráczné birta, kinek

1746. Báró Sennyey Borbála leánya volt Báró Wécsey Lászlónak felesége. Ennek

1774. Fia Báró Wécsey István Hadi Vezér, felesége volt Thólnay Festetich Judith,

1808. Kinek fia Báró Wécsey Miklós Fő Ispány, mostani birtokos.

§. 254. *Sárhöz-Ujlak* falú, a' *Sár*, vagy is Nagy-Éger parton, *Sárhöztől* vette elő nevét, 160. házból áll, egész határa térség, minden őszi, tavaszi veteményt jól terem, széna termő helye kevés, erdeje elpusztult, lakossai Magyarok Reformátusok, kinek nagy kő Templomok, Papjok vagyon és egygyesült Oroszok, 's ezeknek is Papjok fából épült Templomok. Sok Zsidó-is lakja, piattza Szathmár. Birtokosai: Melczer, Gabányi, Boronkay, Ráthonyi, Szöke, Márton, Parajdy, Sepsy, Bónis, és többek.

Régenten az Ujlaky nemzetség birta egészszzen, hanem

1490. Ujlaky Domokos, Ujlaky István özvegyének Katalinnak a' hit részbe 20. arany forintért ezen helységben egy Udvar házat, 6. hold szántó földet, három népes telekkel, és egy pusztá telekkel a' kiváltságig zálogba vetette.

1552. Ujlaky Sebestyén Szigeth Várát egygyütt oltalmazta Horváth Márkal, és a' várból való kiűtéssel sok kárt okozott a' Törököknek.

1597. Deregnyey Daróczy Ferencz, és az ő testvére Katalin Ujlaky Mátyás felesége, egy részét új Királyi adománnyal felkérték.

1616. Ujlaky Judith, Ráthonyi Mátyásnak, és ez előtt Ujlaky Ambrusnak, néhai Máthé fiának felesége a' Vármegye törvény széke előtt pert indított Patthianus Adviga, akkor Csebi Pogány Péter, ez előtt pedig Ujlaky István felesége ellen: hogy a' hit részét vegye fel, és a' Sárköz-Ujlaki, Adorjányi, Kis-Zsadányi, és Kis-Kólcsh nevű falukbéli rész jószágokat a' Felperesnek, mint törvényes maradéknak botsássa ki. Ez a' per folyás Magyarul vagyon, a' Felperesnek Prókátora volt Nagyiday István, a' per felvétel ki kiáltatott, az Al-peres meg nem jelent, azért a' nevezett rész jószágok a' Felperesnek minden pénz fizetés nélkül oda ítéltetett.

1665. Sófiának Horváth István, Máriának Kende János hitvesseinek, Sándorházy Ferencznek, és Thúry Susánna feleségének rész jószág,

1687. Serédy Gáspárnak egész helység Királyi adománnyal adatott. Ennek leánya Serédy Krisztina volt Kellemessi Melczér Jánosnak felesége.

§. 255. *Adorjány* régente Sz. *Adrián*, Magyar falú, mostani birtokossai: Báró Wécsey, Sepsy, Ráthonyi, Félegyházi Jákó, Melczér, Tóth, és Daróczy Nemesek. Lakóssai Reformátusok, kiknek helyben Papjok, Oskola Mesterek, régi formájú derék kő Templomok, kevés Katolikusok is vagynak, kik Sárközre járnak Templomba, a' *Túr* vize keresztül foly a' határan, szántó földgye három nyomásra osztatnak, teremnek búzát, rozsot, és tengerit, tűzre, épületre fája, mak termő erdeje, hasznos vízi malma a' *Túr* vizén vagyon.

1262. V. István ifiabb Király *Adrián* földgyét Zathmár Vármegyébe Torna telekért Ugocha Vármegyébe lévőért Nédével Munkách fiával, az most is fen álló

álló Gewdin nemzetség elejével eltsérélte. Ugócs. Es-
méret. 148. lap.

Azután az Adorjányi nemzetség birta, a' melly
Simon Megyessi Bánnal hajdan egy nemből eredett,
a' mint alább fogjuk látni.

1413. Adorjányi János, Demeternek fia, János
fiának nevével is, úgy alkudott meg Ráthonyi Tamás-
sal, a' maga vejével, Ráthonyi István fiával, és az ő
Benedek testvérével: hogy mivel említett Ráthonyi Ta-
más Adorjányi Illonát, nevezett Jánosnak leányát há-
zas társul vette, ha nékie, és Janos fiának fiú mara-
déka nem lenne, az egész Adorjányi helység, és Ol-
táros-Löveü nevezetű puszta Ráthonyi nemzetségre
szálljon, a' Várad Káptalan előtt Tamás Prépostya,
László Fel-Olvasója, és a' Káptalan Fő-Helytartója
Domokos Kintstartója lévén. A' mint

1466. fiú ágon magva szakadván Adorjányi János-
nak, László, és István, néhai Móricznak, Megyessi
Simon Bán fiának fiai, mint Adorjányiakkal egy tör-
sökből eredett vérek Adorjánt *Megyesallyai* kerületben
fekvő helységet mellékes örökösödés jussán elfoglalták.
Perben idézték őket Ráthonyi Mihály, és János,
Tamásnak Adorjányi Illonától, eléhozott Jánosnak, De-
meter fiának leányától született fiai az 1413 Eszt. lett
egygyezésnél fogva. Végre megalkudtak, és Adorjány
helysége a' Ráthonyi nemzetségnél, 's annak mind a'
két ágon lévő maradékinál úgy hagyatott meg: hogy
ha a' Megyessi Simon Bánnak maradéki ez eránt per
újítást kezdenének, azonnal mint baj vivásban ügye
veszettek a' hatalmaskodásnak díjában marasztaltassa-
nak (*in succubitu duelli facti potentialis remanerent*)
a' Várad Káptalan előtt, Balás Prépostya, Péter Fel-
Olvasója, Berecz Kintstartója lévén. Innét kitetszik
az is: hogy *remanerent* írásnak módját a' Deákok a'
Magyar marasztalni szóból vették.

1475. Tiszt. Várady Péternek Várad Sz. Egyház
Kanonokjának, és Zent-Jóghi Apáturság Kormányozó-
X a jának

jának tselédgyeit kegyetlenül megverték az Adorjá-
nyiak, 's azért

1476. Eszt. 150. Nemesekkel esküdniek kellettett
a' Leleszi Konvent előtt: hogy ártatlanok.

1488. Ráthonyi Ferencz, és György, néhai Mi-
hálnak fiai, és testvér húgok Margith aszszony, Do-
bay György hitvesse I. Mátyás Királynak adományi
levele mellett, egész Adorjány helységbe Vetéssy Márton
Király embere, és László Pap Kolosmonostori Konvent-
nek bizonyosága által béiktattattak, senki ellenek nem
mondván. Nevezetes ezen Királyi Adományba: hogy
I. Mátyás Dítső Királyunk Bécset, és Östriát megvé-
vén Czímjébe magát *Östriai Fejedelemnek* írta.

1495. II. Ulászló Király jóvá hagyta a' Ráthonyi
nemzettségnek Simon Megyessi Bán maradékival Ador-
jány helysége eránt 1466. lett egygyezését. Költt Bá-
chon Sz. Tamás ünnepe után harmadik napon.

1551. Ráthonyi Gáspárnak, és Pálnak: hogy Ador-
jányról nevezhessék magokat Királyi engedelem, azon
kívül Berendy Györgynek, Sárköz - Ujlaky Péternek,
és Jánosnak Adorjányba rész jószág Királyi adomán-
nyal adatott.

§. 256. *Avas - Újváros*, jó rendű Mezőváros egy
tágas völgybe a' Megyessi, és Újvárossi hegyek nap
keleti oldalába, Református Magyarok lakják, kiknek
köből épültt szép Templomok, tornyok nagy haran-
gokkal, és órával, Prédikátorok Técsy Dániel a' vi-
déknek Jegyzője, van Oskola tanítójok is 183. házból
áll az Avasságnak anya várossa. Sok erdeje a' lapos,
és hegyes részeken, tölgy, cser, musdály, és bik fák-
ból álló. Szőlő termő dombjai: Piacz, Virág, Diós,
Fővény, Balocz nevezetűek, Becsky Uraknak nevezet-
es tábla szőlőjök jó italú bort teremnek. A' *Tána* vi-
ze partyán két felől gazdagon termő földgyei, jó szé-
na tsináló helyei, friss forrásokból ivó vizei. Eszten-
dőben egy vásár esik benne Úr napkor, mellyben az
Avassi pillangós Oláh *Fáták* kivarrott ingekbe elő ál-
lanak

ának a' Zsukdtákra. Van a' Városnak jó hasznot hozó vízi malma a' Tána vizén, és a' Városba fenn álló szabad kocsmája. Földes Urai: Gróf Teleky Sámuel, Báró Wesselényi József, Gróf Barkóczy Ferencz, Gróf Károlyi ház, Gróf Kornis, Wécsey, és Bánffy Bárok, Becsky, Irinyi, Rápolthi Nagy, Kállay, Bagossy, Darvay, Linkner, Dobay, Gáspár, Ajtay, Melczér, Mándy, Kanisay, Jármy, Ottlik, Csah Urak.

1422. Újvárossy János Deák, és Dienes Lossonczí Bánnak fiai bírták. Az attyok volt László Szörényi Bán, Mária Király aszszonynak nagy híve; Dienes, vagy mások szerint Deső fia,

1438. Volt Erdélyi Vajda, mikor a' Törökök Erdélyből nagy prédával hazafelé mennének, a' hegyek szorossain őket megtámadta, és tőlök a' prédának nagyobb részét vissza vette.

1520. A' Zinyéri Uradalomnak tartozandói közzé számláltatott, és Megyesáallyai Morócz Istvánnak fiú ágon lett magva szakadtával Báthoriak, mint anyai jószágot magok között felosztották. I. Rész. §. 147.

1583. Báthory Susánna, Nemes Uray Mihály felesége Újvároson egész rész jószágát nevezett férjének 1000. forintba béirta a' Jászhai Konvent előtt.

1622. Kákonyi Istvánnak,

1633. Lónyay Sigmundnak rész jószág benne,

1635. Bethlen Istvánnak egész helység (a' hol már Mezővárosnak neveztetik).

1641. Paczóth Juditnak Sennyey Sándor özvegyének rész,

1699. Bors Máriának Szkotka Mihály feleségének is rész,

1717. Viszocsányi Sándornak,

1779.

1779. Gróf Károlyi Antalnak-is rész jószág benne Királyi adománnyal adatott.

§. 257 *Rósa-Pallag, vagy Parlagh*, Oláhul *Prilog*, Oláh falú, ez előtt a' Domb alatt feküdt rendez sorba a' *Tánta* víz mentében, de a' háborús. és Pestises időkben kipusztulván Magyar lakóssai Újvárosba, s Kőszeg-Remetére költöztek által, és osztán az Oláhok meg szállottak, és mivel ők a' lapos földön való lakást nem szerették, dombokon szerie széjjel építettek telek földeket minden erdejeiket kiirtogatván jó szántó földeket, és kaszálókat tsináltak Kies helyen fekszik, az egész *Avassi* helységek kilátásának innen. Földes Urai: Gróf Teleky, a' Gróf Károlyi ház, Gróf Kornis, Gróf Barkóczy, Bárányffy, Bárány Wécsey, Bárány Wesselényi, Bárány Huszszár Antalné, Gáspár, Irinyi, Bacszy. Maray, Geöcz, Lónyay, Melczér, Boros, és Winkler Urak.

Rége ten a' Jeles Parlaghy nemzetség bírta, mellynek nevezetes férjfiait a' *Szenyess*i pusztának leírásában §. 11. eléadtuk.

Rósa elő nevét Parlaghy *Rósi* leányzótól vette, kinek Ferencz nevű atyának Váradon Zápolya János parancsolatiyából feje vétetvén, banattyába hajadon korában megholt. §. 11.

1551. A' fiú ágon lévő Parlaghiak kifogyván;

1557. Somlyai Báthory István *Rósa* - Parlagot a' Báthoriak Avassi jószágához tsatolta Zápolya János özvegyének jóva hagyásával.

1583. Báthory Susánna, Uray Mihály férjének a' Szinyér - Várallyai jószággal bérta a' Jászai Konvent előtt.

1635. Bethlen Istvánnak egész helység Királyi adománnyal adatott.

§. 258. *Kőszeg-Remete* Magyar falú, nagy dombon szép rendbe szedett 51. házokkal, lakóssai Reformátu-

mátusok, Templomok, Prédikátorok van, iparkodó gazdák, szántásból, vetésből, szőlő művelésből élnek, szép erdejek, mind a' hegyeken, mind a' laposabb részekben, a' Túr, Fejér, Terep, Mogyorós, Lekentze patakjai itt szakadnak össze, és ezentúl Túr nevet vesznek fel. Birják Gróf Teleky, Bárá Wécsey, Bárá Wesselényi, Czáró-Fogarassy, Kölcsey, Rhédey, Dobay Urak.

Régenten *Remeteszegnek* hivattatott.

1419. Cháholyi László, és János Sebestyénnek fiai Klára testvérjeknek, Kis-Zudarnak neveztetett Péter özvegyének leány negyedben éltéig adták, de Orosz Miklós Leleszi Prépóst, akkor Királyi Al-Kantzellár lévén, Kis-Zudarnak hűségtelemsége által a' Királytól testvéreinek részére felkérte, azért az ő testvéreit a' Királyi ítélő Udvar eleibe idézték.

1461. Bélthekey Mihálynak,

1470. Cható Gergelynek rész adatott benne.

1547. Többször említett Cháholyi Imrének leányi fiú ággá tétetvén egész helységbe,

1548. Pálfalvay Buryán László, és Remetey Lőrincz,

1569. Prépostváry Bálint, István, és Sulyok Katalin,

1592. Szentmiklóssi Pongrácz Gáspár,

1627. Király Daróczi Debreczenyi Tamás, és felesége Tarjányi Margith,

1749. Eötvös László, Sándor, és Imre részeibe Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 259. *Kanyaháza*, Oláhul *Kalinyest*, Oláh falu, 177. házból áll, szanaszét épülve, a' Túr vize alatt

ta foly, melly a' Sárközi határtól elválasztja, szép források a' hegyek oldalába, földes Urai: a' Grof Károlyi ház, Báro Wécsey Miklós Fő-Ispány, Grof Kornis, Grof Teleky Sámuel, Báro Wesselényi József, Báro Huszszár Antálné, Grof Barkóczy Ferencz, Báro Bánffy, Báro Perényi, Vetéssy, Szirmay, Melczer, Bagossy, Dózsa, Nagy, 's többek, lakóssai Ó-Hitűek, határja negyes, dombos, agyagos, búzája kevés, hanem tengerije jól terem, erdeje van, szép szőlő hegyei jó bort teremnek.

Régei en *Kalynházának* neveztetett, a' Zinyéri Uradalomhoz, 's a' Megyeesi Urakhoz tartozott, hanem némely része leány ágra szállott, némely részét a' Grof Karolyiak felkérték, a' mint Újvárosnak, Megyesnek, Zinyérnek leírásában látni lehet.

1633. Pászthóy Máthénak, ezen Vármegye hitese jegyzőjének, és feleségének Chamay Annának benne rész jószág Királyi adománnyal adatott.

§. 260. *Lekenozse*, Oláhul *Likincza*, szerte széjjel szórva 79. házközpől álló Oláh falu, szomszéd Ugócsai K.-Géczel, Temploma, Papja van, sovány földgye, jó bort termő szőlő hegye. A' falu felett van egy hegy könnyen faragható feje kőből (*saxum fornacum fissile*) ebből az egész Ávasba készítenek a' lakók tűző, és sütő kemenczéket három, négy darabból. Birják Károlyi, és Teleky Grófok, Wécsey, Wesselényi Bárok, Geótz, Becsky, Vetéssy, Boros, 's Mándy Urak.

Ez-is régenten a' Szinyéri Uradalomhoz tartozott, és mindenkor annak Urai által bíratott.

§. 261. *Komorzány*, Oláhul *Komorzdna*, Oláhok lakják, sok dombokon 286. szanaszét épült ház van benne, munkás emberek lakják sok irtásokat tettek a' bércekbe, van Templomok, Papjok, mint egy kútsos Városban esik közik és szoros hegyek közt a' belé menetel, a' postis sem férhetett be hozzájuk. Megtanúlták az Oláhnak a' szomszéd Viski száz aszszonyoktól

tól a' len mivelést, mellyből szép vásznakat szőnek. Földes Urai: a' Gróf Karolyi ház, Gróf Barkóczy, Gróf Kornis, Gróf Teleky, Báró Wécsey, Báró Wesselényi, Báró Perényi, Becsky, Rhédey, Kállay, Wétassy, Nagy, Matay, Elek, Szőke, Egry, Dobay, Bakay, Gulácsi nemzetségek.

Ez is régenten a' Szinyéri Uradalomhoz tartozott, a' Megyessi Bán bírta.

1520. Morócz Istvánnak fia nem lévén, Báthory nemzetiség osztozkodott benne.

1633. Pászthóy Máthénak, és Chamay Anna feleségének benne rész jószág adatott.

§. 262. *Tartócz*, Oláhul *Szarszác*, nagy Oláh falú, 217 házból áll, dombokon szanaszét fekszik, sok bikkes bércze, kicsiny tölgyes erdeje, kevés szőlő hegye, helyben Papja, Temploma leglaposabb részébe a' falúnak, alkalmatlan helyen, mellyről a' lakosoknak ez az előadások: hogy Lekenczén, melly jó meszsziro esik ide, a' szélvész a' tornyot széjjel hányván, egy tsemó sindelyt ezen helyre vitt; a' Tartóczyak elhitették magokkal: hogy olly meszszirol vetődván oda, nékiük oda kell építeni Templomot. A' lakosok szorgalmatos tengeri kapások lévén, alkalmasint megérik magok termésekkel. Bírják Károlyi, Teleky, Barkóczy Grófok, Wécsey, Wesselényi Bárok, Becsky, Luby, Rhédey, Nagy, Irinyi, Matay, Pap, Riskó, Geöcz, Otlik, Szőke, Korda, Draskóczy, Sepsy, és Ráthonyi Urak.

Régenten *Tharsólcznak* neveztetett, és a' Zinyéri Uradalomhoz tartozott, Megyessi Morócz István bírta,

1520. A' Báthoriak mint anyai jószágot utánna felosztották.

1635. Bethlen István benne Királyi adomány mellett béktartatott,

§. 263. *Terep*, Oláhul *Trip*, Bujánházának felső végével egybe ragadva 98. házokból álló Oláh falú, Temploma, Papja, a' *Tuba* erdő, és a' Bikszádi bor kút vele-is közös, a' falú alatt foly a' *Terep* vize, mellybe sok apró halakat fognak. Földes Urai: Károlyi, Teleky, Kornis Grófok, Báró Wesselényi, Becsky, Eötvös, Dobay, Nagy, és Sepsy Urak.

Ez-is a' Szinyéri Uradalomhoz Megyessi Morócz, 's Báthoriak által bíratott.

1553. Báthory Susánna, Uray Mihály férjének ezt-is a' Jászai Konvent előtt béírta.

§. 264. *Bujánháza*, Oláhul *Bunyest*, szép dombokon szerte széjjel épültt 150. házból álló Oláh falú, földes Urai: Teleky, és Kornis Grófok, Vécsey, és Wesselényi Bárók, Becsky, Dobay, Nagy, Szirmay, Sepsy, Máty, Szilágyi, Ráthonyi Urak, és mások között. Lakóssai egygyesültt Ő Hitűek, Templomjok, Papjok, a' falú alatt foly a' *Terep* vize, a' *Tuba* erdő velek közös, van külső földgye-is, mellybe kevés búzajok, tengerijek terem. Remete felől elnyúló egy hosszú tölgyes domb van, melly *Béla Vár*nak nevezetik, *Lekentze*, és *Terep* vizei öszve folyásában, azt beszélik felőle: hogy a' Tatárok béütése ellen IV. Béla Király alatt ide Vár volt építve.

Ez -is a' Szinyéri Uradalomhoz, és a' Megyessi Urakhoz tartozott régenten.

1633. Pászthóy Máthénak, és feleségének itten-is rész jószág Királyi adománnyal adatott.

§. 265. *Nagy- és KisMogyorós* Oláhul *Grozovány-Mojoros*, keresztül foly rajtok a' *Mogyorós* pataka, mellytől vették nevezeteket. Régenten népes, sorba vett jó rendű helységek, most puszták, lapos földön, Templomok, és telkeiknek helyei most-is kitetszenek.

Ezek is régenten a' Megyessi, és Zinyéri Uradalmakhoz Megyessi Morócz, és Báthoriak által bíratattak.
1608.

1608. Báthory Gábor Erdélyi Fejedelem Szirmay Györgynek hív szolgálattyaért ajándékozta ezen két helységet.

1610. II. Mátyás Király ezen adományt Királyi jóvá hagyással helyben hagyta.

1611. Egy Bernárd Király embere, és Gyöngyös halászi Vadász Orbán a' Leleszi Konventnek bizony-sága Szirmay Györgyöt, senki ellent nem mondván, ezen helységekbe béiktatták. Most-is nevezetes részét Szirmay Lajos Rótsénk bírja.

Tsak hamar pusztúlni kezdvén a' jobbágyok las-sanként Kanyaháza, Felső Falú, Bujánháza, Ráksa, és Veresmart helységekbe költöztek, tsak ugyan földes Uraknak birtoka alá, földgyeiket pedig, és réttyeiket apródonként zálogba hányták, vagy a' leányikkal ide-geinek menyegzői ajándékba (*Zesztrebe*) adták. A' miut ez eránt ilyen forma levelek találtatnak: „Avas-„ Felső-Falúban lakó Orosz Péternek, a' ki feleségével „ Vida Pannával 1706. Eszt. Felső falúban lakó Bargó „ Uenjénnek adott egy darab erdőt örök áron fiúról „ fiúra, nemzetségről nemzetségre egy borjuért, a' „ melly téssen flor. 3. úgy hogy ha valaki benne meg- „ háborgatná, tehát a' jobb keze, két, avagy három „ oldala tsontyával vágattassék ki: annak felette ma- „ radgyon falujának flor. 40. Ispánnak 24. Szolgabíró- „ nak flor. 12. Áldomása két pint bor.

§. 266. *Bikszád* dombokon, és hegyek oldalába, széjjel terjedt 230. házból álló Oláh falú, földes Urai Te- lky, és Károlyi Grófok, Wécsey, Wesselényi Bárok, Bocsy, Dózsa, Darvay, Mándy, Matay, Tatar, Fintna, és más Nemesek. Határja két nyomásba van, sovány szántó földgye, és kaszaloja-is kevés búzát, és tengerit terem. Kenyerek elegendő nem lévén, szekerezéssel keresik élel-meket, a' só aknából sót hordanak Szathmárra, a' falú alatt foly a' *Terep* pataka, mellyben sok apró kövi ha-lak vannak. Nagy bikkes bércei, a' *Tuba* nevű lapos erdo verek is közös, azért fája épületre, tűzre elegen-dő, *Magura* nevű hegyen szőleji. A' határ szélén jó

savanyú víz forrása, hová Gróf Teleky Sámuel derék fürdő szobákat, és szálló házokat építtetett, 's messze földről járnak fürdeni. Ó-Hitű Sz. Basilius rendén lévő Szerzeteseknek gyönyörű tér dombon Klastromjuk van. Építette (a' mint a' Szerzetes Atyák nekünk elé adák) Esaiás Barát Apátúr, Görög nemzet, Trebisonde fekete tenger mellyékén fekvő városból való, a' hol a' Kalugyer Barátoknak elől járója (*Archimandrita*) vala, de 1689 Eszt. Camellis János Jóseffel Sebastopoli Török Országi Görög Püspökökkel egygyütt Rómából Magyar Országra Kollonich Leopóld Kardinál által elhozott a' nem egygyesültt Oroszoknak, és Oláhoknak a' Római Apostoli székkal léendő megegygyesülésére, mellyet fegyveres hatalomnak segítségével is, a' hol szükséges volt, szerentsésen véghez vivén, Camellis János Jósef Munkácsi Püspökké, Esaiás pedig Bihar, és Szathmár Vármegyékben a' lelkiekben segédgyévé, és Apostoli Biztossá lett. A' midőn az Avasba érkezett, azt a' helyet, a' mellyen most Monostor vagyon, megkedvelte, mint hogy magának életének módgyához, mellyhez Barát korába hozzá szokott, igen alkalmatosnak találta, tehát I. Leopóld Császárnak engedelmeiből itten lakó helyet egynehány Szerzetes társaival, Apáturnak neveztetvén választott magának, és azt az Avassi népnek, 's a' Papságnak segedelmével a' Templommal egygyütt fából építette, és 1700. Eszt. tökéletességre vitte. Azonban II. Rákóczy Ferencz támadásába zürzavarban keveredvén a' Haza, Sikárlón lakó Ó-Hitű Nemes Szuhay Mihály törvényes feleségét magátúl elüzvén, testvérének feleségével paráznául éltt, melly vérség fertőzéséért Esaiás atya őtet keményen megdorgálta, és Egyházi átok, 's büntetés alá vetette. Ez-is haragra gerjedvén a' Rákóczy hada közzé állott, és 1703. Eszt. éjtszakának idején több veres ruhás Kurucz társaival a' Klastromra ütött, a' hol Esaiás Apáturt diribról darabra konczolván, a' Monostort felprédálta, és gyújtotta, Ezen Esaiás Apátur a' tökéletes Apostoli férjfiak közzé méltán számíltathatik. Jegyzésben hagyta az Orosz, és Oláh népnek megegygyesülésében tett sok fáradozásit, egy szer'smind elő adgya: hogy ezen tudatlanságban nevelt nép tsupán elhagyattatásból, 's eltsábításból fakadott

kádott ezen szakadásra. Tudni illik a' Hazának szűntelen tartó háborúsági alatt senki sem ügyelvén reájok, a' nem egyesültt Orosz részekről vették felszentelt Püspökjeiket. Leírja a' népnek együgyűségét: hogy midőn a' Római Katolika hitnek tartása szerént oktatná az Oroszokat a' Szentséges Sz. Háromság titkaira, egy megélemedett Orosz felele nékie: *Oj! ne bulo slihati o svatej Troici, a precí lude hlíba jili!* Nem volt hallani a' Szent Háromságról, még - is az emberek kenyeret ettek!

Az Apátornak halála után ezen Klastrom, és a' Templom közel 50. esztendeig pusztán maradt, szarándok Barátok tsak néha vetődven belé, kik egy, 's két esztendeig laktak ott.

1759. Az Avassi Papságnak, és a' népnek sokszori kérésére: hogy őket az igaz Hitnek egygyességére vezérlő Szent férjfiúnak lakó helye megdítsoítessék, Olsavszky Mánuel Munkácsi Püspök Sz. Basilius rendgyént lévő Szerzeteseket küldött oda. Első Elöljáró (*Hegumen*) volt Bolha Genád. 2. Túróczy Jónás. 3. Bacsinszky Gábor két ízben. 4. Fejér Benjamin 5. Ortutay Arsenius. 6. Vosváry Viktor. 7. Valkoszy Jakab. 8. Fejér Basilius. 9. Csicséry Justin. 10. Sarkady Jerotheus. 11. a' mostani Lenkay Benjamin.

1769. Épültt fel a' mostani kő Templom a' Szathmári, és Ugócsai híveknek adakozásiból igen szép formára. Ezen Klastromnak egyéb hagyományi jószágá nintsen, hanem egy szőleje szilvással, és gyümölcsössel, azonkívül 6. zsellérje van a' Klastrom környékén, tartanak 4. iga vonó ökröt; és annyi lovat, egyéb aránt a' jó keresztényeknek alamisnájából élnek. Hat személyből álló ezen Szerzetes Társaság.

Ezen helység-is régenten a' Zinyéri Uradalomhoz tartozott, Megyessy Morócz István bírta.

1520. Báthoriak vele mint anyai jószággal osztokodtak.

1604. Hoszszúmező, és Técső Mármaroszi Mező-Városok határját felbolygatták, ellent mondván Perényi 'Sófia:

§. 267. *Mósesfalú*, Oláhul *Mosényi*, a' bércz oldalába 51. házból áll, Avas-Újfalúval egy bíró alatt vagyon. *Móses* nevű Bikszádi lakós kezdett itt elébb irtani, és ide telepedvén maga fiaiból, unokáiból falút szaporított. Magok a' lakósok bírják zálogba a' Ráthonyi nemzetségtől, de bír benne Becsky Uraság-is.

§. 268. *Avas-Újfalú*, Oláh *Csertész*, régi nagy Oláh falú, 200. házból áll, a' sok dombon széjjel szórva, Temploma, Papja van, egyedül malét természetnek, véghetetlen bércei, bikkes, 's tölgyes hegyei, sok medve, őz találtatik benne, a' *Tuba* erdő velek-is közös, a' *Terep* patakja végig foly a' falún, vannak több sovanyú víz forrásaik-is.

Régenten a' Szathmári Várhoz tartozott.

1633. Pászthóy Máthénak, és feleségének részjóság,

1668. Gróf Csáky Istvánnak egész helység,

1717. Viszocsányi Sándornak rész Királyi adománnyal adatott benne.

Mostani birtokos Urai: Károlyi, Teleky, Kernis Grófok, Wécsey, Wesselényi, Huszszár Bárók, Becsky nemzetség, Luby Károly özvegye, Daróczy, Péchy, és más Urak.

§. 269. *Felső-Falú*; Oláhul *Nyegrest*, legnagyobb Oláh falú az Avasban. Róma Várossa csak hét hegyeken fekszik, de ez hetven hét dombon-is zerte széjjel, még-is csak 300. házból áll, sok Nemes Oláhok lakják, házak körül nagy telekjeik, 9. 10. köblösök, mellyeken őszi, tavaszi vetések, kenderek, gyümölcsök, szénájok terem, Templomok, Papjok, *Tuba* nevű erdejek, véghetetlen bérceik, bikkesek, és tölgyesek.

gyesek. Minden Avassi bércek között itten legmagosabb az úgy nevezett *Köves* (*Petros*) hegyes tetejű, a' felhőket felül haladgya, a' levegő ég már olyan ritka a' tetején: hogy a' puska szó rajta tsak mint egy ostor pattanása hallatik, medvék, őzek, karoly madarak, sasok, vércsék lakják, oly vastag juhar fák találtnak benne: hogy azokat az Oláhok felhasználván, egy darabból ajtajok, 's asztalok kitelik. Itt ered a' *Túr* vize néhány forrásokból, és a' falún végig foly, sok guba kalló vagyon rajta. Van kedves ízű savanyú vize-is. Bírják: Károlyi, Teleky, Kornis, Barkóczy Grófok, Wécsey, Wesselényi Bárok, Geöcz, Becsky, Mátay, Iklódy, Nagy, Sepsy, Linkner, Rhédey, Lónyay, Császy, és más Urak.

Ez-is régenten a' Zinyéri Uradalomhoz tartozott, Megyessi Mórocz István bírta.

1520. A' Báthoriak felosztották magok között.

1633. Pászthóy Máthénak, és feleségének rész jószág adatott benne.

§. 270. *Túrvékonya*, Oláhul *Turu*, a' *Túr* vizéről, melly végig folya, neveztetett. Lapos helyen szerte széjjel fekvő, 98. házból áll, szép erdeje, sovány földgye, lakóssai Oláhok, Templomok, Papjok van. Bírják: Károlyi, Teleky, Barkóczy, Kornis Grófok, Báro Wécsey, Lónyay, Becsky, Mátay, Sepsy, Nagy Urak, Pap, Dragus, és Sztán ott lakó Oláh Nemesek.

§. 271. *Vámsfalú*, Oláhul *Váma*, Ráksához közel nap keletre, lakják Református Magyarok, és egygyesülte Oláhok, mind a' kétféléknek Templomok, Papjok, 157. ház van benne, szép lapos tölgyes erdeje, sok bikkes bércei. Nevezetes a' *Mike* nevű hegyes, kösziklás, szörnyű magas bérce, 's azok között a' kösvényt, és rühöt gyógyító bűdös köves forrása, melly *bűdös sárnak* nevezetik. Vagyon a' lapos erdőbe jó savanyú vize-is. Szőlő termő hegye kevés, inkább gyümölcs kedvéért, mivel a' szőlője ritkán érik meg.

Nagy

Nagy részét bírja Lónyay Gábor, Császári, 's Királyi Kamarás, kinek szorgalmatos tisztje gazdálkodása, az őszi, és tavaszi vetésekből, a' lisztelő, és fűrészt malmokból, mésznek égetéséből sok hasznot hajt az Uraságnak. Bírnak még benne: Linkner, Eötvös, Vetésy, Bay, Korda, Péchy, Nagy Urak. A' *Tána* pávaka végig folya, melly a' fent leírtt *Mike* nevű bércz oldalról fakadt forrásból ered.

Ez is a' *Zinyéti* Várhoz tartozott régenten. Megyessi Mórocz Istvánnak fiú ágon magva szakadván;

1520. A' leány ágon lévő Báthoriak között felosztatott.

1583. Báthory Susánna maga részét Uray Mihály férjének bérta.

1615. Deregnyey Daróczy Ferencznek, kitől leány ágon a' Lónyay Jeles nemzetség származik, rész jószág,

1717. Viszocsányi Sándornak is egy rész Királyi adománnyal adatott benne.

§. 272. *Rák*sa Oláh falú, sok dombokon, 's völgyeken fekszik szanaszét, 171. házból áll, mak termő bikkes bércei, derék szőlő termő hegyei, gyümölcsei vannak. A' *Tána* vize határok szélén foly le, mellyen a' helységnek derék malma, lakossai Ó Hitűek, Templomok, Papjok van. Bércei közt a' *Komsa*, vagy *Nyalá* nevű tiszta kopasz tető, a' hol az Apai, Rákai, és Szinyérvárallyai határok össze rúgnak, nevezetes *Pintye* nevű régi híres tolvaj lakhelyéről, kinek hajléka egy kősziklába bolt hajtás formára van kivágva. Erről ez az előadás: hogy mivel nem lehetett őtet elfogni, a' Nagy Bányai Borbély reá vétetett; hová szokott olykor bójárni fejét beretváltatni: hogy a' gégéjét vágja el. Megtselekedte a' Borbély, de *Pintye* is hirtelen felugrott, és az alatta lévő szikket úgy vágta a' Borbély fejéhez, hogy az is azonnal vele egygyütt kiadta lelkét. Földes Urai: Teleky, és Kor-

Kornis Grófok, Wécsey, Wesselényi, és Huszszár Bátorok, Beesky, Geöcz, Darvay, Szirmay, Korda, Szerdahelyi, Peley, Rápolthi Nagy, Mátay, Császy, Bagossy, és más Nemesek.

Ez-is régenten *Szinyér* Várához tartozott; és *Rákosnak* neveztetett. Megyessí Moróczyok birták.

1520. A' Báthoriak osztzkodtak vele.

1633. Pászthóy Máthénak, és feleségének rész jószág benne,

1646. Kemény Jánosnak, és feleségének Kállay Susánnának egész helység Királyi adománnyal adatott.

§. 273. *Szinyérvárallya*, Oláhul *Szeiny*, 480. házból álló Mezőváros, több 100. Nemessi háznál vagyon benne. *Szinyér* nevezetét vette azon nevezetű pataktól, melly a' Várhegy alatt kiszivárgó forrásokból eredvén, a' Várost végig folya, *Várallyának* nevezetik a' régi Várától, melly a' *Vár* hegyin épült volt, 's omladvánnyai ma is kitetszenek. Minden Szombat héti vásár esik benne, a' vásár bér a' Plébánosé, és a' Református Prédikátoré. Erdei a' lapos földön elpusztultak, bérceiről még építhetnek, és tüzelhetnek. Szántó földgyei a' Szamos mellett zsirossak, és bőven teremnek, másfelé fekvők pedig igen soványok. Lakják Magyarok, Oláhok, Zsidók, és Örmények. A' Római Katolikusoknak szép Temploma, mellynek jövedelmeihez a' *Kácsa* nevezetű pusztá tartozik, 500. hold földnyi nagyságú, kerek erdőből, és tengerit termő földekből áll, mostani Plébánosa Bakay János. A' Reformátusoknak is van köből, úgy az egyesült Oláhoknak fából épült Templomok, 's Papjok, a' Zsidóknak is Sinagógájok. Gróf Kornisoknak tinos Udvarházok, a' Város végén is egy rongyos Kastély, melly *Nyári* Kastélynak nevezetik. Szép szőlő termő hegyei vagynak a' Város felett: Nagy Szár, Kis-Szár, Pupa, Ajtómege, Bocs, Barnics, Pereszlényes. Szinyér oldal, Vár, Elő, Közpaták, Lavicska, Verebes. Zúgó nevezetűek. A' szőlők alatt a' *Bocs* nevű hegy oldalá-

ba Kőbánya, faragásra igen alkalmas, és tartós kövekből álló. Az Apa felé való mezőbe van egy tágas völgy, melly a' Ferdinánd, és Zápolya katonái között esett véres ütközetekről *Vérvölgynek* neveztetik, mellette vannak az elesetteknek sír halmai. Földes Urai: Kornis, Teleky, Barkóczy Grófok, Wécsey, Wesselényi Bárok, Becsky, Eötvös, Darvay, Mátyay, Szilágyi, Vetéssy, Vankay, Thólnay, Dobay, Otulik, Szerdahelyi, Jármay, Balog, Jakab, Nagy, Gáspár, 's több Nemesek, és a' Nagy-Bányai Minorita atyák.

Hogy itten a' *Vár* hegyen Vár volt kemény, és meredek hegyen, a' Bell Mátyás-is kézírattyában elő adgya, a' fenék kövei-is mutatják, és a' Bathoriak között az I. Részb. §. 147. elé adott osztály-is bizonyította. Tudni illik:

1493. Báthory András, és István Ország Birája az Ecsedi ágból *Zynér* Várát elfoglalták hatalmas kézzel; ellene mondottak Báthory János, és Miklós, Zaniszlónak fiai, és Somlyai Báthory 'Sigmond a' Jászai Konvent előtt, mivel ezeket is egyenlő jussal illette.

1520. Báthory István Nádor Ispány, és Temessi Gróf, Báthory György Fő Lovász Mester, és Somogyi Fő-Ispány, Báthory András Nádor-Fejérváry Bán, és Zathmári Fő-Ispány egy részről, más részről Nemzetes Báthory Zaniszlófi István, László, János, és ezeknek több atyafiai, Werbeuczy István Királyi személyes előtt megalkudtak, és felosztották a' néhai Megyessi Morócz Istvánról reájok szállott anyai jószágot, úgy mint Megyes Mezővárossát, és *Zynyri* Várát (*Castrum*) az hozzá tartozandó *Váraltya* Mezővárossal, Bathuz, Udvari, Zentmárton, Apa, Zamostelek, Berencze, Josepháza, Újváros, Vámfalú, Kalynháza, Lekenize, Tharsólez, Komorzán, Bikzád, Therep, Bujánháza, Kysmonyorós, Thúrvékonya, Felsőfalú, Rák-sa, másképp Rákos, Sebespatak, Iloba, Sykárló, Fekethepathak, Busák, és Tóthfalú helységekkel. Mellyből kitetszik: hogy régenten Simon Megyessi Bánnak Morócz maradéki bírták.

1563. Báthory András Zathmári Fő-Ispány, és Ferdinánd Császárnak nagy hűve birtokában volt, és azért azt Zápolya János Sigmund Eszternek ostromlására menvén, ilyen tsalárdsággal: mintha Balassa Menyhart némelly féltőbb drágaságát bátorságnak okáért beakarna vinni a' Várba, egy még vigyázni nem tudó, és könnyen hívő ifjú Báthortól kérte. Az ártatlan együgyű ifjú megegyezett. A' Zápolyának pedig ládákat kövekkel megrakván, azokat szekeken szállították bé a' Várba, azokban a' ládákat őrző katonákkal a' Várba bérohantak, az őrzőket széjjel üzték, a' Várat elfoglalták, és Báthory András ellen gerjedett nagy haragjokban földig rontották, melly az óltól fel sem épült. Írja Bethlen Farkas.

1583. Báthory Susánna a' Szinyérvárallyai egész rész jóságát Uray Mihály férjének 1000. forintba bé írta a' Jászai Konvent előtt.

1604. Bélthekey Mihálynak, és Hidy Margith feleségének egy szőlője Bathory István által felszabadított.

1615. Deregnyei Daróczy Ferencznek benne rész jóság,

1627. Farkas Istvánnak két darab szőlő,

1633. Kölcsey Magdolnának egy darab szőlő határában Királyi adománnyal adományozott.

1638. Lónyay Sigmund tanú vallatást tétetett bizonyos Ligeth eránt, melly *Zugópata* k, és *Hópatak* mellett, Apa helyége között villogásban volt Varallyai birtokosok, Kornis Sigmund, Nyáry Bernard, Perneszy Ersébeth Bakos István özvegye, Kallay György, István, és Pál ellen.

1649. Hodossy Istvánnak, és Susánnának Nadányi István feleségének, Perényi Gáborral Szinyérvárallyai Udvarház eránt volt villogása, hogy Nádor Is-

pány által azonnal elítéltesen, az Ország gyűlése által rendeltetett. 61. Törv. Tzik.

1654. Megyessy Pál *Kacza* nevezetű Szinyérvárallyai pusztába,

1659. Gacsályi Horváth István,

1665. Mikolay Boldi'sár, és Daróczy Sámuel Nemes ülésekbe, és szőlőkbe béiktattattak.

§. 274. *Sebespatak*, Oláhul *Sibes*, Várallyán túl domb oldalakon szerte széjjel, 50. füstös, 's kémény nélkül való kalibákból álló falú, sok némák, és gelyvás Oláhok lakják, Illobára járnak Templomba, erdejek a' bérceken elegendő, szántó földgyek kevés, azokban is csak tengert vetnek, kapállással keresik élelmeket, leginkább a' Várallyai szőlőkbe. Károlyi, és Teleky Grófok, Becsky, és Nagy Urak bírják.

Ez is régenten a' Szinyéri Várhoz, és annak Úraihoz tartozott.

§. 275. *Iloba*, Oláhul *Ilba*, Oláh falú, Sebespatakon túl 60. házból álló. Földes Urai: Károlyi, 's Teleky Grófok, és Becsky Urak, lakóssai Ó - Hitűek, helyben Papjok, Templomok. Pósta hivatal van benne, határja két nyomásbéli hegyes, köves, 's völgyes, kukuriczá, zabot keveset terem, napi számból, szekerezésből élnek, a' hegyeikbe érczes bányák lévén, onnan az érczet hordgyák Nagy-Bányára, van veres érczes vizek, melly a' vasat rézzé változtatja, van *Törff*, vagy égő hantya, melly minden esztendőbe meggyúlad, 's újra nevededik, sok kövé vált fa-is találatik a' patakjaiba, sok bérczes erdeje van, piattza Nagy-Bánya, és Várallya.

Mindenk a' Szinyéri Várhoz, és Uradalomhoz tartozott, azért vele egy földes Urat esmért.

§. 276. *Nagy-Sikárló*, Oláhul *Csikárló*, 130. házból a' hegy oldalába szanaszét fekszik, bérczes erdeje

je elég, bik, tölgy, cserfás, mezeje leginkább tengerit terem, szép szőlő hegyei a' falú felett, Oláhok lakják, kő Templomok, Papjok van, ezek-is szekerezéssel; kézi munkával keresik élelmeket közel a' Bányákhoz lakván. Földes Urai: a' Gróf Károlyi ház, Báró Wesselényi, Szeleczy János Királyi Tanácsos, Vankay Mihály, Darvay, Kengyel, Korda, Horváth, és Nagy Urak.

§. 277. *Kis-Sikarló*, Oláhuł *Borgó*, tér helyen a' Szamoshoz közel, 32. házból álló helység, kevés szántó mezeje, ez-is tsak tengerivel vettetik, lakóssai Oláhok, kézi munkával, szekerezéssel keresik élelmeket. Egészszén Gróf Károlyi ház bírja.

Ezen két helységek is a' Zinyiri Várhoz, és annak Uraihoz tartozandók valának.

1407. Megyessi Bánnak fiai tanú vallatást tétettek: hogy az Ó Sikarló helységeiket Bálthei Báknak fiai felégették.

1614. Pusztá volt, és Ankreiter Mihálynak rész, Báthory Istvánnak végső rendelkezéséből benne Királyi helyben hagyással adatott.

§. 278. *Monostor*, a' Szamos parton, lapos helyen 44. házból álló Oláh falú, Busáknak filiája, szántó mezeje kevés tengerit, kaszálója a' Szamos kerületibe jó füvet terem, a' Szamoson által járó hidas vagyon itten, lakóssai mezei munkával, és a' szőlő hegyeken napi számmal keresik élelmeket. A' Gróf Károlyi ház, Szeleczy János Királyi Tanácsos, Lossonczy Ferencz, Máty, Horváth, Jákó, Szilágyi Urak bírják.

Ez-is a' Szinyéri Uradalomhoz tartozandó volt, hanem

1620. Szőke Mátyásnak benne rész Királyi adománnyal adatott.

§. 279. *Busák* Oláh falú, térségen fekszik, 69. házból álló, Temploma, Papja van, földes Urai: a' Gróf

Gróf Károlyi ház, Vankai Mihály, Mátay, és Balog László öszvegye, lakossai Ó-Hitűek, fekszik a' Lapos víznek a' Szamossal való öszve folyásánál, szántó földgyei leginkább kukoriczát termenek, réttyei megléhetőek, patakozása Nagy-Bánya, fája tűzre, és építéshez kevés, szőlője van, és az arany, 's ezüst bányák szomszéd-ágában lévén pénzt kereshetnek, szántó földgyeit néha a' víz szokta elönteni, legellője szoros, malmja helyben.

Ez is a' Zinyiri Vá hoz bíratott.

1520. Az osztály levélben *Bujáknak* íratik.

1684. A' Váradi Törökök hódoltyai voltak, a' mint Girót Tótfalúnak leírásában kitetszik.

§. 280. *Misztótfalú*, Oláhul *Tozgye-dsosz*, 150. házból álló régi Mezőváros, erdeje a' hegyekbe, és bérczekbe bővséggel, szántó mezeje majd semmi, azéri egyedül fazekas mesterségből, szőlő művelésből, szekerezésből, és napi szükségből élnek a' lakosok, sem a' kenyerek nem teremvén. Szőlő hegyei szépek, és jók, G sztenyése nevezetes, a' két Bánya Városbéli sok szőlőket tartanak itten, mivel a' Misztótfalusi berek jók, 's tartó-ak, inkább kapnak ezeken: *Bánya bor*, *Bányai leány*, *tsak helyben jó!* köz beszédbe mondván. Vagyon itten három vallásnak Temploma, a' Reformátusoknak régi forma nagy Templomok tornyok nagy harangokkal, kő kerítéssel, az Oláhok most építettek köből, mind a' kettőnek Papja, a' Római Katolikusoknak Lapos-Bányáról jár Plebánusok. Minden Szombaton héti vásárjok, tsináltt úttyok Bánya felé. A' *Miszt* vizétől vette *Miszt* nevezetét, melly itten a' *Lapos* patakával öszve foly. A' Gróf Károlyi házá, de Vankay Mihálynak is van birtoka benne.

Régenten a' Megyessi Bánnak fiaihoz, az után az Ecsedi Várhoz tartozott, annak Urai Báthoriak, Bethleniek, Rákócziak birták, és ezeknek hívségtelensége által Gróf Károlyi Sándorfiak ajándékoztattott, Gróf Károlyi.

Károlyi Antal pedig bírtokában megerősítettet, a' mint Écsednek leírásában eléadtuk.

1442. Móriczhidai Móricz, néhai Simonnak, néhai János, Báth fia fiának fia ilyen szabadsági levélet adott ezen Városnak: „Mivel betsületes férjfiak Tolvay János, és „ Nagy István Misztótfalusi Bírák, és egyéb Esküdtek „ azonról, keserves szóval, alázatos kéréssel kérenek: „ hogy mivel ők a' mi bírtokunkban igen szoros helyt „ felépülvén veréjtékkal, és munkával élnek, adnánk „ nékiek ollyas szabadságnak orvoslását, melly által „ ők népesedgyenek, és az ő sokaságokba gyönyör- „ ködhessünk. Azért Mi a' Nagyságos Illona kedves „ feleségünknek, Nemes, és nemtelen hív szolgálk- „ nak vezéreltetvén tanáttsával, helyes kéréseknek „ engedünk, és különös kegyelmünkéből adtunk nékiek „ ilyen szabadságokat: hogy Aszszonypataka Várossá- „ nak szokásaival éllyenek minden jüssaikba, Bányá- „ szi, és Magas-Ligeten lévő szöleiknek törvényyeibe. „ Sz Márton napra minden szállástól (*mansio*) 12. „ pénzt, hasonlóképpen Sz. György napján az itatra „ vetett adót (*Ungeld*), úgy minden csöbör bortól, „ mellybe 13. pint vagyon, két pénzt, akár jó, akár „ rozs folyó pénzüll néküink fizessenek. Kamaránk is „ lesz felettek, melly minden bányá miútól (*Werk*) „ egy gyra (*Mark*) ezüstöt vegyen rajtok. A' ki a' „ szállásoknak kelyekre telepedik, 12. esztendeig, a' „ ki más pusztára épít, 3. esztendendeig semmi adó- „ zással ne tartózzék. A' mi Tisztünknek nem leszsz „ hatalmában őket itélni, vagy birságotolni, Birót ők „ magok közül válasszsanak, a' ki a' latrokat, tolva- „ jokat, gyilkosokat, gyújtogatókat, hamis pénzverő- „ ket, eretnekeket, és egyéb gonosz tévőket, a' több „ Esküdteknak tanáttsával megítéllye, 's ha valamellyik „ féltitelletével meg nem elégszik, az Aszszonypatak „ törvény székéhez fellyebb vihesse. Azt-is megengedünk: „ hogy ha valaki közölök máshova költözködni akar, le- „ tévén a' föld váltságát, és engedelmet a' Birótól nyer- „ vén, szabadon elmehessen. Mellyről adánk ezen „ szabadsági levelünket, a' mellyet maradékink közöl „ ha valaki felbontani kívánná, a' mindenható Istennek „ haragja, és a' mi átkunk szálljon reája. Költi Ma- „ gya

„gyessen nagyobb függő petsétünk, 's hitünk alatt,
„sz. György Mátyr ünnepén, 1442. Eszt.

1538. Báthory András,

1546. Báthory Bonaventura, máskép Bandi,

1570. Báthory Miklós,

1586. Báthory István,

1607 Somlyai Báthory Gábor,

1633. Gróf Bethlen István,

1649. Lorántffy Susánna, I. Rákóczy György özvegye,

1652. II. Rákóczy György ezen szabadságait meg
erősítetiek, olyan változtatással: hogy Báthory Ist-
ván, és az utánna való földes Urak azt hozzá tették:
„Látván az en megholt atyámfiainak leveleket, én-is
„*confirmálok* kezem írásával, és petsétemmel, mint
„én nekem szerelmes atyámfiainak *donatíójokat* min-
„den részében *excepto anathemate, et fide*. Mert
„átkot, és Istennek haragját elmúlándó dologért reám
„nem kérek, szabad akaratom szerént, és nem hittel
„kötelezem magamat, mert *septies in die cadit jus-*
„*tus, et resurgit*. Báthory Gábor pedig még azt
„hozzá tette: h gy ezentúl Ecsed Várához Úr dolgá-
„ra ne hajtassanak.

1570. János Deák, és Nagy Pál Jakab,

1609. Kovács Boldi'sár, és Máthé Deák voltak
Misztófalú Várossának birái.

1613. Nagy-Bányai Bozó Istvánnak egy Nemes
Udvarhely,

1614 Csoknay Benedek, Ankreiter Mihály, Bátho-
ry Pál, Báthory Istvánnak Záb fia, (*Nothus*) Béczey
Lő.

Lőrincz, Kerékes Benedek, és György, László, Boldi-
sár, Possay Sigmond, Macskásy Mihály, Csorvassy
Tamás, Vetéssy László, Apáthy Mihály, Csomaközy
Péter, Barbély Péter, Krehek Pál, Hagymásy István,
Kis-Lőrincz, Kovács Márton, Wittkay Mihály, Zénás-
sy Mihály, néhai Ecsedi Báthory Istvánnak Udvari
hívei, az ő végső rendelkezéséből, és a' Királyi Biztosok-
nak helyben hagyásából egy egy szőlőt Misztótfalúnak
határán nyertek.

1638. Somlyai Zilágyi Ferencz két darab szőlőt,

1642. Horváth János, és felesége Ugron Erzsébeth
két darab szőlőt Királyi helyben hagyással szereztek
ittén.

1647. Független szabad társaság akart lenni ezen
Város, mindenféle szökevény gonosztévőket büntetle-
nül kebelébe fogadván, és védelmezvén, de hogy a'
Vármegyének hatalma, és taksáltatása alá vetessék,
rendeltetett 30. Törv. Tzik.

1678. Zrínyi Illona I. Rákóczy Ferencz özvegye
bírtá.

1685. Hazája volt Tótfalusi Kis Miklósnak, a' ki-
ből-is olyan híres betű metsző, 's Könyvnyomtató lett:
hogy az Anglusok, Francziák, Belgák, Zsidók Len-
gyelek hozzá jártak a' mesterségnek megtanulására,
az Örményeknek betűket készített, és a' Georgiai Ki-
rállynak nyomtató műhelyt állított fel. Ez a' Magyar
Bibliát Amsterdamba 1685. Eszt. a' maga betűivel, és
költségével kinyomtatta igen gyönyörűségesen, sok
aranyos betű, vagy táblájú nyomtatványok voltak kö-
zötte. Midőn Lengyel Ország felé Magyar Országba
hoznák, egy Lengyel az Aranyos Bibliákról való jegy-
zést Arianus Bibliának értette, 's kevésbe múltt: hogy
mind meg nem égette, nagy bajjal, 's a' Lengyel Ki-
rályhoz küldött különös követtséggel szabadította meg
az akkori Erdélyi Fejedelem.

Van:

Vannak ezen Városnak Levél Tárában annak lakóssait óltalmazó több levelek:

1617. Dóczy Andrástól Zathmári Fő-Kapitánytól, és Fő-Ispánytól.

1660. Wesselényi Ferencz Nádor Ispánytól, és Rákóczy György Fejedelemtől.

1662. Kemény Jánostól.

1663. Montecuculi Hadi Vezértől.

1674. I. Leopóld Császártól, 's Királytól, és ez Magyarúl, és Németül: hogy mind a' két nemzetbeli katonaság érthesse.

1686. Gróf Karaffa Antal Hadi Vezértől: „hogy „minden katonai szállástól, tartástól, és termés adástól, vontatástól mentek legyenek, mivel különös óltalomba vétettek. Magyarúl *Salagardának* (Salva Guardia) nevezteték, és noha 1442. Eszt. szabadsági levelek egynehány Német szókat: *Ungeld*, vagy *Tranksteuer*, *Ungleich-Robot*, *Werk* foglal magában, melyeket a' közel lévő Nagy-Bányai Szászoktól vették; de a' mint a' Birájinak neveiből, és az esedező leveleiből, melyeket velünk közöltek, és valóban ékes Magyarossággal vannak írva, kitetszik, ezen Várost tősz, gyökeres Magyarok lakták. 1631. Eszt. Bethlen István földes Urakhoz így kezdték köszöntő leveleiket: „Istentől kívánunk Nagyságodnak, mint Kegyelmes Urunknak jó egészséges hosszú életet, és a' mi megnyomorodott szegény hazánkra, és keresztény Országunkra törekedő hadak ellenszerentsés győzedelmet!“ (Itten esedeznek: hogy a' szökevényeket ne tartozzanak kiadni). Reá írás: „A' mi a' befutott jobbágyok állapottyát illeti; igen meg kell vizsgálni, ha nem hites, és nem kezesség alá vettetett jobbágy é? és ha nem olyan lészen, az régi jó rendtartás szerint, igen-is meg kell az afféléket óltalmazni, és ki sem kell adni. S. Bethlen. m. k.

§ 281. *Miszt Bánya-Handal*, úgy neveztetnek a' Misztótfalússi bérczek között alsó, felső Királyi munkás helyek, az alsóba vagy on 27. a' felsőbe 47. ház az ércz olvasztó Kohok körül. Ezek Urat, Vármegyét nem szolgálnak, adót nem fizetnek, semmi szántások, vetések nem lévén kézi munkával keresik kenyereket a' Banyákba, 's Bányászoknak neveztetnek.

§ 282. *Lápos-Bánya*, Oláhul *Baicza*, a' hegyek között Oláh falú 90. házból álló, és a' helységen felül *Handal* nevezet alatt megint 90. házak, melyekben csak napi számosck laknak, Római Katolikusok, Templomok van, mostani Plébánusok Novák Mihály, de az egygyesült Oláhoknak is van Temploma, Papja a' falúba, minden szántás, vetés nélkül kézi munkával, szekeréssel, 's Bányásztsággal keresik élelmeket, két harmad része a' Góf Károlyi házé, egy harmada Nagy Bánya Várossá-é, de a' Korcsma, és malom jövedelmen kívül Lápos-Bányának kevés hasznát veszi az Uraság. A' Lápos parta itt folyván, stompokat, koh fűvokat, malom kerekkeket hajt, és sok pisztrangokat nevel a' bérczek között. Az erdőket a' Bányák emésztik szén égetéshez, olvasztáshoz, és építéshez, de a' lakosoknak is jut elegendő tűzi fájok. A' Handalon felül jobbra a' hegyek között volt *Fekete-Bánya* Mezőváros, a' melynek már csak a' neve van fenn.

1329. Nagy-Bánya Várossának birtoka I. Károly Király adományá, a' mint azon Városnak leírásában eléadtuk.

1588. A' Lápos-Bányai Bányákat Somlyai Báthory Sigmund Erdélyi Vajda haszon bérletbe kiadta Herberstein Feliciánnak.

§ 283. *Lénárdfalú*, Oláhul *Retse*, mely hideget térszen, egészszen Nagy-Bánya Várossáé I. Károly Királynak adományából, térségen fekszik, sovány hely, egyedül szerte széjjel szórt házaik környékén terem kevés tengeriye, 85. házból álló, a' lakosok kézi munkájok, szekerezések után élnek. Szomszéd Kővár vidékivel, Nagy-Bányához fél mértföld.

§. 284.

§. 284. *Hidegkút*, Oláhul *Mocsira*, dombon fekvő Oláh falú, 130. széjjel szőnt házból áll, földes Ura a' Báro Bánffy nemzetaég. Lakóssai Ó-Hitűek, helyben Papjok, Templomok, határja két nyomásbéli, sovány földgye kevés búzát, tengerit, és zabot terem, szép tölgyes, és nyírfás tilalmas erdeje, piattza Nagy-Bánya, melly egy mértföldnyire vagyon tőle.

1602. Szabó Istvánnak, és Farkasnak,

1654. Way Péternek rész jószág adatott benne.

§. 285. *Felső-Újfalú*, Oláhul *Szatul nou de susz*, tágas kiterültt dombon fekszik, Oláh falú, 76. ház, Nagy-Bánya Várossájé, Temploma, Papja van, Nagy-Bányához egy fertály mértföld.

§. 286. *Alsó-Újfalú* 68. ház, széjjel szórva ez-is Nagy-Bánya Várossájé, ennek-is Papja, Temploma, mind a' kettőnek igen sovány földgye, tsak a' kertekbe terem kevés tengeriek, szénájok, és kenderek, kevés gaz, csere tűzi fajok, napi számból, szekerezésből élnek.

1529. Ezek is I. Károly Királynak adományi.

§. 287. *Feketefalú*, Oláhul *Okolis*, annyit téssen, mint kikerekített erdő, Oláh falú, 80. házból áll szanaszét több domb oldalakba, földes Urai: Mihályi Balás, és 'Sigovinyi 'Sigmond özvegyei, Vankay Mihály, Darvay Gábor, Horváth, és Matay Urak. Lakóssai egygyesültt Katolikusok, helyben Templomok, a' *Lápos* vize a' határján foly, mellyben, szép halakat fognak, és a' két partján jó tengerik, a' réttyei alkalmas szénát teremnek, legellője kevés, gyümöltsös kertyei meglehetősök.

Ez-is régenten a' Zinyéri Uradalomhoz tartozott.

1625. Vetéssi Kökényesdi Péternek Királyi adománnyal adatott.

§. 288. *Háború* pusztá mellette. Emlékezete vagyon

1625. A' fellyebb írt Vetéssi Kökényesdy Péter adományi levelében.

§. 289. *Magyar Kékes*, földes Urai: Báró Bánffy, a' Nagy-Bányai pénzverő ház, és Szodoray.

§. 290. *Oláh Kékes*, földes Urai: Vankay, Szilágyi, Uray, Mátyas Urak, és özvegy Mihályi Balásné.

Ezen két falúk *Kékes* folyótól veszik nevezettségüket, a' melly végig folya, az előbbent *Ungorásnak* nevezik az Oláhok, mivel ez előtt Magyarok laktak, lakóssai Ó-Hitűek, kiknek két Templomok, de egy Papjok van, határjok rész szerént dombos, rész szerént lapos, kevés búzát, rozsot, tengerit, zabot terem, szekereléssel, és kézi munkával élnek.

1515. Báthory Györgynek, Istvánnak, és Andrásnak ezen két helység Királyi adománnyal adatott.

1564. Oláh-Kékes Vetéssy Péter, és László, azonkívül Orossy Kata, idősbb Vetéssy Jánosnak özvegye, és fiai között három részre felosztott, a' hol ezen helység Közép-Zólnok Vármegyébe *Kékes* folyó vize mellett fekvőnek mondatik.

1602. Szabó Istvánnak, és Farkasnak Magyar-Kékesen rész,

1625. Vetéssi Kökényesdy Péternek Oláh-Kékes Királyi adománnyal adatott. De

1634. Melith Péter, és Berchényi Imre Posonyi Kamarának Tanácsossi előtt ezen örökös adománytól elállott, és megismeré: hogy csak 1000. forint zálogba fogja ezen helységet bírni, 's azt a' Királyi Kintstárnak kibotsátani tartozik.

1643. Deregnyei Borbálának, Kökényesdy Péter özvegyének, Ferencz, 'Sigmund, és György fiainak, Susi, Borka, Jutka, és Ersébeth leányinak Oláh-Kékes helységnek fele 3000. forintban, más hason fele pedig
Som-

Somlyai Szilágyi Ferencznek 4000. forintba Ferdinánd Tsászár által béíratott. Mivel pedig Lizibona János ezen helységnek által adásáról fel volt bízattva, ennek Aranyas helysége amannak helyébe 5000. forintba által adatott.

1654. Way Péternek Magyar-Kékesen rész jószág Királyi adománnyal ajándékozott.

§. 291. *Tökés*, Oláhul *Grosch*, melly *tökét* tészén. Magos dombon fekszik, 90. házból áll, meglehetősen határja, búzát rozstot, tengerit terem, Temploma, Papja van. Ennek határán találhatik az úgy nevezett *Szarv-Pála-Kő* sok féle színű nagy táblákban (*Schistus corneus* de egyéb hasznát nem vezik, tsak a' házaiknak, és istállóiknak elejét rakják ki vele, mivel a' lakó helyeknek földje esős időkbe igen süllyedező, 's ez által segít rajtok a' természetnek jó Ura. Birják: Vankay, Matay, Szilágyi, Uray, Bakay, 's Bagossy Urak.

1564. Pusztá volt, és Melith Györgynek, Gyalui Wass Györgynek, és Abrámffy Györgynek benne rész Királyi adománnyal adatott.

1625. Már népes helység volt, és Vetéssi Kökényesdy Péter egész helységbe béiktattott.

1652. Ugyan ő tanú vallatást tétel: meddig terjedgyenek határi?

§. 292. *Dombrovicza*, vagy *Dobrovicza*, régenten Magyar, most Oláh falú, 100. házból áll, Templomok, Papjok van, a' *Kékes* vize végig folya, szép tilalmas erdeje, a' határja őszi, tavaszi vetést terem, de azzal bé nem érik, szekerezésből élnek leginkább. Egészsen a' Nagy Bányai pénzverő házá. Régenten, mikor a' Magyarok laktak, *Dombónak* nevezetett.

§. 293. *Oroszfalú*, Oláhul *Rusz*, 76 ház, Oláhok lakják, Papjok, Templomok, a' *Kékes* patakja ezt is végig folya, szekerezéssel, kézi munkával keresik elemeiket,

meket, a' Nagy-Bányai Királyi pénzverő ház bírja egészen, Nagy-Bányához egy mértföld, mellynek

1630. Királyi adománnyal adatott.

§. 294. *Sándorfalú*, Oláhul *Sandrest*, ez is a' Nagy-Bányai pénzverő házá, 44 házból áll, lakóssai Oláhok, Papjok, Templomok, Bányabéli munkával, szekerezéssel keresik élelmeket, kevés tengerijek, szénájok terem.

1411. Rác Uralkodónak Nagy-Bánya Várossával által adatott, a' mint Szathmár Várossának leírásában eléadtuk.

§. 295. *Pusztateleki*, Oláhul *Bontény*, a' dombocon szerte széjjel 37. házból álló Oláh falú, a' Nagy-Bányai pénzverő házá, kevés tengerije terem, Ó-Hitűek, Templomjok, Papjok, a' Bányai munkával élnek, két mértföld Bányához.

§. 296. *Györkefalú*, Oláhul *Csetecze*, melly váratskát tészén, a' felette fekvő vár forma hegyektől, Oláh falú, határja igen hegyes, erdős. köves, agyagos, kevés tengerit terem, fája van, lakóssai Ó-Hitűek, szekerezésből, és kézi munkából élnek. Kősziklán épült derék Templomok, Papjok helyben, igen nevezetős forrása van a' helység alsó részén rettenetes nagy kősziklával körül véve, mellyekből bőven omlik ki a' víz, sok vad cseresnyéjek terem, Augustusba érik, jó pálinkát főznek belőle, piattza Nagy-Bánya.

1350. Nagy-Bánya Várossáé volt, de most a' pénzverő házá.

§. 297. *Sürgyefalú*, Oláhul *Surgest*, széjjel szort 140. házból áll, temérdek bércei, mellyeken a' magos kősziklák egy más felett kevélykednek, külső számú földgye nints, igen kevés tengerijek terem köves nagy telkeken. Kőszőrű köveknek tsinálásából, kézi, és szekerezésbéli munkájokból élnek, lakóssai Oláhok, Tem-

Templomok, Papjok van. Ezt is a' Nagy-Bányai Királyi Kamara bírja. Úgy látszik, mint ha valaha a' hegyeknek össze omlása történt volna itt; mert a' leomlott kősziklák egy másom hevernek, némely helyen mint csonka tornyok úgy állanak, másutt mint valamikőfal kerítések. Egy kis térségen az út mellett vagy két széna boglya forma kőszikla, melyeket a' széna boglyáktól megkülönböztetni alig lehet, olly szépen képzelte a' természet. Mellette folyván a' *Kapnyik* vize Kövár vidékitől ezen Vármegyét elválasztva, meredek partya Alabástrom kőből áll, melyet megégetvén az egész környékbéliek házakat fejezitenek vele. Itt laknak Karácsony Tódornak-is nyomorultt maradéki Nemességgel nyertt telkeken, a' ki 1717. Eszt. a' Tatárokat széjjel verte Borsánál, a' mint az I. Résznek 105. §. leirtuk.

§. 298. *Kapnyik*, Oláhul *Kafnik*, Posta hely, tsuppa Bányászok lakó helye, 500. házból áll, de a' Szathmári részen tsak 136. a' többi az Erdélyi részen épültt, a' *Kapnik* vize választva el, temérdek nagy sokaság hemseg itten éjjel, nappal, fűrják, törik, vágják, hordgyák, morsallyák, mossák, olvasztják a' sok érczet. Most legvirágzóbb a' *Hannibál* bányája, 20. ezer forintot is béhoz hólnaponként. Van Görög Katolikus Templom ezen a' részen, és Plébánia az Erdélyi részen, vahnak szép források, tsinált út Mármaros felé. Itt van Erdélynek szélén a' legmagóssabb *Gutin* nevezetű hegy-is.

1588. Somlyai Báthory 'igmond Erdélyi Vajda, és Székelyek Ispánnya a' Kapnyiki Bányákat Báró Herberstein Feliciánnak haszon bérbe három esztendőre kiadta.

1717. Fel akarták prédálni a' Tatárok, de másfelé tértek, mellynek emlékezete egy kősziklán ki van vésve.

1782. Major Gergely Fogarassi egygyesültt Görög Hitű Püspök ennek Templomát Sz. Péter, és Pál Apostoloknak tisztességére felszentelte.

§. 299. *Nyegrefalú* Oláh helység, Felső-Bányán felül a' *Fekete* hegy oldalába, 40. házból áll, Temploma van, de Pap Györkefaluból jár hozzájuk, kevés tengerin kívül egyéb vetemények nem terem, napi számból, szekerezésből élnek, szép tiszta forrásaik, a' Nagy-Bányai Királyi Kamara bírja.

§. 300. *Bajfalú*, Oláhul *Danyest*, dombokon elszórt 35. házból álló rendetlen Oláh falú, a' Nagy-Bányai pénzverőházé határja sovány, dombos, kevés tengerit terem, Posta hely, büdös köves hasznos feredő vize, a' hol a' Kamara fürdő házakat építtetett, és Seb-Orvost tart az itt fürdő beteg bányászokért. *Ördög-Borda*, Oláhul *Fericse* nevezetű fűvel fedik házaikat, kaszállója kevés, legelője sovány, két kézi munkájok után élnek, az arany, és ezüst Bányák egy mértföldnyire lévén hozzájuk, szemet égetnek, azt hordgyák, és a' bányákban dolgoznak.

§. 301. *Laczfalú*, Oláhul *Sisest*, 150. széjjel szórtt házból álló Oláh falú, a' Nagy-Bányai Királyi Kamara jószáginak feje, Nagy-Bányához másfél mértföldnyire. Van Templomok, Papok, kevés erdejek tüzelésre, szűk mezejek, mellyen csak szénát természetnek, kézi munkából, és szekerezésből élnek.

§. 302. *Kitz-Bánya*, Oláhul *Baicza*, a' Felső-Bányai bérczek közt Oláh falú egy völgybe, Temploma, Papja van. Ezek Vármegyét nem esmérnek, adót nem fizetnek, a' Város birtoka alatt vannak, szántó mezejek nints, kevés fűveknél egyebek nem terem. Felső-Bánya alatt I. Részb. 257. lap. leíratott. Ennek birtokában Mária Theresia Királyné a' Várost megerősítette. 1741. Eszt.

§. 303. *Girót-Tóthfalú*, Magyar, és Oláh falú, *Gerod* hajdani birtossától vette nevezetét, most egészen a' Nagy-Bányai Minorita Atyák Ispotályához tartozik; lakóssai Katolikusok, és Ó-Hitűek, mind a' két felekezetnek Temploma, a' Katolikusok részéről a' Papi hivatalt a' Nagy-Bányai Klastrombeli Szerzetten

vők végzik. Szép tilalmas erdeje, a' Szászár pataka végig folya, nagy Ország út, 79. házból áll, szántó földgye nints, kaszálója szűken, szőleje, és gesztenyése hasznos, piattza Nagy- és Felső-Bánya, pénzt szereznek gesztenyéből, szőlőből, és szekerezésből.

1336. Gerod nevezetű nemzetség bírta, mellynek maradékától

1406. Omechin János Nagy-Bányai Polgár 600. arany forintot vette.

1408. A' Nagy-Bányai Ispotálynak hagyta.

1430. 'Sigmond Király,

1556. I. Ferdinánd Császár,

1557. Isabella Zápolyának özvegye,

1580. Báthory István Lengyel Király ezen kegyes hagyományt megerősítették.

1605. Bochkay István az Evangélikusoknak gondviselésére bízta.

1684. A' Váradi Török Bassák bírták, a' mint ki tetszik a' Nagy-Bányai Klastrom Levél Tárában eredetben található illyes leveleikből: „En a Gyözhetlen Török Csaszar Varad veg varaba lako Daftar, „egynehany Lovas vitezinek Hadnagya, es Kalauza, „Kobzos Ibrajin Ispaija, el vöttem leveleteket, 's ertem kivansagtokat-is, hogy az falut pusztan akarjatok hadni, ti lassatok, ertem azt-is, a' Janos dolga felöl, hogy szegenyek vattok, hiszem en egy piszt is nem kertem Janosirt, nagyob az, az üdolgaban meg hattam, hogy jarjon az be jaro, az bironak is hogy embert adgyon nelle, van e pize a felessegi nek, avagy nincs, abban semmit nem munkalkodtatok. Ertem azt is, hogy Kadia levelit kivantok, „hüt levelet, petseit alatt, micsoda gongya a' Kadianak ram, vagy ti ratok, hiszen en jobbhagym „vol-

„volnatok, nem a Kadiae, szallyatok helyben, a kik
 „el oszlattatok, lakjatok bekevel, az mint Morfozo-
 „nyal alkuttatok, en is meg hadlak abban, eddig
 „sem kívántam en ti tülletek többet, de az be jaro-
 „tok hamis, soha igazan nem jar, egyszer egyik,
 „maszor másik, most is nem volt e emberetek, hogy
 „mastul küldöttetek az levelet, hiszen nem bantom
 „en a be jarot, tsak jarjon igazan. Kadia levelet ki-
 „vautok, hiszen az en szám az Kadia levele, az mi-
 „ben meg hadlak, abban jarjatok el. Török hütömré
 „mondom, mint Morfozany meg hagyott az szaz tal-
 „lerban, az ket par nyusztban, meg hagylok benne-
 „teket. Mostan az be jarotok miért nem jött el, at-
 „tul felt, hogy ide be meg tartom, mi hasznat ve-
 „veszem en az egy embernek, ha ugy akarok, nem
 „talallak e en meg titeket, jött volna be, ez a rab
 „felöl is hozott volna valami bizonyos valaszt, va-
 „gyon e valami ereje, hogy ha szabadulhat e, avagy
 „nem, meg ijedtetek tölle, hiszen tövötökben az va-
 „ros, mindenkor kezetekben lett volna a kezes. Jöj-
 „jön be az be-jaro, az nusztbul az mi el maradott,
 „hozzatok be, vagy külgyetek be. Akkor az be ja-
 „rotokkal el jött volna az *Busaki* be jaro, ratok ke-
 „pest az is oda maradott, oda adjatok hirt, jöjenek
 „be azzal együtt, az ti be jarotok is be jöhet. (L.
 „S.) Anno Domini 1684. die 7. Martii Datum in Va-
 „rad. Adassek ez levelem Girot Totfalusi bironak
 „kezeben. Totfalusi Biro parantsolom, mas embert ne
 „külgy, hanem Sindmond jöjön, mert az tavalyi adot el
 „kell igazítani, kinek adta, kinek nem, ő tudgya, az
 „mostani be jarot meg fogtak, en kezes löttem erte,
 „es az magam hazanal tartom, mas levelet is kültem,
 „tsak tizen ket napot adtam, meg ez levelem el er-
 „kezik, ha addig mas be jarotokat botsattyatok
 „is, de Sidmondot mingyart külgyetek utanna, ez
 „parantsolatomat el ne mulassatok. En Kobzos Ibraim
 „Ispaija az ti Török földes Uratok. “

1687. Ezen helység a' Minoriták szerzetbéli rend-
 gyének által adatott, és ez eránt az Ország gyűlésén
 panasz tétetett.

1692. *Tejfeles* - Tóthfalúnak neveztetik Szirmay György Szolgabírónak Lajstromában, némellyek *Veslinges* - Tóthfalúnak hívták; mivel ottan tejfelből jó édes sajtok készítettek, *Vesling* pedig Bell Mátyásnak magyarázattya szerint *édes sajtot* téssen.

1711. VI. Károly Császár ennek birtokában a' Minorita Atyákat olly móddal meghagyta: hogy hat szegényeket az Ispotályban gyámolítani tartozzanak, kik

1754. Ezen falút minden köz adó fizetéstől menté tenni akarták. I. Rész. §. 172.

§. 304. *Felső-Újfalú*, Oláhul *Szatunou de susz*, egy tágas kiterültt dombon szanaszét fekvő, 76. házból álló Oláh falú, Temploma, Papja van, Nagy Bánya Várossáé, mellynek a' határán fekszik, igen sovány földgye, egyedül kertyekbe terem kevés tengeri-jek, kenderek, és szénajok, kevés gaz, 's csere tűzellekre való fajok.

§. 305. *Felső-Fernezey*, Oláhul *Füriza* a' régi fiirész malomtól, de inkább a' *Fernezey* patakától, mellyben a' legszebb pisztrangokat fogják, a' nagy hegyek közt egy völgybe hosszsan elnyúló, 104. házból álló falú, lakóssai Római Katolikusok, Megyés Papjok Grünwald Lőrincz, minnyájan Bányászai munkások, szén égetők, fa vágók, fa eresztetők, szén, ércz, salak hordók, két mértföldnél tovább van vastag deszkákból tsinált selyébjen, mellybe a' Fernezeyből vizet botsájtván dombokon, völgyeken keresztül a' fát leerezgetik az ércz olvasztó Kohokig, van jó savanyú vizek, és igen jól tsinált úttyok. Még a' falún kívül a' bérczek közt-is Lengyel Országból, és Marmarosból ide szállott fa vágóknak, és szén égetőknek van 80. kalibájok. Mind ezek semmi vetést nem tehetnek, napi számjok után élnek.

1529. I. Károly Király Nagy - Bánya Várossának ajándékozta, mellynek itten jó haszon hozó korcsmája, és malma nagyon.

1690. Mármarosból kivándorlott Oroszok megszállották, és azért Felső-Orosz falúnak neveztetett, a' mint Szirmay György akkori Szolgabírónak lajstromából kitetszik.

§. 306. *Alsó-Fernezey*, Nagy-Bányához fél mért-földnyire fekvő, 52. házból álló Oláh falú, Temploma, Papja helyben, kertyeikbe kevés tengeriжек terem, egyéb aránt a' Bányáknál szekerességgel, és napi számmal keresik élelmeket a' lakósok, ezeknek is igen kedves izü savanyú vizek vagyon a' *Grappa* nevű helyen.

1608. Lisibona Cellértnak, Nagy- és Felső-Bányai Bányászti Fő-Tisztnek Királyi adománnyal ajándékozott, kinek leány maradéki, Mikolay, Korda, Peley, és Szirmay által adták a' Királyi Kints-Tárnak annak nagy hasznával.

§. 307. *Felső-Handal*, úgynevezik a' Bányászsághoz tartozó alkotmányoknak, és a' Bányászti munkásoknak lakhelyét; melly itt két *Handalra* felosztva egy nagy várost mutat. A' felsőbe 152. házak vannak, tsupán napi számok lakó helyei, kik éjjel, nappal dolgoznak itten felváltva. Itt van a' Templom, és Katolikus Megyész Papi ház, mellynek Plebánossát Felső-Fernezey alatt említettük, és a' Fel Vigyázó Királyi Tiszteknek épületei.

§. 308. *Alsó-Handal*, 117. házból áll, mellyekben Bányászok laknak, azon kívül az ércz törő, olvasztó, választó, pergelő épületek, kohok, malmok, és hasznos kortsmája a' Királyi Kamarának. Minden héten Vásár esik benne, mellyen gabonát, és egyéb eleséget vásárolhatnak a' napi bérekből élő munkások.

Ezek az Első Részben eléadott Királyi, és szabad Városokon kívül, Szathmár Vármegyének mostani helységei; de vagynak még, mellyek bizonyos tekintetből ezen Vármegyétől elszakasztatván más Vármegyékhez tsatoltattak, és most is helyheztetésekre nézve igen kitetszenek körül vétetve lévén ezen Megyebéli helységekkel, úgy mint:

§. 309.

§. 309. *Nagy-Dobos* helységről, melly most Bereg Vármegyébe fekszik, emlékezet van, hogy

1317. Annak határát Perényi György, Imrének fia járatta.

1404. Perényi Gergelynek Királyi adománnyal adatott.

1431. Annak három Királyi mértékre kiterjedő peres földgye eránt, Cháhol, Papos, Eür, Waja, más névvel *Kustos-Vég* között igazítás tétetett.

§. 310. *Kér Szathmár Vármegyébe a' Szamos vizének* mentibe fekvő helységnek elfoglalása eránt

1292. Mikép panaszolkodott Gróf Mihály, Ubulnak fia, *Semjén* nemből való, a' most-is virágzó *Jeles Kállay nemzetségnek* eleje? azt az I. Rész. §. 46. eléadtuk.

1427. 'Sigmund Király Kállay Jánosnak, Miklós Leukes fia fiának, 's hív katonájának *Kier* egész helységet Zathmár Vármegyébe új Királyi adománnyal ajándékozta.

1548. Dobó Ferencznek, és Domokosnak benne rész adatott.

Az itten említett *Jeles Kállay nemzetség Nagy-Kállóról* ugyan, melly Szabolcs Vármegyében fekszik, írja elő nevét, és *Kér, Semjén, Panyola* helységek is most Szabolcs Vármegyében helyheztetnek, de mivel ezekről, mint Szathmár Vármegyéiekről Királyi levelek adattak, és tsak a' Kállaiak kérésére tétettek által ezen helységek Szabolcsá, 's most-is ezen *Jeles nemzetség* nevezes örökséget bír Szathmár Vármegyébe, e' mellett Kállay Mihály, Mihálynak Ubul fiának fia 1320. Eszt. Zathmár Vármegyének Fő-Ispánnya vala; méltán a' Kállaiakat is ezen Vármegyének régi nemzetségei közé számlálhattuk.

Eredetét vette a' Pannoniát vérrel foglaló *Bolok Simian* Magyar nemből. Legelsőknek említetnek: Ubul, a' kinek még II. András Király 1220. Eszt. ajándékozta Nunkupul, és Tuth pusztákat Zabolch Vármegyében azért: hogy mikor Kálmán Herczeg az Oroszok ellen hadakozott, Egyed az Ubul testvérje ő mellette vitézül elesett. Ennek fiai:

1247. Gróf Mihály, IV. Béla, és V. István Királyok alatt, a' kinek a' többek közt ez az érdeme volt: hogy mikor István mellett hadakozott, jobb kezén, és bal lábán nagy sebeket kapott.

1252. Egyed.

1291. Gergely. De Egyednek fiú maradéki Balásban 1590. Gergelynek Lászlóban 1370. kifogytak.

1325. Mihálynak fiai Mihály 1320. Eszt. Szathmár Vármegyei Fő-Ispány, Pál, István, és László Kállai jószággal osztozkodtak, kik Kún László Királynak nagy hívei lévén, mivel az üldözőjik előtt Lengyel Országba szöktek, 's ottan sokáig lappangottak, *Lengyeneknek* nevezettek. Ugyan ezeknek adta Kún László 1290. a' Leleszi Klastromon az Egyházi pártfogói hatalmat (*Patronatus*).

1344. Istvánnak fia János.

1364. Unokája Leukus, a' ki I. Lajos Király alatt 1351. Királyi Fő-Asztalnok, és jelen volt 1379. a' Velentzések ellen folytatott háborúban.

1344. Péter Pappá lett. Miklós a' tudományjáról Ubul Deáknak (*Literatus*) neveztetett.

1384. Ehez özvegy Ersébeth Királyné Temesvárról küldött egy levelet, mellyben őtet eddig való hívségéről megdíséri, és arra inti: hogy ezután-is a' Királyi ház ellenségével, 's különössön Laczk István-nal, a' volt Erdélyi Vajdával ne tartson.

III. András Királynak is nagy hívei voltak, a' mint a' Kállaiak Levél Tárában található levele bizonyítja: „András, Istennek kegyelméből Magyar Ország Királya, a' maga híveinek, Gróf Mihálynak, „Ubul fiának, István, és Pál Mestereknek, az ő fiainak egészséget, és kegyelmet. Mivel mi a' Ti hívségtekhez minden szeretettel, és kegyelemmel lenni kívánunk, a' Ti hívségeket kérjük ezen levelünkkel: „hogy a' mi *Baranka* Várunkat, még azon részekre jövendünk, és veletek egygyütt azon várról rendelést teszünk, híven megtartsátok. Mivel mi a' Ti hívségtekhez, a' mint előbb elé hozánk, minden Királyi szeretettel járulunk, különbben ne tselekedjétek, a' mi kegyelmünkért, és kedvezésünkért. „Költt Scenna mellett Sz. Gál napja után 1300. Eszt.

1427. Leukusnak fia Miklós, ennek fia János jószágaikba új Királyi adománnyal megerősítettek.

1404. Miklóshoz Sigmund Király küldött levelet: hogy Maróthy Jánossal a' Matsovi Bánnal mennyen Erőlybe azon lármának letsillapítására, melyet ott Ludan Tamás, és Debrő István tsináltak.

1411. Más levelet küldött hozzája: hogy mennél hamarabb siessen Kassára a' maga fegyvereseivel, a' hol maga a' Király is rövid időn megfog jelenni.

1426 János, említett Maróthy Jánossal oda járt Oláh Országba Radul Vajda ellen, a' hol ditséretesen viselte magát. A' fia János,

1446. a' Rákos mezei Ország gyűléssén Zabólcsi Fő Ispánná tétetett.

1463 Kállay Pállal maga költségén hadakozott a' Törökök ellen. Ennek tsak ugyan János unokáját Lajos Királynak nagyon megditsérő levelére,

1522 B' thory István Nádor Ispány Szörényi Bánná tette, Tonnory Pállal egygyütt hadakozott Ferhát Bassa ellen.

1526. A' Mohácsi ütközetbe II. Lajos Királynak özüzetére rendeltetett. Ezt Istvánffy 8. Könyv. Királya nagy hívének, serény, vitéz katonának írja, a' Magyarok által is *Katonának* neveztetett, kinek Ferencz fiától származott

1581. János, a' ki Báthory István Lengyel Király mellett az Oroszok ellen Pleskov alatt nagy vitézséggel hadakozott, és ennek.

1614. Élth István fia által származnak mostan virágzó Kállaiak, úgy mint:

1770. Gróffá tétetett Kállay János, és Nagy-Kállói Kállay Miklós, Császári, 's Királyi Tanácsos. Szabolcs Vármegyének Fel-Ispánnya, Kállay Antal, Leo, Péter, Ferencz, György, Sándor Királyi Udvarnok, ezen régi nemzetségnek érdemes tsemetéji.

§. 311. *Pályi* most Szabolcsban fekvő, de mint Szathmár Vármegyei kelységről van emlékezet:

1421. 1422. 1426. Hogy Zudarnak neveztetett Ólnodi Benedek, és Jakab bírták.

1727. Bencze, másképp Szathmár Sámuelnek benne rész adatott.

§. 312. *Panyola*, ez-is sok Jel- és Ok-Levelekben Szathmár Vármegyei helységnek tétetik:

1247. A' Váradi Káptalan bizonyosságának Egyed Zathmári Plébánosnak, és István Király Úr felesége Ersébeth Aszszony Káplánnának jelen létében, Gróf Dienes, Merchi fia Perestóldó közben járó lévén, *Panyla* helység három részre osztatott. Egy része Benedeknek Tumpa fiának a' *Tioze*, és *Zamus* vizeknek felső része, és *Tuur* tava mellett, más része Gróf Mihálynak, Ubul fiának, harmadik része *Panyla* Péternek jutott, minek utánna ez ló hátton Kállai nemesekkel viaskodott volna.

1292. Mihály, Ubulnak fia, Semyen nemből való, a' Jeles Kállay nemzetségnek eleje, ezen Zothmár Vármegyében lévő helységnek elfoglalása eránt mikép panaszkodott? azt az I. Rész. 46. §. eleadtuk.

1379. Lajos Királynak halasztó parantsolattya: hogy mivel Kállay Ubul, és Ponyalay, Lewkes, Péternek fia Olasz Országban a' Velentzeiek ellen katonáskodván törvény előtt meg nem jelenhetnek, az ő pereik ezen táborozásnak végezetéig elhalasztassanak. Költt Gyosgewron, a' Sz. Kereszt találásának ünnepe után való Vasárnapon.

1415. Frank Panyolay Jánosnak fia, és Ersébeth az ő anyja, azonkívül Dorottya, Margith aszszonyok, Veronika, Illona, Susánna, nevezett Franknak hajadon testvérjei Panyola helységnek felét, melly Panyolay 'Sigmondot, Leukus fiát, és a' nevezett Frank attyának testvérét illette, az ő Török rabságból léendő kiszabadítására eladták Panyolay Lutzának, és az ő leányinak.

1424. Kállay Miklósnak, Lewkeus fiának egész Panyola helysége új Királyi adománnyal adatott.

1427. 'Sigmond Király tekintvén érdemeit, és Vitézi tetteit Jánosnak, Kállai Miklós, Lewkes fia fiának, kivált hogy Marodi János Mesternek Machoviai Bánnak zászlója alatt katonáskodván Havas-Alföldén, a' Törökök, és hívségtelen Radul Vajda ellen dicsőségesen hartzolt, Kis-Semjén, Panyola, és Beltek helységeket, Zathmár Vármegyében lévőket ajándékozta új adományi levéllel. Költt Hozzimezyu Havas-Alföldén, Fekete Vasárnapon.

1431. Panyolay 'Sigmond Török rabságban meghalálozván, az ő magva szakadtával egy részét Báthoriak felkérték, de a' Kállaiaknak ellentállása miatt birtokában nem léphettek.

1496. Panyola helységnek határi Kállay Jánosnak részére Apáthi helységtől, melly a' Károlyi Nemesekek vala, megkülömböztettek.

1549. Ismét Panyolának a' tölgyes erdőkben felbomlott határi, Kállay János Leukesnek részére, Apáthi, és Ólchva helységektől, mellyeket Károlyi Nemesek bírtak megigazitattak.

§ 313. *Szamos-Szegh*, most Szabólcsei, ez előtt Szathmár Vármegyei helység.

1312. Zumizegi Beke Mester, a' mint Ólchva-Apáthinak leírásában kitetszik.

1397. Zudar György,

1421. Ólnodi Zudar Jakab, és Benedek bírták, kiknek Titzie vizében fogott halaikat Károlyi László, és András elvették, Zamos-Szegi halászaikat megverték.

1514. Rozgonyi Istvánnak egész helység Királyi adománnyal adatott.

1550. *Zovan* erdő, *Kechete*, és *Radna* nevezetű földek, *Kisa-Tó*, a' Pályi, és Zamos-Szegi határokhoz a' *Vaskapu* erétől, egész a' *Chahol János* Kútyáig ítéltettek.

§ 314. *Kis-Semjén* helység-is Szathmár Vármegyéhez tartozott. Mert azt

1427. mint Szathmár Vármegyében fekvőt 'Sigmond Király Jánosnak, Kállay Miklós, Lewkes fia fiának új adományi levéllel ajándékozta.

§ 315. *Waja*, most Szabólcsei helység-is, melly Szathmár Vármegyébe bényúlik, annak Rohod, Papos, és Eör helységeitől körül vétetik, régenten ezen Vármegyéhez tartozott, melly nevezetét veszi a' Magyarok Pannoniába lett utolsó bėjövetelétől fogva most-is fiú ágon virágzó *Voja*, most *Way* nemzetségtől.

1021. Eszt. Sz. István Király alatt *Voja* Pogány Magyar Kereszténnyé lett, és a' keresztségből *Tamásnak*

nak neveztetett, a' mint ezen Jeles nemzetségnak a' Bárói Méltóságról adatott Jel-Levele bizonyította, és a' Gyula - Fejérvári Káptalannak biznyság levelében - is olvastatik. Fiai voltak Mesk, Jolath, Medve, Gergely, Omyth, Ábrahám, 's ennek fia Benedek. Mert

Sz. László Királynak a' Váradí Káptalan viszsza írtt: hogy midőn parantsolattýára Gabríant, Máthénak fiát, azon földbe, melly Zothmár Vármegyébe *Woyan*nak neveztetik, és magva szakadt Ivankájé, Womka fiáé vala, béiktatni kívánták, a' *Woyai* Nememesek Mesk, Jolath, Medve, Gergely, Emyth, Ábrahám, és az ő fia Benedek ellent állottak.

1345. Gróf Pálnak, Ország Fő Birájának parantsolattýára, az Egri Káptalannak biznysága által meg különböztettek *Wojdnak*, és *Eurnek* határi. *Wojdát* akkor István Mester Királynak különös jegyzője (*Specialis Notarius Regius*) Eurt pedig a' Laskadi Nemeselek bírták.

1378. Way László Váradí Püspök volt.

1411. Waja helységét Way Ábrahám, és György bírták, de azt tőlök Chernavoday György, Janossi Kántor László, és Bilkei Balicza Sándor elfoglalták, 's a' jobbágyaikat 616. forintig megzsákmányolták.

1412. Waja helységét Zathmár Vármegyébe Gyurgy László Itélő Mester, és az ő testvérije Gaspár Királyi adománnyal felkérték; de birtokában nem léphettek, mert

1413. Way Lászlónak új Királyi adománnyal adott ismét.

1417. Way Vitusnak Lombardiában tett jeles vitézi szolgálattýára, 's kívánására nézve, *Way*a helysége, az hozzá tartozandó jószág részekkel, 's határos falúkkal egygyütt 'Sigmund Király által Zabócs Vármegyébe által tétetett.

1418. Azon 'Sigmond Király Wajai Way Ábrahámnak érdemeire nézve, nékie, minden rokoninak, 's azok maradékinak a' gonosz tévöket meg ítélő személyes hatalmat adott, melly még a' hamis pénzt verőkre kiterjedett.

Azon Eszt. azon Király azon Way Ábrahámnak külömbkülömbféle tántoríthatatlan hívségű vitéz szolgálatit tekintvén, mellyeket Istriában, Foro-Juliumban, és Allemanniában tett saját vagyonyainak feláldozásával, a' Jeles Way nemzetséget a' Tanais vizén által szökő, és a' szájában egy fürt szőlőt tartó szarvas, 's felette nap, hold, és csillagokból álló Czimerrel felékesítette.

Azon Eszt. Way György Titeli Prépost volt.

1419. A' Waja, és Eör közt villongásban lévő határok eligaztíattak, a' hol köztök fekvő *Jubán-földe* említettik.

1425. 1529. Waját Way Ábrahám, és István bírták, a' kiktől felét Kristina Aszszonynak halálával Nabrády János magának kívánta.

1431. Ezen helységnek egy része Nagy-Wajának, más része pedig *Kustos-Végnek* neveztetett, mivel akkor Way Péter a' Váradi Káptalan Kintstartója (*Custos*) volt, kinek a' helységnek alsó vége osztályban jutott, és villongásban lévő három ekényi földgye Királyi mérték szerint Wajától *Kustos - Véghez* nékie ítéltetett.

1507. Way László Nikomediai Püspök, és Egri Nagy Prépost volt, melly esztendőben a' Wayaknak, és Ibrányiaknak egy forma Czimerek Királyi Jel-Levél által megújjíttatott.

1518. Way Imre Nagy Váradi Kanonok volt.

1638. Way Mihály az Erdélyi határoknak eligazítására 41. Törv. Tzik.

1647.

1647. Way Péter a' száraz vámoknak eltörlésére
91. Törv. Tzik. az Országnak Biztossai voltak.

1650. Azon Way Péter feleségével Csepi Zoltán
Annával mivel a' Királyi tábort sok eleséggel, és a'
Királyi Kintstárt egy néhány ezer forintokkal segítették,
Szamos-Újlak helységét Királyi adománnyal jutalomul nyerték.

1681. Way Ádám megint az Erdélyi határok felé
23. Tzik.

1715. Way László a' vallás dolgában 30. Tzik. ki
nevezetett Országos Biztoságoknak voltak tagjai.

1744. Way László Mária Therezia anyánk, 's Királynénk őltalmára 200. főből álló Lovas vitézeket, lóval, fegyverrel, öltözettel kiállított, és tartotta is a' Burgus háborúban, mellynek végezetével mint Ezeredes vissza tért nyugodalomra.

A' mi időnkben éltek, és élnek.

1791. Way István Királyi Tanácsos, a' Pétsi Királyi Oskola Megyének hajdani Fő - Kormányozója, ki több rendbéli Ország gyűlésekben a' Király, és Haza eránt viseltetett hívséges buzgóságát nyilván esméretessé tette.

1797. Way Daniel szabad Zászlós (*Liber Baro*) Császári, 's Királyi valóságos Kamarás, és az Erdélyi határok elintézésében Országos Biztos.

1808. Way József, a' ki előbb Zabólc Vármegyei Fel- Ispány, azután Királyi Magyar Tanácsos, most Udvari Tanácsos, és a' legfőbb Törvény széknél Tagja, ritka ész kintsével (*talentum*) magát megkülömbözteti.

1808. Way Miklós szabad Zászlós, Császári Királyi valóságos Kamarás, előbb két ízben a' Nemes Felkelő

kelő Seregnek Ezerekes Vezér Kapitánnya, most Osz-
tályos Hadi Vezér.

1808. Báró Wajai Way László, Császári Királyi
valóságos Kamarás, Magyar, és Erdélyi több Várme-
gyéknek érdemes Törvény székbéli Birája, a' Jenai
udós társaságnak Tagja, és Tudós Hazánkfia.

Jeles az Ibrányi nemzetség - is, melly máskép
Ibrányból 1350. Eszt. élt Ibrányi Lukácstól származik,
másod elő nevét Wajáról írja. Ez onnét vagyont, hogy
a' mint a' kezünknel lévő Királyi ítélő Udvar előtt
folyt pereiknek foglalattya mátattya;

1414. Way István Ibrányi Margitot házas társul
vette, a' ki még élt Wajai Waynak, de az ő fia Ist-
ván, és az ő maradéki már Wajai Ibrányiaknak ne-
veztek magokat, a' főben járó hatalmat adó Jel-Levél-
ben 1418. és a' Wayaknak, és Ibrányiaknak egy for-
ma Czimereket meg újjító 1507. Királyi adományi le-
vélnél Istvántól származott Ibrányi Lászlónak fiai - is
név szerént bététettek, és birtókokat Waján meg tar-
tották.

A' több Fel-Ispányokon kívül, kik Szabolcs Vár-
megyébe ezen Nemzetségből hivatallyokat érdemessen
viselték;

1474. Ibrányi György Budai Káptalannak ének-
lője,

1507. Ibrányi István Esztergami Kanonok

1582. Ibrányi Ferencz híres Törvény tudó, és Or-
szág másod Birája volt. Ötött küldötte Makszimilián
Császár Erdélybe a' Fogaras Vára, 's földé eránt Bá-
thory István, és Békessy Gáspár között támadott per-
nek, és az Ország gyűlése is ötött rendelte a' Szepes-
ségre az Ország határinak megvizsgálására.

1644. Ibrányi Mihály Rákóczy György Erdélyi ha-
dának Hadnagya Kemény János alatt Katonáskodott.

1661. Ibrányi Ádám nevezetes Vitéz Török rabságot szenvedett.

1707. Ibrányi László Ezeredes a' Trenchéni ütközetben elesett.

1780. Idős'bb Ibrányi Miklós Császári, 's Királyi Tanácsos, és sok esztendeig Szabolcs Vármegyei Felispány, kinek Báró Wécsey Mária feleségétől fiai: János nőtelen, József felesége Kállay Franciska, Farkas előbb Szabolcs Vármegyei Alispány, most Tiszántúl való Kerületbéli Táblának hites Birája felesége Beesky Ersébeth, Mihály felesége Irinyi Juliánna, Miklós, előbb Szabolcs Vármegyének Fő-Jegyzője, azután a' Felkelő Nemes Seregnek Al-Ezeredesse, felesége Gróf Klobusiczky Mária. Idős'bb Ibrányi Miklósnak Károly testvérétől pedig Antal fia.

Még több Szathmár Vármegyéhez tartozandó helységek is említetnek a' régi Jel- és Ok-Levelekben, mellyekből tizennégy az Ecsedi Láp által elnyeletett, némellyeknek nevei elváltoztak, némellyek most puszták, 's így következnek a' betűknek rendi szerént:

§. 316. *Abramsfalva*, régenten falú, most pusztá.

1489. Egy negyed része elítéltetett Csáky Benedektől, Ferencz fiától Drágffy Bertalan részére.

§. 317. *Nyir-Adony*, helység, most Szabolcs Vármegyébe van, a' Gróf Károlyi ház bírja; de

1609. mint Szathmárba való Csomaközy Péternek Királyi adománnyal adatott.

§. 318. *Agod*, máskép *Papsfalva*.

1381. Pyliskey Istvánnak,

1431. Darahy Lászlónak Királyi adománnyal adatott.

§. 319.

§. 319. *Almás föld,*

1294. Rátholthi László Mester által birattatott.

1358. Nagynak neveztetett, Paztubi Domokos Mes-
ternek, Hasznosi Domokos Nádor Ispány fának Kirá-
lyi parantsolat szerént adatott.

1404. Bogáthi Filep felesége Anna Almást Királyi
adománnyal nyerte.

1412. Ezen Királyi adomány kiterjesztetett neve-
zett Annának testvérjeire-is, úgy mint Perechey Ist-
vánra, és Klárara, Imrének Apáthi Kapolch fiának fe-
leségére.

1419. Perechey István, Benedeknek fia maga ré-
szét testamentomba hagyta Susánnának, és Klárának
Apáthi Kopólchi Imre leányinak, kik az ő testvérétől
Klárától születtek.

1420. Csáky István tanúkat vallatott Vetéssy Já-
kab ellen; hogy az Almási jobbágyait a' fogházból
erőszakossan kivette.

1436. Jakch Dienes Váradi Püspök, János, és
Mihály Székelyek Ispánnjai, és László testvérek, Ku-
salyról neveztetett Jakch Istvánnak fiai tanúkat vallat-
tak Dolhay László ellen: hogy az ő Almás nevezetű
helységeknek részéről hamis határ levelet tsinált.

1515. Báthory Györgynek, Istvánnak, és András-
nak Királyi adománnyal adatott.

1547. Perényi János benne részt kapott:

A' fellyebb írtt Ratholdi Nemzetség,

1097. Nápoly Országnak Kaserta nevű várossából
szakadt Magyar Országgra Kálmán Király idejében, a'
mint Thuróczy írja.

1175. Ráthold volt III. Béla Királynak Vezére, a' kitől a' Ráday, Hasznossy, és Pásztóy régi nemzetségek származtak.

1217. Más Ráthold nagy ember volt II. András Király idejében, a' kivel a' szent földre is oda járt.

1301. Ráthold Istvánnak fia nagy eszköz volt benne: hogy Ventzel Magyar Kirallya lett.

1315. Hasznossy Domokos ezen nemből Nádor Ispány volt, kit némellyek Dausa Nádor Ispánnal, és Szathmári Fő-Ispánnal egynek vélik, de Katona, Hazánk történeteinek Jeles írója őket megkülömbözteti.

§ 320. *Andreas* helységet,

1431. Darahy János, és László Királyi adománnyal szerzették.

§. 321. *Bács*.

1417. István Erdélyi Püspök perben idézte Gyűrei Kún Györgyöt, Tamást, és Miklóst: hogy adgyák ki Szathmár Vármegyében fekvő *Bács* helységnek határ levelét, melly Dienes Lossonczy László Bán fia birtokával határos.

§. 322. *Bagda*, Szathmár Vármegyei helységek között említették:

1411. Hogy abban Jákó Klárának, Seményi Kelemen feleségének rész jószág adatott.

1451. Pusztának mondatik, és Zilágyi Jákó Gergelynek,

1480. Petneházy Jánosnak, és Miklósnak egy rész,

1496. Petneházy Mátyásnak egész Bagdai pusztá Királyi adománnyal adatott.

Ezen

Ezen Petneházi nemzetségnek maradéka István arról nevezetés: hogy Tökölyi hadának Fő-Vezére lévén midőn a' zenebonáskodó Tökölyi Imre Törökök által Váradon rabságra tétetett, megboszszonkodván a' Törökök alnokságán Kassa Váróssát 1685. Eszt. hét ezred magával Kaprara Eneás Császári Vezérnek feladta, és a' Törökök ellen ezután vitézül hartzolván, 2600. forintot érő gyémántos kótság tollal Leopóld Császár által megajándékoztatott.

1571. Megyery Miklós, és Pazonyi Cseres György Bagdai pusztában béiktattak.

§. 323. *Byty* pusztáról;

1650. emlékezet vagyon: hogy azt Gyerő-Monostori Kemény János Királyi adománnyal nyerte.

§. 324. *Bodorteleke*, puszta

1427. említettetik: hogy azt Sigmond Király Kállay Jánosnak, Miklós Leukes fia fiának, 's hív katonájának ajándékozta.

§. 325. *Új-Bogáti* puszta

1433. Bogáthy Miklósnak, és Lukácsnak Királyi adománnyal adatott.

§. 326. *Borzlyuk* helységnek

1392. emlékezete vagyon: hogy az Erdődi kerületben, Balk, és Drágh Mármárossi Ispányoknak Királyi adománnyal adatott.

1415. Az Apagyi nemzetség bírta.

§. 327. *Bozonta* helység említettetik:

1511. Hogy azt Kisvárday György Királyi adománnyal nyerte. Most Alsó-Bozintának neveztetik, fekszik a' Szamos, és Lapos mellett Tóthfalútól fél mért-

A a 2

nyire

földnyire Kövár vidékiben, határja közép termékenységgű, Magyarok, és Oláhok lakják.

§. 328. *Chaagh* helységnek

1423. emlékezete vagyon: hogy abban rész jószág Báthory Istvánnak, Benedeknek, Tamásnak, Mihálynak, és Bertalannak adatott.

§. 329. *Csokály* puszta, hogy Szathmárba lett légyen, ezekből kitetszik:

1412. Gyürgyi Lászlónak, és Gáspárnak Királyi adománnyal adatott.

1417. Way Vitus birta, kinek esedezésére 'Sigmor Király Szabolch Vármegyébe által helyhezette.

1422. Hódossi Jákó nemzetségnek birtokában volt.

1496. Vetéssy Ambrusnak ajándékozott.

1542. Szent-Demeteri Bessenyo Mártonnak benne rész,

1564. Abrámfy Istvánnak, Melith Györgynek,

Gyalui Wass Györgynek, és Ibrányi Ferencznek egész pusztája Királyi adománnyal adatott.

§. 330. *Eörvényes*, másképp *Erményes* helység Szathmár Vármegyébe említettik: hogy

1392. Balk, és Drágh Mármárosi Fő-Ispányoknak az Erdődi kerületben Királyi adománnyal ajándékozott.

1415. György, és Sándri Drágh fiai, László, Oláh Jánosnak fia, János, és László, Sándri Balk fiának fiai bírták.

§. 331. *Erdő-Ruszka* puszta említettik : hogy

1519. benne rész jószág Zéthényi Fodor Imrének Királyi adománnyal adatott.

§. 332. *Ezierteleke* helység említettik : hogy a' mint a' Cháholyi Uradalomhoz tartozandó

1547. Cháholyi Imre leányinak, Annának Melíth Györgynének, és Katalinnak Petrichevich Györgynének adatott.

§. 333. *Ezegen* helységnek emlékezete vagyon : hogy

1561. Fekete Balogh Jánosnak benne rész jószág adatott.

§. 334. *Farnas* földgye *Filpes* alatt említettett.

§. 335. *Nagy - Fenék* puszta, mindenkor Károlyi Uradalomhoz, és annak Uraihoz tartozandó volt.

§. 336. *Galian* nevezetű, és Zothmár Vármegyébe lévő földnek,

1234. Eszt. emlékezete vagyon II. András Királynak levelében, a' mint *Kaplony* helységnek leírásában látni lehet.

§. 337. *Gáthi* pusztát

1423. Nábrády János, és Banky Lőrincz bírták, de Nagy Pyrichey István elfoglalta.

1426. Nábrády Nemesek határját megjáratták, és megkülönböztették *Pereche* helységtől, mely Nagy-Perickey Nemeseké vala.

§. 338. *Cebres* helység-is Szathmárba említettik : hogy

1420. Csáky István bírta, és annak jobbágyit Ve-
ressy Jakab a' fogházból erőszakossan kiszabadította.

§. 339. *Harang puszta*

1650. Gerő - Monostori Kemény Jánosnak ajándé-
koztatott.

§. 340. *Jankateleke helység*

1404. Bogáthy Filep özvegyének Királyi adomán-
nyal adatott.

§. 341. *Isk helységnek emlékezete* vagyon: hogy

1489. abban Advigának, Malomvízi Kenderes László
özvegyének rész adatott.

§. 342. *Kathol helység* említettik: hogy azt *Moh-
ten* helységnek szomszédságában Zathmár Vármegyé-
ben

1390. Keuressy László, Miklósnak fia, Darambo-
sy Andrásh, Andrásnak fia, és Egry Péter, Leuku-
snek fia, Jánosnak, és Istvánnak Zánthoui Petien fia-
nak 100. arany forintért, és két csikó lovakért örö-
kössön eladták.

§. 343. *Kecskefalú* említettik ;

1420. Özvegy Jusztinának, Jánosnak, és László-
nak, Sándri Bélthei Balk fia fiának részekre tétetett
tanú vallatásban: hogy azt Lászlónak, György Kusali
Jakch fia fiának jobbágyi felprédálták.

§. 344. *Kenez* helységnek emlékezete vagyon

1597. Hogy az Lossonczi Bánffy Györgynek,

1609. Csomaközy Péternek Királyi adománnyal
adatott.

§. 345.

§. 345. *Kermeche* helységet

1359. Gyarmathy János, Jánosnak fia bírta, és annak határit Zekeres helységtől, melly Zekeressy Tamásnak, Istvánnak, Lászlónak, és Lukácsnak, László fiainak birtokában vala, megkülömböztette.

§. 346. *Keresztúr* helységet

1384. Keresztúry Benedek Lászlónak fia bírta.

§. 347. *Koppan-Telke* puszta

1519. Zéthényi Fodor Imrének Királyi adományal,

1550. Hodaszi Kántor Lutzának benne rész adott.

§. 348. *Kosztatun* földet Zathmár Vármegyében

1271. Abrámnak Ponyth Gróf fiának István Király ajándékozta.

1281. Pétert Abrámnak fiát László Király birtokában megerősítette.

§. 349. *Kozmateleke* puszta eránt

1426. A' Kállay nemzetség törvénykezett, 's nékie ítéltetett.

§. 350. *Laskad* helységet a' Way nemzetség bírta, de azt

1412. Gyurgyi László Itélő Mester a' Királytól felkérte, hanem birtokában nem léphetett; mert

1417. Way Vitusnak kérésére 'Sigmund Király Zabólch Vármegyébe által tette.

1419. Nagy-Kállay Leökös Klárának fele osztályban jutott.

1468. Malomvízi Kenderes János felébe,

1492. Petneházy Mátyás egy részébe

1496. Vethéssy Ambrus egész Laskodi pusztába
Királyi adomány mellett béiktattattak.

§. 351. *Libentelke* puszta,

1524. Bánházy Pálnak, Andrásnak, Benedeknek,
Imrének, 'Sófiának, Annának, és Jusztinának Zete-
méry Mihály özvegyének Királyi adománnyal adatott.

§. 352. *Magh* pusztát

1427. 'Sigmond Király Kállay Jánosnak, Miklós
Leukes fia fiának ajándékozta.

1614. Egész Mághi puszta Pyxendorfi Rueber
György Hadi Vezérnek Királyi adománnyal adatott.

§. 353. *Márton* helységet régenten a' Way nem-
zetség bírta, hanem

1412. Gyurgy László Itélő Mester Királyi ado-
mánnyal felkérte, de bírtokában nem léphetett, mert

1417. Way Vitusnak kérésére azt Szathmárból
Szabócs Vármegyébe 'Sigmond Király által helyhez-
tette.

§. 354. *Mérgesd* egész puszta,

1483. Petneházy Mátyásnak Királyi adománnyal
adatott.

§. 355. *Miklósteleke* puszta,

1426. A' Kállay nemzetségnek ítéltetett.

§. 356. *Ónadi* pusztába,

1720. Vékony János,

1727. Rhédey László, és Ádám Királyi adományal béiktattattak.

§. 357. *Pakos* helységet

1315. Pakossy György, Istvánnak fia bírta.

§. 358. *Pásthi* pusztát

1553. Derenchényi István Anarchy Péternek zálogba vetette, s hogy azt kiválthassa Radák György vejének megengedte.

§. 359. *Patak* helységben rész jószág

1427. Kusali Jakch Mihálytól, és Lászlótól, Istvánnak fiaitól elítéltetett, és Gachaly Tamásnak, Tamás fiának, mint néhai Gachály László Elleus fia maradékanak ítéltetett.

§. 360. *Pázmántelege* pusztának fele

1468. Malomvízi Kenderes Jánosnak Királyi adománnyal adatott.

§. 361. *Pereche* helységbe

1404. Bogáthy Filep özvegye Királyi adomány mellett béiktattatott.

1405. Nagy- és Kis-Perechére osztatott. Nagy-Perechét Nagy-Perechey István, Bagossy Miklós, és János, Kis-Perechét Kis-Perechey Péter, Péternek fia, és Pál, Györgynek fia birták.

1412. Perechey István, és az ő testvérjei Anna Bogáthy Filepnek, Klára Apáthi Kapolch Imrének feleségei Nagy-Pereche helységnek

1414. Kis-Perechey Péter, és Pál Kis-Perechének birtokában új Királyi adomány mellett megerössítettek.

1419. Nagy-Perechey István, Benedeknek fia vég-ső rendelése által Susánnának, és Klárának Apáthi Kopolch Imre Perechey Klára feleségétől, 's testvér húgától született leányinak hagyta a' maga részét.

1426. Gáthi pusztától, melyet a' Nábrádi Nemesek bírták Perechének határi Nagy-Perychei Nemesek részére elválasztattak.

§. 362. *Pród* helységnek r'szébe

1515. Czégényi Kende Péter béiktattott.

§. 363. *Pusztasár* helység

1588. Károlyi Mihálynak Királyi adománnyal ajándékoztattott.

§. 364. *Recsk* helységbe

1429. Cháholy János, és László béiktattak.

§. 365. *Réth* puszta

1519. Zéthényi Fodor Imrének Királyi adománnyal adatott.

§. 366. *Ruszka* pusztát

1450. Hódaszi Kántor Lutzá Királyi adománnyal nyerte.

§. 367. *Szaszár* helység, melly most Kövár vidékiben Nagy-Bánya mellett van,

1511. Kis-Várday Györgynek [Királyi adománnyal ajándékoztattott.

§. 368. *Egyházas-Sennye* helység

1366. Cháholy Sebestyénnek János fiának

§. 369. *Zentpáli*, és *Zentmiklósi* puszták Csobay János hitvessének, és Kasuhy Borbálának Károlyi Mátyás feleségének,

1611. Zentmiklós helység Lónyay Farkasnak, Péternek, és Menyhártnak,

1725. Szentmiklós puszta Rhédey Lászlónak, és Ádamnak Királyi adománnyal adattak.

§. 370.

§. 370. *Tapolhatár* helységet

1417. Matuznay Domokos, Báthory István, és Rosáli Kún Miklós, Lukácsnak fia bírták.

§. 371. *Thybatelke* pusztát.

1452. Sarollyány Domokos,

1489. Márton Réter Királyi adománnyal nyerték.

§. 372. *Timotheus* helység

1376. Keulchey Jánosnak Királyi adománnyal adatott.

1378. Gyügyey János, Mihálynak fia Gyügye helységétől határit megkülönböztette.

1408. Már puszta volt, és Ujlaky Antal, és Ferencz benne béiktattattak.

§. 373. *Thyüssed* helység

1431. Darahy Jánosnak, és Lászlónak,

§. 374. *Tölgyes* helység, máskép *Telges*,

1412. Perechey Istvánnak, Annának Bagáthi Fílep, Klárának Apathi Kopolch Imre hitvesseinek Királyi adománnyal ajándékoztattott.

1419. Peréchey István, Benedeknek fia maga részét Susánnának, és Klárának, Apáthi Kopolch Imre Klára feleségétől született leányinak testamentomban hagyta.

§. 375. *Thomas teleke* puszta

1447. Bekényi Miklósnak.

§. 376. *Thores teleke* puszta

1429. Cháholy Jánosnak, és Lászlónak,

§. 377. *Tozokus* helység

1429. Ugyan azoknak,

§. 378. *Tryvarcha* helység

1392. Balk, és Drágh Marmarossi Ispányoknak Királyi adománnyal adattak.

§. 379. *Bak-Ujlak* említettik: hogy abban

1423. Mikolay Er'sébethnek hit rész szabatott ki.

§. 380.

§. 380. *Vanlegen teleke* helységbe

1412. Perechey István, Anna Bogáthy Filepnek, Klára Apáthi Kopolch Imrének feleségei béiktattattak.

1419. Perechey István maga részét Susánnának, és Klárának Apáthi Kopolch Imre leányinak végső rendelkezésében hagyta.

§ 381. *Vassian* most *Varsány* Bereg Vármegyei helység, de mint Szathmárhoz tartozandó említettik;

1350. Imbreghy András, és Desseu Dienesnek fiai *Sály* helységet Péterrel Ábrahám fiaival, Katha nem-ből valóval *Vassan* helységért Zathmár Vármegyébe eltserélték.

1366. Ó-Vossan, és Új-Vossan helységeknek határit Nomen, Withka, Kápolna, Moda, Karos, Gemse, Gure helységeknek határitól Butkay Pál Miklósnak fia elmezsgyeltette.

1415. Kis - Vasant Fel - Cseby Jakab, és László bírták.

1419. Vassan helységet néhai Orosz Miklós Leszi Prépost, és Királyi Al-Kantzellár testvéreinek részére felkérte a' Királytól, mellvért Cháholy János, és László a' Királyi Udvarban idézték Orosz rokonit.

1420. 1421. 1423. Buttkay, és a' velek egy törökből származó Márky, és Ráskay nemzetsegek Nagy-Vassant bírták, és magok között felosztották.

1426. Hogy a' Buttkaiak igazságtalanul elfoglalták, Hódaszi Kántor Bálint állította.

1460. Kenderes Jánosnak Kis - Varsálynak fele, Nagy - Varsányba rész jószág Királyi adománnyal adott.

1480. Ráskay János, és Balás bírtokokban új Királyi adomány mellett megerössitettek.

Volt ezen Ráskay Balás a' Buda Várnak Kapitánya, Kamarás és Tárnok Mester Mátyás, és Ulászló Királyok alatt, az ő fiára Gáspárra, és Kállay Jánosra volt bízva a' Király személlye a' Mohácsi ütközetbe, a' mint Istvánffy írja.

1489. Advigának, Malomvízi Kenderes László özvegyének hit rész szabattott ki Varsányba.

1544. Way Demeternek, Antalnak, és Péternek benne rész jószág,

1573. Egy része Kenderes-Varsánynak Kenderesek birtokától neveztetett, és Dálnoki Zekel Gáspárnak, Boldisárnak, és Mághy Sófiának, Zékel Antal feleségének Királyi adománnyal adatott.

§. 382. *Zaklon* puszta

1489. Csáky Benedektől elítéltetett, és Drágffy Bertalannak ítéltetett.

§. 383. *Zernye* helység

1417. Matuznay, Báthory, és Kún nemzetségek bírták.

§. 384. *Zilvás* helység

1439. Chernavoday Miklósnak, és Ersébeth leányának Királyi adománnyal adatott.

T ó l d a l é k

Az I. Részhez 161. Laphoz, a' honnét hibából kimaradtak ezek:

1605. Eszt. Szathmár táját Basta György Császári Hadi Vezér tüzzel, vassal pusztította §. 81. várán ottan az Erdélyi zürzavaros állapotnak kimenetelét, a' mint már az előhozott kéz írat írja: „Társúl, és „Tanátsadóul 1601. Eszt. adatott nékie Marietti nevezetű Olasz Jesuita, a' ki többnyire a' Szathmári Várban mint tábori Káplány tartózkodott, 's tsak „maga egyedül tudta: miképpen fog Erdély Báthory 'Sigmond által Rudolf Császárnak által adatni? „Báthory 'Sigmondhoz 1601. Eszt. Nagy-Károly nevezetű Követet küldöttek Szathmárból olyan izenettel: „hogy a' Törököket, és Tatárokat botsássa el, a' melyet a' Török Portának hatalmától félvén nem tselekedhetett, és Erdély sem engedte. Midőn Basta „Szath-

„ Szathmáron így mulatozna, 1602. Eszt. Radul Serban a' Havasalföldiek között egy legvagyonosabb Bojér egynehány Zászló allyával Bastához Szathmárba érkezett, kérvén ötött: hogy Havasalföldi Vajáának tétetné, állandó hívségét igérvén Rudolf Császárnak. Basta felbízattván ötött, 's össze szedvén Szathmárnál táborozott katonáit, és Erdélynek azon Nagygyait, kik 'Sigmond Fejedelemtől elállván a' Császári birtokban kerestek menedék helyet, úgy mint Sennyei Pongráczot, 's Kornis Bóldi'sárt, Kólosvárra indúlt, a' Magyar hajdúkat Rákóczy Lajosnak vezérlése alatt előre küldvén.

1605. Eszt. Zathmár Várát ostrom alá vette Bocskay István, és négy hólnapi megszállás után meg is hódította éhség által, erőssen védelmezvén a' várat Beck Joakim Császári Kapitány. Bocskainak nevezetesebb vezérjei között volt Szathmár Vármegyei Károlyi István, a' ki Trenchén várat-is ostrommal megvette,

1606. Eszt. a' Bécsi szerződésbe Zathmár erőssége Bocskay Istvánnak által adatott §. 81. a' ki azon Esztendőb. 16. Aprilisben tartandó Kassai gyűlekezetre meghívta ezen Várost: hogy Követei által megjelenyen. Város jegy. Könyv.

1607. Bocskainak halálával megint a' Császár hívségére hódolt, mellyre meghívta ötöt Kassán 27. Mártiusban tartatott Ország Nagygyainak gyűlekezete, az után által vételére rendelve volt Nagy-Luchei Dóczy András, Barsi Fő-Ispány, Királyi Fő-Kamarás, és Tanátsos Kelemessy Mihállyal, és Bornemisza Miklóssal, kik a' várossaikat azzal bíztatták: hogy közben fogják magokat vetni ö Felségénél: hogy ezen Város szabaddá tétessen, az Ország gyűlésére Királyi levéllel hivattasson, addig-is a' várban léendő búza hordástól kivették őket, és a' bor árultatásbéli öt hólnaphoz még egy hólnapot adtak nekik. Város Lev. Tár.

1608. Eszt. Midőn az Orzágnak erősségeit Nagprágý Érsek a' Német Birodalmi Rendek előtt előszámlálva, ezeket mondotta: „ Felső Magyar Országban Zakmár, Ecsed, Munkách, és Kassa valamire való erősségek, a' többiek csak Kastélyok, korlátok,

„ kal,

„kal, palánkokkal, alacsony sántzokkal körül véve,
 „a' mitsodások Kálló, Tokay, Onod, Zendrő, Szé-
 „chén, Gyarmath, mellyekben van ugyan ör álló ka-
 „tona, de fizetetlen, és éhel haló. Ország gyűlés
 „Nap. Könyv. 114. lap.

Azon Eszt. Kecely Miklós Szathmári Vár örző
 vitéz katona Szathmáron egy Nemes ülést, 's egy szö-
 lőt Királyi adománnyal nyert II. Mátyás Királytól.
 Lelesz. Konv.

1609. Eszt. Szathmár Várossának határjai megkü-
 lömböztettek Kis-Gelényes, máskép Pálfalva, Amacz,
 Réztelek, Nagy- Kis- Sadány, Dob helységeknek ha-
 táritól, és határ jelek hányattattak, mellyek a' Töke-
 Terebessi erdőket, Bezermény- Teleke földet, Újfalú,
 Gyülvész, és Gelényes helységeket elválasztyák. Le-
 lesz. Konv.

1610. Eszt. II. Mátyás Király Zathmár Várossa
 Polgárinak közönségesen egy malmot a' Kis- Szamoson
 ajándékozott. Lelesz. Konv.

Azon Eszt. Gróf Thurzó György Nádor - Ispány
 a' Szathmáriaknak törvényesen vissza adatta ezen szán-
 tó földeket, és réteket, úgy mint: azon útnak men-
 tébe, melly Gyülvészre vezet, és délről *Varga-Csere*
 mellett *Erdőkért* nevezetű rétekre fordulnak, három
 réttel, úgy mint *Sadányi, Oláh Péter*, és néhai *Ré-
 vay István* kaszálóinak szomszédságában lévő rétek-
 kel, más földeket pedig Pálfalva felé *Szent Egyed*
 erdeje mellett, egész a' *Madarászi* határig, és a' *Ho-
 moródi* hidig örökös jússal bírattandókat.

Azon Eszt. Ugyan azon Nádor Ispány megesmérő
 írást adott a' Szathmáriaknak: hogy a' Véghelyi kato-
 naságnak fizetésére Kiss Lukácsnak, a' Királyi jövede-
 lem bészédőjének 150. forintot fizettek olly kifejezés-
 sel: hogy ezt nem tartozás képpen, de tisztas ajándékul
 hazájoknak ajánlották.

Azon Eszt. A' Szathmári Oskolák eránt a' Tanáts
 által végeztetett: „imo: hogy mikor alkalmatosság
 „adódik, Wittebergus Oskola Mester tartasson, a'
 „mikor pedig ebben fogyatozás lenne Hon-Hazánkba

„ta

„ tanultt Deákot tartsunk. 2do: Német Országba ta-
 „ nultt Oskola Mesterünknek fizetése ez: kész pénz
 „ 80. forint, 20. köből bor, 12. véka búza. 3tio: Hon-
 „ Hazánkba tanultt Skola Mesterünknek fizetése ilyen:
 „ kész pénz 56. forint, „ bor köből 12. búza 6. véka.
 „ 4to: Mind a' két renden lévő Skola Mesterünknek
 „ egyenlőképpen kiszolgáltatik az halotti pénz, mely
 „ rendeltetett egy halottól 16. pénz, annak mellette az
 „ *Didaktrom*, (Oskolai pénz) melyben a' *Primáriu-*
 „ *sok* adnak egy forintot, a' *Secundáriusok* 50. pénzt,
 „ a' *Tertiáriusok* 25. pénzt. E' végezést írta bé a'
 „ Város Könyvébe a' Betsületes Tanács akarattyaóól
 „ Mylotay István, a' Zathmári Ekklesiának Lelki Pász-
 „ tora. t. k. Város jegy. Könyv.

1614. Eszt. Pixendorffy Rueber György Hadi Vezérnek egy Nemes ülést ajándékozott Szathmáron II. Mátyás Király. Lelesz. Konv.

1615. Eszt. A' Szamos vizén épített malma a' Városnak visszá adatott olly móddal: hogy annak jövedelméből 75. Kassai köblökett ő Felsége szükségére szolgáltasson. Város Lev. Tár.

1618. Eszt. II. Mátyás Király rendet szabott a' Szathmári Nemesek eránt, kik az adandókat a' Polgárok közzé adni nem akarták.

1619. Eszt. II. Ferdinánd Király szabadságaikat újra megerősítette, és hogy ő hozzájuk szökött lakókat minekötánna ottan letelepedni akarnak, kiadni ne tartozzanak, minden vám fizetéstől mentek legyenek, idegen 's külső bírák eleibe ne idéztessenek.

1620. Zólyomba tartatott gyülekezetben, 36. Czik.
 „ hogy Zathmár, és Némethi Mezővárosoknak Szath-
 „ mar Vármegyével való villongása rendkívül való tör-
 „ vénnyel eligazitassék, rendeltetett.

1622. Eszt. 29. Czik. 's a' t. már következik.

Azonkívül az I. Rész. 224. lap. kimaradott.

1560. Eszt. Nagy- és Felső-Bánya Balassa Menyhártnak Királyi adománnyal adatott, a' ki ottan nap nyugott felé Várat épített. Istvánffy.

A' Helységeknek, és Pusztáknak Lajstroma.

A.		§phus
A abaháza - - - - -	75	Balotafalú - - - - - 147
Abrámfalva - - - - -	316	Bánháza - - - - - 13
Adony, lásd <i>Nyír</i>		Bánya, lásd <i>Kitz. Lapos.</i>
Adorjány - - - - -	255	<i>Miszt.</i>
Agod - - - - -	318	Barlafalú - - - - - 144
Almás - - - - -	319	Baromlak - - - - - 46
Alsó-Fernezely - - - -	306	Batiz - - - - - 240
Alsó-Homorod - - - -	150	Batiz-Vasvári - - - - 241
Alsó-Szopor - - - - -	111	Becs, lásd <i>Tisza Szamos.</i>
Alsó-Újfalú - - - - -	286	Bellak - - - - - 14
Amacz - - - - -	164	Béltek - - - - - 121
Andreas - - - - -	320	Bere - - - - - 16
Angyalos - - - - -	87	Berek, lásd <i>Tiszta. Szá.</i>
Ápa - - - - -	249	<i>raz.</i>
Apáthi, lásd <i>Dobrács,</i>		Berencze - - - - - 246
<i>Ólechva.</i>		Berend - - - - - 245
Aranyos - - - - -	142	Bikó, lásd <i>Pap Szakállas.</i>
Aranyos-Megyes - - - -	251	<i>Mező.</i>
Atya - - - - -	172	Bikszád - - - - - 266
Avas-Újfalú - - - - -	268	Byti - - - - - 323
Avas-Újváros - - - - -	256	Bobáld - - - - - 5
		Bodorteleke - - - - - 324
		Bogáthi, lásd <i>Új</i>
		Boldád - - - - - 108
		Borhíd - - - - - 150
		Bot-Palád - - - - - 226
		Borsova - - - - - 209
		Börvely - - - - - 38
		Borzlyuk - - - - - 326
		Bozonta - - - - - 327
		Bujánháza - - - - - 264
		Bürgezd - - - - - 89
		Busák - - - - - 279
B.		
B ács - - - - -	321	
Bacsó - - - - -	63	
Bagda - - - - -	322	
Bagos - - - - -	93	
Bajfalú - - - - -	300	
Bak-Újlak - - - - -	379	

B b

Chaaag

C.

	§phus.
C haagh - - - - -	328
Csahólcz - - - - -	215
Csáholy - - - - -	72
Csanálos - - - - -	39. és 40
Császári - - - - -	51
Császló - - - - -	183
Csécse - - - - -	220
Csegöld - - - - -	182
Cseke - - - - -	204
Csenger - - - - -	91
Csenger-Újfalu - - - - -	92
Czégény - - - - -	193
Czikó - - - - -	134
Csomaköz - - - - -	17
Csokály - - - - -	329

D.

D anyád - - - - -	192
Darah - - - - -	194
Darnó - - - - -	212
Darócz, lásd Füspös. Puszt. Király.	
Dengeleg - - - - -	24
Ders - - - - -	52
Dob - - - - -	98
Dobos, lásd Nagy.	
Dobra - - - - -	109
Dobrács - Apáthi - - - - -	161
Domahida - - - - -	34
Dombrovicza - - - - -	292

E.

E csed - - - - -	48
Ecsed, lásd Kis.	

§phus.

E gri - - - - -	239
Egyházas-Sennye - - - - -	368
Embel - - - - -	7
Encsencs - - - - -	44
Endréd - - - - -	23
Eör - - - - -	56
Eörvényes - - - - -	330
Erdőd - - - - -	127
Erdő-Ruszká - - - - -	331
Erdő-Szada - - - - -	141
Esztró - - - - -	30
Ezegen - - - - -	353
Ezierteleke - - - - -	332

F.

F ábiánháza - - - - -	47
Farkas-Aszó - - - - -	137
Farnas - - - - -	334
Fekete-Falú - - - - -	287
Fejér - Gyarmath - - - - -	169
Felső-Falú - - - - -	269
Felső-Fernezely - - - - -	305
Felső-Handal - - - - -	307
Felső-Hamciód - - - - -	128
Felső-Szopor - - - - -	112
Felső-Újfalu - - - - -	285. és 304
Fénék, lásd Nagy.	
Fény - - - - -	6
Fernezely, lásd Alsó.	
Felső.	
Füled - - - - -	217
Fülpös - - - - -	194
Fülpös-Darócz - - - - -	195

G.

	§phus
Gacsály - - - - -	230
Gálián - - - - -	536
Garbólez - - - - -	253
Gyarmath, lásd <i>Fejér.</i>	
Gáthi - - - - -	3. és 337
Gebe - - - - -	50
Geberjén - - - - -	196
Gebres - - - - -	338
Gécz, lásd <i>Nagy. Kis.</i>	
Gelényes - - - - -	97
Gencs - - - - -	29
Géres - - - - -	106
Gilvác - - - - -	103
Girót-Tótfalú - - - - -	303
Gyöngy - - - - -	107
Görbed - - - - -	252
Györkefalú - - - - -	296
Györtelek - - - - -	80
Gothárd - - - - -	57
Gyülvész - - - - -	96
Gyűrűs - - - - -	124

H.

Háború - - - - -	288
Handal, lásd <i>Felső.</i>	
Harang - - - - -	339
Hermánzegh - - - - -	185
Hidegkúth - - - - -	284
Hirip - - - - -	156
Hódasz - - - - -	53
Hódos, lásd <i>Nagy. Kis.</i>	
<i>Oldh.</i>	
Homok - - - - -	236
Homoród, lásd <i>Alsó. Fel</i>	
<i>ső. Közép.</i>	
Huta, lásd <i>Ó. Új.</i>	

I.

	§phus.
Jánk - - - - -	148
Jankateleke - - - - -	340
Jánossi, lásd <i>Kántor.</i>	
Jármi - - - - -	70
Iklód - - - - -	54
Illk - - - - -	62
Iloba - - - - -	275
Illósva - - - - -	113
Irinny - - - - -	25
Istk - - - - -	341
Istvándi - - - - -	205
Ivácskó - - - - -	154
Jósefháza - - - - -	250

K.

Kak - - - - -	243
Kálmánd - - - - -	37
Kányaháza - - - - -	259
Kántor - Jánossi - - - - -	55
Kaplony - - - - -	35
Kápolna - - - - -	66
Kapnyik - - - - -	298
Károly, lásd <i>Nagy.</i>	
Kathol - - - - -	342
Kecskefalú - - - - -	343
Kegye - - - - -	114
Kékes, lásd <i>Magyar. Oldh.</i>	
Kenez - - - - -	344
Kér - - - - -	310
Keresztúr - - - - -	346
Kermecse - - - - -	345
Kide - - - - -	22
Király-Darócz - - - - -	105
Kis-Ar - - - - -	202
Kis-Ecsed - - - - -	49
Kis-Gécz - - - - -	177

	Sphus.
Kis - Kólch - - - - -	159
Kis - Mada - - - - -	60
Kis - Majtény - - - - -	35
Kis - Namény - - - - -	215
Kis - Palád - - - - -	227
Kis - Peleske - - - - -	169
Kis - Sompén - - - - -	314
Kis - Szekeres - - - - -	211
Kis - Sikárló - - - - -	277
Kis - Szokoud - - - - -	118
Kitz - Bánya - - - - -	302
Kocsord - - - - -	76
Kólch, lásd <i>Nagy. Kis.</i>	
Kölse - - - - -	218
Komlód Totfalú - - - - -	179
Kömörő - - - - -	206
Komorzány - - - - -	261
Koppánteke - - - - -	347
Kórod, lásd <i>Tisza.</i>	
Kórogy, lásd <i>Szamos.</i>	
Körtvélyes - - - - -	15
Kőszeg-Remete - - - - -	258
Kosztatun - - - - -	348
Kozárd - - - - -	36
Közép - Homoród - - - - -	129
Közmánteke - - - - -	349
Krassó - - - - -	157

L.

Laczfaltó - - - - -	301
Lapos - Bánya - - - - -	282
Laskad - - - - -	350
Lázári - - - - -	166
Lekencze - - - - -	260
Lenárdfalú - - - - -	283
Libenteke - - - - -	351
Lippó - - - - -	151

	Sphus.
Lophágy - - - - -	116
Lúgos - - - - -	10
Lukusteleke - - - - -	94

M.

Mácsa - - - - -	82
Mada, lásd <i>Kis.</i>	
Madarász - - - - -	101
Magh - - - - -	352
Magyar - Kékes - - - - -	289
Magos-Ligeth - - - - -	224
Majtény, lásd <i>Nagy. Kis.</i>	
Majtis - - - - -	186
Malontha - - - - -	187
Mand - - - - -	207
Mand, lásd <i>Pusztá.</i>	
Márton - - - - -	355
Máté-Szalka - - - - -	74
Matólcz - - - - -	197
Medes - - - - -	123
Megyes, lásd <i>Aranyos.</i>	
<i>Nyír.</i>	
Méhtelek - - - - -	170
Mérgesd - - - - -	354
Mérk - - - - -	42
Mező-Bikó - - - - -	146
Mező-Petri - - - - -	20
Mező-Terem - - - - -	27
Miklós - Teleke - - - - -	355
Mikola - - - - -	258
Milota - - - - -	221
Miszt Bánya - - - - -	281
Misztótfalú - - - - -	280
Mogyorós - - - - -	132
Mogyorós, lásd <i>Nagy. Kis.</i>	
Monostor - - - - -	278
Mósesfalú - - - - -	267

	§phus.	§phus.
Ráksa - - - - -	272	Szekeres, lásd <i>Nagy. Kis.</i>
Rápolth - - - - -	83	Semjén, lásd <i>Kis.</i>
Recsk - - - - -	364	Sennye, lásd <i>Egyházas.</i>
Remete, lásd <i>Kőszeg.</i>		Szennyes - - - - - 11
Remete-Mező - - - - -	148	Szent-János - - - - - 21
Reszege - - - - -	19	Szent-Márton - - 78. és 242
Réth - - - - -	365	Szent-Miklós - - 31. és 369
Réz-Telek - - - - -	153	Szent-Pál - - - - - 369
Ricse - - - - -	216	Sige - - - - - 59
Rohod - - - - -	58	Szigeth - - - - - 237
Ró'sa-Pallag - - - - -	257	Sikárló, lásd <i>Nagy. Kis.</i>
Ro'sály - - - - -	231	Sima - - - - - 178
Ruszka - - - - -	366	Szinyér - Várallya - - 273
Ruszka, lásd <i>Erdő.</i>		Szinfalú - - - - - 152
		Szokond, lásd <i>Nagy. Kis.</i>
		Szoldobágy - - - - - 119
		Sonkád - - - - - 225
		Szopor, lásd <i>Alsó. Felső.</i>
		Soós - - - - - 226
		Sürgyefalú - - - - - 297

S.

Saár - - - - -	235
Szada, lásd <i>Erdő.</i>	
Szakállas - Bikó - - - - -	145
Szakash - - - - -	125
Sályi - - - - -	85
Szalka, lásd <i>Máté.</i>	
Szalmád - - - - -	43
Samely - - - - -	191
Szamos - Becs - - - - -	180
Szamos-Kórógy - - - - -	160
Szamos - Szegh - - - - -	313
Szamos-Telek - - - - -	248
Szamos-Újlak - - - - -	188
Sándor - - - - -	75
Sándorfalva - - - - -	122
Sándorfalú - - - - -	294
Szaniszló - - - - -	18
Száraz Berek - - - - -	234
Sárköz - - - - -	253
Sárköz - Újlak - - - - -	254
Szaszár - - - - -	367
Sebes - Patak - - - - -	274

T.

Tagy - - - - -	99
Tapolhatár - - - - -	370
Tarpa - - - - -	203
Tartócz - - - - -	262
Tatárfalva - - - - -	181
Téglás - - - - -	8
Terebes, lásd <i>Tőke Rákos.</i>	
Terep - - - - -	263
Teukes - - - - -	61
Thyba-Teleke - - - - -	371
Thimotheus - - - - -	372
Tisza - Becs - - - - -	222
Tisza - Kóród - - - - -	219
Tisza - Berek - - - - -	229
Thyvised - - - - -	373
Tökés - - - - -	291

Tőke-

	§phus.
Töke-Terebes - - - - -	102
Tölgyes - - - - -	374
Tomány - - - - -	140
Thomas-Teleke - - - - -	375
Thores-Teleke - - - - -	376
Tóthfalú, lásd <i>Girót</i> , <i>Komlód. Miszt. Oláh.</i>	
Tozokus - - - - -	377
Tryvarcha - - - - -	378
Tyukód - - - - -	88
Tunyogh - - - - -	79
Túrvékonya - - - - -	270

U.

Udvari - - - - -	244
Új-Bogáthi - - - - -	325
Újfalú, lásd <i>Avas. Oláh.</i> <i>Alsó. Felső. Csenger.</i>	
Új-Huta - - - - -	134
Újlak, lásd <i>Bak. Szamos.</i> <i>Sárhöz.</i>	
Újváros, lásd <i>Avas.</i>	
Ura - - - - -	90
Uszka - - - - -	223

V.

	§phus.
Vada - - - - -	9
Vaja - - - - -	315
Válaszút - - - - -	143
Vallaj - - - - -	41
Vámfalú - - - - -	271
Vámos-Oroszi - - - - -	214
Vanlegen-Teleke - - - - -	380
Várallya, lásd <i>Szinyér.</i>	
Vassian - - - - -	381
Vasvári, lásd <i>Batiz. Nyír.</i>	
Veresmarth - - - - -	194
Vetés - - - - -	95
Vezend - - - - -	28
Visoly - - - - -	175
Vitka - - - - -	65

Z.

Zsadány - - - - -	100
Zajta - - - - -	171
Zaklón - - - - -	382
Zsarollyán - - - - -	190
Zernye - - - - -	383
Zilvás - - - - -	384

